

ČASOPIS
PRO
KATOLICKÉ
DUCHOVENSTVO.

WYDÁWÁN
OD
KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ
KONSISTORĚ.

PATNÁCTÝ ROČNJ BĚM.

Swazek prvnyj.

W PRAZE, 1842.

W knjžecj arcibiskupské knihutiskárně, u Wácl. Špinky.

**Tunc sancta ecclesia valentius in veritate reficitur, quum ar-
dentius pro veritate fatigatur.**

S. Gregorius
Magnus in morali.

Sanctissimi Domini nostri

GREGORII

divina providentia Papae XVI.

Litterae apostolicae,

*quibus publicae preces commendantur et indicuntur ob
infelicem religionis statum in Hispaniae regno, concessa
plenaria Indulgentia in forma Jubilaei.*

Gregorius PP. XVI.

Ad perpetuam rei memoriam.

**Catholicae Religionis causa a supremo Pasto-
rum Principe et amantissimo humani generis Repa-
ratore Christo Jesu humilitati Nostrae commissa, et
caritas illa, qua omnes populos, gentes, nationes
prosequimur, ita Nos intime premunt et urgent, ut
nil unquam praeterire possimus, quod ad fidei depo-
situm integre custodiendum, et ad animarum perni-**

ciem propulsandam pertinere intelligamus. Jam vero compertissimum est, quo statu sint Religionis res in Hispania, quantoque cum animi moerore tristissimas Ecclesiae eo in Regno vicissitudines pluribus ab hinc annis lugere cogamur. Equidem ille populus, quin ab sanctissimis patrum suorum documentis desciverit, orthodoxae fidei est summo adductus, et clerus maxima ex parte strenue praeliatur praelia Domini, sacrique Antistites fere omnes, licet miserandum in modum vexati, vel etiam expulsi et gravissimis acrumnis affecti, in proprii gregis salutem curandam pro viribus incumbunt. Attamen perditionis homines, nec numero pauci, ibidem reperiuntur, qui nefaria inter se societate conjuncti, tamquam fluctus feri maris despumantes confusiones suas, teterrimum adversus Christum et Sanctos ejus bellum gerunt; et maximis jam Catholicae Religioni damnis illatis, eam, si fieri posset, evertere impie commoliuntur.

Nos profecto pro ministerii Nostri munere, Apostolicam vocem attolentes, gravissima a Madridensi Gubernio Ecclesiae inflicta vulnera publice lamentari non praetermisimus; actaque omnia a civili potestate contra ipsius Ecclesiae jura et leges edita plane nulla et irrita declaravimus. Omni praeterea doloris significatione atrocissimas injurias ac calamitates Venerabilibus Fratribus illius Regni Episcopis et sacris utriusque cleri personis irrogatas, nec non abominationem in loco sancto constitutam et ecclesiastica bona sacrilege direpta, divendita et

III

publico aerario adjudicata, vehementer conquesti sumus; in memoriam una simul revocantes poenas ac censuras, quas Apostolicae Constitutiones et Oecumenica Concilia ipso facto incurrendas iis infligunt, qui talia facinora patrare non reformidant. Atque hoc Apostolici Nostri muneris officium semel et iterum obeundum curavimus binis Allocutionibus ad VV. FF. NN. S. R. E. Cardinales habitis in Consistorio Calendis Februarii Anno 1836, et Calendis Martii Anno 1841: quas quidem typis edi jussimus, ut Apostolicae Nostrae sollicitudinis et reprobationis publicum illudque perenne monumentum existeret.

In eam sane spem erigebamur fore, ut Nostra haec vox, quae ex afflictissimo communis omnium fidelium Patris corde erumpebat, exaudiretur: utque iteratis Nostris monitis ac expostulationibus durastiusmodi contra Catholicam Religionem persecutio cessaret. Hac certe de causa dies noctesque ad Crucifixi pedes provoluti plurimas inter lacrimas et gemitus in humilitate cordis Nostri orare nunquam intermisimus, ut pro immensa sua misericordia laboranti Hispanicae Nationi adjutricem dexteram porrigere, et errantibus, ut in viam possent redire justitiae, veritatis suae lumen ostendere vellet. At inscrutabili divino iudicio nullius adhuc spei Nostrae respondit eventus: imo vero ita per vastissimas eas regiones mala in dies augeri conspiciamus, ut Catho-

IV

---

licae Religioni extremum veluti excidium palam intentetur.

Silentio enim praetereuntes alia permulta satis explorata, quae contra sanctissimas Ecclesiae leges atque hujus Apostolicae Sedis jura recentissime decreta vel etiam perfecta ibidem sunt, eo sceleris deventum esse dolemus, ut diabolica sane malitia execrabilis lex supremis Regni Comitibus proposita fuerit; in id potissimum tendens, ut legitima ecclesiastica auctoritas omnino tollatur, impiaque statuatur opinio, laicam potestatem supremo suo jure Ecclesiae ipsi ejusque rebus dominari.

Et quidem ea in lege constituitur, ab Hispanica gente nullam Apostolicae Sedis rationem habendam; omnem cum ipsa communicationem pro quibusvis ecclesiasticis gratiis indultis, concessionibus intercipiendam; eosque omnino puniendos, qui hujus modi praescripto adversentur. Item sancitur, ut litterae Apostolicae aliaque rescripta ab Sancta eadem Sede profecta, quin ex Hispania fuerint petita, non solum minime serventur, omnique careant effectu; verum etiam ab iis, ad quos pervenerint, civili auctoritati brevissimo temporis intervallo denuncientur, ut per eam dein Gubernio tradantur, poena quoque in hujusce praescriptionis violatores statuta. Praeterea decernitur matrimonii impedimenta Regni Episcopis fore subjecta, donec civilium legum codex inter ma-

trimonii contractum et sacramentum discrimen ponat; neque ullam de religiosis rebus causam ab Hispania Romam mitti posse, et nullo unquam tempore vel Nuntium vel hujus Sanctae Sedis Legatum illic admissum iri cum potestate gratias sive dispensationes, licet gratuitas, concedendi. Quid plura? Excluditur plane sacratissimum Romani Pontificis jus confirmandi vel rejiciendi Episcopos in Hispania electos; atque adeo exilii poena multantur tum Presbyteri ad aliquam Episcopalem Ecclesiam designati, qui ab Sancta hac Sede vel confirmationem, vel Apostolicas literas petierint: tum Metropolitanus, qui Pallium ab ipsa postulaverint. Post haec mirum profecto, quod ipse Romanus Pontifex tamquam Ecclesiae Centrum haberi ea in lege asseratur: cum quo tamen communicationi locus non relinquitur, nisi intercedente venia atque inspectione Gubernii.

In hac igitur tanta Catholicae Religionis per Hispaniam perturbatione ingravescentia ibidem mala, quantum in Nobis est, compescere, Nostramque opem carissimis illis Fidelibus, qui jamdiu supplices ad Nos tendunt manus, ferre sumopere cupientes, Praedecessorum Nostrorum exemplo statuimus, ad universae Ecclesiae preces confugere, et omnium Catholicorum pietatem erga afflictam Nationem illam studiosissime excitare.

Et certe cum nemo possit ab hujus tristitiae par-

ticipatione secerni, atque in tanto Religionis et Fidei discrimine una cunctis dolendi sit causa: una pariter omnium juvandi ratio esse debet. Itaque, dum Nostris hisce literis questus expostulationesque in memoratis Allocutionibus editas renovamus et confirmamus, actaque omnia a Madridensi Gubernio contra Ecclesiae, Sanctaeque hujus Sedis jura et dignitatem hactenus gesta, et inprimis propositam nuper legem reprobamus, abrogamus, nulliusque roboris fore edicimus; singulos VV. FF. Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, qua late patet catholicus orbis, gratiam et communionem cum hac Apostolica Sede habentes, pro ea, qua in Domino unum sumus caritate, proque ea fide, qua in unum corpus coalescimus, etiam atque etiam hortamur: ut suas cum Nostris miscentes lacrimas, divinam flectere iram, et Omnipotentis Dei misericordiam pro infelici Hispanica Natione implorare unanimiter contendant; commissumque sibi clerum ac populum ad assiduas in idipsum preces enixe studeant inflammare. Volumus vero atque mandamus, ut singuli intra Pontificiam Nostram Ditionem VV. FF. Archiepiscopi et Episcopi in propriis dioecesibus, ea ratione, qua magis in Domino expedire censuerint, publicas ad misericordiarum Patrem obsecrationes peragendas curent; ut propter Filii sui sanguinem, qui pro omnibus effusus est, in Hispaniae Regno tentationis dies abbrevientur. Utque facilius Deus inclinet aures suas ad preces Nostras, suppliciter omnes adeant Dei-

VII

param Virginem, potentissimam Ecclesiae auxiliatricem, nostrumque omnium amantissimam matrem, fiddissimam Hispaniae patronam; suffragia insuper petant Principis Apostolorum, quem Christus Ecclesiae suae petram constituit, adversus quam portae inferi non praevalent; itemque Coelitum omnium, eorum praesertim, qui Hispaniam virtute, sanctitate, prodigiis magnopere illustrarunt. Quo autem singuli cujusque ordinis, gradus, et conditionis fideles ferventiore caritate atque uberiore cum fructu orationibus et obsecrationibus instent, coelestium munerum thesauros liberali manu proferre decrevimus. Hinc plenariam in forma Jubilaei concedimus Indulgentiam, lucrandam ab omnibus Christifidelibus, qui sacramentali confessione rite expiati ac sanctissima Eucharistia refecti, solemnibus supplicationibus, proprii cujusque Ordinarii arbitrio statuendis, tribus saltem vicibus interfuerint, et in Ecclesia, ab ipsis Ordinariis designanda, ter intra quindecim dies supradicta de causa ferventer oraverint.

Futurum sane confidimus, ut Angeli pacis, habentes phialas aureas et thuribulum aureum in manu sua, fervidas humilesque Nostras et totius Ecclesiae pro Hispania preces offerant super altare aureum Domino; utque Ipse, qui dives est in miserationibus, benigno eas vultu excipiens, Nostris et communibus fidelium votis annuere velit; ac simul perficere, ut in dextera sua et brachio fortitudinis suae inibi

VIII

tandem aliquando, destructis adversitatibus et erroribus, Sancta Mater Ecclesia a tantis calamitatibus respiret, atque ea pace et libertate fruatur, qua Christus eam donavit.

Ut vero hae Nostrae Literae omnibus facilius innotescant, nec quisquam ipsarum ignorantiam allegare possit: volumus ac iubemus eas ad valvas Basilicae Principis Apostolorum et Cancellariae Apostolicae, nec non Curiae Generalis in Monte Citorio, ac in Acie Campi Florae de Urbe per aliquem ex Cursoribus Nostris, ut moris est, publicari, illarumque exempla ibidem affixa relinqui.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris, die XXII. Februarii, Anno MDCCCXLII. Pontificatus Nostri Anno XII.

A. Card. Lambruschini.

My Aloys Josef,

Z BOŽJHO MILOSRDENSTWJ A Z MILOSTI APOŠTOLSKÉ STOLICE KNJŽE ARCIBISKUP PRAŽSKÝ, DOTČENÉ STOLICE W ČECHÁCH, GAKOŽTO I W BAMBERSKÉ, MIŠENSKÉ A ŘEZENSKÉ DIÉCESI LEGATUS NATUS, KRÁLOWSTWJ ČESKÉHO PRIMAS ; WŠKERÉMU CTIHODNÉMU DUCHOWENSTWU A WŠEM WĚŘJCM NAŠJ ARCIDIÉCESE MILOST A POŽEHNÁNJ W KRISTU JEŽJŠI, PÁNU NAŠEM!

Geho Swatost papežská, Řehoř XVI. wyžádal apoštolským Brevem od 22. Února 1842., aby všickni arcibiskupové a biskupové netoliko sami prosili Boha, anobř i wěřj k modlitbě powzbuzowali, by Hospodin našj swaté Cjrkwi swau všemohaucj pomoc propůgčil, a zachowal gi w těžkém sauženj a protiwenstwjch, kteráž na ni w králowstwj Španielském zwlášt doléhagj.

Zároveň udělila Geho Swatost papežská plnomocné odpustky na způsob milostiwého léta všem wěřjcm, kterjž skraušenau a kagcj myslj a nábožným srdcem w ustanoweném čase wzywati budau o Božj ochranu a pomoc pro swatau Cjrkew, kteráž w sauženj gest postawena.

W neyhlubšj uctiwosti šetřjce zbožného wyzwánj Geho Swatosti papežské, a útrpnostj nad ntiskowanými bratry

našimi we Španieljch pohnuti gsauce, ustanowili gsme se na tom, Wám to Jubilæum slawně oznámiti, a napomj-náme Wás na mjstě Kristowě, času milosti užjwati, w gednotě wjry a lásky se swatým Otcem modlitby Waše spogowati, a pro blaho swaté Cjrkwe we Španieljch my-sli a rukau Wašich k Bohu pozdwihowati. Hospodin milostiwý, genž na milosrdenstwj bohatý gest, wyslyšiz modlitby Waše, ukrať čas pukušenj swé Cjrkwe, a proměniž zármutek w radost! —

K dogitj odpustkůw ustanowugj se tyto wýminky :

1. Budau se odpustky udělowati skrze patnáct dnj, totiž od 10. až do 24. Prosince běžcjhj roku.

2. Kdož odpustkůw aučastným býti chce, powi-nen gest, w tomto čase swědomj swé skraušenau a úpl-nau zpowědj očistiti, a neyswětěgšj swátost oltárnj pobož-ně a hodně přigmauti; mimo to třikrát wšednjho dne swúg farnj kostel nawštjwiti, pomodliti se w něm pětkrát modlitbu Páně, pozdrawenj Angelské a gednau Apoštolské wyznánj wjry, a wzywati Boha o požehnánj a ochranu pro zachowánj našeho swatého náboženstwj we Španieljch.

3. Při každé mši swaté brána buď w čase tom kollektu : *«Ecclesiae tuae, quaesumus Domine, preces pla-catus admittle etc.»*, a po mšjch s požehnánjm a po ká-zanjch modlena buď s přjtomným lidem gednau mo-dlitba Páně a pozdrawenj angelské pro zachowánj a ochranu našj swaté Cjrkwe.

4. W čase téhož Jubilæum magj wšickni, jurisdikej opatřenj zpowědnjci Našj Arcidiécese moc, wěřcuj i od

XI

---

těch hřjchůw platně rozhřešiti, kteréž ginák rozhřešenj našemu wymjněny gsau.

5. Komuž pro nemoc nebo z giných přjōin nemožno gest, farnj kostel třikrát nawštjwiti, giným od zpowědljka ustanoweným způsobem odpustkůw aučasten býti může.

6. Prwnj neděli po obdrženj téhož listu ohlášeno buď z kazatelnice we všech kosteljch powzbuzenj k modlitbě a nawěštj o udělených odpustcjch.

Důwěrnost skládáme we všecky duchownj správce, že sobě nezťjž, w milostném čase tomto, péči swé poručeným wěřjcjm potřebného naučenj a napomenutj uděliti; gakož i denně že gim přjležitosti poskytnau, aby se z hřjchůw swých wyznati, a s Bohem neylaskawějšjm, s Otcem neymilosrdnějšjm dokonale smjřiti mohli.

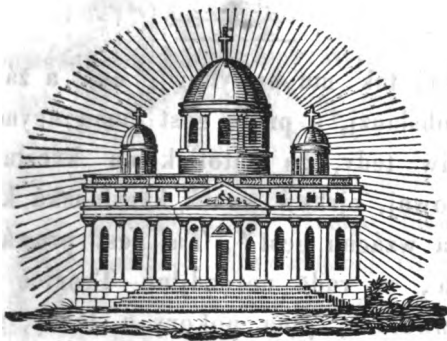
Dáno w Našj Knjžecj Arcibiskupské residencj.

W Praze dne 1. Listopadu 1842.

Aloys Josef.

Pogednánj.

---

1. Proč katolickému křesťanu cirkew geho mila a wzácna gest?

Od

Wáclawa Alexandra Pohana,

faráše w Poříči nad Sázawau, w arcidiecéšj.

„Nad zdrawj i nad krásu mloual gsem gt, a unijnil gsem gi za swětlo mjti, nebo neuhasitelné gest swětlo gegj. Spolu pak s nj přišlo mi wšecko dobré, a nesčjslná počestnost, skrze ruce gegj. A weselil gsem se ze wšech wěčj, nebo předcházela mne tato maudrost, ačkoli gsem newěděl, že ona wšech těch wěčj gest matkau.“

Maudr. 7, 10 — 12.

Nezná zrozeňátko spanilé doby blaženěgšj, leč w lůně matčině w newinném rozmaru pohowj sobě, aneb ge máti drahá k wřelým prsům laskawě tiskne; tenkrát gedné neuronj slzinky, z oěj i twá-řiček wykwetá spokogenost útěchy plná, a rtjky mladistwé se stahugj k milostnému usmjwánj. Ó, znát holátko něžné dobrodínku swau, ana neyupřj-mněgi ho pěstuge, a mlékem kogj slaďaunkým. Ona

a žádná giná tak mu newyhowj, ona a žádná giná ho tak neobslaužj, a proto gest gemu neymilegšj.

Co diw tedy, že katolickému křesťanu máti geho duchownj, cjrkew swatá, křesťanská katolická, tak mila a wzácna gest? Tať gest prawá newěsta Beránkowa, w radě nerozdjlné Trogice Božj od wěčnosti zwolena, plna pokory a lásky, gakowauž ženich nebeský, Kristus Ježš, swau předrahou očistil krwj. *Kristus milowal cjrkew, a wydal sebe samého za ni na smrt, aby gi poswětil, očistiw gi obmytjm wody skrze slowo žiwota, aby učinil sobě slawnau cjrkew, nemajcjj poskwrny ani wrásky, neb cožkoli takowého, ale aby byla swata a neposkwrněna.* (Efes. 5, 25. 27.) Wida gi tak rauchem liliowým a wěncem různým, co ku sňatku, ozdobenau, s oblíbau promluwil k nj: „*Wšecká gsi krásna, přjtelkyně má, a poskwrny nenj na tobě.* (Pjs. Šalom. 4, 7.) Gj swěřil on napotom drahocenný poklad učenj swého, trůn gegj wzdělal na skále, obestřew gi maudrostj, krásau a swětlem sláwy swé; i oblékl gi w pancjř sprawedlnosti, lebku spasenj wstawil na hlauw gegj; (Isa. 59, 17.) opásal gi mečem prawého saudu, lewici štjtem prawdy nepřemožitedlné, prawici gegj pak kopjím hněwu Božjho ozbrogil; (Maud. 5, 20.) dal gj korauhew nowau s nápisem Beránkowým, řka: „*W tomto znamenj swjtězš.*“ Co králowna, w oděwu pozlaceném, přistogjš po prawici mé (Žalm 44, 10.), gá sám po boku twém bogowati budu, pokudž nepoložjm nepřátel twých za podnože noh twých (Žalm 109, 1.). Zpolehni na mne, swau

mocnau pawézau po wšecky dny stříci tě budu (Mat. 28, 20.), tak, že ani brány pekelné nepřemohau tebe. (Mat. 16, 18.)

Synové swěta uzřewše rekyni nebes, brněnjm stkwancjm se přioděnou, s úžasem tázali se wespolek: „*Která gest to, kteráž kráčj co dennice wycházegjej, krásná co měsje, a gasná co slunce, hrozná co wojenský šik, k bitwě spořádanj?* (Pjs. Šalom. 6, 9.) I někteřj zlowolnojci shlukli se proti nj wespolek, řkauce: „*Pogďte, zabjme gi, a budeme mjti dědictwj gegj.*“ (Mat. 21, 38.) Ona však na skále Petrowě ohradila se, gsauc naděge gistého wjtězstwj. Na pewnost tu obořili se smělj odbognjci silau téměř pekelnau, zápas wedauce mečem, ohněm, ústy, perem a knihami. Cjrkew však Kristowa, rekyně nepřemožitelná, statně odolala všem bauřkám a útokům gegich. *I spadl přjwal, přišly řeky a wáli wětrowé, a abořili se na ten dům, a nepadl, nebo položen byl na skále.* (Mat. 7, 25.) O skálu tu polámali tyrani: Nero, Domician, Trajan, Decius, Dioklecian a giných wjce swé meče; cjrkew stogj! — O pewnost Petrowu rozedrán Alkorán Muhamedâw; cjrkew stogj! — O hrad ten ztupili péra swá mudrci zlowolnj: Voltaire, Rousseau, Barth a ginj; cjrkew stogj! — W neytužšj však zápas odwážili se: Wiklef, Cwingli, Luther, Kalwin, proti cjrkwi Kristowě; ona pak strašným štjtem prawdy Božj odraziwši hrdinsky ostré šjpy gegich, stkwj se posud tau krásau a sláwau, gakau se řeskla hned z počátku. Byltě owšem hluk a křik, když mnozj odro-

dilj synowé z lúna gegjho máteřského prchli, zdálo se, gakoby pewnost, na skále vzdělaná, w řjceniny se rozpadala; než, gako wečerem, když slunce za mrak hrúzoředý zapadá, za gjtra zas w omládlé gasnosti a sláwě wystupuge z omžených hor: tak wjtězoslawná rekyně naše w nowé šje a kráse neposkwrněna wynikla z krvawého boge, a skála Petrowa čnj posud, co u prostřed čeřjcjch se wln mořských ncporušená, newzawši auhony žádne, gelikož *gegj neyhlubšj úhelnj kámen gest Kristus*. (Efes. 2, 20.) I posud trpj katolická Cjrkew protiwenstwj mnohé; gestiť to krásné dědictwj, gakowé od Pána připadlo gj. (Jan 15.) Wšak byť weškeren swět proti nj spiknul se, a měl gi w nenáwisti, proto že nenj z něho, předce wždy dle zasljbenj Páně swjtězj nad swými odpornjky.

Giž proto katolickému křesťanu ona mila a wzácna gest. Máť nicméně nad to i giné důstogněgšj důwody, proč tak wraucně si gi zamilowal, a gj telem i dušj zcela oddán gest. Gsautě:

I.

Že ona mezi všemi sbory, genž k wjře Kristowě se přiznawagj, *neystaršj gest*. Starobylost, gakowau gj ani úhlawnj protiwnjci gegj upřjti nemohau, zdůstoguila gi nad giné ostatnj, a pro to samo gegj stářj, co králowně, takéž hluboká úcta, dowěra a láska patřj. Která medle z pobočnjch cjrkwj se osmělj, gj řjci: gá starsj gsem tebe, aneb sauwěká gsem tobě? Tuť bychom gj se starým Tertullianem odpowědjtj mohli: „Co gste? Kdy a

zkad gste přišli? Co děláte, negsauce moge děti, na poljch mých? Gakým právem ty, Marcione, dřjwj děláš w lese mém? Kdo ti, Valentine, dowolil, moge prameny odváděti? Gakým právem přesazugeš, Apelle, moge meznjky? Moge gest to všecko. A wy ostatnj, proč segete dle ljbsti na statcjch mých? Gát gsem w drženj od starodáwna, mám práwo pevné a stálé od těch, kterýmž to všecko prwé přináleželo, gsem dědičkau Apoštolů.“ *) Aneb co Heidelberštj Calvinisté Nowokřtěncům, ucpali bychom gim ústa, řkauce: „Gste-li wy cjrkw Božj, ay, musil gest tedy Pán Bůh býti bez lidu i bez cjrkw, až právě do léta 1522., w kterémžto teprwa Mikuláš Štok, a Tomáš Muntzer wašj wjře a náboženstwj základ a počátek učinili; nebo abyste třebas všeligaké historie a všechny kroniky přečetli, však proto i hned od počátku nižádného lidu negadete, kterýby se k takowému wjry wyznánj hlásil, a toho držel, gakož se wy držjte. Poněwadž tedy všemohaucj Pán Bůh hned od počátku nikdy neráčil bez obce a lidu býti, a sám wěčný Král, Pán Ježš Kristus nikdy gest bež králowstwj nebyl, waše pak toto shromážděnj teprwa léta Páně 1522. swůg počátek wzalo: z toho opravdu následuge a patrnó gest, že wy, Nowokřtěncowé, ani cjrkwj Božj ani lidem geho negste.“ **) Tušili Hei-

---

*) De praescript. Edit. Rigalt. fol. 245. wiz: „Proč gsem katoljkem? str. 19.

**) Wiz spjsek: „Kde gest to psáno?“ w Praze 1828. str. 106.

delberštj tanže zbranj poraziti Nowokřtěnců, zatjm, co welikán Goliath, k swé vlastnj záhubě wytasili meč. Půwod všech posud stáwagjejch wyznánj náboženských gest časů nowěgšjch, toliko Cjrkew katolická swůg půwod z dáwnowěkosti dowozuge.

Sw. Irenéus, biskup Lionský, umučen léta Páně 202., o Cjrkwi katolické takto dj: „Ta Cjrkew neywětšj, neystaršj, všem známá, od neyslawněgšjch dwau Apoštolů, Petra a Pawla, w Řjmě založena a ustanowena gest.“ (Libr. 2. hist. c. 25. et libr. 3. c. 4.) Sw. Cyprian, biskup Karthaginský, umučen pro wjru Kristowu l. P. 261., o též Cjrkwi mluwj slowa ta: „Cjrkew Řjmská gest kořen a matka Cjrkwe katolické.“ (Epist. 45. ad Cornel.) Origenes, kněz Alexandrinský a spisowatel cjrkewnj w třetjm stoletj, w psanj swém, Zefirinowi papeži doslaném, Cjrkew Řjmskau neystaršj Cjrkwj nazýwá.

„Katolická cjrkew powstala hned Ježjsem Kristem,“ wyznáwá protestant Kobett (l. c.).

Stálatě po mnohá stoletj samogediná pewně na skále, po boku swém sokyně žádně neznagjc. Hned tenkráte se řjdila kněžstwem apoštolským, a prowozowala práwomocnost duchownj nad prawým stádem Kristowým; hned tenkráte zwěstowala weřegně dle uloženj Božjho sw. Ewangelium všem národům, kónala vlastnj službu Božj, a obsluhowala swátostmi prawowěřjcejch, gako až posud činj. Gj, a žádně giné, čisté slowo Božj bylo swěřeno od Pána; ona, a žádná giná, sebrala, a, co drahý klenot, opatro-

wala, a chowá podnes spisy apoštolské a otců swatých neporušené, tak že sám Luther k nj, co k zdrogi žiwému poukazuje staupenců swých, řka: „Pod papežem gest slowo Božj, apoštolský úrad, a my gsme od nich swaté pjsmo, křest, swátost a kazatelský úrad obdrželi; neb ginak co bychom o tom wěděli? Proto také musj u nich wjra, křesťanská cjrkew, Kristus a Bůh Duch swatý býti. (Tom. 7. Jen. f. 160.)

Cjrkew tedy katolická nese samogediná ráz dáwnowěkosti w čele swém, gest pramáti všech ostatnjch, prworozená, od žádně gině zplozená, nébrž wšecky gině sbory křesťanské co dcery oddilé z gegjho oddělili se lůna. Gegj vlastnj půwod gest s hůry, s nebes od Otce swětel; přišlo swětlo na swět, a ona sstaupila s njm. — Pro takowýto půwod i vysoké stáťj gest ona katolickému křesťanu mila a wzácna, rozum i srdce geho blahoděgným naplňuje poklidem, ručje, že ona gediná choť Kristowa, a on w pravém geho owčinci gest.

II.

Pakli Cjrkew katolická neystaršj a prwotnj gest, tedy i samogediná a žádná giná přigala bezprostředně od Pána **přjpowěd stálé ochrany**: *A ay, gá s wámi ysem po wšecky dny až do skonánj swěta.* (Mat. 28, 20.) My gsme sice mnozj audowé, wšak gedno toliko tělo w Kristu. Ježš gest duše, gest žiwot toho tagemného těla; gako tělo neumjrá, pokudž ho ožiwuge duše nesmrtná, tak též nizádnau smrtj, záduým bludem tělo toto tagem-

né, genž gest Cjrkew katolická, prawá choť Páně, nemůž zachwáceno býti, pokudž swau milostj, swým duchem ge řjdy a spravuge Kristus. Aneb položil snad Ženich nebeský w nezpytatedlnému sandu swém w gistých času dobách opustiti swau milowanau choť, zpět powolati Ducha swého, a slunce prawdy odnjeti djtkám swým? Gaktě mohl Apoštol národůw manželstwj nowozákonnj wyznačiti w obrazu duchownjho spogenj Krista s Cjrkwj swau, řkancj: *Ta gemstwj toto weliké gest, ale gá prawjm w Kristu a Cjrkwi*, (Efes. 5, 32.) pakli Ženich nebeský swé choti po čase odepřel wěrnost swau? — Odstupiž od nás, cosi tak rauhawého a křesťana nedůstogného přemjtati na mysli swé, *nebo wěrnj gest ten, genž zasľbil*. (Žid. 10, 23.) Přjpowěd geho gest určita: *A ay gá s wámi gsem po wšecky dny až do skonánj swěta*; a poněwadž slowa ta z úst Božjch wyšla, gsauť i neomylna. *Po wšecky dny*, prawil Pán, přjtrže a wýmjnky nepoložiw žádně, nýbrž *až do skonánj swěta* s Cjrkwj swau zůstati sľbil. Ano přjpowěděl nad to uředlnjkům swým, že co Syn člowěka Otce nebeského prositi bude, a giného ochrance, zástupce a utěšitele, totiž Ducha sw., dá gim, aby zůstal s nimi, a geho Cjrkwi stále přjtomen gsa, gi řjdl a spravowal po wšecky wěky, řka: *Gá budu prositi Otce, a giného Utěšitele a učitele dá wám, aby s wámi zůstal na wěky*. (Jan 14, 16.) Nedostál-liž také Ježš posud wěrně přjpowědi swé? Prohledáme-li weškerý řetěz dewatenáctera stoletj, zagisté nenalezneme ni gedinkého okamženj, kdežby

Kristus Cjrkwi swé, aneb ona gemu newěrnau se byla stala. Čehož ani gegj odporujci dokázati nemo-
hau, nýbrž mnozj z nich naopak swědčj: „že Bůh
swým duchem a swým slowem neustále při swé
prawé Cjrkwi gest.“ (Walac. synops. theol pur. p.
57.) Luther prawj: „Řjmská Cjrkew od Boha
přede wšj ginau wěrau gest počtěna, nebo pro ni
kromě Petra a Pawla a čtyřidceti šesti papežů mno-
ho tisjč mčedlnjků swau krew wylilo, a swět a
peklo přemohlo, tak že se mākati může, kterak
Bůh swůg zwláštj zřetel na ni má. (Tom. 1. Jen.
f. 169.)

Bůh by ku přjkladu některého wěrného man-
žela i djtek gehu ubezpečil, že choti gehu stegného
stárj s njm dogde, také-li by manžel ten na ginau
manželku, a djtky z téhož manželstwj zplozené na
ginau matku mandře pomysliti mohly? Nikoli! byw-
še Bohem ubezpečeny, že na žádný způsob choť
swau a gich matku otec gegich nepřechká. Nad to
kdyby tentýž manžel od Boha i to pogištěnj měl,
že choť gehu na wěky mu zůstane wěrna, také-liž by
djtky matku swau, gakoby manželi swému se zpro-
newěfila, kdy w podezřěnj mji mohly? Nikoli! —
Nynj kdokoli za to máš, že prwotnj Cjrkew, ana
s Kristem a s Apoštoly hýti počala, časem od swé-
ho Ženicha se odchýlila, také-liž sprawedliwě sau-
djs? *Pogd, a ukáži tobě newěstu, manželku Beránkowu.*
(Zgew. 21, 9.) Kristas gest choť duchownj, neb dle
swědectwj Janowa: *Kdo má newěstu, ženich gest.* (Jan
3, 29.) Cjrkew gest choti gehu neymilegšj, gjž ústy

proroka Ozeáše takto přimlává: *Zasnaubjm tě sobě na věky, a zasnaubjm tě sobě w sprawedlnosti, a zasnaubjm tě sobě u wjře, a wěděti budeš, že gá gsem Hospodin.* (2, 19—20.) My prawowěřcuj křesťané gsme djtky gegj duchowně zplozené. (Rychlowský káz. ročn. 1. d. 2. str. 62 a 63.) Nebyla-li by to tedy rauhawá nedůslednost, buď Krista, buď choť goho Cjrkew katolickau z newěrnosti winiti?

Cjrkew tu wěrnau hágil sw. Augustin proti Donatistům takto: „Zdali ta Cjrkew, která Cjrkwj wšech národů byla, giž wjce nenj? zahynula? Tak mluwj ti, kteří w nj negsau. O hanebná slowa! ona nenj, proto že ty w nj negsi? Ona však bude, třeba ty nebyl.“ (Disput. adv. Donat.) A sw. Cyrill Alexandrinský dj: „Gakkoliw po swém z mrtvých wstánj na nebesa wstaužil Pán, předce skrze Ducha sw. wěřcjm swým (t. g. w Cjrkwi swé) wždy přj-tomen gest.“ (in Joau. c. 45.)

An tedy Ženich nebeský Kristus k gediné toliko choti, choti prwotnj, Cjrkwi katolické se hlásj, mimo ni k žádně giné, byť i rauchem sw. Ewangeliu okrášlena byla, se nezná, a s nj — Cjrkwj řjmskau katolickau — w duchownjm spogenj až do skonánj swěta stále setrwati sljbil; Cjrkew pak po wšecku stoletj Ženichu swému samogedinému neporušenau wěrnost swau hogně osvědčila, proto katolickému křesťanu ona mila a tak wzácna gest, žeby ani za poklady wšeho swěta synem odrodilým se nestal, wěda, žeby tjm samým Krista, genž žiwot a

spása gest, zapřel. „Cjrkwe se ciziti, gest tolik, gako Ježše zapřjti,“ dj sám Kalwin. (Inst. libr. 5.)

III.

Gsau-li slova Kristowa: *A ay, gá s wámi gsem po wšecky dny až do skonánj swěta.* (Mat. 28, 20.) *Prositi budu Otce, a gineho Utěšitele a učitele dá wám, aby s wámi zůstal na wěky.* (Jan 14, 16.) *Utěšitele pak Duchu sw., kteréhož pošle Otec we gměnu mém, teni wás naučj wšem wěcem, a připomene wám wšecho, cožkoli budu mluwiti wám.* (Jan 14, 26.) *Dánoí bude zagisté wám s hůry w tu hodinu, co byste mluwili; nebo wy negste, genž mluwjte, ale Duch Otce wašeho, genž mluwj z wás.* (Mat. 10, 19—20.) *Tyť gsi Petr, a na téi skále wzdelám cjrkew swau, a brány pekelné nepřemohau gi;* (Mat. 16, 18.) gsau-li, prawjm, slowa ta neomylná, tedy i Cjrkew katolická w učenj wjry a čestných mrawů neomylna býti musj.

„Duch sw. proto od Krista poslán byl,“ dj Tertullian, aby byl učitelem prawdy. (De praescript. c. 28.) Sw. Cyprian o neomylnosti Cjrkwe katolické napsal slowa ta: „Cjrkew gest newěsta Kristowa, kteráž zcizoložiti, to gest klesnauti, chybiti a zblauditi nemůže. (De unit. Eccl.) Sw. Irenéus prawj: že k té Cjrkwi, totiž Řjmské, magj se wšecky cjrkwe utjkati; neboť ona prý gest plna prawdy se wšech stran. (Libr. 3. de Eccl. Rom.) Sw. Augustin pak dj: „Swatému Ewangeliu bych newěřil, ale pro wáznost Cjrkwe wěřjm.“ Cjrkwi sw. přináležj prawý smysl pjsma sw.

ndati nebo-li ho vykládati, w rozeprjch a pochybnostech u wjše rozeznati, a wúbec stanowiti, které by opravdiwé Božj zgewenj a úplné učenj Kristowo bylo. A w tom opětně prawjm, musj býti neomylná. Na základu neskončené maudrosti a wěrné přjpowědi Páně spočjwá článek tento. Aniz my gednotliwě tento dar neomylnosti sobě osobugeme, gelikož *geden gest* toliko *Mistr Kristus*: (Mat. 23, 10.) *nýbrž Cjrkew sw. w biskupjch, gež Duch sw. ustanowil, aby pásli a spravowali Cjrkew Božj*, (Skut. Apošt. 20, 28.) s swau neywyššj hlawau řjmským Papežem na sněmu sgednocená. *Rtowé kněze ostřjhati budau uměnj, a zákona hledati budau z úst geho.* (Malach. 2, 7.) *Oni budau učiti lid můg. Powstane-li pak rozeprě, státi budau w saudech mých, a budau sauditi wedlé zákonů mých.* (Ezech. 44, 23—24.) *Kde gsau dwa, nebo třj shromážděni we gměnu mém, tuł gsem gá u prostřed nich.* (Mat. 18, 20.)

Wyrokowé shromážděných otců gsau neomylnj, hlasowé gegich negsau lidštj, nébrž hlas Kristůw, gjmž křěstánu řjditi se dlužno. *Kdož wás slyšj, wece Pán, mne slyšj, a kdož wámi pohrdá, mnau pohrdá.* (Luk. 10. 16.) *Kdož Cjrkwe neposlechne, budiž tobě gako pohan a publikán.* (Mat. 18, 17.)

Vincene Lyrinenský, spisowatel pátého křěstánského stoletj, w tento rozum se ohlašuge: „W katolické Cjrkwi o to pečowati máme, bychom wěřili, což wšudy, což wždycky, což ode wšech wěřeno bylo. O čemž kdo poznává, že to z učitelů cjrkewnjch ne gedem neb dwa, nébrž wšickni

gednomyslně, zřegmě, často a stále drželi, psali a učili, to i on sám bez pochybowánj wěřiti má.“ (Comonit. 2, 3.) Sw. Augustin prawj: „Odpjrati tomu, což obecna cjrkew smýšlj, neysmělegšj gestiť bláznowstwj.“ (Epist. 118.)

W tomto smyslu zowe sw. Apoštol Pawel cjrkew Božj slaupem a utwrzenj prawdy. *Totoť krátce pjsi tobě, abys iwěděl, kterak máš w domě Božjm obcowati, kterýž gest cjrkew Boha žiwého, slaup a utwrzenj prawdy.* (1. k Tim. 3, 14—15.) Pakliby cjrkew Božj zblauditi mohla, sw. Pawel by, slaupem a utwrzenjm prawdy gi wyznáwage, sám byl w blud uběhl, Ježš w zasljbnej swém newěrným se stal, Duchu sw. zpět powołal, a cjrkew swau ne na skále, nýbrž na pjsku byl wzdělal; my tedy w negistotě wězjce, wětrem bychom neywjce lidského učenj sem tam nešťastně zmjtáni byli. Takowé rauhawé smýšlenj gest wšak daleko křesťana katolického. On pewně wěřj w neomylnost cjrkewe swé, a proto gemu mila a wřácna gest ona; nebo ginák odkudžby gistoty prawého smyslu pjsma a čistého slowa Božjho nabył? Podá-li se vlastnjmu rozumovánj, upadne w negistotu, prawě aneb chybně-li wyložil pjsmo, gošto obyčegně dle náhledu aneb žádosti srdce swého rádi wykládáme pjsma, a tudy gen vlastnj zdánj a lidské naučenj nalezáme, gak Werenfels, učený protestantský pastor, w swé biblj byl zaznamenal: „To gest ta kniha, w kteréž každý hledá wjry swé, a každý wjru swau i w skutku nalezá.“ An ani pjsmo, genž litera gest mrtwá, ani člowěk gednotliwý swým

wlastnjm soudcem býti nemůže, tedy w pochybnostech swých u wjře a mrawoučenj ginde, a sice u cjrkwe katolické, neomylné učitelkyni, na niž stále Duch prawdy spočjwá, spasitedlného poučenj a wyswětlenj hledá, a hledati powinen gest, a to tjm bezpečněgi, gelikož ho w takowémto gednánj sami odpůrcowé cjrkwe podporuj. Luther gistj, že cjrkw Kristowa blauditi nemůže, řka: „Cjrkw ani nemá ani nemůže blauditi, lži a chyby přednáseti; nebo ústa Božj gsau ústa cjrkwe (In tract. de vet. vera eccl.). A ginde: „Gako Bůh nemůže lháti, tak také cjrkw lháti nemůže. (Ibidem.) A w psanj, Albertowi Braněborskému zaslaném, o přjtomnosti Páně w swaté wečeři wygádlil se w tato slowa: „Toto swědectwj celé cjrkwe, byľbychom giného swědectwj neměli, dostatečné gest, nás při tom článku zachowati.“ Kristus gest po wšecky wěky při cjrkw swé, a nedopustj, by na sněmu shromážděna proti wjře něco wyřkla.“ (Molan Expl. meth. reunn. eccl.) „Nic na swětě nemá nám býti cti hodněgšjho, než rozsudek sborné cjrkwe, wynešený na wšcobecném sněmu.“ (Leibnitz, Brief an die Herzogin von Braunschweig.) Luther předwdjagě různice a zmatky, gakěz budaucně z wykládánj swéhlawého pjsma sw. wzniknauti musj, toto pronesl mjněnj: „Měl-li by swět déle geště státi, budeť zapotřebj skrze mnohotwárná wykládánj pjsma a sekty, abychom k udrženj gednoty u wjře opěť wýsady sněmu přigali, a tamo se rady dowolali.“ (Libr. 1. contr. Zwing.) Wýtečný Beza, wznánj helwetského, taktěz zamejšlj: „Nedás-li řádnými pastyři

se poučiti, gakým právem se owečkau Kristowan čjati můžeš.“ (Inst. 4. c. 16.)

Wjť katoljk, že hned prwnj křesťané w roze-
přjch a pochybnostech swých k cjrkwí se utjkali,
(Skutk. apošt. 15.) proto i on posud w záležito-
stech duchownjch cjrkwě neomylné se držj, a dle
wýsad gegjch se spravuge.

IV.

Katolický křesťan toliko w cjrkwí swé celé
a úplné učenj Kristowo nalezá. Pjsmo sw.,
gež protestanti za hlawnj a gediné prawidlo wjry
magj, k dokonalému oswjcenj našemu nepostačuje,
gelikož w něm slowo Božj zcela a zauplna obsaženo
nenj. *Gestiť pak i giných mnoho wěcj, kteréž činil
Ježš, kteréž hdyby měly wšecky každá obzvláště
psány býti, mám za to, že by ani ten swět nemohl
přijti těch knih, kteréž by měly psány býti, osvědčuge
miláček Páně. (Jan 21, 25.) A ginde: Mnohé za-
gisté i giné diwy činil Ježš před obličegem učedlnjků
swých, kteréž neysau psání w knize této. (Tentýž 20,
30.) Proto sw. apoštol Pawel se sám na žiwé ne-
boli austnj slowo Božj odwolává. W listu k Tito-
wi prawj on: Z té přjčiny zanechal gsem tebe w Kré-
té, abys to, čehož se nedostává, napravil. (Tit. 1, 5.)
K Timotheowi: Měgž wždy (před očima) přjklad
zdrawých slow, kteréž gsi slyšel ode mne. (2. Tim. 1,
13.) A což gsi slyšel ode mne před mnohými swědky,
to zase poruč wěrným lidem, kteréž xpůsobni budau, i
giné učiti. (2. Tim. 2, 2.) Thessalonickým welel se
řjdiť pjsmem sw. i ústnjm podánjm apoštolským,*

řka: *Protož bratřij slágte, a zachovávejte ustanowenj, kterýmž gste se naučili budto skrze řeč, aneb skrze list náš.* (2. Thes. 2, 15.) Tak samo pjsmo o sw. tradicij dokazuje.

Všickni starobyly učitelowé křesťanštj se we swých spisech na učenj, od sw. apoštolů austně hlásané, odwoławaj. Tertullian, genž giž léta Páně 192. w cjrkwí psal, prawj: „Těchto a giných těmto podobných naučenj, chceš-li mjti zákonnj upsánj, nižádného mjti nebudeš; gestiť austnj podánj zde tobě půwodcem, obyčegem, twrditelem a strážcem učenj takého.“ (De cor. mil.) Origenes dj: „To gediné za prawdu máme, co cjrkwijnmu a apoštolskému podánj w ničem na odpor nenj.“ (Libr. 1. Periarh.) Sw. Basilius w čtvrtém stoletj napsal tolik: „Že učenj, genž se w cjrkwí zachowawaj a hlásaj, některá máme z učenj napsaného, giná ale z austnjho podánj apoštolů k nám se dostala, obogj pak zárownau mocj k pobožnosti wedau.“ (De Spirit. S. c. 27.) W pátém stoletj činj sw. Jan Zlatoústý u výkladu Pawlowa listu k Thessalonickým úsudek tento: „I wyswtát, že apoštolé nezaznamenali w listech swých všecko, alebrž že mnoho také odewzdali beze všeho zaznamenánj, a následowně že i toto hodnowěrné gest, pro kteraužto přjčinu také podánj cjrkwě hodnowěrným býti uznáváme: odewzdánj gestiť to, dosti na tom, dále se neptej.“ A sw. Augustin proti Donatištům dokládá: „Mnohoť gest geště, co všeobecná cjrkwě zachowává, genž se tak wěřj, gako by to na-

řizenj apoštolské bylo, ačkoli se to nikde psáno nenalezá.“

Katolickému křesťanu vědomo, že Ježíš toliko austně učil, a swým učedlnjkům nikoli psáti, nýbrž sw. Ewangelium všem národům austně zwěstowati uložil, řka: *Gdauce, učte všěcky národy, křtjce ge we gměnu Otce, i Syna, i Duchu swateho*; (Mat. 28, 19.) vědomo mu také, že někteřj z apoštolů zhola nic nepsali, ginj toliko, nemohauce křesťanským obcjm potřebná naučenj a nařizenj austně dáti, přjlezitostně psali; a že pjsmo sw. toliko obmezená částka slova Božjho ze žiwého pramene austnjho učenj, genž se z úst božských swěta Spasitele byl wypreyštil, wážena gest. Mělo-li by tedy pjsmo sw. za dokonalé a gediné prawidlo wjry pokládáno býti, nápadně by sám božský Spasitel byl psal, a swým apoštolům též pilně psáti welel, což se však nestalo.

Cjrkew sw. stála giž pevně na skále žiwého slova Božjho, a zplodila nesčjslný počet Swatých a Swětic Božjch, an geště pjsma žádného nebylo. „Tradicj,“ dj protestant Lessing, „gest ta skála, na kteréž cjrkew Kristowa wzdelána gest, a ne pjsmo.“ (I. c. Bd. 4. S. 182.) „Křesťanská wjra nestogj biblj, nebo byli gsau křesťané, anť geště žádné biblj nebylo. Před koncem III. stoletj nebyly geště všěcky knihy nowého zákona pohromadě, a předce giž dosti bylo prawých učedlnjků Kristowých;“ wyznává protestant Semler. (S. Hirschings hist. Hdb. Bd. 22, S. 293.) „Gest cele a úplně dokázáno, že biblj před dewátým stoletjm nebyla

w rukau sprostého lidu,“ prawj Lessing. (Beiträge z. Gesch. u. Lit. Bd. 6. S. 51.) Z toho plyne, žeby wjra Kristowa, wzdělána na základu apoštolském a prorockém, i bez pjsma byla obstála. Dočtený Lessing takto rokuge: „Prowozowało se celé náboženstwj Kristowo, než gedem z Ewangelistů psal. Křesťané se modlili modlitbu Páně, prwé než sw. Matauš gi byl napsal. Podobně se přisluhowalo křtem swatým, prwé než formule křtu od sw. Matauše napsána byla. Gestli tedy přjčinau těchto wěcj nebylo zapotřebj, by prwnj křesťané čekali na spisy apoštolů a ewangelistů: proč by byli muse-li přjčinau giných na ně čekati? Mohli-li dle austné podaného předpisu Páně se modliti a křtiti: mohli také přjčinau giných wěcj, genž k wjře křesťanské newyhuutedlně patřj, pauze takowýmžto austnjm předpisem se řjdi.“ (Theol. Nachlass S. 47.) Ginde opět: „Gako mohl Bůh pjsma swatá zachowati od pokazenj, rovně tak mohl tradicj zachowati od porušenj.“ (I. c. Bd. 6.) *)

Cjrkew katolická teprw částečky psaného pjsma Božjho, porůznu sem tam w rukau kněžských chowané, starostliwě sebrala, tauže wšak péčj i tradicj, neboli austné podánj apoštolské, ze spisů otců swatých a giných hodnowěrných spisowatelů prwnjeh stoletj, co medossawá wčelička mjzu cukrowau z kwětů zrostlinných, čerpala, a obé — psané i nepsané slowo Božj — co drahý klenot z dědictwj Kristowa prawowěrjcjm djtkám k zachowánj poda-

---

*) Wiz : „Zdrawé učenj protestantů,“ od Jirsjka.

la. „Dvěma tedy svědky,“ dj učený protestant Hugo Grotius, „stogj všeliké slovo, pjsmem a tradicj, gesto sobě obaplně swjtj.“ (Annot. ad consult. Cassand.)

Dále pjsmo sw., zvláště pak listy Pawlowy, mnohá zatmělá a neurčitá obsahuj mjsta, ana důkladného vysvětlenj požaduj. *Gsautě*, dj sám sw. Petr, *w epištolách geho některé věci nesnadné k srozuměnj, kteréžto neučenj a neustawičnj přewracujj, gako i giná pjsma, k swému vlastnjmu zahynutj.* (2. Petr. 3, 16.) Časem i sami učedlnjci nepostihli smyslu slow Páně. *Tedy řekli některj učedlnjci geho wespolek: Co gest to, že nám prawj: Maličko a neuzrjte mne, a opět maličko, a uzrjte mne, a že gdu k Otci? — newjme, co prawj.* (Jan 16, 17. 18.) *A počaw od Mojžše a wšech prorokůw, wykládal jim wšecká ta mjsta, kteráž o něm byla.* (Luk. 24, 27.) Mnohá mjsta sw. Ewangelistů zdagj sobě zcela odporowati; n. p. *Gá a Otec gedno gsme.* (Jan 10, 30.) *A opět: Otec wětšj mne gest.* (Jan 14, 28.)

Odkud medle katoljk prawého smyslu pjsma nabude? *Z tradicj*, výkladem cjrkwecomylné. Tak s katoljky stegně smeyšlj i mnozj důwtipnj protestanti. „Austnj učenj a knihy od učitelů za prwnjch cjrkwec časů sepsané, welmi užitečny gsau k wysvětlenj swatých pjsmem, tak i k upodstatněnj článků wjry,“ dj Seiler. (Theol. dogm. pol. p. 38.) „Kdo pomoci nepsaného slowa od sebe zamjtá, pauze na němém přestáwage pjsmě, brzo pocjtj, gak weliké gest to zlé, pohrdati austnjm od Boha ustanoweným wyučo-

wánjm,“ dj Kalwin. (Calvin. ad 2. Tim.) „Bez tradicij nemohli bychom ani dokázati, že pjsna starého a nowého zákona prawým gsau slowem Božjm,“ dj Kollier. (Rechtfert. u. Vertheid. 1. Th.) Francouzštj reformátoři léta Páně 1775. wyznali: „Řetěz austnjho podánj, gehožto prwnj článek Petr a Pawel w rjmské cjrkwí gsau, tak se mezi wámi zachowal, že, kdyby Irenéus, Řehoř, Cyrill, Athanas, Augustin a Jan Zlatoústý na swet přišli, nepoznali by ginde, leč toliko w rjmské katolické cjrkwí tu společnost, gegjžto audowé sami gednau gsau byli.“ (Mém. des Calvin. 1775.)

An tedy katolický křesťan gen w cjrkwí swé celé a uplné učenj Kristowo nacházj, proto ona genu nad giné mila a wzácna gest.

(Pokračowánj.)

2. Co gest — a co nenj powěra?

O d

Jana Nep. Hlawáče,

faráře w Postupicjch.

Náboženstwj se powážuge prostředkem, gjmž Bohu, gakožto Pánu neyvyššjmu, powinná čest, služba a láska se prokazuge: pakli se ale Bohu takowé vlastnosti připisugj, kteréž se nesrowná-wagj s dokonalostj Geho, aněb pakli božská moc giným mimo Boha bytnostem se přikládá, *powěrau* te nazýwáme. Nemá-li člowěk prawého a zralého po-
nětj o Bohu a dokonalostech Geho, předstáwuge si

gich dle své smyslnosti: w powěru upadá. — Lidé nemagjčj zdravých pomyslů o Božstwě, wynahražuj gich chybným předstawenjm, rovněž gakož w čas nauze a nedostatku mjsto dobré mince neberné a liché se nřjwá.

Kdo o čistém a podstatném učenj náboženstwj katolického zralau má powědomost, komuž duch wnitřnj cjrkwě této dokonale znám, lehkot usaudj, kterak wšech powěr dokonce prázdna a přesta gest, a pakli gaké také se wlandily powěry, nikoli gj, ale brž krátkozrakým a newycwičeným wyznawačům gegjm vlastně a prawě přičjsti se masegj. Neboť řjdlo, z něhož wšeka přystj se powěra, gest křehkost, mdloba a nedostatečnost rozumu lidského; gakož i newčasná a někdy přepiatá horliwost; posléz i zbožná sprostnost. Neylepší i neyaurodnějšj pole plodj časem i peyr a kaukol, gegž wšak hospodář za sjmě své nepokládá, wěda že rozsjl zrno čisté a dobré. (Mat. 13. 27, 28.) — Předpowědělt gjž Apoštol Pawel sw., že skrze nesmyslnost lidskau podstatné stawenj cjrkwě wšelikým břemenem, a rozličnými ničemnostmi obtěženo bude; že tato tje, ač cjrkwě neuškodj, předce wšak ozdohn gegj zprznj; i pak že lidé, genž powěry do ejrkwě uwodj, pro hrubost a smělost swau pokuty neugdan. — *Stawjtiť kdo na tento základ — dřjwj, seno, strniště, — uheň zprůbuge.* (I. Kor. 3. 12.) Náboženstwj, neboli geho podstatné dokonale učenj na powěrách nižádného učeře aučastenstwj, gichžto se některj křesťané wědomě či newědomě držj, ale saudj lidi powěrečné

za nepřátely své: tak svěděl otec sw. Bernard, řka: *Plus nocet falsus catholicus, quam si verus appareret haereticus*: — a sw. otec Cyprian nazývá powěry bogem, genž proti náboženstwěj wede se w lůnu náboženstwěj, *intra ecclesiae septa contra ecclesiam pugnant*. — Takž se powěry co pod rauškau něgakau ukřýwagj, wšak prawý duch náboženstwěj a cjrkwě zhola gich nenáwidj; a gediné hrubá, sprostá, ano omylná známost základného učenj náboženstwěj, djlem i také zisťnost a bezbožnost způsobilá, že powěry se snijsily s náboženstwěm. Ano powěry a náboženstwěj tak stogj sobě na odpor, že skrže něčistota náboženstwěj muka trpj, neboť podobagj se onomu bezcitému bezbožnjku, genž zapáchagjcej mrtwoly na těla žiwých lidj zawěšowati dáwal, by takto mör a smrt mezi žiwými a zdravými způsobil.*)

Wěci, za gegichž přjčinau neywjce powěr wzniká, gsau a) domněle diwotwornj obrazowé; b) wzywánj neb úcta Swatých; c) přepiaté legendy; d) zgewenj rozličným lidem obogjho pohlawj; e) cjrkewnj obřadowé, čili ceremonie; f) a zázraky.

a) Maudrý, dokonalým wycwičenjm oswjcený katoljk lehce posaudj, a snadno doswědčj, že obrazowé w cjrkwi katolické proto gsau zawedeni, dj-

---

*) *Mortua quin etiam jungebat corpora vivis,
Componensque manus manibus, atque oribus ora,
Tormenti genus! et sanie tabeque fluentis
Complexu in misero longu sic morte necabat.* (Aen. 6.)

Iem by za okrasu w chrámech slaužili, djlem proto, aby zewnitřnjm na ně wczřenjm wnitřnj pobožnost w srdecjch wěřjcech powzbuzowali. Tentýž však wědomý katoljk snadno také rozhodne, že obrazové negsau newyhnutelně potřebný předmět náboženstw, toliko užitečný a prospěšný obyčeg, genž byw od cjrkwie přigat a zachowán, a žádá-li času okolnost a potřeba, opět beze wšj ugmy a škody wjry změněn, zrušen a zničen býti může, au kdo moc má práwo dáti, moc též má zrušiti ge. *) — Prawdě však podobno se nezdá, aby cjrkwew měla potřebj, změnu tuto učiniti. — Obrazové zázračnj od giných tjm toliko se rozeznáwaj, že Bůh ctitelám gich zwláštnjch milostj udjly, budto aby pobožný úmysl zakladatelů gich a půwodců odměnil, budto aby prostředkem gich pobožnost wěřjcech rozhognil; aneb i z giných gemu toliko powědomých přjčin, aby swé gméno mezi lidem oslawil. Málo který, a zřjdeka, Bohu djky! za našich časů nalezne se katoljk, genžby wěřil a domeyšlel se, žeby obraz gakýsi aneb socha sebe mi-strněgšj pracj wyhotowená zwláštnj swau mocj cos působiti neb aučinkowati mohla. Měť-by dle přehorliwého (spjše swárliwého) mjněnj protestantů i

---

*) *Sed illud ante omnia constituendam, imagines ex eorum per se genere esse, quae ἀδιάφορα nominantur: hoc est, quae ad substantiam ipsam Religionis non attinent, sed in potestate sunt Ecclesiae, ut ea adhibeat, vel abieget, pro eo atque satius decreverit. Cuiusmodi positivi vulgo iuris esse dicuntur. (Paetavius. l. XV. de Incarn. c. 13. n. 1.)*

každý předmět odstraněn býti, genuž sprostj a neumělj lidé úctu prokazowali: rovněž i slunce, měsje, hwězdy odstraněny a odklizeny budtež, gimž lidé téměř božskau počtu konali, ač w mnohem obšjruěgšjm smyslu, nežli katoljk obrazům swým; gakož posud Malabar se domnjwá, žeby Pağoda (modla) moc měla, ho potrestati.

Z tohož dle práwa lhostegnosti směle může se požádati ona otázka, zdaliž by powěrečnj a sprostj lidé Boha, twůrce swého, horliwěgi čili wlažněgi etili a wznáwali, kdyby i cjrkw katolická obrazům všem naračest wýhost dala. Malebranche dowodj, že powěrečnost gen w těch křesťanských srdcích vzniká a se rozmáhá, gimž pro mdlobu a krátkost rozumu prawé podstaty náboženstwj postihnauti nelze; w těch, kteřj klamagjee sami sebe, negakau dobrowoluau obětj nezřjzenost žiwota swého wykaupiti sobě, a důwěřugjee se w zásluhy galowé swé pobožnosti, hryzaučj swé swědomj ukogiti myslj, neboť poskwrněným nic nenj čistého, ale poskwrněna gest i mysl gegich i swědomj, (Tit. 1, 15.) a plodj se snadno stranná a neprawá swátost w srdci tom, kteréž prawdy dosjci se nesnažj. (Rom. 10, 3.)

b) Cjrkw obecna katolická nikdy žádných smyšlených *Swatých* gest newzýwala, a gakkoli mnohý horliwec žiwotopisy Swatých za pauhé báge pokládá, nikdo z toho uzavřjti nemůže, že by Swatj tito nikdy na swětě nebyli obcowali; nýbrž toliko to, že wypracowánj a popsánj žiwota gegich postupem

času od horljejch sprosiáčků všeligak přetwořeno bylo. Tak pochybowati nelze, že na světě živi gsau byli sw. Rochus, sw. Kateřina, sw. Magdaléna, ač pak roznjčená obrazotwornost zbožných pobožníků mnoho přjsad naosnowala. Nemaž-li (sám Voltaire prawj), lidé prawého a dokonalého poněť o Božstwj, předstawugj sobě i Boha a geho vlastnosti všeligak mocj swé obraznosti, rovněž gako Mahomedané badaucnau rozkoš w rági. Cjrkew katolická chowá vlastně gen a šetřj gméno, památku a cenu ctnostj, gakož i oslawu Swatých swých; poctu však a chwálu, kteráž toliko Bohu samému přjslušj, nebešťanům swatým prokazowati přjsně zapowjdá. *) — Coby se tu nawrhnauti mohlo, bylo by snad, že w chwalozpěwch Marianských matce Božj vlastnost se přičjťá, kteráž gediné na wěčnau bytost samého Boha směňuge a se wztahuge, totiž: *Hospodin wóládl mnau od počátku, od wěčnosti, od starodáwna zřjzenu gsem*: — a však užjwá-li cjrkew slow těchto k uctěnj matky Kristowy, gest aumysl gegj, aby prozpěwowala čest a chwálu Syna, gehož ona máti Kristowa nosila w lůnu swém.

c) Čtenj, čili *legendy* pod názwem „zlaté“ od Jak. Varaggio Caesarea z Cisterce, a mnohých giných, w cjrkwi nikdy žádné ceny neměly, ale toliko w kolébce sprostnosti a lehké wjry se ukoneyšily. U wyšetřowánj však tak nazwaného *Martyrologium*

---

*) *Istud maxime cavendum, ne quod Deo proprium est, cuiquam praeterea tribuant.* (Catech. Conc. Trid. Tom. 2. pag. 603.)

a Breviáře cjrkew bystrého a maudrého powážcnj a rozmyslu užjwala; a i při tom posawáde nežádá, aby wše, co spisowé tito do sebe magj, newyhnutelně za gistau a neomylnau prawdu se přiřjmalo. Kardinál Bellarmin, kterýž k neynowějšmu zlepšenj a oprawenj brewiáře vlastnj swau pracj přispjwal, swěděj a ugištuge, že brewiáři mnohého geště třjbenj třeba.

d) Ni gediné *saukromně zgewenj* od cjrkw stwrzeno, a tak přiřgato nenj; a kdyby se byl kardinál Torquemado horliwostj puzen zgewenj sw. Brigitty tak mocně a důtkliwě neugal, i tato bylaby při sněmu Basilegském zawrřena byla. Samť Řehoř Weliký dowodj, že mnozj nábožnj a swatj lidé, sami sebe klamagjce, za zgewenj měli, což pauze z roznjcené aučiniwosti ducha lidského pocházelo: „*Aliquando sancti quaedam ex suo spiritu proferunt, et haec se dicere prophetiae spiritu suspicantur.*“ (Greg. M. homil. I. in Ezech.) a Fleury prawj, že bděnj a posty w mysli lidské welikau působj roznjcenost, twóřcjj podiwné aučinky, gež pak nábožnj lidé za swětlo a aučinek milosti Ducha sw. sobě dané drželi, kteréžto mjněnj Fleuryho srownáwá se dobře s wyřčeujm otce sw. Jeronyma, an takto dj: „*Novi ego ex utroque sexu per nimiam abstentiam cerebri sanitatem fuisse vexatam, praecipue in his, qui in humectis et frigidis habitavere cellulis.*“ (L. 2. ep. 18.)

e) Obřadowé čili *ceremonie* slaužj vlastně za prostředky, mnoho ktomu pomáhagjcej, aby pobožnost wsrdech lidských se roznjtila, člowěk pak k wraucnosti a prawé nábožnosti wzbuzen a weden byl.

Stvrzujeť to zkušenost, kterak zvlášť sprostý lid
 gen zewnitřnjmi věcmi u wnitř pohnut býwá, a
 proto náboženstw, které nic nemá zewnitřnjho, ta-
 kořka mrtwé nazwáno býti může. Protestant, wše-
 ho předsudku prázdnen, poslauchá pozorliwau my-
 slj zpěwy w cjrkwí katolické obyčegné, hudbau
 sprowázené, gakož gsau: *Te Deum, Lauda Sion,*
Veni Creator, Pange lingua, Salve Regina, Praefa-
tiones missae, — lečby tupý a necitelný byl, gestliže
 ne k nábožnosti, alespoň k wraucjmu rozgjmánj po-
 hnut a uweden býti musj. — Zatjm gsau obřadowé,
 obsluhy a obyčege w cjrkwí mocná a pewná ohrada,
 kteráž wšemu bluduému a přewrácenému učenj do
 cjrkwě wetřjti se bránj; gsau pochodeň, kteráž tem-
 nost mnohých, rozumu lidskému nepostizitelných ta-
 gemstw wjry poněkud zapuzuge; gsau sjmě, kte-
 réz w srdci lidském pobožnost, horliwost a dobré
 aumysly wywodj; zkrátka gsau bezslowné wyznánj
 wjry, gednomu každému pochopitelné. — Chtjce
 Protestanté učenj swé rozšjřiti, a wjru katolickau
 potlačiti, owšem přede wšjm náboženstw katolické
 zewnitřnjho oděwu geho zbawiti se přičinili, a tudy
 na obřady katolické žehradi počawše, gim co neu-
 kogitelnj nepřátele wognu wypowj dali. A wšak na
 krátce potom rozličné obyčege, kteréž před tjm a
 z počátku twrdošjgně zamj tati, sami do cjrkwj swých
 uwáděti počali, gakož gsau warhany, zwony, malby
 w modlitebnicjeh, a giné katoljkům obyčegné wěci;
 ano gedem z prostředku gich dokonce gistj, že
 wnitřnj pobožnost obřadu stydne, a béře welikau

ngmu ; *) Masson, protestantský spisowatel, genž pérem gedowatým proti náboženstwju katolickému psal a se horsil, wyprawuge o zewnitřnj okrase chrámu Řjmského, a taměgšjch službách Božjch, a sám takto wyznává: „w tom okamženj katolijkem býti se ejtjm!“

Klaněg-li se katoljci, padagjce na kolena swá, činj to na znamenj swé ponjženosti, a wolné podrobenosti; přinášeg-li oběť, důkaz to uznalosti, že wše od Boha obdrželi; konagj-li wespolek průwody skrze města a role, wyznánj to, že weřegně a wšudy čest a sláwu Božj rozšiřowati, Boha společnými modlitbami a zpěwy welebíti, a gednjm hlasem wšickni o geho požehnánj, pomoc a zastánj prositi se přičiňugj. — *Ai zpjwagj na cestách Hospodinowjch, neboť weliká gest sláwa Hospodina.* (Žalm 137.) — Kropj-li se wodau swěcenau, znamenj to duchownjho očišťowánj; — užjwagj-li při swátostech olege swěceného, wyobrazenj to, že skrze swátost přigatá milost ljk gest duše lidské, nednyh gegj hogjcej, a sprawedlnosti sjljej i poswěcugjej. — To wše, an mandťj Protestanti dobře wědj, kterakž na obřady katolické žehrati, a za nemotorné powěry ge klásti se opowažugj? proto-li snad, že negsauce s to, (a nemohauce ginak) zbraň swau proti podstatným a základnjm článkům wjry platně obrátiti, alespoň proti powrchnjm obyčegům, kterjž se swobodně

---

*) *Equidem negandum non est, inter Protestantes simul cum caeremoniis pietatem refriguisse.* (Beger num. Pontif. apend. ad Flerum. pag. 40.

každého vůli ponechávaj, napjnatí se jim vidj luku svého, nerozeznávajce tudy skořepiny od čistého gádra. — Než ať pak hladový mol sebe většj žravostj žjhadlo své zkaušj na kmentové raušce, kterauž přioděna gest socha z ryzjho zlata, uměle wypracovaná, rudová vlastnost a cena sochy té před zahadlem dotjragjejm powždy zůstane bezpečna; — nechť wíchr a wlny o skálu na břehu strmjcej sebe většjm wztekem bigj, onať nepohnuta stoj, státi bade wždy, aniž zwyklati se dá.

f) Neypředněšj však předmět, na kterýž Protestanti ohniwé šjpy z lučičtě své žehrawosti pauštj, gsa *zázrakowé*, nazýwajce takowé powěrau tupau; protož dlužno zkrátka pagednati, co a kterak katoljk o zázracjch smeyšlj. — Mimo pjsma sw. zwlášť a přede wšjm prawdu a neomylnost náboženstwjkřesťanského stwruzuj i zázrakowé. Zanášegj se však muozj, ač křesťany se býti prawj, auplným wypleněnjm wšech zázraků, chtjce jim dokonce wýhost dáti.

Zázrak slowe skutečný přjběh, gehožto půwoda rozumu lidskému wyšetřiti nelze. Chee-li kdo zázraky popjratí, popjrá spolu i mocnost božskau; nebť mezi zapřenjm Boha (Atheismem) a možnostj zázraků nic třetjho mysliti nelze. Namjťatť owšem nemálo mudrců rozamogjcejch, gakoby Bůh od wěčnosti wykúzané a položené meze přjrody překročiti, a gakoby, gsa půwod a držitel řádu gednau zřjzeného, gakýmsi zázrakem obyčegný běh přirozený (fysický) zwrhnauti nemohl; což však na blud založeno toliko řjci chce, že mocnost božská nenj s to, by

člowěka we wlnách, neb w plamenu ohně zachowala a ochránila, gakoby tedy stwořenj stwořiteli čili přirozenost sama mocnosti božské meze klásti w stawu byla. Tomu však na odpor gest řád fysický, djlo věčného Stwořitele, an netoliko všem žiwlům gistý řád, běh a trwánj uložil, ge zachowáwage, tjm samým bez konce neustále twořj, a tatáž ruka mocná, genž upewňowala nebesa wzhůru, a studnice wod zawážowala; genž propasti obražowala okolkem, a země základy zawěšowala; genž moři a wodám, aby nepřecházely, swých končin cjl ukládala, a vše to w pořádku zawedeném mocnostj stegnauchowá ustawičně: tatěž ruka mocná s to gest, i všeccko toto opět změnit. Widj-li se tedy maudrosti a prozřetelnosti Geho prospěšné a užitečné, i také mocnosti Geho nic překážeti nemůže, aby dle wôle swé' wšelikau změnu spůsobil; neboť stwořiti a zničiti, zachowati a měnití gsau věčné vlastnosti geho věčné mocnosti. — Zázrakowé gsau pak práwě patrnj důkazowé, kterjž o neobmezené wládě Božj swědčj, gjžto moc náležj, aby proti uloženému řádu a běhu přjrody neobyčegné udalosti působila, a však předce wykázaný tento řád a běh nezrušený zachowala.

Mluwjť owšem pjsmo sw. o zázracjch satanáse, nazýwá však diwy a zázraky takowé lžiwými, poněwadž satan nemá vlastnj moci, kteraužby spůsobil. — Prawý však zázrak, gakož wzkřjsenj Lazara, wzkřjsenj dcery Jairowy spůsobiti, nikoli w moci dábelské nenj, an to toliko aučinek vlastnj

moci Božj, genuž spůsobiti možno co nebylo nikdy, a co w neobsáhlém okršlku přjrody weškeré nikdy se nestalo. *)

Dále gsau zázrakowé whodný prostředek, genž k poznánj a oswedčenj prawdy takowých článků wjry slaužj, gichž za swětla a wedenj paubého rozumu lidského postihnauti nelze. Wedlé toho také Kristus Jezš zázraky swé u wětšjm djle konal toliko na důkaz a na swědectwj swého Božstwj, a že co Messiáš a zákonodárce od Boha gest wyslán; neboť slepému od narozenj dj: (Jan 9, 35.) „*Wěřš-li ty w Syna Božjho?*“ k židům opět: (Jan 10, 38.) „*Nechcete-liž mně wěřiti, wěřte skutkům (mým)*“ (Jan 11, 4.) „*Pro sláwu Božj, aby oslawen byl Syn Božj.*“ —

Malicherná to námjtká, kteráž znj, že wše, což zázrak, neprawé gest a falešné. Poněťj něgaké wěci falešné předcházeti musj skutečná bytost wěci prawdiwé, neboť což falešného, prawdiwému podobati se chce. Tak poněťj zlata klamného wede k této prawdě, že skutečné zlato prawdiwé býti musj. Nikdyby lidská mysl na to nebyla přišla, aby zázraky slawné prováděla, kdyby o skutečných prawdiwých nebyla přeswedčena. Skutečnj tedy a prawdiwj zázrakowé k nálezu zázraků klamných ostrowtipnost lidskau gsau nawedli, an podwod powždy vlastnosti události prawdiwé následowati a použiťi

---

*) *Resurrectionem mortuis imperare, divinae solius est potestatis.*
(Ambr. in cap. 4. Lucae.)

hledj. — Málo prospěl by tu důvod, že tagemstwj obsjrné přjrody rozumu lidskému nepostizitelný pramen gsau, z něhožto wjra aneb ponětj o zázracjch pošlo; zázrakowé, o nichž pjsmo sw. mluwj, s přirozeným během geho ustanowenj w nižádném nestogj spogenj. — Skutki, gež Apollonius z Tyany, městečka w Kappodicii w malé Asii, provozowal, nikoli zázraky, ale klamy a podwody slauti zaslubugj. Dupin, an žiwot a činy Apollonia toho sepsal, sám uwodj, že wyprawowánj o činech a diwech Apollonia hodnowěrných a historických důkladů nemá, a že tedy celé to sepsánj pauhá gest bágka. A i bez toho památka tak nazwaných zázraků Apollouia u wšech giž národů uhasla, kdežto památka prawdiwých zázraků Ježjšowých až posud, gakož za času Tiberia a Nerona stále wšude žige.

Znamenj, dle nichž prawdiwj zázrakowé se rozeznáwagj, gsau: a) že musj událost zázračná potwrzena býti doswědčenjm lidj, gež osobně přjtomni bywše, zázrak vlastnjma očima spatřili. — b) O zběhlosti zázraku swědčiti musegj i spisowatelowé pohanštj, gakkoli náboženstwj křesťanské aniž nemilowali, aniž mu nepřáli. c) Známost zázračné události rozličným národům, aneb celému swětu musj býti prohlášena, a wyprawowánj gegj we wšem se musj srownáwati. d) Prawdiwost zázraků stwrzena býti musj swědectwjm hodnowěrných mužů, takowých totiž, gež beze wšeho podezřenj gsau, žeby wyprawowánjm swým gakéhos zisku pohledáwali, aneb sami lehké wjry byli. e) Konečně prawda swého

swědectwj i smrtj swau zapečetiti a stwrditi hotowi býti musegj. — Znamenj tato wesněš, gako při zádných, při zázracjch Kristowých nalezagj se; neboť a) zázraky tyto wyprawugj sami Apoštolowé, wšech skutků Kristowých očitj swědkowé. b) Zá- zrakowé Kristowy národům wšech swěta djlů, až i w neymenšjch okolnostech stegně gsau powědomi. c) Těchto zázraků prawdu nemohau zkaliti i neyza- rputilegšj protiwnjci křesťanstwa, tak Julian, Celsus, Porphyr ano ani Talmudisté gi neupjragj. d) Powěst zázraků těchto rozšjřena byla skrze Apoštolj, genž ge, aniž podvodu aniž gakéhos zisku newyhledáwa- gjce, co události wůbec známé rozhlašowali; neboť Pawel dj ku králi Ađrippowi, že zázračnj skutkowé Kristowi mu dobře musegj býti powědomi. (Acta 26, 25.) e) Pro prawdu gich Apoštolé přemnohé muky, i neytrpěj smrt podstaupili.

Což pak wnitřnj powahy zázraků Kristowých se týče, znameney, že Kristus hogil neduhy a nemo- ci prostředkem toliko swé božské moci, nikoliw wšak ljky přirozenými; u Něhoť hledali autočiště lidé, na nichž nadarmo mauditj lékařowé uměnj swé byli zkaušeli, a gimž i neywýborněgšj ljky ne- platné byly, an neduhy gich nad mjru rozmnožené, aneb dokonce od narozenj gim přistwořeny byly; což widěti na člowěku od narozenj slepém.

Konečně pak neyznamenitěgšj zázrak Kristůw, genž zapřen býti nemůže, gest geho z mrtwých wstá- nj. Toť oswědčugj negen učedlnjci, nýbrž i neyau- hlawněgšj protiwnjci geho; a nižádná we swětě udá-

lost tolika důkazy osvědčena a potvrzena nebyla. (I. Jan 1, 1. — I. Cor. 15, 9. — Act. 10, 41.) Z tohoto zázraku spolu, an podivný gest a o geho neomylnosti pochybowati nelze, bezpečně se zawjrá, že i ostatnj zázrakowé Kristowy skutečně prawdiwi býti musegj.

3. Katolické cwičenj o smjšených manželstwjch.

Od

Gottharda Holubáře,

kapitulára Strahowského a lokalisty w Nebusicjch.

„Při zasnaubenj přede wjím na náboženstwj tázati se gest potřebj.“
Sw. Ambrož.

1. Co se rozumj smjšeným manželstwjm?

Oddawky katoljka s nekatoljkem.

2. Gsau-li smjšená manželstwj spolu také platna?

Gsauť i smjšená manželstwj, pokud nenj žádně cjrkwj aneb swětským zákonem ustanowené a rušj-cj překážky, platna, a dle učenj cjrkwe katolické nerozlučitedlna; než ale cjrkw, w žádné přjpadnosti takowých manželstwj neschwalugjc, spjše w gistých přjpadnostech za nedowolena a hřjšná ge wyhlašuge.

3. Kdy že gsau nedowolena a hřjšna?

Nedowolena a hřjšna gsau powždy smjšená manželstwj, newychowawagj-li se djtky wšecky katolicky, aneb ubjhá-li tjm strana katolická w nebezpečenstwj u

wjře své trpěti zkázu. Taková manželstwj nemo-
 hau býti pod žádnau wýmjnkau co dowolená powa-
 žována, a tudy od cjrkwie w mnohých zemjch nikdy
 potvrzena, a následowně ani knězem poswěcena ne-
 býwagj.

4. *Prawj se, galioby cjrkwie o takowé zápowědi dřj-
 we ničeho byla newěděla, a že tato teprwa pozděgi
 se stala?*

Prawj se tak owšem; ale cjrkwijnj historie po-
 stačitelně swědčj, že cjrkwie žádným časem smjšená
 manželstwj neschwalowala.

5. *Nečteme ale nikde w zákoně, žeby Ježš. aneb a-
 poštole geho kdy smjšeným manželstwjm byli odpo-
 rowali?*

Ježš owšem se nikde zřegmě proti smjšeným
 manželstwjm neprohlásil; tomu se ale diwiti nesmj-
 me; neboť nikde nebylo přjležitosti, spoluwěké w
 této wěci poučiti neb naprawiti? — Cjrkwie geho
 gsau w zrůstu, nechowala geště žádných kacjřů a
 odpadjků, gako pozděgi. Mimo to střežili se židě
 bez toho aukostuě každého užšjho spogenj s po-
 hany: djlem že gim tak zákonem co neypřjsněgi při-
 kázáno bylo, djlem z přirozené odwrácenosti ode
 wšeho, co nebylo židowského. Čtauce uwážjme-li
 slowa Ježšowa: *Kdo neuposlechnie cjrkwie, buděš tobě
 gako pohan* (Mat. 18, 17.), možná-li napotom praw-
 de swědčiti, žeby byl Kristus chtěl tomu, aby auč
 cjrkwie geho zasnauhl se s někým, kterýž do též
 cjrkwie nenáležj?

Ani we spisech apoštolských nesmjme hledati výslovné zápowědi wzhledem na smjšená manželstwj, neb za času gegich nebylo k tomu takowé přjčiny; tjm ale častěgi narážjme we psanjch apoštolských na mjsta, kterýmiž se wěřej od obcowánj a společenstwj s blaudjcjmi přjsně zdrzugj. Tak pjše k. p. sw. Pawel k Řjm. 18, 17.: *Prosjmě pak wás, bratrj, abyste šetrili těch, kterjž různice a pohoršenj činj proti učenj, kterému wy gste se naučili, a warugte se gich; neboť takowj skrze lahodné řeči a pochlebenstwj swodj srdce sprostjch.* — Tentýž apoštol napomjná Tita: *Člowěka kacjře po gednom i druhém trestánj warug se: wida, že gest přewrácenj a hřešj, swým vlastnjm saudem gsa odsaužen.*

Geště přjsněgi přikazuge sw. Jan w II. psanj, w. 10.: *Přicházj-li kdo k wám, a toho učenj nepřinášj, nepřijmeyte ho do domu, ani gemu pozdrawenj dáweyte; nebo kdo ho pozdrawuge, máť spolek s geho skutky zlými.*

Ano, tentýž sw. Jan, chtěge gednoho času do lázně staupiti, hned se swým průwodčjm odebral se odtud, obáwage se, aby s kacjřem Cerintem, práwě tam gsaucejm, pod gednau střechau dljti nemusel. Kdoby tedy mohl pomysliti, že by sw. apoštolé byli sňatky manželské katoljků s bludaři schwalowali aneb trpěli?

6. *Prawj se, že cjrkew ani w následujjcejch stoletjch ničeho proti smjšeným manželstwjm neustanowila.*

Toť nalezá w spisech sw. Otců a cjrkewnjch spisowatelů neydůwodněgšjho odporu, an tito téměř všickni bud' výslovně proti manželstwj mezi osoba-

mi rozličné wjry se zasazugj, aneb wůbec katoljkům wýstrahu dáwagj před přátelským obcowánjm a spogenjm se s oněmi, kterjž katolické prawdy se odřekše, přestali tudy tjm samým cjrkew mjti za matku a Boha za otce. Tak Tertullian, Cyprian, Ambrož, Zeno, Hieronym, Augustin. Mimo to skoro čtyřicet cjrkewnjch sněmů ze všech wěků wydalo zákoxy proti smjšeným manželstwjm; k čemuž by se zde geště wýpowědi wjce nežli patnácti učenných a nábožných papežů uwěsti dalo.

7. *Proč horlj tak cjrkew proti smjšeným manželstwjm?*

To činj z lásky a powinnosti; to činj pro veliké nebezpečnstwj, do kteréhož katolický manžel swé i djtek swých spasenj wydává, wstupuge-li do takowého manželstwa. Každá giž maudrá a pečliwá matka zapowjdá djtkám swým takowá mjsta a spolky, kde gegich aneb tělesnému aneb duchownjmu dobrému gest nebezpečno. Měla-li by tedy cjrkew, neylaskawěgšj a neypečliwěgšj matka všech wěřjcjch, ginák činiti! — Katoljk ubjhá w takowém manželstwjm w nebezpečj, u wjře swé ustydnauti aneb dočista od nj odpadnauti.

W takowémto manželstwjm se djtky w katolickém, gediné prawém a samospasitedlném náboženstwjm bud' ani newychowáwagj, bud' nedocházegj dobré kázně — a následowně odpadnauti mohau, aneb býwagj swedeny. Cjrkew ale, genž gest slaup a utwrzenj prawdy, nemůžge připustit, aby gediný aud přispjwal k rozmnoženj nepřátel prawdy a přidrženj se bludu.

8. *Nedá-li se tato péče odstraniti slibem Páně, genž řekl: „Eyhle gá s wámi gsem až do skonánj swěta?“*

Cjrkew máť owšem zasljbenj Syna Božjho, že ani brány pekelné nepřemohau gi, a to slowo prawdy wěčné býwalo každým časem podpora důwery a útěchy gegj: ale toto božské zasljbenj newztahuge se na každý gednotliwý, a neyméně na lehkowážný aud cjrkwe. Tato nestrachowala se nikdy násilj nepřátelského, magjo wždy hagitele prawdy, anzi se ostýchala odpůrců, aby se weřegně gim wstřjc postavila; ale u wjře dostatečně neutwrzené, a w poznánj prawého náboženstwj neutružené křesťany musj ona zdržowati od každého nebezpečného kroku. W swém toliko lůně chowá spásu swých djtek.

„Cjrkew katolická gedináť, která ostřjhá náboženstwj prawé. Zde gest pramen prawdy, tať gest domow wjry a chrám Božj; a kdo newstaupil w něg, aneb geg zase opustil, ztratil naděgi žiwota a spásy wěčné. Zde nespomáhá twrdost a odmluwa, nebo tu se gedná o žiwot a spasenj, kteréž, pakli ge s opatrnostj a horlenjm neobstaráme, přjliš rychle se ztrácej a zhasjná.“ (Sw. Laktancius o prawé maudrosti.)

9. *Snad tato laskawost cjrkwe gest přjliš auzkostní a nebezpečenstwj toliko zdánliwé?*

Kýžby tomu bylo tak! Než pohřjchu zkušenosť učj, gak důležita gest tato bázeň a gak náhlé nebezpečenstwj. Přjklady mnohé swědčj, gak brzy a snadno katoljk w smjšeném manželstwj neydřjwe do wlaž-

nosti a napotom do auplné lhostegnosti k swé wjfe zaweden býwá, pomalu newšjmage sobě ani prikázanj a řizenj ojrkwe, a tak nedbage konečně wúbec o swé vlastnj spasenj.*)

Onen pro swau maudrost rozhlášený král Šalomaun nedal-li se skrze obcowánj s pohanskými ženami swésti k modloslužebnosti? A nenj-li bludná wjra mezi křesťany mnohem nebezpečnějš a swúdnějš, nežli ohawnost pohanstwj? „Neboť“ — tak pjše sw. Augustin — „před těmi, gešto daleko mne stogj, mohu se mjti snadněgi na pozoru. Onen mne tak lehce neomámj, který řekne: pogď, a pokloň se modlám! — ten gest vzdálen ode mne. Řekne-li však swúdnjk ke mně: křesťan gsem! tenť mi z bljzka hrozj — tuť musjm s žalmistau prositi: Pane, wy-swobod' duši mau od těch, gešto se bljzj (nepřátel-sky) ke mně, neboť w mnohých byli se mnau. — My gsme přigali křest, ten magj zároveň se mnau; my čteme Ewangelium, w tom se srownáwáme. My swětjme welikau noc, i w tom se snášjme' — ale ne we všech částjch, ne w bludech! W mnohých wěcech gsau se mnau, w mnohých nic. Ale pro to malé, w kterémž se odcizugj ode mne, nespomáhám nic to mnohé, které se mnau obecné magj.“

Nálezjt nepochybně nadobyčegná k tomu milost,

---

*) Těchto nesnážj duchownj auřadowé na sta by uwědli. Obyčegně se smjšené manželstwj s tjm skrytým klamem uzawjrá: při neyprwnějšj přjležitosti, po dobrém nebo po zlém, wětšjm djlem posmjwánjm, týránjm, ano i neustálau ukrutnostj, katolickau stránku k odpadautj přinatiti.

Red.

w úzkém spogenj žiwu býti s osobau zblaudilau u wjře, aniž se dáti gegjmi bludy nakaziti; aneb z pauhé šetrnosti a bez ztráty dobrého swědomj w mnohém nepowoliti. — Může-li pak ten takowé neobyčegné milosti od Boha očekáwati, kdo giž propůgčené milosti hrubě sobě newšjmá, a bez potreby duši nasazuje w nebezpečenstwj; ten, genž se dobrowolně a s rozmyslem do takowých okoličností plete, kdež mu těžko aneb docela nemožno, užiti obyčegných prostředků milosti Božj? Nebude-li lehkou pokušiteli, swjtěziti tu, kdež dlouhého času a tisjceřých přjčin nalezne k wywedenj nástrahy swé, kdež ho sama opowážliwost wybjzj, a geho aukladům s radostj do náručj běžj?

10. Snad by se předce nemělo dělat tolik powyku s rozličnostj wjry; vždyť gsme křesťané všickni, a rozdjl se týká toliko wedlejšjch částek?

Mluwj-li kdo tak, buď swého náboženstwj nezná, buď k němu lhostegným gest. Rozdjl wšak mezi wěrau katolickau a wyznánjm aneb smejšlenjm protestantským zawjrá se w tom: že protestant nenáwidj, ba utiskuge cjrkew tu, kterauž katoljk gako matku ctj a miluge; že protestant za neužitečné, směšné a neprawé věci držj wšecko, což katoljk za ctihodné, neomylné a k spasenj užitečné powážuge; že onen za pauhé toliko lidské ustanowenj a ohawnau powěru wydává, což tento za nebeskau prawdu a zřjzenj božské přigjmá. — Kdož takowý rozdjl za nepodstatný držj, u toho náboženstwj wůbec za něco dočista zbytečného platj.

A nenj-li rozdjlju mezi katoljkem a protestantem tak důležitého, a týká-li se gen některých nepatrných částek: nač tedy protestanté sami dělaj tolik powyku, a katoljky k wywrácenj gegich lichých, proti nám čeljcch důwodů schwalně wybzej, a dosti powědomo, že ne my, nébrž oni byli gsau prwnj, genž před wěky začali se hádati o to, což tedy nynj, dle gich vlastnjho uznánj, za křik ani nestogj? — Chyba tedy prwnj wždy zůstává na straně protestantůw. To samé giž uznala nedáwno gedua protestantská žena w kterémsi swobodném městě německé řjše, která žádauc nawrátiti se ku katolické cjrkwí, swoge předsewzetj taměgšjnu pastorowi oznámila. Po dlauhé rozepři gal se tento mluwiti: „Gá ndržjm nic o takowých lidech, kteří náboženstwj swé měnj.“ „Gá také nic,“ odpowěděla ta osoba, „a práwě proto chci také tu welikau chybu praotců swých zase naprawiti, a wstaupiti do cjrkwě, kteráž o patnácte set let staršj gest, nežli ta, kterau opustiti přinucenu se widjm.“ — *)

W obecném giž žiwotě gako dwoge smejšlenj u protestantů nalézá mjsto. Gedni o wýbornosti učenj a saustawy wyznánj swého tak se dělaj býti přeswědčenými, gako by twrdošjnost gegich ničjm wywrácena býti nemohla, a gako by gegich od nás odtrzenj wěčně trwati muselo. Owšem že hádky s takowými to skončeny nebudau dřjwe, leč se zaljbj

---

*) Prawilo se, že tak mluwil wěhlasný Zuchariáš Werner w čas kongresu we Wjdni, ku králi Pruskému.

někdy Neyvyššjmu pastýři owcj, až mjra doplěna bude, wywěsti stádo swé z tohoto bludiště, a tak dlaho nám za ni se modliti bude. — Druzj práwě tjm se udržuj w bludu swém, magjce na tom dosti, že bez toho s námi mnoho podobného aneb stegného wěřj, řjkagjce : wy máte to, a my také; wy činjte tak a my též; ginák činiti nesmjte ani wy ani my. Ti, ale podobni gsau otrhanému žebráku, genž dosti gsa nuzným, předce gaksi nádherně sobě počjnage w nedostatku swém tjm se ukágj, že se we muohém předce každému boháči wyrownati může; a raděgi umjnil sobě zahynauti, než by k bjďě swé se přiznal a u dwěřj boháčowých o milost prosil.

11. Hřešj-li tedy katoljk, s nekatoljkem w manželstwj staw wstupugjcej?

Nenj-li katolické wychowánj wšech z téhož manželstwj roditi se magjcech djtek wymjnuěno; aneb widomo-li giž napřed, že katolická strana w takowém stawu w nebezpečnstwj se dostane, u wjře swé lho-stegnan se státi, aneb gi docela ztratiti : tu gisté sňatek manželstwj hřjšný gest, a katoljk, wstupugjcej w manželstwj takowé, prohřešuge se : *A.* proti Bohu; *B.* proti cirkwi; *C.* proti swátosti manželstwj; *D.* proti djtkám; *E.* proti nekatolické straně; *F.* proti bližnjmu; *G.* proti sobě samému.

A. Gak že se prohřešuge proti Bohu?

Katoljk zasnaubený s nekatoljkem dopauštj se neyukrutněšj newděčnosti k Bohu; gešto zamjta milosti prawé wjry, kteréž přigetjm do gedné pra-

wé a spasitedlné cjrkwé byl ančasten. On raděgi tedy zbawuge se láskey a zaljbenj Božjho, gen aby neztratil náklonnosti bjdného stwořenj. Raděgi tratj neyvyššj dobré, než pomjgegcej spolek s blaudjcjm u wjře.

B. Gak se prohřešuge proti cjrkwí?

a) On se protiwj zákonu cjrkwenjmu, kterýž wěřjcjm audům takowé snaubenj zakazuje.

b) Wydává se w staw, w kterém bude mu přetěžko, ne-li docela nemožno, i ostatnj přjkazy cjrkwenj zachowati.

c) Dává se do spolku s nepřátely a odpůrci cjrkwé.

d) Přispjwá k tomu, že djtkami geho protiwnjci cjrkwé, aneb aspoň nehodné andy gegj, to gest: wlašnj katoljci se rozmuožugj.

C. Proč se prohřešuge proti Swátosti manželstwj?

Proto že tu Swátost nehodně přijmá, a že w manželstwj takowém swatý záměr cjrkwé dokonale dosažen býti nemůže.

a) *Proč tu Swátost přijmá nehodně?*

Proto že gi proti wůli Božj a zřegmé zápovědi cjrkwé — tedy s hřjchem přijmá.

b) *Proč nelze, aby w smjšeném manželstwj cjl této Swátosti byl dokonale dosažen?*

a) Apoštol widěl w spogenj Krista s cjrkwj, swatau chotj geho, obraz katolického manželstwj. Gakož ono spogenj gest neyužšj a neydokonalejšj, kteréž může gen pomysleno býti: též nápodobně má

býti w manželstwj spolek neyužšj a dokonalý, kterež gen mezi lidmi tu na zemi státi může. Možná-li tak w manželstwj smjšeném? Ba nikoli; na dokonalau a s obau stran srdečnau lásku, která musj manžely objmati, nelze již pomysliti, pokud oni w neydůležitějšj stránce žiwota, totiž w náboženstwj proti sobě stogj. Bude zde sice zewnitřnjho obcowánj, ale wzhledem wnitřnjho a srdečného přilnutj k sobě wespolek gsau odcizeni; mohau již býti gedno tělo, ale nikdy gedna duše. „Kde má býti manželstwj dokonalé,“ píše sw. Ambrož (Expos. Evang. sec. Luc. 16, 18.), „tu musj býti gednota. Kde gest gednota, tu spoguge Bůh; kde nenj gednoty, tu gest odpor a wada, genž z Boha nenj, nebož Bůh láska gest.“

β) Swatát to powinnost manželů, přičiniti se co možná o společné zdokonalenj a wzdělánj sebe; gedn má wěsti druhého cestau spasenj; blaho duše gedné strany budiž neyautlegšj péčj strany druhé, aby tak řjkage sebe za ruce wedauce, zjskali gisté nebe. Dostáti však této powinnosti bez rovné wjry skoro nemožno, gakož i bez stegných swátostj a společného cwičenj a wzbuzovánj sebe u weřegné i domácj pobožnosti. — W smjšených ale manželstwjch práwě naopak děge seto, o čemž cjrkewnj spisowatel Tertulian (ad uxor. libro 2.) z ohledu manželstwj prawowěřjcjch křesťanů prawj, gako by žiwě časy naše stály před očima geho: „Slova kde naleznu, abych blaho wypsál onoho manželstwj, kterému přiswědčuge cjrkew, které potwřzuge oběť, a požehnánj zpečěťuge,

které angelé ohlašuj, a Otec w nebi zplnomocňuje ?
 — Gaké to spogenj dvě wěřjčich, gedné naděge, gednoho slibu, gednoho zákona, služby gedné ! Oba gsau bratřj, spoludělnjci ; tu nenj roztržku, ani podlé těla, ani podlé duše ; oni opravdu dvě gsau w gednom těle. Oni se spolu modlj, oni zároveň postj se ; geden poučuje, wzbuzuge a podporuge druhého. Spolu kráčegj do chrámu, spolu přistupugj ke stolu Páně, w štrpenj a w strastech stegnau útěchau sebe posilugj ; žádný se neukrývá s ničjm před druhým, žádný se nestranj druhého ; žádný nebývá obtžžen druhému ; manželka smj bez bázně a podezřenj přispěti nemocným a chudým ku pomoci ; gj se we službách Božjch nepřekážj, horliwost gegj neukracuge, gegj nábožné cwičenj nekazj. Oni spolu chwálu Boha prozpěwugj, a gako o záwod běžj, kdoby z nich neylépe welebil Hospodina. — Takowé an Kristus widj a slyšj, těšj ho, těmto udělugе swé požeňňanj ; kde chrám geho, tam gest i On, a kde On také sám gest, tam utjká wšeliké zlé. To powaž ! Když to wše rozwážjš, nebude zatěžko tobě utjkati zlych příkladů. Giná swatba wěřjčjm dowolena nenj, a také gim neprospjwá.“ Tak Tertullian.

γ) Konečně odporuge smjšené manželstwj dobrému djtek wychowánj. Základ wšj dobré kázně gest náboženstwj ; w nj ale djtky prospjwati nebudau, an rodičowé sami z ohledu náboženstwj na dvě se dělj. Odtud pak nastane, že djtky buď ani w prawé wjře se nedochowagj, a byřby snad w náboženstwj katolickém gakž takž poučení byli, předce,

gakož obyčejně se děje, zádného důkladného w něm wycwičenj nedocházegj, a pokud spaseni býti magj, wždycky w nebezpečenstwj wězj.

D. Prohřešuge-li se tjm tedy způsobem katoljk proti djtkám?

Práwě proto, poněwadž ge buď w bludné wjře aneb nedobře wychowáwá, a tjm cestu k záhubě gich dušj klestj.

E. Proč že prohřešuge se proti nekatolické straně?

Proto že gj tjnto manželským sňatkem o blaho manželské připrawuge, kteréhož ona zasnaubiwi se s osobau wyznánj swého snadněgi byla by nalezla, a protože tjm samým manželstwj také staw duše nekatolického manžela geště zhoršen býti může.

Gak možná, by staw nekatolického manžela zhoršen býti mohl?

Gsau protestanté, gešto bez winy we bludu žiwi gsau, a hnedby ku katolické cjrkwí se nawrátili, gen kdyby gi dobře zuali, a gim od dětinstwj hrubé předsudky a oškliwost před nj tak hluboko nebyly wštjpeny. Žeby takowjto k spásce přigjti mohli, nepochybugeme. Neboť, gak swatý Augustin uěj: „U Boha nemůže nikdo nešťastným býti, leč budiz to swau vlastnj winau.“

Než ale skrze smjšené manželstwj zmizj takowáto wýmluwa. W úzkém žiwota obcowánj s katoljkem nalezá giž protestant dosti přjležitosti, tak že učenj a obyčege, gakož i prostředky ctnosti a spasenj cjrkwě katolické poznáti, ba i o ničemnosti swého předsudku přeswědčiti se může. Se-

trvá-li nicméně w bludu, tu giž newědomost geho bez winy nenj, a gest se proč báti, že dobrowolným zatwřzowánjm srdce swého zbawj se poslednj naděge spasenj.

F. Gak prohřešuge se katoljk, geně do řečeného manželstwj vstupuge, proti bližnjmu?

Hořem naplnuge mysl swých křesťansky katolicky smeyslegjocjch přjbuzných a přátel, i weřegně dáwá pohoršenj.

G. Prohřešuge-li se takowj též proti sobě?

Owšem že, neboť w neyhroznějšj nebezpečenstwj stawj časné i wěčné spasenj swoge.

12. Gakým způsobem nešťastné gest dotčené manželstwj giž na swětě?

a) Anzkostné swědomj geho newěroosti k Bohu a geho swaté cjrkwj nemůže nežli wysoce rmautiti poklid a spokogenost srdce geho.

b) Práwě to, co srdci člověka gest neydražšjho, a o čemž lepsi člověk někdy neyraděgi rozmlauwá, musj buď docela zawřjti w sobě, buď gen s auzkostliwau opatrnostj o tom se zmiňowati bude mu wolno.

c) Mnohé též útěchy zprostěn gest, kteréž ginj nabýwagj z náboženstwj, gelikož tisjcerými ohledy w swobodném plněnj náboženských powinnostj, gakož i w tichém upokogenj duchownj potřeby odewšad sewřen býwá.

d) Giž to gediné pomyslenj, že twůg nekatolický manžel k takowému wyznánj se hlásj, kteréž manželstwj za rozwjžitedlné držj, a rozwedeným

manželům k nowému sňatku přikročiti dowoluge, *) an dle základů katolických sňatek manželský nezrušitelný trwá — to pomyslenj, prawjme, gak asi zraziti musj! —

e) Gaké ausměšky a kolikeré nesnáze bude snášeti od strany přjbuzných nekatolického manžela?

f) Pohled djtek gest každan chwjly trpký wýdjtek pro toho, který tak lehkowážně pohráwá s gegich štěstjm a spasenjm. Ano gaké trápenj na smrtdlném lůzku, pomysl-j-li (neboť při smrti o takowýchto wěcech docela gináče než wlehkowážných letech mladosti se smeysl-j), můg manžel po smrti mé opět manželský staw zwolj a pogme zagisté osobu wjry swé; — ach, co bude tenkrát z mých djtek!

g) Zkrátka, prawé štěstj a dokonalá spokogennost w smjšených manželstwjjch gest něco wzácného. Protestanté sami to uznáwagjce, málo kdy po druhé w smjšené manželstwjj wstupagj.

13. *Gsauí předece smjšená manželstwjj, w kterých rozdjlnost wjry manželského štěstj nerušj?*

W ohledu tom trogj přjpadnost gest k awáženj, gedna ale horšj gest nad druhau.

a) Bud' obá manželé gdau geden každý swau wlastnj cestau, tak ze geden o druhého žádné newede péče. Toť ale gest chladnost manželů mezi sebau u wěci náboženstwjj.

---

*) Tak owšem w cjsarských zemjjch protestantům dowoleno nenj, nicméně proto předece saustawa učenj gegich se neměnj, kteréž tedy samo sebau pohnůtkau alespoň k rozwedenj, ano inohau přjčínau nedůwěry a žárlivosti státi se může.

b) Aneb gegich rozličné náhledy srownáwagj se, tak sice, že gedem z nich ani wjce prawým katoljkem, a druhý ani skutečným protestantem nenj. — To gest lhostegnost w náboženstwj.

c) Aneb konečně protestant přiwábj katoljka k wyznánj swému, (naopak málo přihodj se) — tedy k odpadlictwj.

Owšem státi se může, že w gednom aneb druhém takowém stawu domácj pokog obhágen býwá. Ale takowý pokog gest toliko na oko, zewnitřnj poklid, a gakési draze wykaupené přjnjěťj. Pokog wykaupený a hágený nehodným přilnutjm se k bludařstwj strany druhé, zanedbánj takowých powinnostj, kteréž prawému křesťanu, poněwadž na nich osud celé wěčnosti záležj, lhostegné býti nemohau; obogj to těžké odpowjdánj před Bohem po sobě wede.

14. *Podává-li katoljk w takowém manželstwj skutečně tež wěčné spasenj swé w nebezpečěnstwj?*

Bez pochybnosti; neboť

a) wolj sobě takowý staw, w kterémž gen dábelská osjdlá, a málo podpory etnosti nalezá! — „Kdo ale miluje nebezpečěnstwj, zahyne w něm.“ (Sir. 3. 27.)

b) Zawrbuge přikázanj cjrkwě. „A kdo neuposlechne cjrkwě, buďiž jako pohan a publikán.“ (Mat. 18, 17.)

c) Neswědomitě o blaho a spásu přípravuge swé djtky. „Gestliže pak kdo o swé, a nejwjce o domácj péče nemá, zapřel wjru a gest horšj, než newěťjcj.“ (I. k Timot. 5, 8.)

d) Dává veřejné pohoršení. „Ale běda člověku, skrze kteréhož pohoršení přichází.“ (Mat. 18, 7.)

„Střež se tedy, ó Panno! střež se, ó wdowo, před takovým manželstvím! — Žádná výmluva již tobě neprospěje. Nemohla-li bysi zdrženlivosti snést, zasnabiž se; ale v takové manželství nestupuj; neb bys na den vzkrjšenj mezi množstvím manželů nenalezla toho, gehožto žena gsi byla. Nerauhey se Bohu, a nechtěj zrádkyoi býti přikázanj swatého.“ (Zeno a Verona).

15. Odkud přichází, že buď gak buď předce nadřecená manželství dosti často uzavřána býwajj?

Odtud to přichází, že mnohým již náboženstvím nenj k mysli, a oni sobě na něm málo zakládaj. Že osoby mnohé manželský staw, geho znamenitost a powinnosti gen ze zamilowaných powjde a z diwadla znaj. Že u giných opět panenská stydlivost ztracena gest, a neostřežené srdce záhy smyslnému milovánj se oddává. Že ty a giné osoby před nastupenjm stawu toho málo kdy s Bohem a se svědomjm se radj, nýbrž gen zemskými ohledy, tělesnou náklonnostj, ctižádostj, ziskem aneb ginou wášnj zawáděti se dáwajj.

16. Gsau-li přjpadnosti, kdež smjšené manželství s powolenjm cirkwe zawřá se?

Gsau; ge-li katolické wychowanj djtek napřed pogištěno, a katolická strana tak u wjře utwrzena, že nenj lhostegnosti aneb odpadnutj proč se co bati, aneb giná důležitá přjčina (ku přjkl. ta naděge, že nekatoljk také obrácen bude), tu již o takowém

manželstwj řeč býti může. Ale ono vždy geště gest dobře na powáženu a s mnohými nehodami se potkává, ba cjrkew ani takowého tu ráda newidj; ale nedowolené nenj, neboť cjrkew i proto takowému manželstwj požehnává, cožby owšem ani nedowoli-la, ani nemohla dowoliti, kdyby takowé manželstwj před Bohem nedowolené bylo.

17. Gak se má katolická panna zachowati, aby se s nešťěstjm tak nebezpečného manželstwj nepotkala?

Katolická panno! Hlediz abys horliwost w náboženstwj a swau oddanost cjrkwí katolické každý den žiwě obnowila, aniž kdy z mysli pustila, gaké to štěstj, držeti prawau a samospasitedlnau wjru.

Wystjhey se tagué známosti s osobami, gešto twé wjry negsau. Křesťanskau lásku wšem powinni gsme, nikoli wšak důwěřiwost.

Chceš-li w staw manželský staupiti, porad' se napřed s Bohem a swým swědomjm, i se zkušěnými, opravdiwě křesťansky smeyslegjcmi přátely; k tomu se přidrž prawidla swatého Ambrože: „Při zasnaubenj přede wšjm na náboženstwj tázati se gest potřebj.“

Učiň Bohu ten slib, gen katoljku že ruku swau podáš, a obnow častěgi na modlitbách swých toto swaté předsewzetj. A kdybysi w pokušenj přigj-ti měla, činiti gináče, napotom geště gednau rozvaž, co gi zde o manželstwj od cjrkwě zapowězeném slyšela. Při tom předstaw sobě choť Kristowu, cjrkew Ježjšowu, swau swatau matku, která s ljstostnými slzami na tebe patřj, a s úpěnliwým hlasem k tobě promlauwá:

„Dcero moje! čím gsem ztratila twau lásku? W čem gsem kdy tobě ublížila, že k cizincům a odpůrcům své matky se uchylgeš? Mohla-li gsem co učiniti pro tebe a neučinila gsem? Sotwa gsi se narodila, obgala gsem tě w náručj a zředila tobě hognost milosti božské. Gá tobě rozzala swětlo swaté wjry a tebe w spasitedlném učenj cwičila. Gak často modlila gsem se za tebe Bohu, kolik obětj přinesla Hospodinu, gak mnoho požebánj na tebe wylila! Gak často postavila gsem se mezi tebau a rozhněwaným Oteem nebeským, abych smjřila hněw geho a zaslaužený trest od tebe odwrátila? S gakan radostj podávala gsem tobě Chléb angelský, a tebe s Božským ženichem duše twé zasnaubila! Kdo kdy autlegi milował tebe; kdo byl twau wěrnějšj přítelkynj w neštěstj a zármutku, a kdo o twé wzdejšj i wěčné blaho pečliwějšj nade mne!“

„Nastogte dcero má; tak-li se chceš odměnití za mau lásku; hořem tedy a trpkostj hodláš odplatiti laskawost twé matky? Držjš-li tak slib na křtu swatém učiněný, a při prwnjm přigjmánj Swátosti oltárnj obnowený? Gsau-li to aučinky Ducha swátého, kteréhož w Swátosti birmowanj přigala gsi? — Djtě! mé djtě! srdce vlastnj své matky chceš násilně raniti! Eyhle! potoky krwe wylili apoštolowé a mučedlnjci moji, aby newěru a bludy wypudili ze země, aby prawau wjru rozšjřili, a audy gedné a spasitedlné ejrkwe rozmnožili; — a ty? Pro Bůh! tyš chceš zadati tělo a krew swau, aby se počet estaupencůw kacjřstwj a bluda množil, a počet

nowých nepřátel cirkwe Ježšowy na swětě aby rostl. Ty chceš býti prawým andem celé rodiny lidské, gegjzto djtky gsauce w bludu zrozené aneb w něm wychované, od pramenu prawého žiwota daleko vzdáleny gsau, z nichžto mnohé wěčné blahoslawenstwj docela ztratj, a kteréž tobě co půwodkyněu-
léčitedlného neštěstj na wěky zlořečiti budau.“

„Bjdné, zaslepené djtě! otewři oči a užásni před ukrutnau propastj, do kteréž se uwrhgeš. Dey se pohnanti bolestj a slzami matky; smilug se nad djtkami, kteréž Bůh tobě chce dáti; mæg pak autrpnost sama s sebau, a s twaa nesmrtedlnau dušj! Obratiš se; — geště dosti času! Budiž dobré mysli, že swjtzjš nad ukrutnau náruživostj. Geště gest to možné. Pros Boha, a on posilnj tebe. Ó což gi-nák platno tobě, kdyby gsi celý swět zjskala, ale duši swaa ztratila! Čjm gi můžeš wykaučiti?“

4. Rozwedenj manželů od stolu a lože.

Od

Dominika Aloysia Špachty,

faráře w Kolči, w arcidiécesj.

*Gestie od Krista danj a w cirkwi zachowdwanj zákon, aby manžel-
le, pokud žigj, rozwěsti se nedali.*

S. Ang. L. de Nuptiis c. 10.

Činnost weškeré přjrody dwogjm způsobem se gewj, přitahowánjm totiž gednorodných, a odstrko-
wánjm rozdjlných wěcj a gich částeček. Prwnj u

tworú cjtjećch působj přjgemnost, druhé naproti tomu, neb i násilné slučowánj rozdjlných a sobě odporných wěcj, neljbost a bolest. Ano neywětšj blaženost představuge se nám (I. Jan 1, 3. 4., 3, 2.) we spogenj s neywyššj bytnostj: neywětšj pak bjda w zawrženj, odstrčenj w propast welikan, (Luk. 16, 26. II. Petr 2, 4.) a w spogenj s duchy zawrženými. Gako tedy wše na swětě, tak i staw manželský gest aučinek tohoto wědného zákona, a kdyby se při geho uzawjránj wždy wjce na geduostegnost oněch přednostj, kteréž člowěka neywyššj bytnosti podobna činj, ohled bral, nežli na swětské a tělesné, dosáhli by manželé giž zde na swětě ney-možněgi vysoký stupeň dokonalosti a blaženosti. Než co obyčegně lidi při wstupowánj w staw manželský wede, učj, bohužel, smutná zkušenosť; a tudjš diwu nenj, že když krása oprchá, penjeze se rozkultálegj, náruziwost neb přepiaté naděge w kauř a páru se rozegdau, a tak pozlátko, kteréž duchownj wady manželů krylo, zmizj: — blaženost manželská co šeredný kostliwec se okázawši w hrob klesá, a nešťastná oběť zaslepenosti buď wlastnj neb cizj onoho poslednjho prostředku k wywáznutj ze swého trapného stawu se chápe, genž se *rozwedenjm manželstw*j nazýwá. —

Nenjť mi tu obsjrně gednati o mrawnj powaze prostředku tohoto, pátrati po přjčinách, pro kteréž, zwlášťe od času reformacj i mezi katoljky rozwá-
 děnj manželská, k hanobě času našeho, den po dni wjce se rozmáhagj; aniž udati prostředky, který-

miž by se to zlé předejti dalo atd. Dosti na tom, že se gak od duchownj (Concil. Trid. sess. 24. can. 8. de Sacram. matrim.) tak swětské wrchnosti (Allgem. B. G. B. §. 103.) powologj, a duchownj pastýř má tu powinnost (Allg. B. G. B. §. 104.) po třikráte a sice w rozdjlných dobách, manželům, na rozwedenj tlačejm, *gegich wzágemně při oddawkách učiněnou přjsahu na mysl uwěsti, gakož i záhubně následky rozwedenj důrazně na srdce wložiti.*

Ačkoliw po šestinedělnjm wynučowanj odpadljků w úřadě pastýřském žádného smutněgšjho a tudjž obtjžněgšjho zaměstknánj býti nemůže, gako to trogj napomenutj a smjřenj manželů nesworných; *) nic wšak méně třeba, by duchownj pastýř i této truchliwé přjhody k mrawnému zdokonalenj swěřenců swých použil.

Stáwát se pak, že *A) buď gedna strana o rozwedenj žádá, neb B) obě spolu o ně se hlásj.*

A) Obyčegněgi se gen gedna strana, a sice častěgi žena nežli muž, o rozwedenj hlásj, a protož tjm wětšj opatrnosti třeba, gelikož se to od nj w prwnjm útoku zlosti neb ljtosti nad skutečně neb domněle utrpenau od muže křiwdu stáwá, aby snad pastýř bez rozvahy slowům gegjm wšecku wjru při kládage prostředků se neuchopil, kterýmiž by ono něžné spogenj, gaké mezi manželi panowati má, spjše

---

*) W skutku také weliká podobnost mezi těmato dvěma wěcma wzhledem duchownjho spogenj Krista s cjrkwj, kteréž muž a žena představugj (Efez. 5, 23 a 32.). Duše odstupugjcjho katoljka opauštj cjrkew a tudjž božského ženicha Krista.

nezrušil, než upewnil. Protož wyslechniž sice s patrným saucitem a trpěliwě stjžnosti, kteréž přednášegj, a bytby se to sebe obšjrněgi, a s wyprawowanjm nepatrných, gak se zdá, okoličnostj dalo; ano hlediž otázkami přjhodnými gi k tomu sám přiměti. Poslanžj to k zjskánj důwěry a poznánj powahy gegj, gakož i k tomu, by gsi, co na wěci gest, poznal, a tak stjžnost wedaucj stranu tuto k nastáwagjcmu porownánj, bylo-liby ho třeba, tjm aučiuhwěgi připrawil. Chraniž pak se po wýslechu hned úsudek swůg proněsti, aneb dokonce s žalugjcm proti obžalowanému zehrati. Spjše tohoto dle možnosti wymlanwey, a tlač na zapomenutj učiněných nátisků; neb znamenáš-li dokonce, že žalugjcy wi-
 aěgšj gest, neostýcheyž se mu to, ale w duchu mjrnosti a se wšj šetrnostj na gewo dáti; negináč gako lékař, kterýž, aby nemocného k užjwánj hořkého léku tjm spjše pohnul, sladkosti w něg přimichage. Stogj-li wšak na swém, hlediž ponawrhnauti, že rozepře a půtky wždy gen ze zlé gakěsi náklonnosti pocházegj, které co křesťané potlačowati, a pakli samým nepřátelům, tjm wjce oněm milerádi odpauštětí máme, kterjž mezi bližnjmi nám neyblížšj gsau. Deyž gj na ruku prostředky, kterýmiž by chyby a poklésky obžalovaného předegjti a ge napraviti mohla, aneb kterýmiž by se účinky gegich méně cittedlné stali. A gestliže prawj, že buď ze strany swé žádnau přjčinu k zlému tomuto nedala, neb že giž poradených prostředků použila, propustiž gi s tau přjpowědj, že ge-li tomu wšemu tak, gak udala, s

obwiněným manželem rozprávěti, geg zaslaunžile pokárati, a tudž k změněnj neslušného obcowanj napomenauti chceš. K těmto obecným napomenutjm připogiz ona zvláštj, o kterýchž dolegi (čjslo 3. a. b.) při wylčenj totiž rozličných přjčin k neswornosti podnět dáwagjecjch řeč bude.

Přjklad takowé rozmluwy ze skutečnosti wyňatý.

(Nuzně přioděná žena, genž se hranjm na kolowrátek (flašinet) žiwj a z prwnjho manželstwj gednu swobodnau dceru a gednu wdanau má, u kteréž bydlj, přicházj k faráři žalowati na muže, z francauzské wálky w Čechách pozůstalého Rusa, nádenjka, kterýž též z prwnjho manželstwj malé děwče má.)

Ž. Ach, welebný Otče můg! pomozte, gá gsem nešťastná, nešťastná!

F. Co pak se wám zlého přihodilo?

Ž. Ach, můg muž! můg muž!

F. Snad se poranil neb těžce roznemohl, a přicházjete pro mě, bych geg zaopatřiti šel?

Ž. Ó kyzby tomu tak bylo, aby gedného z nás smrt zachwátila, neboť déle nemůžeme pospolu žiti. Tuhle se račte podjwati (obnažuge bitjm zmodralé andy.)

F. Ljto gest mi wás, moge milá. Než powězte, proč s wámi tak nemilosrdně naložil?

Ž. (Utjragje slzy s očj). Ach bylo by toho přjliš mnoho, kdybych Wám, wel. P. vše wyprawowati měla, nebo nenj to prwnjkráte, co mne tak ztrýznil. Bogjm se, že by Wás to poslauchati až omrzelo.

F. Toho se nebogte. Mau powinnostj to gest, wyslechnauti každého, kdož u mne rady a útěchy hledá, a rád gi wykonávám, zvlášť když pomoci mohu. Gen mluwte prawdu, tak abyste každé slowo, kteréž mluwiti budete, před všewědaucjm Bohem gednau zodpowědjti mohla.

Ž. Gest tomu asi půl osma roku, co gsme se za sebe dostali. Ona chalaupka, kterauž nynj moge wdaná dcera K. má, patřila tehďáz mně. Wjte, co prawil ke mě ten ošemetnj, ten — —

F. Tato gména, kteráž mu dáwáte, gsau důkazem, že se nenáwist proti tomu, genž posud wašjm manželem gest a nazwán býti zasluhge, w srdci wašem zaryla. Nenáwiděti ale nemáme ani nepřjtele. Tedy žádám, byste geg patřjcm gménem nazýwala.

Ž. Můg nastáwagjcy tehďáz manžel prawil: Wjte co D., wy gste w té chalaupce sama — gá platjm ginde za byt. Wezměte si mne a bude nám oběma spomožjno. Činzi, gižto nynj platjm, obrátjme na žiwobyty, a šaty po mé nebožce budau též náležeti wám. Gá bláhová dala si řjci. Ale ach! brzy gsem pykala lehkowěrnosti swé. On mi nechtěl negen ničeho dáti, ale když gsem ho na geho přjpowědi pamatowala, smjch si ze mě strhl, a k témuž i swé děwče nawádel. Gednau — bylo to w neděli — uwařiw si k obědu maso, posadil se s holkau k stolu, gešto gsem gá w kautku seděti a poslauchati musela, kterak djtě to z náwodu geho sobě pomlaskugjc ustawičně opakowalo: Widte táto! to ge dobré maso.

F. Ale snad gste, milá *D.*, sama k takowému, owšem pro wás bolestnému gednánj manžela swého přjčinu zawdala, nepomáhajc se mu žiwiti neb dobře nehospodařjc; snad gste geho děwče, což by wám gako pastornj matce bylo náleželo, k dobrému newedla? Bez toho také do školy ge špatně odesjláte, ač k tomu často nabženi býwáte.

Ž. Co se děwčete dotýče, zakřikl mne pokaždé, když gsem ge napomjнала k dobrému neb ku škole: „Do toho tobě nic nenj.“ Co wšak do toho prwnjho, domnjwalť se owšem, ale mylně, že mu, gak gste ráčil prawiti, zle hospodařjm. Gednan we swátek nawštjwila mě má w *K.* u žida slaužjcj dcera.

F. K žida do služby dala gste dceru swau, kteráž w nedospělosti swé geště tak tuze maudrého wedenj rozšafné křesťanské hospodyně potřebj má? Wšak o tom promluwjm s wámi gindy. Tedy pokračugte gen dále.

Ž. Má dcera *R.* tedy přinesla mi wýsluhu od swého oběda, *) gá pak naproti tomu něco giného k gjdlu za to gj poskytla. On zpozorowaw to ani slowa nepromluwil, ale šel do hospody, tam se opil a přiwráworaw se domů, mne za wlasj uchopil, wen ze swětnice wywlékl, po mě šlapal a do prsan třikráte kopl; tak že gsem málo žiwa zůstala, a lidé ze sausednjch domků wen wybjhagjc geg odtrhnauti museli.

---

*) Chwalitebný obyčeg čeledjnů od chudých redičů pocházegjcjch, w osadě spisowatelowě a wůkol panugcj.

F. Byl giž před tjm wjcekrát opilý?

Ž. Ó welmi často se opigj, a wždy takowé kusy dokazuje.

F. Ale wědauc to, m. m., a widauc geg z hospody domů opilého přicházeti, proč gste se mu raděgi newyhnula?

Ž. On w stawu stržzliwém se mnau také ginák nezacházj. Wčera zadělau si těsta odešel do kostela. Těsto počalo kynauti z nádoby wen, moge dcera doma zůstawsj bála se čeho dotknauti, by gi potom newinil, že mu těsta ubrala, těsto přeteklo, a on přigda domů a wida, co se mu bylo stalo, winil gi, že to zúmýslně učinila, a gak obyčegně, wše se na mě swezlo, a tato modřiny moge gsau patrný důkaz, gak se mnau i w stržzliwosti nakládá. A tak bych Wám, wel. P. geště mnoho podobných přjběhů wyprawowati mohla,*⁾ z kterýchž byste poznati ráčil, že mi nenj možná déle s tjmto ukrutajkem žiwu býti.

F. Wáš staw, m. m., gest owšem smutný a hoden politowanj, ale proto přede snad nebude zapotřebj, abyste se od muže oddělila. Ge-li všemu tak, gak gste mi prawila, gest on owšem prudké powahy a prehlý, ale práwě tjm mjrnějšj máte býti wy; neboť na manželce gest to, wždy dřjwe ustaupiti a powoliti. Wy gste snad pokaždé, mjsto gazyk w uzdu pogmauti, muže swého gen tjm wjce popudila.

Ž. Ale můg milý Bože, wždyť člowěk nenj ze zeleza, aby také něgaké slowjčko nepromluwil.

---

*⁾ Také se obyčegně wše wyprawowáwá a málo co zamlčj.

F. To také se nežádá, abyste docela necitelná byla, ano powinnostj wašj to gest, pokárati manžela swého, ale musj se to státi s mjrnostj a w přjhodný čas, ne pak když opilý gest. Učiňte gen na sobě zkaušku, a uwidjte, že se wám podařj. Nechte přegjti prwnj bauři, nezwoňte proti mračnům, a gisté nepocjtte na swém těle bolestné rány blesku. Ukažte mu dále skutkem, že ho wjce ráda máte, než-li dceru swau, a nežli koho giného na swětě. Budtež geho djtěti tjm, zač gste se před Bohem býti zaručila, — upřjmnau matkau. On gest zde cizincem nemage kromě wás a swého djtěte žádných přátel; tjm wjce tedy, pakli ne lásky aspoň útrpnosti a pomoci wašj potřebuge, a bude sobě zagisté toho wážití, pakli mu obého prokazowati neopominete.

Ž. Pochybugi, bych ho tjm napravila.

F. Nuže, tedy budu gá sám mluwiti s njm. Mage za to, že wše prawdiwé gest, co gste mi tuto přednesla, zaslaužile ho pokárám a k lepšjmu s wámi nakládánj napomenu.

B) A to také učiň. Nebude wšak zbytečné, dřjwe potagmo rozšafných lidj, gimž okoličnosti nesworných manželů dobře powědomy gsau, na gegich powahu, vlastnosti, domácj okolnosti atd. se wyptati. To když se stalo, powoleyž k sobě bez welkého hluku, a w čase obžalowané straně co ney-možněgi přjhodném, oba manžele k sobě. Kdyby to-muto šetrnému pozwánj strana obžalowaná dosti učiniti se zdráhagje přigjti obmeškala, může se mocj

dwornjho dekretu od 18. čerwna 1826. swětským úřadem k tomu přidržeti.

Když se byli dostawili, zawoleyž saukromj obžalowanau stranu, ponawrhniž gj uwedené stjžnosti žalugjej strany, wyslechniž gegj osprawedlněnjs tauže wljdnostj a podjlnostj, a wúbec zachoweyž ta samá prawidla co při rozmlawě se stranau žalugjej.

Příklad 2.

F. Bez pochyby wjte, můg milý, proč gsem wás k sobě wolati dal. Waše manželka totiž žádá s wámi rozwedena býti, a to z té přjčiny, že pry s nj ukrutně nakládáte. A geli všemu tomu tak, gak mi wyprawowala, nemůže se gj žádost ta ani za zlé pokládati. Wy pry se od ni oddělugete, a necháwage gi nauzi třjti, s wašjm děwčetem saukromj se strawugete, kdežto powinnostj manžela to gest, manželku potřebnau wýziwau zaopatřowati, a wy před oddawky zwláště gste gj to sljbil.

M. Owšem gsem gj to přisljbil, ale pod tau wýmjnkau, že domku gegjho společně s nj užjwati moci budu. Zatjm ho odewzdala dceři, a gá nynj, negsa ničjm giným než podruhem, za byt wjce platit musjm, než w domě cizjm, a tudjž se domnjwám, že, pakli ona slowo nedržela, i gá swého prost gsem. Než z toho bych sobě nic nedělal, kdyby můg wýdělek wždy tak weliký byl, bych z něho gen gi k wýziwowánj měl; než ona, kde může, dcerám swým podstrkuge.

F. Ona mně prawila, že dcery gegj wzágemně ze swých sprawedliwě wyslaužených wěcj gj udělugj.

Ostatně by se tato stížnost, jak myslím, lehce odstraniti dala, — ale ona sobě též stěžovala wzhledem něgakého šatstwa po wašj nebožce —

M. Aha, wjm, welebný pane. Gá gj přisljbil něco z něho dáti, zwláště což by za přešwánj pro mé děwče nestálo. A to také gsem učinil. Přátelé nebožky bez toho na to zehrali, co by ale teprw byli mluwili, kdybych gj byl dať wšeccko, a děwče otrhané choditi nechal? Mimo to gsem gj půgčil za to můg kolowrátek. Mohlať sobě z toho, což gjm wydělal, hezký kloc kaupiti, kdyby byla dbala.

F. Ale wy prý waše djtě nawádjte, by se gj posmjwalo, nedopauštjte, by ge kárala a k dobrému wedla, zwláště pak do školy aby ge odesjlala.

M. Že bych djtě swé k něčemu takowému nawádel, gestiť, s dowolenjm wel. P. lež. Gen k tomu se upřjmně přiznávám, že gednau slyše sebe od gegj dcery nazýwati *rasem*, w prechliwosti gsem prawil: tedyť i mé djtě bude twau matku nazýwati d—kau. Co se káranj mého děwčete dotýče, nepřekážjm gj nikdy, když se gen z dobrého ohledu od nj děge, ale bez přjčiny neb dokouce ze zlosti a mstiwosti nenechávám ho týrati a řjkávám: „Gen ty dřjw se naprav a do kostela chod, a nebud' žiwa gako pohanka. Neboť ona wel. P. celý čas do kostela negde. A ostatně kdybych se na ni w něčem spolehnauti mohl, neodtahowal bych holku nikdá od školy.

F. Naže ale, kdybych tomu připustil, že na nesnážjch, gakéž od wás trpěti žalowala manželka wa-

še, djcem sama winna gest, to wšak se od wás osprawedlniti nedá, že gi bigete a trýznjte; tak sice, že giž mnohokráte w nebezpečenstwj žiwota byla. — Eyhle mŭg milý, gak naduzjwáte onoho práwa, kteréž wám Bůh nad wašj manželkau dal. Muž má býti sice hlawau ženy a pánem, ale panowánj geho má býti mjrné a laskawé. On má manželku swau gako slabšj stranu chrániti, a wy gi sám týráte. Gak špatně tu předstawugete mjrného Spasitele, gehožto spogenj s cjrkwj swatau sw. Apoštol Pawel k spogenj muže s ženau připodobňuje. Čjm mŭžete osprawedlniti zpurné gednánj a zacházenj swé s manželkau wašj? —

M. Wel. P., musjm se upřjmně přiznati, že gsem přjliš prehlý a někdy w požjwánj nápoje nestřjdmý. A w takowém stawu se člowěk ani necjtj.

F. Ale máte se, milý muži, wšeho wystřjhati, což by wás do tohoto stawu přiwésti mohlo. Gakožto muž — gakožto býwalý wogja na podřjzenost a zapřenj sebe samého uwyklý, nemáte každé slowo manželky swé hned na wážky bráti; nemáte poctiwost gegj w podezřenj bera, s djtětem swým zwláště se strawowati, tjm méně připauštěti, by při tom geště wysmjwana byla. — Co se pak opjgenj dotýče, kdyby neprawost tato žádného giného zlého následku pro tělo i pro duši za sebau netáhla — giž to by wás mělo pohnauti, střjci se hospody, že se tjm waše manželská spokogenost rušj, a manželce wašj přjčinu zawdává, na wás si negen stěžowati ale dokonce o rozwedenj žádati.

Gak smutný bude staw wás, kdyby to wskutku tak daleko mezi wámi přigjti mělo. Wy stojte zde osamělý, nemage než malé nedospělé děwče, které gestě samo mateřské péče a ošetřenj potřebuge. Co počnete, když na wás Báh nemoc sešle, nebo na waše děwče? —

Gsem wám tedy tau radau, abyste manželce swé u přítomnosti mé swatě přisljbil, že chowánj swé změnjte, a s nj wjdně a laskawě zacházeti chcete. Snad upustj od předsewzetj swého.

M. Chciť wasj rady uposlechnauti wel. *P.* ačkoliw pochybugi, že by se mezi námi úplný pokog uhostil, dokud s gegj dcerau pod gednau střechnau budeme; neboť ta gest mnohau různicj winna, kteráž vznikla mezi námi.

F. A cožby se nedal nagmauti něgaký byt, w kterém byste odděleni od manželčina přibuzenstwa přebýwati mohli? Gá mysljm, žeby wás něstál wjce, nežli co swému zeti, gak gste se sám wygáďřil, platiti musjte.

M. I k tomu gsem wolný.

Tato druhá rozmluwa spogena s tjm, co byl pastýř od hodnowerných lidj wyskaumal, ukáže mu celau záležist tuto w prawém swětle, totiž zdaž rozwedenj w mrawnjm ohledu potřebné gest, čili nic. — Ukáže-li se totiž, že se z trwagjehj obcowánj manželů wjce zlého nežli z rozwedenj obawati gest, že žalugjčj strana w nebezpečenstwj stojj, aby k bezbožnosti a newěře swedena, zlau nemocj

nakažena, aneb (gako w dočteném příkladu) na ngmu zdawj a na zkázu žiwota teyrána nebyla; že děti špatně wychowány, zlým příkladem a přewrácenými zásadami pokaženy býti mohau; že se gměnj a dobré gméno, co prostředky mrawnjho působenj bez rozwedenj zachowati nedagj (§. 109. Allg. B. G.) atd. tuž owšem gest rozwedenj ten gediný platný prostředek, newinnau stranu před pronásledowánjm a týránjm hrubého, nemrawného, necitelného a nepřátelského chotě, před chudobau, haubau atd. ochrániti, a celá tato záležitost snadně se odbude. Hlawnj starost swau musj totiž pastýř obrátiti k tomu, by manželůw poučil, gak rozwedenj žádati, a powoleného uzjwati magj, aby se dětem, gsau-li tu gaké, žádné škody nestalo, ostatnjm pak lidem žádného pohoršenj nedalo. —

(Dokonšenj.)

5. Kázanj k slawnosti narozenj Panny Marie, *konáno w chrámu Páně Wepřeckém*

od

Emmanuela Doležela,
kaplana w Račinowsi, w arcidiécesj.

Kniha rodu Ježjše Krista syna Dawidowna, syna Abrahamowa.

(Mat. 1, 1.)

(Gaká gest kniha rodu našeho?)

Když tmawá a k tomu geště bauřliwá noc zimnj byla černorauchá swá křjidla rozprostřela po weškerém oboru zemském: ó! gak dychtiwě prwnjho břesku dennjho rozmračowánj očekáwá ten, genž

mnohými starostmi obsypán, aneb bolestj a nepochopením sevržen, po celou noc sem tam se zmítal na omrzelém ložci, ani oka nemoha zamhařiti ku sladkému spanj! Ó jak se raduge, když giž se břížj, a gitřenka na východnjm nebi se okazuge! — A tak též po nešťastném prvnjch rodičů pádu weškeré Adamowo plémě po čtyry téměř tisjce roků úpělo w strašných temnostech, přjšernau mlhau hrjchu a temnotau newědomosti a bludu obklopeno, dychtiwě očekáwalo přibljženj se denujho swětla, giž otcům zasljbeného wykaupenj. Gak wjtáno musilo tedy býti wšem lymbowými temnostmi obsypaným, a dlauhau, předlauhau bezesnau noc tráwjcm dušem nábožných zemřelých lidj, spatřiti narozenjm Panny Marie wzcházetj gitřenku, která zwěstowala celému swětu, že dlauho očekáwaný Wykupitel w gasnosti slunečnjho swětla brzy následowati bude, a ony tmy na wěky zapudj. A hle! na dnešek připadá wýročnj památka oné přeradostné doby, kteráž co denice na obloze nebeské předpowjdala brzký wýchod „*prawého swětla, kteréž w temnostech swjtj, a oswěcuje každého člověka přicházejcjhо na tento swět,*“ (Jan 1, 5. 9.) slawnost totiž narozenj Panny Marie, z nž se narodil Jezjš, genž slowe Kristus. A na wěčnau památku této přentěšené doby i tento stánek Božj gest zaswěcen, ke cti a chwále radostného narozenj Rodičky Božj Panny Marie založen. —

Gelikoz ale Pán Jezjš, gakožto zasljbený Wykupitel swěta, wedlé swé lidské přirozenosti z Abrahama a Dawida pocházeti měl; w dnešnjm sw.

Ewangelium kniha rodu goho se uwádj, a od Abrahama až k Josefowi se postupuge, z kteréž wyswjtá, že Pán Jezš, gsa podlé člowěka Abrahamůw a Dawidůw potomek, w skutku a prawdě gest ten, kterýž přigjti měl. Když ale tato kniha rodu od Abrahama k Josefowi se wede, nelze se domnjwati, žeby snad Panna Maria od Abrahama a Dawida nepocházela. Že z toho rodu pocházela, wyswjtá, že též do Bethléma šla se dát zapsat, když cjsař Augustus nařjdl, aby byl popsán weškeren swět, a aby každý do swého města se přiznáwal; (Luk. 2.) A Bethlém práwě bylo Dawidowo město. Potom také sňatky manželské u národu Židowského obyčegně gen mezi potomky gednostegného pokolenj synů Jakobových uzawjrány býwaly. Žeť ale k Josefowi kniha rodu Jezše Krista se wede, pocházj od obyčege Židowského, wedlé kterého se rod wždy po mužské, a nikdy po ženské straně uwádel. Aníž ta domněnka může zde mjti gakého mjsta, žeby snad od Josefa byl tělesně zplozen Pán Jezš. Neboť an Ewangelista Páně u wyčjtánj rodů ostatujch slowjčka „zplodil“ užjwá, při Josefowi ge wynechal, a geg pauze za muže Marie uwádj; nedj: Jakub pak zplodil Josefa, a Josef Jezše, ale dj toliko: Jakub pak zplodil Josefa, muže Marie, z njž se narodil Jezš, genž slowe Kristus. Gelikož ale od obecného lidu, genžto nadpřirozené Krista Pána z Duchu swatého početj nechápal, Josef otcem Kristowým byl mjn, (Luk. 3, 23; Jan. 1, 45; 6, 42.) a Ewangelista Páně uwáděnjm rodu gen toliko

Židům dokázati zamcyslel, že Kristus, gsa potomkem Abrahamovým a Dawidovým, w prawdě gest zaslíbený Messiáš: k práwnjma a nezvratitedlnému té prawdy potvrzenj rod Josefůw uwádj, a také beze wšj urážky uwádeți mohl, protože každý wědel, že Maria, co choť Josefowa, též z rodu Dawidowa pocházj. —

Nahlédnutjm do knihy rodu Pána našeho Ježjše Krista můž se tedy přeswědčiti každý, že Kristus Ježjš gest potomkem Abrahamovým a Dawidovým, a proto zaslíbeným Messiášem, gelikož na něm těmto patriarchům daná zaslíbenj se naplnila; z té též knihy můž každý Krista Pána člowěčenstwj poznati, protože z Panny Marie narozen lidských má dědů a pradědů; z knihy rodu Ježjše Krista ale lze také widěti, že Kristus Pán, negsa od Josefa zplozen, nadpřirozenau mocj lidský dowozuge počátek, gakž to byl Marii předpowědel anděl, řka: „*Duch swatý wstauj w tě, a moc Neyvyššjho zastjnj tobě, a protož i to, což se z tebe Swatěho narodj, slauti bude Syn Božj.*“ (Luk. 1, 35.)

Tak gako ale Pán Ježjš, tak též i my, křesťané milj, máme knihu rodu swěho. Gako ale nahlédnutjm do knihy rodu Ježjše Krista o tom, což gest Pán Ježjš, každý se můž přeswědčiti, a geho Messiášstwj, člowěčenstwj a Božstwj poznati: tak též i my nahlédnutjm do knihy rodu swěho to, což my gsme, poznati, a o swé hodnosti a důstognosti se přeswědčiti můžeme. *A gakú asi medle gest kniha rodu našeho? A tu k nahlédnutj w kázanj přj-*

tomném otewru, když okázi, gaka gest knihu rodu našeho :

A) Co lidj;

B) Co křesťanů.

Duše swatý! k Tobě o pomoc wolám, neb Ty působjš wšecky wěci, a rozdělageš gak sám chceš. Uděl tedy i mně nynj řeč maudrosti, přítomným wěřejm ale dar pozornosti. —

I.

Ze dwau rozličných a od sebe se wespolek různjch částek záležj každý člověk: *A) z těla a B) z duše.*

A) Co se týče knihy rodu lidského těla, ten gest: a) nepatrný a njzký. Gakkoliw tělo lidské ústrognostj swých audů, swau wzhůru se nesaucj postawau a ginými přednostmi nade wšecká těla pozemská daleko předěj: předceť gest gen zemského rodu, počátku wezdegšjho. Neboť gest ze země wzato, z prachu a hljny učiněno. „*Učinil Pán Bůh člověka z hljny země,*“ (Gen. 2, 7.) wyprawuge zgowenj Páně o půwodu těla lidského. A může-li také člověk podlé těla zemi, co swau máteř upřjti? Nenosj na sobě tisjcerých dosti zřetelných znaků swého pozemského počátku? — Nenj gako železnými okowy k zemi, swé matce, po celý swůg žiwot wezdegšj připaután? — Neboť kdo newj, že žiwot člověka tělesný od žiwlu tohoto swěta záwisj? — Koho gest tagno, že tělo celau swau wýžiwu — pokrm, nápoj, oděw, obydlj i swé zdrawj, ze země a z gegjch plodin béře? — Tak gako kwjtko

nepatrné a neaukledné z lůna země se wywinuge: tak též člověk slabý a mdlý podlé těla na svět přicházj; působenjm přírody a přjzniwých zemských okoličnostj zponenáhla roste, zmáhá se, sjly a dospělosti audů nabývá. Neuwoz uge-li to vše ku paměti pozemský těla lidského počátek? Njzkost tuto rodu těla lidského dosti zřetelně naznačil Apoštol Páně řka: „*Prwnj člověk ze země zemský, gaky zemský, takowj i zemšj; rozsjiwá se tělo nesličné, rozsjiwá se tělo howadné.*“ (1. Kor. 15, 47. 48. 43. 44.)

Dále tělo lidské gest: *b) porušitelné, gest smrtelné.* Od nešťastného prwnjch rodičů pádu smrti podlehlo, a mnohým nemocem gest podrobeno. Neboť hned při stwořenj swěta prikázal Pán Bůh člověku, řka: „*Z každého stromu zahrady tě gjsi můžes, ale ze stromu seznanj dobrého a zlého, z toho nebudeš gjsi, neb w den, kteréhož bys gedl z něho, smrtj umřes.*“ (Gen. 2, 16. 17.) A když Istj a podwodem pekla stal se zákona toho přestupnjkem člověk prwnj, hned z úst Neywysšjho uslyšel strastiplnau wýpowěd: „*W potu twaři swé chléb swůg gjsi budeš, až se opět obrátjš w zemi; neb z nj wzat gsi, poněwadž prach gsi, a w prach se obrátjš.*“ (Gen. 3, 19.) A od té doby neduhowé nesějslným množstwjm rozbily stany swé na oboru zemském; nemoci w přjbytky i bohatých i chudých se wlaudily, co poslowé a předchůdcowé smrti; kolik audů w těle lidském se čjtá, tolika a mnohem gestě wjce nemocem gest člověk podroben; od nešťastného prwnjch rodičů pádu smrt panuge nad wšelikým tělem. „*Gako*

skrz gednoho čłowěka hřjch na tento swět wošel,“ dj zgewenj Páně: „a skrze hřjoh (bjda a) smrt, tak na wšěcky lidi smrt přišla, w němž wšickni zhřešili.“ (Řjm. 5, 12.) Kde gsau medle mocuj cjsařowé a králowé časů minulých? Kde někdegšj dosti proslulj hrdinowé tohoto swěta? — Wšickni gsau od smrti uchwáceni, w prach a popel proměněni. Co gest tedy tělo čłowěka? — Nádoba utwořená z hljny, gako hrncjř gi robj, kteráž swým časem se rozrážj, a w střepiny se mēnj. Gak dj zgewenj Páně „wšělike tělo gest gako tráwa, a wšěcka sláwa geho, gako kwět tráwy; uschla tráwa, a kwět gegj spadl.“ (I. Pet. 1, 24.) Co gest wšěcka krása a sličnost tělesná? — Mydlinowá bublinka, kteráž sice w duhowých barwách stkwj se okamžik, hned ale se rozpliskuge, a o dosti malý kamjnek rozrážj, tak že nižádné po nj nepozůstáwá památky. Hřbitow, křesťané milj, nás té prawdě učj. Gak mnohý tam w chladném hrobě odpočjwá, w kwětu mladosti od smrti uchwácen. Mladý byl, sličný byl, spanilý byl, bohatý byl, urozený byl. A co gest nynj? — Hrstka popole a prachu, několik obnažených kostj, tak gako tělesné pozůstatky lidj ostatnjch, w ničemž se od nich nerozeznáwá. Ach! křesťané milj, tuř nám wolati nutno slowy Apoštola Páně řkaucejho: „Co gest žiwot čłowěka? — Pára gest, kteráž se na maličko ukazuge a potom zmizj.“ (Jak. 4, 15.) Tak padlý, nepatrný a skromný gest rod těla lidského! Učiz se čłowěče nicotu a pomjgitedlnost těla swého znáti, a w ně se nedůwěřowati. —

B) Ge-li ale rod těla lidského zemský, nepatrný a nyzký : *rod duše lidské* naproti tomu *gest* : *a) nebeský, vznešený a slavný*. Neboť duše *gest* od Boha člověku dána, gemu wdechuta, *gest* giskra samého Boha, *gest* paprslek z neobsáhlého slunce Božské gasnosti a welebnosti vycházegcej, *gest* k obrazu Božjmu stwořena, — *gest* Bohu podobna. Neboť řekl Bůh hned na počátku : „*Učiňme člověka k obrazu našemu, podle podobenstwj našeho. I stwořil Bůh člověka k obrazu swému, k obrazu Božjmu stwořil geg; a wzdechl w twář jeho dchnutj žiwota, a byl člověk w duši žiwau.*“ (Gen. 1, 26, 27. 2, 7.) A proto také duše každého člověka má přewelikau do sebe cenu, kteráž cenu celého swěta daleko přewysuge; (Mat. 16, 26.) proto každý bez rozdjlů člověk má do sebe gednu a tutěž přirozenau důstognost a hodnost; chudobný žebrák, tak gako ten neywětšj bohatec, ubohý chudaš we swém brlohu tak dobře, gako král na swém slonowém trůnu. Ó tak učme se w každém i w tom neynižšjm a neyopowrženěšjm člověku obraz samého Boha znáti, etjti a wysoce wážiti sobě!! —

Duše lidská *gest* ale také: *b) rozumem nadána, a wůlj swobodnau obdařena*. A tuť moej rozumu člověk k poznánj dobrého a zlého přicházj, minulost si pamatuge, přítomnost skaumá, k budaucnosti prohlédá, k vzdáleným předmětům se nese, nadsmyslné věci chápe, od země wzhůru k nebesům k poznánj Boha a geho vlastnostj wyniká, ráz wnitřnj swé welebnosti a důstognosti na twáři a čele wy-

kreslen nosj, pánem weškeré země, příkazatelem všech ostatnjch tvorů pozemských a krotitelem nejljtějšj zvěře se stává. Mocj swobodné wůle s to gest člowěk, i obtjžné dobré woliti a přjgemaým zlyým pohrdati; mocj swobodné wůle gest ctuosti a sprawedlnosti schopen, tak že den ode dne lepšj, dokonalejšj, a Bohu podobnějšj státi se může. Proto také w auplné přeswědčenosti o této dušewnj člowěka urozenosti, zwolal giž korunowaný prorok: „*Co gest člowěk, ó Pane! že gsi naň pamětliw? a syn člowěka, že geg nawštjwugeš? Neboť málo mensjho si geg učinil, nežli anděly, sláwau a ctj korunowal gsi geg; pánem gsi geg učinil nad djlem rukau swjych, wšecho gsi podložil pod nohy geko, owce i woly wšechy, také i zwěr polnj, ptactwo nebeské, i ryby mořské, a cožkoli ckodj stezkami mořskými.*“ (Žalmu 8, 5—10.)

Nadto wše ale gestě duše každého člowěka gest, protože Bohu podobná, také: c) *bez konce trwagjej, — nesmrtedlná.* Třebať giž tělo dáwno w prach se rozpadlo, třebať mnohá giž stoletj osudu smrtedlnosti podlehlo, a w hrobowé odpočjwalo skryši: duše přede nikdý neumjrá, ale bezkonečně žige na giném swětě. Neboť nenj pro tento swět stwořena, ale pro lepšj žiwot budoucj, který po šťastně dokonané panti wezdegšj tam nad hwězdami gi očekáwá w sláwě nebeské. Neboť „*wrátj se prach w zem, odkud byl wzat, a duch se wrátj k Bohu, kterýž geg dal,*“ dj zgewenj Páně. (Eccl. 12, 7.) Ó gak radostná, gak potěšitelná gest přeswědčenost o

nesmrtelnosti duše pro každého dobra milowného člověka! Ona před hříchem výstrahu dává, a chrání od pádu, w pokušenj sly, w zármutku těšj, w nešťestj podporuge; k práci chuti dodává, naděgi budoucuj odplaty zawdává. —

Takowá gest kniha rodu každého z nás, gako člověka; ze strany těla nepatrná a njzká, ze strany duše ale wznešená a slavná. Ó kýchby každý rod tento slušně ocenil, duše sobě wjce než těla wážil, těla na ugm duše nehleděl a neošetřowal, ale gen co nástrog dušewnj účiniwosti uznával, pro tento swět nežil, k wěcem pozemským nelnul, k nim srdce nepřikládal, ale swých zraků upjral k swé nebeské wlasti, k šťastněgšj a radostněgšj budoucnosti! —

Gaká ale asi gest kniha rodu každého z nás gako křestana? —

II.

Ge-li wznešená kniha rodu wšech nás co lidj; tjm wznešeněgšj a důstogněgšj gest kniha rodu našeho, gakožto křestanů.

A) Gakožto křestané gsme *syny Božjmi* učiněni. Gelikož Bůh wšecky lidi k obrazu swému stwořil a otcowsky o ně pečuge: může giž w smyslu tomto Otcem wšech lidj wůbec se nazwati, a také giž w knihách starého zákona se tak nazýwá. „Zdaž Bůh nenj Otec twůg, on twůrce twůg, on strůgce twůg,“ dj pátá kniha Mogžjsowa; (Deut. 32, 6.) A prorok Malachiáš opět: „Zdaliž nenj Otec yeden wšech nás, zdali Bůh yeden nestwořil nás?“ (Malach. 2, 10.) A proto také pjsmo swaté nás učj, wšelikau péči, za-

chowánj tělesného žiwota se týkagcej, na Boha wzkládati, a w geho dobrota a starostliwost se práwě tak důwěřowati, gako djtky w swé roditele se důwěřugj. (Mat. 6, 31. 32. I. Pet. 5, 7.) Zatjm ale otcowstwj toto wjce těla a geho potřeb se dotýká. Nás křesťanů gest Bůh Otcem gestě w giném dokonalejšim a důstognějšim smyslu; otcowstwj to na naši duši se potahuge. Neboť skrze hřjch prwnjch rodičů duše člověka w nepřátelstwj Božj zaběhla, člověk, wypadnuw z lásky a přjzně nebeského Otce stal se synem hněwu a zawrženj, byl wyděděn, práw synowských zbawen, wěčnau smrtj winen učiněn; skrze hřjch duše lidská w otroctwj dábbla uběhla, sepiata gsauc strašnými okowy hřjchu. Ó gak nešťastný a truchliwý byl to staw duše lidské! Gak bylo tu každému člověku wolati slowy sw. Pawla řkaucjho: „*Nešťastný gá člověk, kdo mne wyswobodj z smrti této? — Kdo? — „Milost Božj skrze Ježjše Krista Pána našeho.“* (Rom. 7, 24. 25.) *Neboť tak Bůh milowal swět, že Syna swého gednorozeného dal, aby každý, kdož wěřj w něho, nezahynul, ale měl život wěčný.“* (Jan 3, 16.) Pán Ježjš skrze swau smrt na křjzi dábbla přemohl, pauta hřjchu rozlomil, duši lidskau odňaw, strašného dábelského otroctwj zbawil, swobodu gj wydobyl, k nowému žiwotu wzkřjzil, s uraženým Bohem smjřil, wazbu nowau a dokonalejšj mezi Bohem a člověčenstwem upewnil, skrze křest duchownj synowstwj pokolenj lidskému wygednal, a w smyslu prawém syny Božjmi učinil ty, kterjž wěřj w něho. Neboť dj miláček Páně: „*Kolikož pak*

koli přigali ho, dal jim moc syny Božjmi býti, tĕm, kterjž wĕřj we gmĕnu geho; kterjžto ne z krwe, ani z wůle tĕla, ani z wůle muže, ale z Boha zrozeni gsau.“ (Jan 1, 12. 13.) A sw. Pawel se takto wygáďřil: „*Wšickni synowé Božj gsme skrze wjru, kteráž gest w Kristu Ježjsi, neboť kterjkoli w Kristu pokřtĕni gste, Krista gste oblekli.*“ (Gal. 3, 26. 27.) Tak gako při stwořenj swĕta Bůh duši w twář ělowĕka wdechł, tak že stal se ělowĕk dušj žiwau, k obrazu a podobenstw Božjmu stwořenau: tak zase Pán Ježjs hřjchem umrtwenau a smrtj wĕĕnau obklopenau duši, mocj swĕ krwe a zásluh swĕ smrti, na křtu swatĕm po druhĕ do žiwota uwáďj, gi duchownĕ stwořuge a k žiwotu wĕĕnému znou w zpluzuge, tak že stává se ělowĕk opĕt w duši žiwau, lásкау synowskau opatřenau, synem wywolenj, miláĕkem nebeského Otce. „*Nepřigali gste zagisté,*“ dj Apoštol Pánĕ, „*Ducha služebnosti opĕt k báźni, ale přigali gste ducha wywolenj synů, w němž woláme: Abba (Otĕce); znou w zrozeni gsauce, ne z semene porušitelnĕho, ale z neporušitelnĕho, skrze slowo Boha žiwĕho, a zůstáwajĕjho na wĕky.*“ (Řjm. 8, 14. 15. I. Pet. 1, 23. Gal. 4, 5. 6. 7.) Ó gaká to wznešenost, gaká urozenost, gaká hodnost a důstognost w každĕm křĕstĕanu obýwá! Gak wyznamenal Bůh wšĕcky křĕstĕsĕtĕny, když ge syny swými uĕinil! —

B) Gakožto křĕstĕané gsine také *bratřj Ježjsĕ Krista*, gak a) *w přirozenosti lidské*, tak b) *w dědictwj sláwry nebeské*. Neboť „*slowo tĕlem uĕinĕno gest, a přĕbýwalo mezi námi.*“ (Jan 1. 14.) Gednorozený

Syn Boha žiwého člowěčenstwj na sebe přigal, a nám we všem, wygjmage hřjch, gest podobným učiněn; gako člowěk se narodil, gako člowěk byl žiw, gako člowěk i umřel; měl tělo i duši lidskau. „*Pán Ježjś*“ gak dj Apoštol Páně, „*gsa w způsobě Božjnu, nepoložil toho sobě za laupež, že gest rovný Bohu, ale sebe samého zmařil, způsob služebnjka přigaw, k polobensstwj lidj učiněn, a w způsobu nalezen, gako člowěk; poněžil sebe samého, učiněn gsa poslušným až do smrti, smrti pak křjže.*“ (Fil. 2, 6. 7.) Gest tedy Pán Ježjś wedlé swé lidské přirozenosti náš bratr, nám we všem podoben. A w skutku, takě sám Pán Ježjś negen swé učedlnjky a přátely, ale i také wšecky wěřjcy a učeny geho zachowáwagjej swými bratry nazýwal. (Mat. 12, 46—50.)

Zatjm ale i w dědictwj sláwy nebeské našjm bratrem se býti progewil Pán Ježjś. Neboť tak gako upřjmný bratr weskeré otcowské dědictwj s ostatnjmi bratry swými sprawedliwě děljl: tak též Pán Ježjś sláwu nebeskau, kterauž má a požjwá na prawici Božj, s wěrnými křesťany upřjmně sděluje, a gich spoludědici králowstwj nebeského činjl. Tak k swým učedlnjkům wýslowně řekl: „*W domě Otce mého přjbytkowě mnozj gsau; byjl nebylo tak, bylbych powěděl wám; neboť gdu, abych wám připravwil mjsto; a odegdu-li a pripravwjm wám mjsto, zasej přigdu, a wezmu wás k sobě samému; abyste, lile gsem gá, i wy byli.*“ (Jan 14, 2. 3.) A sw. Pawel se takto wygáďřil: „*Wěrnjř gest Bůh, skrze kteréhož powoláni gste k aučastenstwj Syna geho Ježjše Krista Pána*

našeho; nebo ten Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží; gestliže pak synové, i dědicové; dědicové zagisté Boží, spolu pak dědicové Kristovi. (1. Kor. 1, 9. Řjm. 8, 16. 17.) A nuže, křesťané milj! kdyby některý z králů tohoto světa otroka z prachu ponjženj a opowrzenj k veliké cti a sláwě powznesl, ano geg za syna přigal, gemu gméno swé, a wšecká synowská práwa propůgčil, geg s ostatnjmi djtky dědicem koruny a wšech swých pokladů ustanowil; kdyby ostatnj djtky kráľowské, zwlášť dědičné knjže koruny, toho nowého bratra co vlastnjho uznali, upřjmně milowali a geg ochotně za spoludědice a spoluwládce přigali: nemusil-li by každý tak vysoko powýšeného otroka za blaženého wyhlašowati, když takové sláwy a tak wznešeného rodu se stal aučastným? — Powýsenj Eгыtského Josefa z tmawého žaláře až k důstognosti mjstokrále w Eгыptě; powolánj Danicle, Ananiáše, Misaele a Azariáše ke dworu krále Nabuchodonozora; zwolenj Daniele za rádce kráľowského a tři mladenců ostatnjch za wládaře kragin Babilonských; powýsenj Dawida z njzkosti pastýřské až na stolec kráľowský, zagisté štěstjím a wyznamenánjím nazwe každý. — A hle! křesťané milj! wětšjho urozenstwj a oslawenj dostalo se nám powolánjím k hodnosti prawowěrných křesťanů, když z hnusného otroctwj hrjchu a dábla syny a dědici žiwého Boha, krále wšech králů, a pána wšech pánů, jsme učiněni, od Ježíše Krista za bratry uznáni, a za spoludědice kráľowstwj nebeského od něho přigati. Se wšjím právem

tedy sw. Petr k wěřcjm napsal: „*Wy gste rod wywolený, královské kněžstivo, národ swatý, lid dobytý; abyste zwěstowali ctnosti toho, kterýž z temnostj wás powolal w přepodivné swětlo swé.*“ (1. Pet. 2, 9.)
Zatjm ale i na tom geště nenj dosti.

C) *I tělo naše skrz Ježjše Krista urozenosti a důstognosti nabylo, gsauc učiněno: a) domem Božjm a chrámem Ducha swatého. Neboť dj Apoštol Páně: „Newjte-li, že chrám Božj gste, a Duch Božj přebýwá w wás?“ a na giném mjstě opět: „Zdali newjte, že audowé waši gsau chrámem Ducha swatého, kterýž w wás gest, kteréhož máte od Boha, a neyste swogi?“ (1. Kor. 3, 16. 6, 19.)* Od té doby, co Kristus Pán za nás na křjzi trpěl, a Duch swatý skrze swátosti nás poswęcuge, nenj tělo wěřcjejh giž wjce panhým popelem a prachem, ale gest w obydlj Božj a Ducha swatého zaswęceno, takže nade wšecká těla pozemská se daleko předčj, a od těl newěřcjejh se znamenitě lišj. Proto také sw. Pawel napsal: *Netáhněte gha s newěřcjmj. Neboť které gest srozuměnj chrámu Božjho s modlami? Nebo wy gste chrám Boha živého, jakož prawj Bůh: Že přebýwati budu w nich, a procházeti se mezi nimi, a budu gegich Bůh, a oni budau lid můg.*“ (2. Kor. 6, 14. 16.) — Gaké to wyznaměnanj, gaké powýšenj těla křesťansého! Gaká urozenost, wznešenost a swatost mu odtud se preyštj! Neboť gestli wyznačení gsau domowé znamenitých mužů, gestliže w uctiwosti a wážnosti po wšecky wěky budaucj se chowagj, a před porušenjm a zpaustau se zachraňugj domowé, kterých Swatj

a Wywolenj Božj zde na zemi obýwali, gak obydlj sw. Jana Nepomuckého podnes té prawdy nám poskytuje důkaz: tjm wětšj slowůtnosti tělo křesťana, gakožto přjbytek žiwého Boha a chrám Ducha swatého docházj, tjm wětšj wážnosti zasluhuge, tjm bedliwěgi před poškwrněnjm má zachraňowáno býti. A proto také zgewenj Páně wěřjcm před poškwrněnjm těla, toho chrámu Božjho wýstrahu dáwa, řkauce: „*Gestlže pak kdo chrám Božj poškwrnj, zatratj ho Báh; nebo chrám Božj swatj gest, kterýž gste wy;*“ a na giném mjstě opět: „*Newjte-li, že těla waše audowé gsau Kristowi? Což tedy wezma audy Kristowy, učinjm audy newěstky? — Odstup to. Utjkeyte tedy před smilstwem. Oslawugte a noste Boha w těle swém.*“ (1. Kor. 3, 15; 6, 15. 20.)

Mimo to i tjm urozenost těla křesťanského zrostla, že gsau skrz Ježjše Krista ugistěni: b) o budaucjm wzkrjšenj a těla oslawenj. Wjra w těla wzkrjšenj byla sice giž w zákoně starém obecna. (Job. 19, 26.) Zatjmu ale wjru tuto potwrdil a nezwrátitedlnau učinil, nádegi o budaucjm z mrtwých wstánj posilnil a pogistil Pán Ježjš swým vlastnjm wzkrjšenjm. W tom smýslu dj sw. Pawel: „*Ted Kristus z mrtwých wstal prwotiny těch, kterýž zesnuli; neb poněwadž skrz gednoho člověka smrt, tak také skrz druhého člověka wzkrjšenj z mrtwých;*“ a opět: „*Kterjž mocen byl wzkrjsit, i wzkrjsil Ježjše Krista z mrtwých, obžiwj i smrtedlná těla naše, pro přebijwagjckj geho Ducha w nás.*“ (1. Kor. 15, 20. 21. Řjm. 8, 11.) — Negen ale že tělo naše z mrtwých wstane,

tak také skrz Ježíše Krista zvláštnjho oslawenj dogde. Neboť bude potom slawné, duchownj, neporušitedlné a nesmrtedlné. Pře krásné o tom swědectwj wydal Apoštol Páně, když takto o budaucjm wzkrjšenj napsal: „*Gsau těla nebeská, a těla zemská; ale giná zajisté sláwa gest nebeských, giná pak zemských; giná gasnost slunce, giná gasnost měsíce, a giná gasnost hvězd. Nebo hvězda od hvězdy dělj se w gasnosti, tak i wzkrjšenj z mrtwých. Rozsjiwá se w porušenj, wstane w neporušitedlnosti; rozsjiwá se w nesličnosti, wstane w sláwě; rozsjiwá se w nemoci, wstane w moci; rozsjiwá se tělo howadné, wstane tělo duchownj. Musj zagisté toto porušitedlné tělo obleci neporušitedlnost, a smrtedlné toto obleci nesmrtedlnost. Když pak smrtedlné toto tělo obleče nesmrtedlnost, tedy se stane řeč, kteráž napsána gest: Pohlcena gest smrt u wjtězstwuj. Kde gest smrti wjtězstwuj twé? Kde gest smrti osten turûg? Djky pak Bohu, kterýž nám dal wjtězstwuj skrze Pána našeho Ježíše Krista.*“ (1. Kor. 15, 40—44, 53—57.) Takowé powýšenj očekawagj těla křesťanů! takowé proměně tělo naše wstřje kráčj, když co prach a popel se do hrobu klade!

Tento gest rod náš, z knihy pjsma swatého dowozen; tak welikau hodnost, důstognost a urozenost wykazuje nám kniha rodu našeho, gako lidem a gako křesťanům. — Ó budmež tedy sobě wždy té hodnosti a urozenosti powědomi, kterauž co lidé a křesťané do sebe máme; wizme, že gsme koruna weškerého pozemského tworstwa, a že rod náš gest

naznamenán w knize žiwota; děkugme Bohu, že k důstognosti lidské gme powoláni, počtu křesťanů přiwtělení, a tak nad newěřjčj daleko powýšeni; nechtěgme pod swau hodnost se ponížowati, hřjchy a neprawostmi urozenstwj swého zpržňowati, w otroctwj tela a swěta zabjhati; „*nedávejme*“ wedlé rady Ježše Krista, „*swatého psům, aniž mecme perel swých před swině, aby snad nepošlapaly gich nohami swými, a obrátjce se neroztrhaly nás; (Mat. 7, 6.) gakož we dne poctiwě chodme ne w hodowanjch a opilstwjch, ne w smilstwjch a nestydatostech, ne w swáru a záwisti, ale oblecme se w Pána našeho Ježše Krista;*“ (Řjm. 13, 13. 14.) gako blahoslawená rodička Božj Panna Maria, „*zvěstugme ctnosti toho, kterýž z temnosti nás powolal w přepodíwoné swětlo swé.*“ (I. Pet. 2, 9.) Přitom ale w každém i w tom neynižšjm z lidj tutěz přirozenau, a w každém křesťanu tutěz nadpřirozenau hodnost uznáwejme a ctěme, žádného z lidj za nástrog mrzkého zisku a chlipné rozkoše nepokládejme, s newěřjčjmi nepohrdejme, s chybugjčjm w wjře útrpnost měgme. Neboť nemohli-li gme se i my zroditi w temnostech? Nebyli-li předkowé naši buď Židé neb pohané? „*Nenj to milost Božj, že který gme někdy nebyli lidem, nynj gme lid Božj, který gme byli nedošli milosrdenstwj, nynj gme došli milosrdenstwj?*“ (I. Pet. 2, 10.) „*Modleme se tedy k Otci swětél, od něhož pocházj wšeliké dánj wyborné a každý dar dokonaly,*“ (Jak. 1. 17.) aby newěřjčj oswjtil, chybugjčj k poznánj gich bludu přiwedl; tak budme žiwi, „*aby widěli skutky naše dobré, a welebili Otce*

našeho, genž gest w nebesjch“ (Mat. 5, 16.) „aby, w čem nám utrhaŷ jako zločincům, z dobrých skutků nás spatřugjce, welebili Boha w den nawstjwenj.“ (I. Pet. 2, 12.) Amen.

6. Exhorta před přigjmánjm swát. biřmowánj, kterauž shromážděné dospělegěj mládeži w den před udělowánjm této swátosti

přednesl

Prokop Ondrák,

katecheta w Přejbrami.

Rozmilé djtky!

Giž gste se, gak se domejšljm, k tomu swatému tagemstwj připrawili, k gehož přigetj se na zegtra shromáždjte, a to krátké ponaučenj, kteréž wám nynj dáti mjnjm, gen poukázánj buď na ty *spasitedlné účinky*, kteréž we wás působj swátost, kterau přigjiti swatau hořjte dychtiwostj.

Wy gste giž slyšeli, že swátost, kterauž zegtra přigmete, gest doplněnj křtu wašeho; že gako se wám skrze křest prwnj dobrodinj uděhilo, že gste ze synů Adamowých stali se syny Božjmi: tak se skrze tuto nowau milost státi máte ze synů Božjoh dokonalými křesťany, bogownjky Ježjše Krista. — Wy gste giž slyšeli, že wám křest, ať djm, genom bránu do křesťanstwj otewřel: biřmowánj ale wedo wás giž dále do wnitř swatyně, to gest: wám se nynj wznešeněgšj wytiskne znamenj, důležitěgšj ulo-

žj powinnosti, a protož musj swatost wašeho žiwota za rowno gjti se štedrými dary a wznešenau milostj, kteráž wám wzkládánjm rukau biskupských udělena bude.

Giz za času Řeků a Řjmanů mazali a sjlili zápasnjci čili bogownjci tělo swé: to swaté křjzmo však — z olege a balsámu sestáwagjcej — kteréž se po wašich čeljch rozlige, mnohem wznešeněgšj sjlu we wašj duši založj, hrdinské úmysly a nadpřirozenau statnost we wás wzbudj, kteráž, an wás samy nad sebe powýšj, tak mocně wás ozbrogj, že snadno w chytlawých zkauskách proti swaté wjře nastrogených obstogjte, a mnohonásobným nástrahám newinnost waši obkličugjcem se wyhnete a odoláte. To, rozmilé djtky, byla ta skrz naskrz božská sjla, která sw. apoštoly nadechla, když Duch swatý na ně byl sstaupil; gchož i wy zegtra přigmete. Prwó byli bogáčnj, malomyslňj a nedostatečnj k tomu, čjmžby se rozmohlo králowstwj Kristowo; a však po seslánj Ducha swatého neznali wětšjho štěstj, leč gméno geho wyznáwati, ani wětšj sláwy, leč králowstwj geho rozšiřowati. Od onoho okamženj wystupowali oni směle a hlásali učenj geho gako neobrožonj swědkowé prawdy, gako wjtězowé swěta a tyranů; widjno gich, an se wšeliké potupě, mukám a neytrapněgšj smrti pro Krista zaswěcugj. Wy owšem negste Kristem Páucem rozeslánj, byste modlářskau zemi obrátily: wy ale máte zkažený swět lepšjm smeyštenjm a gednánjm wzkrjsiti; na wás nečekagj owšem muky a pronásłodowanj ljtych Židů

a pohanů : na vás ale čjhgj zlj, prostopášnj, kře-
 štané mistra swého zapjragjcej. Ze školy wygdete
 do obecného žiwota a kolem vás státi budau han-
 cowé pobožnosti, kteřj schwalnými ausměšky wšecken
 krásný cit budau hledět z vás wykořeniti; nadska-
 kowati wám budau oni spustlj daremnjci, gichžto
 bugný žiwot bude wám w každau dobu hrozným
 pokušenjm; oni bezbožnjci, kteřj pode gménem oswj-
 ceného rozumu kaukol zlých prawidel, záhubných
 pochybnostj a rauhánj budau chtjti do čisté mysli
 wašj rozsjewati. Každým okamženjm hroziti bude
 wašj nábožnosti nowé úskalj a wjše wašj nowé wl-
 nobitj, an vás zde lidská bázeň udržj nazpátek,
 tam zlý pjklad ponaukne k hřjchu, onde zase řeč
 anlisná vás rozwrátj; každým okamženjm uběhnete
 w nebezpečenstwj, byste wjru swau lichým studem
 zapfeli anebo cjzjm zawedenjm pozbyli. Ó gak
 gest wám tedy potřebná ta neoceněná milost, kteráž
 wám nad tjm rozličným pokušenjm wjtězstwj dobude,
 kteráž wám srdce dodá, byste učenj swatého ewan-
 gelium proti častým předsudkům swětských mudr-
 lantů hágili; kteráž vás tau swatau smělostj ozbrogj,
 abyste aušklebky spustlých lidj, byřby počet a drzost
 gegich sebe wětšj byla, od sebe odwrátili a zahan-
 bili gich; kteráž we vás tu powinnost založj, byste
 swé wjše wěrní zůstali, byřby wám sebe wětšj ne-
 bezpečenstwj a pohaněj nastáwalo.

Wy tedy zegtra, rozmilé djtky! zřegmé a u-
 přjmné wznánj wjry Kristowy složjte. Wy od
 zegtřka ten důležitý záwazek na sebe wezmete, že

gi netoliko wyznáwati, ale i hágiti budete; wy zeg-trà k Jezjši Kristu se swatým apoštolem Petrem zwoláte: *Bychtì pak mël s tebau umřiti, nezapřjm tebe*; wy se zapřisáhnete, že slauti křesťanem, gest mjti gméno neykrásněgšj, že křjž Jezjše Krista ga-ko neyplatněgšj práwo k swému oslawenj powažo-wati budete; wy se směle a srdnatě dle přjkladu swatého apoštola Pawla zawážete, že wás ani oheň ani meč, ani protiwenstwj, ani gakékoli stwořenj anebo mocnost od sprawedlnosti neodlaučj; wy we-zmete ty krásné, swaté oltáře za swědky, že se ni-čehož báti necheete leč Boha, že ničehož šetřiti nemjnjte leč lásky k bližnjmu, že na nic ohled bráti nebudete leč na prawdu, a že waše horliwost gi wyznáwati, k nj se hlásiti a zastáwati, nebude menšj toho potěšenj gi slyšeti, k srdci bráti a přigjmati.

A wšak, gak nešťastni byli byste, rozmilé djt-ky, kdybyste znamenáni pečetj Duchu swatého, před-ce geště se wáhali práwa Bozjho hágiti, kdybyste na-potom nebyli ani horliwěgšj ani odhodlaněgšj, učenj swatého ewangelium zastáwati; kdyby neymenšj hana giž wašj wěrau wiklala; kdyby celý wáš wěk gen pásmo byl lidských ohledů; kdybyste zapomněli, že slušj wjce Boha nežli lidj poslauchati; kdybyste daleké toho, býti dokonalými křesťany, geště se sty-děli gen se gimi zdáti; kdybyste mjsto odwracowá-nj bezbožných rauhánj od sebe snad sami prwnj byli, kteréž by ge pronášeli, a kdybyste, mjsto swau samostatnost, kteréž prawau důstognost bogownjka Kristowa činj, zachowati a hágiti, gen lecgacj slab-

cowé byly, kteřížby se gen smáli, když se před nimi wjra tupj a ctnost w lehkost uwádj.

A však dobrodinj z biřmowánj vyplýwagjej geště se nezawjrá tjm gediným, že nás dle slow sw. apoštola Petra činj *silny u wjře*; (I. Petr 5, 9.) nýbrž ono nás také činj silnými u wykonánj dobrých skutků a statnými na cestách nábožnosti.

Známo wám, mladj přátelé, že křest, ačkoli nám odňal trest prwotnjho hřjchu, předce wšecky následky geho w nás ponechal a zůstawił; že křest, ačkoli nás z moci dáblowy wytrhl, předce nás nezbowil ani wlády neskcrocených náružiwořtj ani mdloby našich křehkořtj. Odtud gde, že my wšickni, gak prorok prawj, od prwnjho wkročenj na tuto zem blandjme; odtud gde, že se prwnj naše náklonnost k zlému a náchylnost naše k' neprawosti nese. Gak welká gest tedy dobrota Božj, kteráž swau pomoc dle našich potřeb a swé milosti dle našich křehkořtj měřj a k dobrodinj znouu narozenj skrze křest geště druhé dobrodinj přidáwá, že nás proti sobě samým chránj, že nás statnými wjtězi činj nad prwotnj našj zkázau djlem proto, že hřjřnau chtiwořt naši zemdljwá, djlom že naši náklonnost k ctnosti wylčenjw wšech slastj gegch powynášj!

A w kterémže wěku, mladj přátelé, gest wám tato milost potřebněgšj, nežli w tom, do něhož wcházjte? Ach! práwě w tomto wěku možno řjci, že duch wolný, ale tělo slabé gest. Wšecko, co w sobě nosjte, gest geště nebezpečněgšj, nežli to, co wás obřtupge. Nebezpečna gast waše *nezkuřenost*,

skrže kterauž často wezdegsj bohatstwj za prawé statky a rozkoše za prawau blaženost pokládáte; nebezpečna gest vaše *nestálost*, skrže kterauž rovněž tak wrtkawí gste we swých powinnostech gako střjdawí we swých náklonnostech; nebezpečna gest i sama vaše *dětinná sprostnost*, kteréž zlj lidé rádi pouzjwagj, by wás snáze swedli a zklamali. Gestli gste tedy kdy gakési duchownj posily potřebowali: zagisté w tomto wěku gest, kde pád tak snadný, kde mámenj takměř newyhnutelné a kde hrozně obáwati se co gest, aby se náklonnosti neobrátily w neprawosti, neprawosti w náružiwosti, a náružiwosti we zwyky a obyčge. Protož také cjrkew wáš wěk za neypřjhodněgsj uznáwá, byste tuto přigali milost. Cjrkew swatá wj, že vaše spasenj záležj od wášj prwnj prozřetedlnosti, tak gako vaše zkáza od prwnjho wášeho klesnutj; ona wj, že na neyweyš potřebno, by se prwotiny wášeho žiwota poswětily, aby pak celý wáš wěk zůstal bezauhonný, a pokušitel, nenalezna přjstupu, aby si nepodmanil srdce, kteréž si byl Duch swatý oswogil.

Kdo ale gest s to, wypsati zázračné účinky sjly poswěcujcjhо Duča swatěho? kdo nám wypo-wj, kterak křesťanskau duši pozdwihuge? po gak wznešené nás wodj cestě? kterak hřjšné zwyky starého člověka měnj, by ho w nowého přetwořil? kterak w dobrém utužuge wrtkawau mysl, ctnost milau a hřjch oškliwý člověku činj? kterak mu sjly dodáwá, by zlému odolal, ohně, by dobré milowal, gakau náklonnost k modlenj, gakau radost w trpe-

nj, gakaú důwěru w naděgi, gake swětlo, by wšěcko, co Božjho gest, chápal? Pak zwolá duše se sw. apoštolem Pawlem: *Gest-li Bůh s námi, i kdo proti nám?* (Řjm. 8, 31.) Pak dj s tjmž apoštolem (II. Kor. 4, 8. 9.) *We všem sauženj trpjme, ale nestýskáme sobě: w důwných nesnadnostech býváme, ale nebýwáme opuštěni: protiwenstwj trpjme ale nebýwáme zanecháni bez pomoci, býváme poraženi ale nekyneme.*

Ó mladj přátelé w Kristu! kých byste rozuměli, co milost Božj gest, kých byste chápali, gake spasitedlné proměny we wás dji se magj! Nynj od etnosti k etnosti pokračowati budete, nynj budete bez uraženj sebe *na lwa* i *na hada* šlapati, to gest: ani násilj ani lest nebude s to, sraziti wás se zlaté cesty etnosti. Posawad gste genom děti byli, gednali a mlawili gste gako děti; nynj ale počnete dospjwati k mužstwj; wy mluwiti a gednati budeto gako mužowé — a sice gako mužowé *posilněnj u wjře* a *upewněnj w etnosti*. Posawad bral Bůh ohled na waši slabost a mdlobu; nynj ale, poněwadž wás přjlbice wjry a štjt sprawedlnosti ozbrogj, nemůže giž žádný pád, k němuž se nachýljte, omluwa býti! Posawad gste měli genom obyčegně etnosti; nynj ale gest wám wznešeněgšj ukázána cesta; co nenj swatého, to se také se wznešeným powolánjm wašjm nesrownáwá, a waše láska nenj swrchowanáho Boha hodna, pakli nenj tak bez wýmjnky, gako geho milosti gsau bez mjry.

Oziwtež tedy w tomto okamženj wšecku swau

pobožnost; wzbudtež w sobě žiwý cit wděčnosti, skrauseným modlenjm a čistým swědomjm připravtež se, byste božského potěšitele přigali. Wolejte k němu: Ó Bože! my gen slabě můžeme djky swé wygádfiti; gest-li ale gazyk náš nedokonalý: tedy gest srdce naše sprosté, úmysl náš přjmý, swědomj čisté, nestačj-li slova, aspoň citowé gsau nepřebranj! Dosad, seč mdloba naše nenj, naplniž srdce naše swatým ohněm, gehož gsi na této zemi roznjtil. Dey nám růsti w milosti a w prawdě; zachowey w nás *ducha dětinnosti*, kterýž gediný nás činj schopny nebeského králowstwj, zachowey w nás učeliwost, otewřenost, pokoru, upřjmnost a tu newinnost, skrze kterauž se státi můžeme příkladem swých spoluwěřjch, radostj swých předstawených, útěchau swých rodičů, sláwau zdegšj obce a celého města. *Darem maudrosti* pozdwiug ducha našeho nade wšecko, což pozemského gest; wyučug nás wůli twau znáti *darem rozumu*; ukazug nám wšecku spanilost wjry a wznešenost swatých tagemstwj *darem uměnj*; ulehčug a zgemňug nám břjmě twého zákona *darem pobožnosti*; wyswětlug naše pochybnosti *darem rady*; ozbrogug nás proti nástrahám a pokušenjm k hřjchu *darem slyj*; dey nám *darem bázně* celau tu hrůzu poctjiti, Bohu se neljbiti, abychom tolikero milostj w časnosti přigawše, gegich pramene požjwali na wěčnosti. Amen.

---

8. O ukrutných mukách čtrnácti ctihodných Františkánůw tužšj kázně w Praze w konventě u Marie-Sněžné počátkem 17. stoletj.

O d.

Célestina Ausobského,

kněze téhož řádu.

Obywatelům hlawnjho města králowstwj Českého, zvláště Pražanům nowoměstským, a mezi těmito hlawně osadnjkům u Matky Božj (Marie-Sněžné) nenepowědomo, že, wcházjme-li do konventu welebných otců Františkánůw fortnan, hned za schody, w chodbě po lewé straně na zdi wyobrazeno gest olegowan barwau sedm Františkánůw, a nad nimi latinský nápis. Též z giných třj stran w dolejnch chodbách po různu wymalování gsau gednotliwj audowé řeholnj w rozličných těla postavách. To gsau tjž ctihodnj Františkáni, kterjž počátkem sedmnáctého stoletj ukratně mučeni byli, gak nápis latinský ten osvědčuje.*) Trdný přjbeh ten sáhá do welmi znamenité doby dějepisu českého; nás mezi giným zprawugjejho o tom, gak mimo duchowenstwa katolického i z obecného prazského lidu, náboženstwj a ejrkwi našj swaté, wěrnj mnozj maohonásobných protiwenstwj od sektářůw utrpěli gsau. Welebnému du-

*) Nápis ten znj takto: *QValVorDeCIM ven. Fr. XI° Feb. Pragae ad N. crudeliter ab haeretica plebe anno ut supra dicto necati, post mortem visi sunt cum luminibus et concentu in ecclesia circumire, corpora post V annos exhumata sanguine conspersa fuere reperta.*

chowenstwu, welectěným p. p. čtenářům časopisu toho z obywatelstwa pražského, ano všechněm ostatnjm, gimžto pogednánj toto mé do rukau k čtenj se dostane, whod učiniti daufám tjmto pogednánjm, gelikož w gazyku našem národnjm nebylo geště wydáno. O přeloženj gsem se všemožně postaral z nepodezřelých listin a hodnowěrných autorůw.

Za panowánj krále Českého Wáclawa IV. roku 1419. působenjm sekty husitské, kacířských Pikhartůw a giných kacířůw mnoho klášterůw w městech pražských popelem lehlo, mezi gimi i klášter u sw. Ambrože*) mnichůw zwaných bosákůw, od téhož krále wystawěný dle udánj děgepisu Hágkowa. Klášter ten w pustém stawu byl po čtyřidecet let. Za přjcinau tau přišlj do Prahy bosáci Františkáni, hlásiwše se a žádawše mjsta toho za krále Giřjho z Poděbrad r. 1461. listem králowským ho obdrželi, a hogným přispěnjm nábožných dobrodincůw w krátkém čase wystawěli a obydlili. Než toliko osm let w pokogném byli drženj teynce toho. Neboť mimo giné řeholnjky podstaupiwše i bosáci u sw. Ambrože r. 1470. pod tjmž nekatolickým vládařem Giřjm Poděbradským ne málo přjkořenstw a pronásledowánj, takměř gim nesnesitedlná, nuceny se widěli opustiti Prahu a ginde se usaditi, klášternj a kostelnj kljče doručiwše geho králowské Milosti. Na to obrátili se do Kladska, kde wyslanec apoštolský, Rudolf,

*) Kde nyj nowý sklad, čili celnj dům (Neues Ungeld).

biskup Wratislawský mjsto gim wykázal k oby-
wáj.

Po dosednutj na český trůn napotom králowice
polského Wladislawa ti sami Františkáni zapuzenj
prosebně ho žádali o powolenj, nawrátiti se do Pra-
hy, k čemuž dle královskeho listu r. 1483. přiwo-
lil. A však nic déle než toliko dvě léta pozůstali
w Praze. A proč gen tak kratičký čas? Toť se
zdá býti podiwno! Tomu se ale diwiti nebude, kdož
powážj, že rádnj páni pražského magistrátu, nakwa-
šenj bludy husitskými, duchownjkům těm, srdnatým
hagitelům wjry našj samospasitedlné hrozně láli a
ge zbili, alebrž tak zuřiwě proti nim si počjnali,
žeby gich bezmála osm w chrámě před wystawenam
neyswětěgšj Swátostj oltářnj modljecjch se a Bohu
se poswęcugjceh k nastawagjcmu utrpenj pro wjru
smrti, byli zahubili. Konečně protiwnjci ti wjry na-
šj swaté řjmsko-katolické s kygmi a wytasenau zbro-
gij z města wen ge wyhnali, klášter a kostel u sw.
Ambrože rozbořiwše.

Přes sto let bylo wytisknutým Františkánům
těm, od Prahy vzdáleným, u wyhnanstwj žiwu býti,
a to gmenowitě až do roku 1603., w kterémžto roce
cjsař řjmský a král český Rudolf II., w oblíbeně
Praze sjdljcej, na prosbu toho času řeholy té gene-
rála, P. Františka de Sosa, w srdci gsa pohnut,
wylaučených řeholnjkůw kázal opět do Prahy po-
wolati. Práwě tehďáž také klášter a kostel u Mat-
ky Božj Sněžné byl zpustlý, wystawěný od cjsaře a
krále Karla IV., nesmrtedlné paměti, kamž tento

Otec vlasti r. 1347 řeholnj Kármelitány uwedl, w němžto dráhně let obýwali. Husité pak gich z něho wyhnawše, kostel a klášter tak zkazili a wywrátili, že Františkáni, gimžto Rudolf II. to mjsto darowal, z obau budow, skrz 184 let zpuštěných, ničehož wjc, leč něco zdj ztroskotaných nalezli. Též geho swatost papežská Kljment VIII. bullau stwrdil, gakýmž způsobem a právem Františkáni k usazenj mjsta toho se byli dostali. Napomáhal gim také k řádnému usazenj se neyvyššj kanclér tehdegšj w králowstwju Českém, pán Zdenko Wogtěch Popel z Lobkowic, a welice tjm se oslawil.

Gelikož ale tenkrát pražská města skoro na wětšjm djle na rozličných bludech z strany wjry a na kacjřstwjuh lpěla: snadno lze gest se domyslitj, gakých nátiskůw Františkáni snášeti museli od sektářůw we wystawowanj chrámu a kláštera. Ač lůza obecna, od husitských pánůw ponuknuta a nabádána, tesařům, zednjům a giným řemeslnjčkům w práci gegich překážeti se snažila, a hustau nenadálau stfelbau na ně z pokautnjch tagnych mjst skutečně gim překázela: Františkáni nedagjce tjm se mýliti a odstrašiti w započaté práci, prostředkem almužen obdržených a giných přjspěwkůw a pomůcek pokračowali neunawně w stawenj. Swrchu podotknutý neyvyššj kancljř wzal sice řeholnjky ty pod ochranu swau, že zgewně a násilně na ně dorážeti se nesmělo: nicméně tak byli přede teyráni a pronásledowáni, že gim bylo z toko uzawřiti, že muk ukrutných, a snad i násilné smrti budaucně neugdau.

Toho času celý konvent sestával z 17 duchownjch osob; gichž gména, úřady a klášternj konánj gsau následugjčj:

P. Gilg Smour, Belgičan, mechlinský, guardian konventu;

P. Bedřich Bachstein, z Pomořan, konventnj vikář a kazatel;

P. Jan Martinez, Španiel, sakristán a španielský zpovědlnjk;

P. Šimon, Francauz, zpovědlnjk francauzský;

P. Bartoloměj, kněz wlaský z Bergamo;

F. Jeronym, Wlach z Mediolánu, jáhen;

F. Kašpar a Varisio, též Wlach, podjáhen;

F. Jakub, z Augšpurku a

F. Kliment, dva němečtj duchownj, nedáwno w rád přigatj.

F. Jan, německý duchownj, nowic.

F. Kristof, letitý Němec, bratr laik.

F. Gindřich, bratr laik, z Windlingu w Šwábsku.

F. Jan, prokurátor kláštera, německý bratr laik.

F. Didák, německý bratr laik.

F. Emmanuel, německý bratr laik.

F. Jan a Monte Piano, Wlach, zahradnjk klášternj, a konečně

F. Antonjn, bratr laik, nowic.

Z těchto sedmnácti duchownjkůw smrt mučednickau čtrnáct gich podniklo. A sice proto gen čtrnáct, poněwadž P. guardian s bratrem Gindřichem, laikem, za klášternjmí záležitostmi nedlauho před tjm do Wjdně se byli odebrali, prokurátor ale,

konventnj bratr laik Jan, smrtečně raněn gsa do nohy při ukrutném ostatnjch Františkánůw pronásledovánj a gich mučenj, gak nynj zewrubněgi se powj, w domě kláštera bljzkém se uchránil, kde po dwa dny se ukryw, posléz času nočnjho do kláštera u sw. Jakuba na Starém městě na útek se dal, a tam ducha swého wypustil, během třj měsječůw pře-trpěw mnoho rozličných tělesných nebud.

Františkáni ostatnj utišťenj, gichž na počet bylo čtrnáct, znamenagje, že nepřátelské pronásledovánj gich protiwnjkůw, nemohšjch toho trpěti, kterak horliwými kázanjmi a bohabogným žiwotem týchž řeholnjkůw skoro každodenně někteřj sektáři, kacjřských bludůw se odřeknuwše, na prawau wjru se obracegj, wjc a wjce se zmáhá, a náhlého přepadnutj a nenadálého usmrcenj w každau hodinu se obáwagje, (gelikož mimo to bratr Kristof dogjtjm tagného zgewenj tři dni před nastalým mučenjm smrt ostatnjm předpowěděl;) wšickni mezi sebau se usnesli, prostředkem sw. zpowědi a sw. přigjmánj hotowiti se k smrti, a práwě w týž den mučenj swého pobožnost tu duchem kagcjm gsau wykonali.

Hrozný ten den nastal 15. února *) r. 1611. Okolo geděnácte hodiny předpolednj dalo se naggiti u kláštera Marie Sněžné walné heyao rozličné zbeři kacjřské, z njžto část wšecky přjstapy neybēdliwěgi osadila, aby gen nikomu z duchowujkůw lze nebylo, wražedlných gegich zniknauti rukau. Druhá

*) Starý spisowatel německý nazjwá čas ten krwawým masopustem.

část vypáče násilně dvěře tak wolnau do konventu cestu si proklestiwiši, wyrjtila se tam s strašným gekotem zuřiwě, co z klece železné puštěný rozdrážděný a rozsápaný hladový tygr, wyhledawagje w domě tom tichém poswátném řeholnjkůw k oběti ustanowených, ne ginák, než gako když na gatky hnaný dobytek porážeti se má.

Prwnj, co klesl pod gegich krwožadostiwyma rukama, byl prašediwý stařeček, bratr laik Kristof, nesa dřjwj do kuchyně. Přepadše ho s kygmi a cepy, špičatým železem okowanými, w křjzowé cestě geg zawraždili. (Wyobrazen gest w chodbě u dweřj ke kuchyni wedaucj, leže s dřjwjw na zemi, gak dwa chlapi geg bigj gedem kygem a druhý cepem; byl to nepochybně kuchař.) Slyše ten hřmot bratr Kljment, zaměstknán w refektáři strogenjm na stůl k obědu, wyšel wen, by widěl, co se děge, wrahové však s mnohými ranami, kopjwj a kordy mu zasazenými, uwjtali ho takým způsobem, že brzy na to skonau. (Wyobrazen w chodbě z kuchyně k refektáři, chlap geg klečejjho kopjm s předu bode, a druhý kygem geg bige). Poněwadž gedna část laupeziwá těch třeštěncůw wzteklých k chrámu a sákristii pádila, pečowal P. Jan Martinez gediné o to, gakby welebnau Swátost skryl w bezpečném mjstě, aby do nešlechětných rukau kacjřských nepřišla. Než welmi rychle ho přepadše, poswátnau nádobu (ciborium) s welebnau Swátostj násilně chtěli z rukau gemu wyrwati; aumyslu však tomu gegich, ač těžce a wjcekrát od nich raněn,

tak dluho se zmužile zprotiwil, až mu i ruku uřali, načež gak ruka tak nádoba ta poswátná upadla na zemi. Tjm owšem se stalo, že swaté hostie wen se wysypaly, gimžto zlotřilj a bezbožnj lupiči wraždnlj opowázili se ranhati a gich pošlapati. Kněz ale ten zbožný, gakkoli smrtedlně raněn a pro neustálé ucházenj krwe napolo mrtew, neopominul geště w krwi ležjc, klaněti se welebné Swátosti, a tak dluho neywětšj cti a wáznosti gj prokazowati, až s ušlau z těla krwj i duše geho čistá ušla na onen lepšj swět. (Wyobrazen gest w chodbě z fortny přjmo k sakristii wedaucj před zpowědlnicemi kleče, gak w ruce skoro giž uřaté držj ciborium čili kalich s swatými hostiemi, na zemi padagjejmi. Chlap s mečem napřaženým druhau ránu geště mu zasazuje, a saudruh geho klackem sukowitým geg tepe.)

Zatjm wšěcky cele a kauty zuřiwci w klášteře prohledali, by též ostatnj wesměs zahubili, a prosti wšeho citu lidského ani nemocných neušetřili, gakož se přihodilo zpowědlnjku francauzskému P. Šimonowi, kteréhož w nemocnici na bohném loži zastihnuwše, i hned neljtostně zamordowali. (Wyobrazenj to gest w chodbě zrowna za klausurau, gak totiž w posteli ležj, pod hlawanu mage podušku pruhowatou a přikryt bjým přikrywadlem.) Na to bratra Jana z podzemnjho sklepu, kam se byl před nimi schowal, wen wytáhli, a negen gemu, ale i P. Bartoloměgowi, w ústrety gim práwě přicházegjejnu do sytosti napřed se posnjwali, potom zbili, a konečně zasadiwše gim několik smrtedlných ran, ge usmrtili.

(Wyobrazenj to obé gest w chodbě z refektáře k sakristii; bratr Jan klečj s předu, gedon cepem geg mlátj, a z zadu druhý s sekerau. P. Bartoloměge giž mrtvého chlap gedon s pytlem na zádech za nohy popadna tahá.) Po nich došlo mučedlnictwj bratra Jeronyma, jáhna. Sápagjej se slota wynašla geg w celi gehu, an před oltárem Rodičky Božj kleče wraucj modlitbau duši swau Otcí nebeskému porančel. Mezi tjm časem, co welmi nábožně k smrti se hotowil, sečmo a bodmo geg ubili. (Wyobrazenj gehu gest w chodbě podlé dweřj z dwora ke kuchyni, gak totiž klečj před obrazem Marianským a chlap gedon dýkau z zadu geg prokálá.)

Nynj geště při hrdle zůstal konwentnj wikář a kazatel P. Bedřich s šestí audy duchownjmi. Welikým strachem dohnanj a ztrnulj, myslili žiwotem swým neybezpečnějšjmi býti a smrtí hrozné ugjtí wylezenj na kostelnj wěž. Než naděge i tam ge zklamala, protože rozkacenj holomci sljdlí tam, a naleznuwše ge pět z nich nahoře pod kostelnj střechau utlaukli a mrtwoly s wěže dolů swrhli. P. Bedřich geště s gednjm bratrem s wěžnjho okna spustil se na střecheu kostelnj. A však i tam nenasyčenj wrahové po nich stjžleli, a tak, by dolů se skáceli, gich donutili. (Těchto sedm Františkánůw, gmenowitě P. Bedřich, F. Jan, F. Antonjn, F. Kašpar, F. Jakub, F. Emmanuel, a F. Didák wyobrazení gsau hned u fortny w chodbě w lewo. Chlap halapartau prorážj duchownjka; prwnj Františkán držj kladiwo w ruce, druhý krvácj na hlavě, mečem

mage hlauu prohnanau. Pátý má meč w prsau.) Stěny, střecha, podlaha a schody byly krwj duchownjkůw zabitych hogně zbarweny. I nebylo giž wjce ani gedné osoby řeholnj w celém klášteře na žiwu, na njž by ukrutnjci nebyli krwežzniwost ochladili. Nic předeměné tjm geště tito lotrasowé gi zoela neuhasiwše, wztekllost swau neybugněgšj na mrtwolách těch zohawených a rozdroponěných provozowali, nenechawše gich ani po smrti na pokogi. W diwé rozpustilosti swé, gžto neuj tak brzy rowno, do naha swlékše těla gegich mrtwá, sem tam tahali a smýkali, a zšjlené chátře ku pohauěnj wydali. Po tři dny a noci mrtwoly ty zůstaly na weřegném mjstě ležeti, a aby ani pohřbenj gim se nedopřálo, zlotřilci ge střežili.

Pak wysoce urozená panj z Sternberků, choť králowského českého vicekancléře, pana Gindřicha z Pisnic, těmto tak zhanobeným tělům prokázawši ljtostiwost, dala ge w kapli Rodičky Božj, nynj S. Michala zwané, ctně pochowati.

Mezi tjm časem klášter a chrám padauši ti zčista olaupili. Obrazy, ozdoby kostelnj a klášternj, ano i poswátná raucha kostelnj pobrali; ano tato bezbožná lage osmělila se rauchem tjm přiodjti se, a na ulicjch weřegně a w hospodách na způsob maškar tropili masopustnj kratochwjle a šašky.

Ačkoli, gak prw o tom řečeno, nelidštj zlosynowé neyopowrženěgi nakládali těmi čtrnácti služebnjky Božjmi, zahladiwše ge toliko pro horliwé hágenj našeho božského náboženstwj: dal na gewo

Bůh sám všemocný následnými znamenými, že mu památka usmrcených ctnostných a nábožných služebníkův zvláště gest mila a přjemna, oslawiw ge ne dlauho po gich smrti. Neboť kaple Rodičky Božj, kde mučedlnjci ti za žiwa se modljwali a Pána Boha chwáljwali, času nočnjho byla ozářena. Úkaz ten zázračný nezůstal skryt. Negen lidé zbožnj, alebrž všetečnj, i kacjři sami, dowěděwše se o tom a chtjce wyskaumati přjčinu ozářenj toho, w noci šterbinami uzavřených dweřj do kaple té se djwali, a pozorowali na swé vlastnj oči, gak ti přátelé Božj, w řeholnj oděw oblečenj, gako prw za žiwobytyj w práwodu kráčeli, a prozpěwugjce nábožné pjsně Hospodina gsau chwálili. Bylo to widěti a slyšeti mnohé noci po sobě, gak to popisuge a doswědčuge Marianus ab Oscelar w swé kronice w Ingolstatu wydané r. 1625. w knize IV. kap. 31. Muž ten byl očitým swědkem toho gako swětský člowěk. Pak obljbiw si řeholi sw. Otce Františka serafinského wstaužil w ni dle powolánj prawého, a až do smrti w nj setrwal. W kronice té geho lze gest dočjsti se o mučedlnictwj těch čtrnácti Františkánůw.

Napotom po pěti letech těla gegich na úsilnau žádost neydůstogněšjho arcibiskupa pražského Jana Lohelia u přjtomnosti obecného lidu hogně shromážděného, a nemalého počtu šlechty a zemských stawůw byla z hrobky wyndána, a netoliko nezapáchala, ale naproti tomu ljbeznaa wydávala wůni, což všeobecné způsobilo obdiwenj a mnohým wsrd-

ci pohnutým při té příležitosti husté kanuly s očj slzy. Obsjrně píše o tom a zewrubně o mučedlnictwj gegich učení Jesuita P. Girj Crugerius w historii sacrorum pulverum, wydané tiskem w Litomyšli r. 1649. *)

Aby se tjm wjce dowedlo, že událost ta s těmi 14 ctihodnýmj Frantiskánj po gich smrti, ač podiw-ná, přede prawdiwa gest, wyslechnuti byli rozličnj swědkowé, přjsahau to stwrdiwšj, což zawdalo přj-činu, že neygasněgšj cjsařowna a králowna Anna, manželka Matjáše II. uzavřela, pro tyto služebnjky Božj slawnau mohylu (náhrobek) wyzdwihnauti, kterýžto wšak gegj krásný a chwalitebný úmysl brz-ká smrt gegj překazila.

Téhož gestě roku 1611 dne 27. řjgna opěť bosáci Frantiskáni (*Fratres Ordinis Minorum S. Francisci Seraphici Reformatorum strictioris observantiae*) na počet pět, čestně králowským listem do kláštera u Marie-Sněžné byli uwedeni, kdež až po dnes přebýwagj.

Zpustlého mjsta u sw. Ambrože nápodobně fá-

*) Mimo giž podotknuté dwa spisowatele o tom krawém praž-ském masopustě psali a spisy swé tiskem wydali :

M. Gothardus Arthus, we Frankobrodě 1612.

Hieronymus Strasser in hac Histor. We Wjdni 1624.

M. Oseas Schadaeus, w Strasburku 1625. w 36té knize djlutře-tjho, historické pokračowánj Sleidani foj. 159.

Carolus Caraffa, Episcopus Aversanus, Nunt. Apostol. in Germa-nia restaurata, we Frankobrodě 1641.

Náš Bohuslaw Balbin Misc. Hist. Regni Boh. Decad. 1. l. 4. §. 121. w Praze 1682. A mnozj ginj mladšj spisowatelé.

du Františkánskému zas se dostalo, kteréž cjsař a král český Ferdinand II. r. 1629. Františkánům irským (wůbec Hibernákům řečeným) darował. Konvent u sw. Ambrože wždy gen kněžjmi irskými byl obsazen, toliko bratrj laikowé byli Čechowé rodilj. Klášter a kostel ten přišel k zrušenj za panowánj cjsaře a krále Josefa II., tak sice, že po obém nynj ani památky.

9. Žiwot všech Swatých.

Z mnoha stran přicházj Redakcj poptáwánj, zdaž z wydánej Žiwotů všech Swatých *Dědictwjm Swatojanským* co bude, čili nic. — Nemoha na wše strany písemnau toho zpráwu dáti, tuto známo činjm — že tit. pl. Teplský pan podpřewor *Hugo Karljk*, w obrowské práci té giž až do konce čerwence pokročil; z které tuto Žiwot gednoho Swatého, gegž práwě při ruce mám, na důkaz zde kladu; a sice:

Žiwot swatého Otty.

Otto pocházal z urozené sice, ale pozemským zbožjm nehrubě nadané rodiny we Šwábsku. Které vlastně rodině náležel, zdali rodině hrabat Andechs čili giné gakés, o tom se historikowé nesrownáwagj. Bud' si pak tomu gakkoliwěk: gméno geho gest zapáno we knize žiwota, on gest občanem nebeským, a co gest proti tomu přirozenost pozemská? „*Ten genš poswěcuge, i ti kterjž poswěceni býwagj, z gednoho gsau všickni. Pro kteraužto přjčinu nestydj se (Ježjš) gich nazýwati bratrjmi. (Ep. k Žid. 2, 11.) A gest-*

liže jsme synové, tedy i dědicové, dědicové totiž Boží a spoludědicové Kristovy. (Řjm. 8, 17.)

Bohabogň rodičové dali si na vychowánj syna swého Otty welmi mnoho záležeti, kladauce giž do autlého srdce základ ctnostj. A pachole pečliwě wedeno. gak w uměň literňjm, tak také w bohobog-ném obcowánj znamenitý učinilo prospěch. Otto byl práwě některé nižsj školy odbyl, an ho žalostná rána byla trefila, že oba rodiče ztratil. Wida tu on, že od bratra swého welké podpory, aby studia swá dokonati mohl, očekáwati nemůže, a cjtě do sebe dosti sjly, chleba a wyžiwenj swého si wydo-byti: odebral se s naděgj na pomoc Božj do Pol-ska, kde tehďáž o učitele nauze byla, a wučowá-njm w předmětech literňjch wýžiwu si wyhledáwal. By pak ale i sebe wzdělati a we wšelikerém uměň zdokonaliti mohl; wynakládal na to hodiny prázd-né, a tak w hlubokém uměň welmi daleko to při-wedl. Otto byl twáři sličné, postawy ušlechtilé, mrawů neauhonných a lahodných, a wtipu bystrého. Wýborné tyto vlastnosti zjskaly mu w krátkem čase náklonnost pánůw Polských, kterj si ho wážili a za gednatele w záležitostech swých semotam posjláwali. Při takowé přjležitosti seznámil se s njm wévoda Polský Wladislaw, a i hned geg ke dworu swému powolal. Otto, co mu koli bylo swěřjno, porjdl ku neywětsj spokogenosti welitele swého, geho důwěr-nost den ode dne k swatému muži rostla. Konečně však s ginými Pány k cjsaři Gindřichowi poslán byl, aby pro wévoda o ruku Juidity, cjsařowy sestry,

se ucházel. *) Cjsař seznał w ýborné vlastnosti Otty zamilował si geg welice a také po swatbě u wéwody o to stál, by mu do Řjše nawrátiti se powolil. Otto stal se nynj dwornjm kaplanem Gindřicha IV. a nedlanho na to kancljřem. Auřad tento předuležitý zastáwal on s maudrostj a okrašlowal ho rozšafnostj swau, tak že wšickni, kteřjkoli ho znali, diwili se gehu nezištnosti, gehu pokoře a neauhonnému obcowánj, a wesměs se domnjwali, že božská prozřetedlnost muže tohoto ku blaženosti mnoha křesťanů na swjcen cjrkwě powznese, aby swětlo w daleké kraginy blaudjcjm swjtilo, gakož se i také stalo.

Roku 1102. umřel Rupert, Bamberský biskup. Na počátku přjštjho roku ustanowil cjsař swého kancljře za biskupa; na gakaú důstognost sw. Otto, gsa si wědom důtkliwých napomjuánj a ostrého káránj prostopášného a zákony Božjmi a cjrkewnjmi pohrdagjcjho cjsaře, ani pomysliti nesměl, ba w skutku také nepomyslil. A wšak také, nikterak tuto důstognost přigmati nechtěl, gednak, že takowá hodnost neljčené gehu pokoře se protiwila, a gednak že zákony cjrkewnj zakazowaly gakaúkoli důstognost cjrkewnj z ruky swětských Pánůw, byť i samého cjsaře, přigmati. Když ale konečně proti swé wůli w biskupský auřad uwázati se musil, žádným způsobem na to namluwen býti nemohl, aby se držwe na důstognost tu dal poswětiti, nežby od swatého

---

*) Judita, owdowěla králowna Uherská po † Salomonowi.

otce w důstogenstwj byl potvrzen. Za tau přjčinan putowal do Řjma. Papež Paschal II. přiwjtal nábožného pautnjka se wšj počestnostj, a gsa od něho poučen, co a gak se při geho wolenj wše bylo událo, potwrdil ho w auřadě a sám na biskupstwj poswětil. Sw. Otto pořádně w swém auřadě potvrzen a od stolice apoštolské plnomocenstwj m nadán: mohl owšem nynj wšjm práwem na biskupskau stolici dosednati. Že nágemnjkem nenj, toho dal Otto patrný důkaz, neboť za geho panowánj milostně se cjrkew w osadě Bamberské rozwjgela, a podobalo se, gakoby staré doby apoštolské se wracely. Zlé zvyky i hncd se wyčistily, duchowenstwo wzbudilo se k nové horliwosti, a skrze něg rozsjewalo se sjmě bázně Božj a ctnostj. Biskup, gak se slušj, dáwal také wšem neypěkněgšj přjklad. On kázáwal welmi často a s wýbornau wýmluwnostj, on wedl žiwot tichý a přjkrý, požjwal strawy sprosté, a tégen střjdně, wybraněgšjch krmj nikdy se netekl. Když gednoho dne draze kaupená štika na stůl byla postawena, prawil hohabogný biskup: „*Chraniž Bůh, řka, abych sám gedinj za geden toliko den toliko peněz stráwil! Doneste tento pokrm měmu Pánu Jesu Kristu, gegž si wážjm wjce nežli sebe; deyte geg některému nuznému aneb chorému; gá gsem zdráv a mohu kusem chleba se uspokogiti.*“ Také geho oděw býwal sprostý, gegž z pokory nezřjodka sám sprawowáwal. A když se některj nad tjm pozastawowali, odpowědel jim řka: „*Milj bratrj, nehoršte se nad mým žiwobytjm, a spokogte se, že zádušj dle geho určenj na*

almužnu se vynakládá a obracj; - k tomu cjlí křesťané ge uděluj, protož se nesluš na věci zbytečné a marné ge vydávati.“ S řečj sw. muže shodowali se výborně weškeré geho skutky. U něho nacházal každý chudý a nuzný potěšenj a pomoci, a když gednoho času osada geho hladem sauzena byla, rozdál on wšecky zásoby chudým, a tak maudré a obczřetné učinil přjprawy, že žádný osadnjk hladem gest neumřel. Brzy na to panowaly w osadě Bamberské a w celém wúkolj, snad následkem hladu, rozličné nemoci, a lidé u welké hognosti umjrali. A tu byl sw. Otto, gako anděl strážce, na wšech mjstech, a takořka w každém kautě. Dnem i nocj wyhledáwal nemocné, zaopatřowal umjragcej, pochowáwal mrtwé, staral se o žiwé, tak wšechněm wšeccko gest učiněn, aby wždy některé k spasenj přiwedl. Ó kězbychom i my slowa sw. Pawla, gako sw. Otto na sebe obrátiti mohli, an dj: „*Gá naučil gsem se dosti mjti na tom, což mám. Umjmi i snjžen býti, umjmi také i hognost mjti i nauzi trpěti. Wšeccko mohu w Kristu, kterýž mne posilňuje.*“ (Filip. 4, 11. 12.) Gestit pak zisk weliký pobožnost a přestáwánj na swém. Nic gsme zagisté nepřinesli na tento swět, bez pochyby že také nic odnésti nemůžeme. Ale magjce pokrm a oděw na tom přestáweyme.

Mimo to, že sw. Otto štědre almužny chudým udělowal, wystawěl také 15 klášterů. Gaký cjl a aučel při tom před očima měl, wyswjťá z geho odpowědi, kterau gednomu muži, genž mu to wyčjtal, udělil. „*Weškerý tento swět, prawil on, gest mjsto*

vyhnanstwj, a dokawád na tomto swětě bydljme, gsme gako w cizině a vzdúlení od Hospodina; a proto potřeba nám domů pohostinných. Proč se medle rmauctjte, že mnoho takowých hospod stawjm? Pakli na rozličných mjstech tohoto swěta pautnjků k nebesům glaucjch se nacházj, zdali nenj lépe, když raděgi wjce nežli méně takowých hospod se nalezá? Neboť, pakliby gen porjjdku byly, gakby medle stačowaly pro také množstwj pautnjků, pro také množstwj chorých? Mimo to nastáwá ním poslednj hodina, a swět ležj we zlém; a protož se nemá kárati, pakli k wůli tēm, kterj swět opustiti a spaseni býti chtj, klášterowé se rozmnožujj, neboť také i lidé se byli rozmnožili. Na počátku swěta bylo potřebj, aby se pokolenj lidské rozmnožilo, a protož také nezachowáwala se zdrženliwost. Ted ale giž ginj gsau časowé. Nynj musj lidé, gimžto možno, w zdrženliwosti a wjce pro Boha žjti. Zdrženliwost wšak a ostatnj skutky swatěho obcowánj mohau se snadněgi w klášterjch nežli mimo ně zachowáwati.“ (Kéz tato slowa za našich lehkowážných, soběckých, na wjru mdlých, na lásku chudých časech aurodnau půdu náleznuu. Kéz boháčowé gměnj swé, na něgž marnotratnj rozmařilj dědicowé dychtiwě čekagj, raděgi k založenj nábožných a milosrdných ústawů wynakládagj, a tak k rozmnoženj králowstwj Božjho přispjwagj.)

Dwadcet lét spravowal sw. Otto cjrkew swau, a požehnánj Božj dlelo na práci geho; an Hospodín okres geho aučinkowánj rozšjřiti ráčil. Boleslaw III., wévoda polský, podmaniw si Pomořany wše-

možně o to péčował, aby národ ten oblažil. K tomu cjlí zdála se mu wjra křesťanská neypřjhodněgšjm prostředkem. Nemage však žádného, kterýž by se na auřad tento, owšem nebezpečný, odhodlal, upamato-
wal se na biskupa Bamberského, o němž předswěd-
čen byl, že gak pro známost slowanské řeči, tak pro mrawnj dokonalost a vzdělanost, neyschopněgšj k tomu gest. I pozwal geg tedy počestně, a aby pohanským Pomořanům spasitedlnau wjru hlásati se odhodlal, prosil. Člowěk, kterýž Boha upřjmně mi-
luge, použige milerád každé přjležitosti k rozmno-
ženj králowstwj Božjho. Otto přigal pozwánj wé-
wodowo s upřjmnau radostj, neboť se také tau naděgj kogil: že mezi pohany koruny mučedlnické snad si zaslaužj. Čistá a nezištná láska wždy gest toho mjněnj, že pro miláčka swého, nemá-li přjležitosti pro něho wše nasaditi, málo byla podstaupila.

Bez powolenj a bez požehnánj swat. Otce ne-
chtěl sw. Otto cestu apoštolskau nastaupiti, a pro-
tož teprw, když z Řjma plnomocenstwj obdržel, s
několika duchownjmi bez prodlenj se na cestu wy-
dal. (r. 1125.) Wida, že Pomořané gsau národ bo-
hatý a nádherný a proti chndým Missionářům ga-
kausi magj kyselost, wzal s seban množstwj darůw,
suken a potrawy, a takř i sám nádherně se k nim ubj-
ral, chtě ukázati, že nestogj o gegich dary, alebrž
že beze wšeho zisku gedná, a toliko o gegich blaho-
stogj. Zagisté tak prawá a upřjmná láska gednává,
w powolených a lhostegných wěcech ráda se podle-
giných řjdy, aby ge Kristu zjskati mohla; ona stá-

wá se gako sw. Pawel všechněm všeco, aby všec-
cky k spasenj přivedeni byli. (I. Kor. 9, 23.)

Otto konal cestu swau přes Čechy a Polsko. Na pomezjch Pomořanských přijtal geg Wratislaw, Pomořanské knjeze, w srdci od dáwna giž wjře Kristowě nakloněn. Na mnohých mjstech přigali pohostinu Pomořané sw. Biskupa wljdně a otewřeli mu srdce swá, na ginšjch opět, a zwláště w powěstném obchodnjm městě Woljně, mnoho zporu a protiwenstwj snášeti musil. Powděčen, že pro gméno Božj protiwenstwj snášeti musj, hláslal slowo Páně s plamennau horliwostj, a s trpěliwostj neunawenau. Duchownj gehu průwodčj, možně geg podporowali. Geho tichost, nezistnost, láska k bližnjmu, upřjmná bohabognost, neauhonné obcowánj obměkčily konečně i neytwrdšj srdce; modlárnj se rušily, stawěly se kostelové a duchownj semo tam ustanowowali se. We Woljně zaraženo sjdlo biskupské, a džjw než minul rok, bylo téměř celé Pomořansko do lúna cjrkwé katolické přigato. Po dokonané práci nawrátíl se sw. Otto opět do Bamberka. Bamberštj přijtali milowaného pastýře nad mjru slawně; on ale, gehož duše po radostech nebeských tanžila, pracowal s obnowenau horliwostj na winici Páně, a neustále se s nowau osadau w ducha objral.

Po čtyřech letech proneslo se, že Štětjnjštj opustiweše Krista opět k modlářstwj se nawrátíli. Tu giž neměl sw. muž ani utěšené chwjle, a poznowa do Pomořan na cestu se strogil. Mnozj z towaryšů geh, kteříž nesnáze a protiwenstwj, s gakými gim bylo

zápasiti porozwázili, zdráhali se s njm opět na cestu wydati, a všeligak mu předsewzetj to zrazowali. Dobromyslný biskup to znamenage, prawil k nim řka: „*Prišli gsme sem snad toliko pro rozkoše? Možno se nadjti, že budeme vždy všeho protiwenstwj prosti? Owšem bych rád tomu byl, kdybyste všickni na mučedlnictwj připraweni byli, ale chraňte Bůh, abyek některého z wás k tomu nutiti chtěl. Gá wám dávám na wůli, abyste šli, kam se wám koli ljbj, ale podobnau swobodu také pro sebe žádám, nechcete-li se mnau gjti, tedy aspoň mně nebraňte.*“ Po těchto slowjch wydal se sám a sám na cestu do Štětjna. Towaryšowé geho tak swatau horliwostj zahanbeni a posilněni rychle za njm se pustili, hotowi vše i to neykrutějšj mučenj snášeti.

Obywatelé Štětjnšj dowěděwše se, že sw. Otto s towaryši swými se nawrátíl a w kostele se zdržuge, srotili se w hromadu, a pohanskými kněžni drážděni smrtj gim vyhrožowali. Swatý Otto domnjwage se, že dáwno očekáwaná hodina mučedlnictwj se přibljžila, oblekl se w raucho biskupské, wzal do ruky kříž a ostatky swatých, a zpjwage s duchowenstwem swým žalmy neohroženau myslj smrt očekáwal: „*Hospodin swětlo mé a spasenj mé, kohož se budu báti? Hospodin sjla žiwota mého, kohož se bude strašiti? A byi i stany swé proti mně rozbili, nebude se lekati srdce mé. Daufám widěti dobrotu Hospodinowu w zemi žiwých.* (Žalm 26, 1. 3. 13.) Pohancé uzřewše muže, ani s důwěrnostj na smrt gsau odhodláni, zarazili se. Zponenáhla utišila se gegich zuřiwost, srdce

gegich otowřela se swětlu wjry, a Otto odpadlce roz-
 hřešil, giné zas pokřtil a zázraky a diwy wšecky u
 wjře posilnil. Mage toho nynj gisté přeswědčenj,
 že wjra na Pomoranech zasetá pewně se ugala a
 storý wydáwati bude užitek: uznal swatý muž za-
 potřebj do osady swé se nawrátiti. Gakožto muži w
 pjsmech swatých zběhlému nebyla tagna slowa, která
 angel k miláčkowi Kristowu byl powěděl, řka:
 „*Kdož sprawedliwój, osprawedlniž se geště, a swatý, po-
 swětiž se geště.*“ (Zgew. 22, 11.) a že neustále po
 swatosti a sprawedlnosti taužil, považował také řeč
 tu gako k sobě prawenau, a protož, gak dlauho
 mohl, auřad swůg s neywětšj bedliwostj zastával a
 bez přestánj mrtwenjm sebe a ginými kagjcjmi skutky
 zdokonaliti se wynasnažował. Konečně upautala geg
 těžká nemoc na lože. Ale i tuř nezapomněl na milé
 chudé, gimž štědrě almužny uděliti rozkázal. Cjtě,
 že se bljžj hodinka smrti, připrawował se wšemožně
 na saud budancj. W den swého aumrtj kázal, aby du-
 chowenstwo u geho přjtomnosti hodinky se modlilo;
 což když se dálo, pozdwihl oči swé a wztáhl ruce swé
 k nebesům gakoby Krista obegnauti chtěl, a skonál
 dne 29. čerwna 1139. Tělo geho pochowaló se
 do kláštera od něho založeného sw. Michala. Papež
 Kljment III. wyhlásil ho za swatého roku 1189.

R o z g j m á n j.

Sw. Otto přispjwal řečmi swými k rozmnoženj
 králowstwj Božjho a ku spasenj bližnjho swého wel-
 mi muoho, ale mnohem wjce zagisté způsobil skut-
 ky swými. Dobrý přjklad genu gediného člověka,

zvláště ge-li představený, postačuje často k napravenj celé osady. A co gest přjhodnějšho, co mocnějšho nad dobrý přjklad, gjmžby se zamezilo zlé, ctnost se rozmnožila, dobřj se posilnili, pochybugjčj utvrdili, zlj zahanbili, sjla náruživostj zlomila? Dobrý přjklad wynučje bez mlawenj co neyzřetedlněgi, wywracuje skutkem námjtky, že konánj ctnosti nenj těžké aneb nemožné. Dobrý přjklad gest neygistotnějšj prostředek, gjmž se blaženost bližnjho podporuje, gméno Božj oslawuge, a,cjrkew swatá i swým protiwnjkům ;stává se welebnau. Ačkoli každý člowěk dobrý přjklad dáwati má, nic méně obzvláště k tomu gsau představenj zawázáni. Kdo sám chce spasen býti, bude s těžkem spasen, neboť mu chyb j láska. Ó kěz bychom se wždy všeho hřjchu warowali, a všemožně se snažili, aby žiwot náš aupně s žiwotem Kristowým se srownáwal; ó kěz bychom wždy a všady powinnosti powolánj swého wykonáwali, w prostotě srdce, zmužile a z paubé lásky k Bohu a k bližnjmu, a tuž zagisté žiwot náš bude kázanjm, které srdce a wnitřnosti lidské proniká.

10. Básně

Wácl. Jaromjra Picka,

wrchnjho a práwnjho w Liblině.

(Z wětájho djla wyňaty.)

Powolánj básnjka.

Gest-li básnictwj ge raucho *krásné*,
 W něgž se halj tělo *prawdy* gasné,
 Ta-li neyvyššjm nám předmětem,
 Cjlem, k němuž člowěčenstwo celé
 Od početj swého spěchá směle,
 Twáře barwjc Božským zánětem ;

Gest-li z plamenného *prawdy moře*
 Z *wěčnych* končin *pramen* dráhu tvoře
 W temno *zemské* také zalétá,
 Zraky lidstwa obracj k swým žjdlům, -
 K duchu welikána přjštjm sjdlům,
 Gak to swětům hlásá Golgata ;

Gest-li prawda dcerau králů krále,
 Gjž se zem i nebe kořj stále,
 Cherubů sbor city wyléwá ;
 Můžet harfa pěwce w roznjcenj
Krásněgšjho mjtj *zaswěcenj*,
 Než, když *Otce prawdy* opěwá ?

Hymna.

Bože, gehož ctjt gen *Bůh* zas může,
 Pokyň — swěty *swadnau* gako růže,
 Blankyt zbledne, přjroda ge — prach ;
 Pokyň — hned co giskry *sršj* swěty,
 „*Gá gsem*“ pjšj w mraky blesků lety,
 Twory gjmá slast i žas i strach.

Tebe *myslit*, *cjtjt* gen — ge smělost,
 Cherubů co hwězd a swětů celost
 Pěge *wěčně*, a to — *braučků* hlas!
 Nepostižitelný! čerw twůg s nebe
 Šest tisjc gar w potu skaumá tebe,
 Mine *wěčnost* — newyskaumá — *wlas*!
 Ať si wšecky hwězdowěnce schytá,
 Co gich w dálce wšehomjra ljtá,
 Upewnj ge na *gediný* kruh,
 Ať si w pochodeň *wše* slunce spogj,
 Pohrdá-li *Wjrau*, we tmách stogj,
 A gen wzdychne: »Bože, tys předc — *Bůh!*«

Dobrý otec.

Ty se osmělugeš, harfo moge,
 K úctě Páně gewit zwuky swoge,
 Kde máš k trůnu orla perutj?
 Ode slunce k slunci letět magj,
 Umdlegj wšak země na pokragj,
 Myšlénka ta — slzy wynutj.
 Gako lilie a růže něžná,
 Ať gi z půdy rwe í ruka sněžná,
Mžikem krásu, wůni ztracuge:
 Tak w mých prsau žigj *božské* city,
 Ty wšak *mrau*, gak negsau *w srdci* skryty,
 Slabé *slowo* gak ge zgewuge.
 Marné tedy gsau mé chwály zgewy,
 Cherubů zpěw *přezwučj* mé zpěwy,
 Mám djt harfě, ať wjc nešumj? —
 Pán gest *Otec* náš od wěčných časů;
 Ať ge *djtě bez slow, beze hlasu*,
 Dobrý Otec předc mu rozumj.

Neywětšj rozkoš.

Ó gak wzdávám wraucj djky Bohu,
Že mi přáno, zřjti na oblohu,

Klenbu tu dle wěčnych prawidel;

Nade *slunce*, *hwězd* a *luny* wděky,

Žádný, — bytby wšecky přečkal wěky.

Krasšjho cos — *nikdý newiděl.*

Přjroda když nočnj poklid swětj,

Duch můg s tauhau na krag swěta letj,

Zem kde s hwězdau ljbatj se zdá;

Gako po stupnjch se wznášj wyše

S hwězdy k hwězdě do blankytné řjše,

Na neywyššj hwězdě — stánek má.

Zde diw rozkošj se nerozplyne,

Neb tam swětů tisjc dál se wine,

Gakby běžné sopky roznjtil;

Duch se modlj: »Pán ge krás wšech pramen,«

A wše swěty dokládaj: »Amen.« —

Krasšjho cos — *žádný necjtil.*

Ctnost.

Ctnost — to krátké slowo s dlauhým smyslem

W rozumu a srdci neodwislém

Sjdlo má, gak perla w pauzdru swém;

Čjm gi černjš wjc, tjm wjc se bělá,

Žebračka nahého králem dělá,

Krále slawným činj půlbohem.

Nad zavražděnou ať tobě ctnostj

Sláwy chrám čnj nebes do twrdosti,

Blahým tebe zowe swěta půl;

Ctnost ať podává ti hůl gen s wakem,

Neprawost wšak trůny s wládců znakem,

Rozšlap trůny, polib wak i hůl.

Ctnost a prawda negsau plody báge,
 Gsau to dcery z nebeského ráge,
 Newěsty prawého člowěka ;
 Zasnaubenec gegich nezná strachu,
 ledlj před zemskými bohy w prachu,
 Před giným, než Bohem, nekleká.

Náboženstwj.

Náboženstwj! kdo twé neznal moci,
 Ten ať staupj w gasné, tiché noci
 Na hroby swých milých zemřelých ;
 Pod patau smrt lichwj, wše tam hyne,
 Nad hlawau zas wěčný žiwot kyne,
 Být a nebýt w swazcch ztemělých.

Zde, co na zem, na prach připomjná,
 Člowěk swléká, k nebi se wypjná,
 Cjtě sjly k letům wznešeným ;
 Zdá se, gakby tisíc ruk ho neslo
 Tam, kde žiwota ge heslo, —
 Nešťastnjk se cjtj blaženým.

Duch se nad hrobami wznášj wolně,
 K bratřjm wolá do nich obapolně,
 K rakwi každé skláněge se njž :
 „Spěte bratřj! sen ten wěčný nenj,
 Prach wáš někdy zbudj trauby zněnj.
 Byste zhlédli tam, kde zářj — křjž!“

O z n a m o w a t e l.

A) LITERATURA.

1. *Populárnj doĝmatika, w kterěžto knize učenj wjry swatě křesťanské katolické cjrkuwe prostonárodnjm způsobem wykládá Jan Valerian Jirsjk, kandidát bohomuweckého doktorátu, weřegný přjsežný arcibiskupský notár, spoluzakladatel Dědictwj swat. Jana Nepomuckého a farár w Minicjch. Nákladem Dědictwj sw. Jana Nepomuckého číslo XIII. W Praze, w knjžecoj arcibiskupské knihtiskárně, 622 stran mimo předmluwu a registrj. Cena 45 kr. stjbra.*

Mage slowo činiti o spisu tak obšjrném a té důležitosti, gako gest práwě zmjnená kniha, bylo by škoda okorowanjm času mařiti a hned k wěci nepřistaupiti. Důstogný a, co se našj bohoslownj literatury týká, wrchem zaslaužily pan spisowatel prawj o této swě potud bez odporu neydůležitějšj práci w předmluwě mimo giné: »musjm připomenauti, že kniha tato nižádným nenj překladem cizogazyčných doĝmatik; nébrž že gest půwodnj pracj mau;« a djlem takowým, kteréhož posud ani slowanská aniž žádná giná literatura neměla. — Ač každý s nowějšj bohoslownj literaturau něco wje seznamený čtenář, pročjtage tuto doĝmatiku, půwodnost gegj — pokud totiž doĝmatika naše půwodnj býti může, — snadně uzná: nezdá se nám připomenutj toto přede zbytečné býti; gelikož za nowějšjch dob mnohým spisowatelům newidj se na titulnjm listu obecenstwu powědjti, zdaž překlad, či práci půwodnj na swětlo podáwagj, ale pauhým »wzdělal« na tu otázku swého čtenářstwa odpowjdagj, a to wěděti nebo newěděti nenj předece stegně; neb gakkoliw i zdařeným překladem literatury bohatne, a wědomosti se šjřj, nemůžeme předece překlad tau radostj uwjtati, gako práci půwodnj, o kteréž

se s chlaubau powěditi může: »*Naše to gest!*« a to zde platj o doĝmatice pana spisowatele našeho djla, an takowého ani slowanská, aniž žádná giná literatura posud neměla.

Přistupme pak giž k samé věci. Chtjce knihu našeho nábožného pana literátora sprawedliwě oceniti, nesmjme s očj pustiti účele, z něhož se w tak nesnadnau práci uwázal. I tu se p. sp. — kdyby to pozděgi ze samého spisu neswitalo — hned w předmluwě sám s účelem swým pronášj. Nazýwat doĝmatiku swau »prostonárodnj;« pjše a wykládá gi tak, aby *každému — i sprostému a neučenému člověku pochopná, srozumitelná a k vlastnjmu vzdělánj obratná byla* str. III: *prohlédá ale ku potřebám wěku, w němž zlý duch swěta některých článků wjry nepřátelsky se dotýká* str. IV — V., a taužj tudž swému saurodnému i sawěrnému národu hned přiměřenau zbraň na obhag podati. Nenj tedy tato nám welewjtaná doĝmatika něgaká pro pány bohosłownj professory ba ani pro samy žáky bohosłowj sepsaná příručná kniha, gakkoliw gj ani z těch nikdo bez potěchy a snad i přiučenj se pročjsti nemůže. Pro náš českoslowanský, ani na wysokých, ani na hlawnjch a normálnjch školách vzděláwaný národ gest tedy spis tento zwláště vzdělán a Dědictwjm swat. Jana Nepomuckého na swětlo wydán.

Tu se ale giž na prahu potkáváme s otázkau ne ze všech stran saublasně uposwědčenau. Také-liž pak lidu česko-slowanskému knihy podobné potřebj? — Budauť a gsau giž, kterj prawj: »Na co knih takových lidu našemu — a gsauli Němci — lidu českému; kdyť má školy, má swé kostely, učitele a kněze?« — Nemá wšeho toho Wlach, Němec, Francauz we swých zemjch, a proto předc literatury gegich byť ne práwě tak vzdělanými spisy, gako tato naše kniha gest, předc podobnými na wýběr se rozmáhagj? Nenj Čech u nás, Morawan a Slowan na Morawě a Slowansku k témuž účelu powolán gako tam ti? Ale k dobré na to odpovědi musjme hlauběgi okow potopiti. Francauz, Wlach a Němec magj učitele a kněze zase gen francauzské, německé a wlaské: ginák to s Čechoslowanem. Ten má wšecky tyto ústawy a osoby neywjce gen česko-německé nebo pauzně německé. Škola a kostel nemluwj owšem žádné řeči, ale tomu náležegj gazyku, gakého magj učitele a kněze. Gižť pak ale mezi našim učitel-

stwem a geště wjce mezi kněžstwem málo kdo k učitel-
ské stolici, a nikdo ke kazatelně přjstupu nemá, dokud
se skrz naskrz do gazyka německého nezaběře. A po-
něwadž mezi tjm gazyk český nigakého pokrmu nena-
býwá, musj známost gehu tau měrau chřádnauti, kterau
se gazyk německý zmáhá, až wšecká mysl zněmčená
gen s těžkostj Čechoslowanu se progádřj. Nic tu ne-
mluwme, že co gde z gazyka nesnadno, to ani ze srd-
ce newycházj rádo, a že se ani rádo neposlauchá, co
gazyk těžko drmolj; nic se nedotýkeyme toho, gak bj-
dně tu tam škola a mjstem geště bjdněgi kostel opa-
třeny býwagj; neboť i z wenku bez takowých štjžnostj
neuj: ale toho powažme, gak těžko ge se lidu našemu
a gehu nedospělým dětem — tam tomu že mysl pořád
na práci a tělesné potřeby obracj, těmto, že myšlenj
geště neuwykly, — w tu česko-německau mluwu wprawi-
ti! Kdyť se mu každá prawda s gakausi nátwařkau či
škraboškau gewj, a w každé průpowědi dvě hlawy na
gednom těle okazuj. — To rozdjl ten weliký mezi Če-
choslowanem a ginými, zwlášťě západogiznými národy.
Chcete ale wětšjho rozdjlu wěděti? Národů tam těch ú-
řadnictwo, ge-li také z časti neznabožskými prawidly na-
kwašeno a dáwá pohoršenj, napravuge a wzdělává, po-
kud z dobré časti sestává, swé saurodaky přjkladem i
ústy, kudyž se pohoršenj tam těch neutralisuge: naše
ale úřadnictwo, do půl z žáků čtwté německé třjdy
při hospodářstwch sestawené, weskrz gazykem národu
odcizené, nemůže ani swým slowem pohoršliwé řeči
swých staupenců neznabožných naprawiti; tam ti magj
školy negen dětem nedospělým, alebrž i ginochům ba
dospělým mužům přjstupné, ku potřebám a schopno-
stem každého wěku i w náboženském ohledu změřené:
našinci gen pro nedospělé děti, u nichž toliko wěřjcej
mysl teprwé obžiwla, rozum ale toliko pořjdku procj-
tá (a to geště s wýmjnkau neymohútnějšjch měst); gi-
noch a dospjwagjcej muž gazyka českého, když porozwi-
nutá mysl neywjce wášněmi se klátj i pochybnostem se
otwjrá, nenacházegj po wšech 16 kragjch českých dweřj
k té škole, kdeby náboženská známost ku potřebám
gich wěku tekla. — Neswitá-liž z těchto na prawdě ney-
smutnějšj založených slow důwod makawý, gak weliká
potřeba Čechoslowanům takowé knihy gest, gakau nám
Swatojanské Dědictwj letos neunawenau pilnostj swrchu
zmjněného p. sp. padává! Proto ale práwě zásluha pa-

na sp. nemůže dosti oceněna býti, že se ukogej té nevyšší potřeby našeho dobrého lidu ugal, nigaké častné odměny krom rozmnoženj sláwy Božj a spásy swého lidu nehledage. Zásluha ta však znamenitě se welioj, uwážjme-li, gak p. sp. swúg nesnadný úkol wykonal.

Kniha naše má-li potřebám českoslowanského katolického lidu wyhowěti, musj přede wšjm *plna* býti a *celau wjru* křestanské katolické cjrkwě obsahowati, a to tjm wjce, poněwadž pod firmou Swatojanského Děditwjt na swěto vycházegjc, ne giž na slowo a wážnost gediného spisowatele, nýbrž poněkud na rukogemstwjt cjrkwewnjho úřadu se přigjmá: cjrkwě ale katolická to od gaktěžiwa za swau powinnost pokládala, ze swěřeného sobě pokladu božského zgewenj gako wěrná choť Páně ani joty ani čárky neupauštěti, a gako sama wšeccko přigala, bez gakéhos poukázánj, žeby některé gen články wšechněm, giné toliko zwláštnjm zaswěcencům zdělowati měla, tak zase wšeccko zgewenj Božj bez ugmy a bez přjdwku wěřjcjm swým zdělowati. Zgewenj swat. Jana XXII, 18. 19. — Ustawičné sgednocenj našj sw. cjrkwě s Kristem, Geho w nj a skrze ni nepřetržitě zgewowanj se a wykupowanj žádá tuto wěrnost tak bezwýmječně, gako přjroda sluncem rozžiwěná pučenj listu na wšech wětwtjch a pupnech zdrawého stromu wyhánj.

Že pak naše kniha této wrchnj žádosti na katolické wěrouce do wůle zadost činj, netřeba mi lež na gegj w registřjku zawřený obsah čtenáře odkázati. Nenagdeš tam, že gediného článku wjry wynecháno, ale tu tam i mnohé slowo wjc asketiky a discipliny než wjry se týkagjcj učiněno. Tak swědomitě šetřj p. sp. té wrchnj wlastnosti katolické doğmatiky! A přede aspoň na gedinom mjestě byl bych přál knihu naši naši něco obšjrněgěj a plněgšj aspoň u wykladu widěti. Geť to na str. 451. w §. 131., an se gedná o wýmjkách, pod kterými hřjšnjk účinkůw sw. pokánj docházj. Tu p. sp. klade, podlé nowěgšjch, *pět* takowých wýmjek neb částek, ač starj podstatu pokánj gen w čtyrech částkách zawjragjce, w ljtosti giž známost či powědomost hřjchů, w dostiučiněnj ale prawý úmysl neb prawau wůli podpowj dali, zwlášť ale rozhrěšenj kněze wyslowně, a domnjwám se, že prawěgi wytykali. *)

*) Učinil to spisowatel zúnmysluč, pokládage sobě za powinnost, od katechysmu ani slůwkem se neodchýliti, by lid, pro něgžto

Byl bych k vůli plnosti přál, aby obšjrnějšj zmjnk-a o ljtosti we spisu tak dokonalém se nepohřešowala, bylo by mně to k vůli mrawnjch výsledků, gež p. spisowatel z každého článku; newjm zdaž důsledněgi či srdečněgi wywinowati umj, geště mnohem milejšj. Což by tu geho péro mnoho krásného o dobrotě a lásce k hrjšnému člowěku wywinulo, an neypotřebnějšj swátosti pro geho spasenj, křest totiž a pokánj — gednak i »swátosti mrtwých« — w okolnostech nepřemožitelných pauze na wnitřnj hnutj srdce uwázal! Gak by tu ale také dogemné nawrhnutj ku cwičenj se a wzbuzowanj ljto-sti dokonalé, tjm samým ale i zoškliwěnj hrjchu a k na-prawenj celého žiwota pod oči našeho lidu bylo přigjtí mohlo! neb to gest práwě druhý účel swátosti pokánj w cjrkwí našj, hrjchům totiž a neprawostem nadegjti, ne pak toliko rány gimi způsobené ulěčiti; protož také prawý úmysl — možný toliko na ljtosti dokonalé — gegjm saupůsobitelem. Nepochybugi wšak, že pana spisowatele wětšj přjčiny k stručnosti nabjdy, než které mně w tu chwjli připadnauti mohau, a proto mage na mysli tolik našj knihy zdárných a dokonalých vlastno-stj, nemohu tohoto pominutj wysoko klásti.

K těmto dokonalostem našj knihy náležj zvláště gegj prawowěrnost. Což by také plnost obsahu a celo-st učenj prospjwala, nebylo-liby čistoty a přesnosti že-třeno? Lépe knihu nazwati: »Naukau bludů« a bludům učiti, než pod nápisem prawé křestanské katolické wjry bludy rozsowati. A na ty věci, bohužel! giž také za dnů starých i nowých přišlo. Gako se nikdy z ohledu mrawů nedostáwalo těch, gež owčjm raunem obaleni hltawost wlků ukrywali; tak byli a gsau podnes, kteřjž pod firmau prawowěrnosti hnedle snětiwé nápady swých mélkých myslj, hnedle prohlášené a cjrkwj zawržené bludy lidu wěrjčjm prodáwali. Neygedowatějšj a ney-nebezpečnějšj gsau to nepřátelé cjrkwě. Protož také oko našj swaté matky cjrkwě nikdy nedrjmá, ale wšec-cky národy bedliwě přehlžegjc, šetrně pozoruge, aby nebylo noci, w které by člowěk nepřjtel kaukole w sj-mě božského učenj rozsjtí mohl. A pakli předce tu tam něco kaukole mezi obiljm scházegjčjm se okazuge, nemešká starostliwá máti wěrjčjm schwalnjmi oznamo-

---

knihá tato psána byla, a přjčině tohoto na wysost důležitého učenj maten nebyl.

Redakcj.

wateli zděliti, čeho se warowati magj. Takéť prawowě-
rjčj křesťané štjť se knihy do rukau wzjti, o kteréž by
hodnowěrným zárukem napřed ubezpečeni nebyli, že
wjra gegich w nebezpečnstwj nepadne.

Z té strany však gsau náhledy a zásady spisowatele
našj knihy tak proznámeni po celém Čechoslowanstwu,
že giž na geho gméno každému čtenáři neostýchawě
podána a schwálena býti může. Držjt se důstogný pan
spisowatel tak ztuha přesné a čisté wjry swé katolické
cjrkwě, že spis tento — pokud mně známo — od mnoha
důmyslných mužů, drjwe než pod tisk se dostal, pozor-
ně zkaušený ničehož neokázal, co by wěrjčj mysli zá-
wadné býti mohlo. Nenj wjč katolický než sám Řjm, ga-
kéž chyby se bohužel někteřj hagitelé našj sw. cjrkwě
za nowěgšjch dob zhusta dopauštěgj: waruge se ale o-
stražitě dost malinko zawaditi o nauku bludnau, nebo
swé pauhé náhledy za učenj cjrkwě podáwati. Budaut
owšem, kteréž tu tam uwáděné příklady zgewiwšjch se
po smrti duchů za »hyperorthodoxj, za ultramontan-
stwj,« za »*Deum ex machina*« a, Bůh wj, zač geště gi-
né wyhlásj: ale ukřiwdj přesné prawowěrnosti našeho
p. spisowatele, genž gich gedno za učenj cjrkwě nepo-
dáwá, nýbrž prameny, z nichž čerpal, wěrně uweda, giž
tjm, že wjra wedlé powidatele stogj, poukázal. Gedno
gich ale p. spisowatel nikdež za důwod wěrouky, ney-
wjš ale co pramene ku wzdělánj dobrých mrawů a gen
k wětšjmu wygasněnj předložené práwě prawdy pou-
zjwá. Potom ale páni ti sotwa těch mezej wykázati
mohau, za nimiž duch na ducha giž působiti nemůže.
— Co by však dle mého omezeného nahlédnutj poně-
kud ne-li k omylu aspoň k nepravému o wěci té smý-
šlenj přjležitost zawdati mohlo, gest §. 149. o panictwj
a bezženstwj. Gest wěc gistá, že cjrkwě swatá i mnoj-
swatj otcowě panictwj wrchowatě welebili, ano i za staw
dokonalegšj než staw manželstwj w gistých okolnostech
pokládali. Rowněž tak wěc gistá gest, že cjrkwě swatá
těm, kteřj se k gegj službě zaswěcugj, genom pod wy-
mjnkau *bezženstwj* wyššj poswěcenj uděluge, wygjmagje
sgednocené s námi katoljky řeckého wyznánj, ale w o-
mylu bylby, kdoby smýšlel, žeby cjrkwě na swém kněž-
stwu, krom řeholnjků, *stawu panického*, co slibu (*ex vo-
to*), pohledáwala, a k tomu omylu mohli by aspoň *poně-
kud* slowa p. spisowatele na str. 524. uwěsti »že cjrkwě
swatá neswětj leč swobodné, a gelikož se Bohu dobro-

wolně k panictwju a bezženstwju zawázali, manželstwju gin nedowoluge,“ Zdá se tu vyplýwati, žeby cjrkew swatá gen proto kněžjm manželstwju nedowolowala, poněwadž se tito napřed Bohu *slibem* panictwju zawázali, čemuž w skutku tak nenj; an wědomo, že cjrkew i stát wyššj kněžská poswěcenj do počtu manželstwo rušejch překážek kladau, a kněžj tudjž před poswěcenjm o překážce té wědauce, že pod ginau wýmjnkau poswěceni nebudau, znagjce, cjrkwí sw. prostředkem swého swětitele a tedy owšem také Bohu zákona toho wěrně a swatě šetřiti připowjdagj, nikoliw ale *slibem* slawným; nýbrž že tak cjrkew swatá předpisuge, a že moc i práwo má, služebnjkům swým wýmjnky klásti.

Co se výsledkú podotknutého zde rozdjlů mezi *slibem* slawným, Bohu učiněným a poslušnostj do rukau cjrkewě dobrowolně složenau týkagj, widjmeť owšem, že se we skutečném žiwotě w gedno stékagj, a nenj, bohuzel! znáti, žeby, kterj Bohu samému slawným *slibem* se k panictwju zawázali, swědomitěgi, wraucněgi a wěrněgi *slib* swůg plnili, než kterjž z pauhé poslušnosti k zákonnům cjrkwj uloženým w bezženstwju trwagj: giná gest ale wěc theorie w této disciplinárnj nauce. Gako cjrkew swatá nikdy a nikdež se newygádřila, že si swé ruce w řjsi *kázně* swázala, nebo někdy swázati dá: tak práwě *slib* a poslušnost gegjho kněžstwa gen tak dlauhó trwá, a gen pod tau se wýmjnkau žádá i přigjmá, dokud cjrkew swatá swého zákona newyzdwihuge. Blaze tomu, kdo w čas potřebj poslušnost žádá; a geště blažegi tomu, kdo poslušnost wěrně zachowá, aniž proč se poručilo, mnoho mudruge.

Tak nepatrné gest, w čem se domnjwám, žeby někdo w důležitěm tom rozdjlů omylně o náhledech pana sp. smýšletí mohł, a protož nemohł gsem wěci té pominauti, gakož i toho dotknauti musjm, že práwě u wywracenj prwnj námjtky proti bezženstwju činěné důwodnost a zbraň důst. p. spis., ginde neodolatelná, zde se mi widj něco slabšj býti. Tak wywračaj se námjtka protiwnjkůw bezženstwju činěná slowy: »Nenjť dobře býti člowěku samému,« tjm, že Adamowi owšem samému býti dobře nebylo; to wšak že na doby naše nepadá, an teď lidj bez počtu, Adam ale že byl samotinký. Nerěknan-liž odpůrcowé: »Wěru-li pak?« »Diwná tedy, že Bůh zrowna geště gednoho Adama nestwořil, nebyloby se samoty poznalo. — A twoirj-li Bůh podnes Adamy a

hned také w stegném počtu Ewy, zdá se, že žádný hermeneuta giného wykladu w prwnj a přjrozený smysl slow Božjch newtěsná, než kterým si ge Bůh sám wykládá.« Byloť by se snad lépe řjci mohlo: «čłowěku, prawil Bůh, nenj dobře býti samému,» ale «knězi» že by samému býti dobře nebylo, toho neprawil. An ale Bůh sám kněze nikdež w zákoně swém k bezženstwju neuwázal, Kristus ge *toliko* radil; ale za to cjrkwj swé negen rukau neswázal, nýbrž wýslownau moc udělil, zákony kázně se týkagjcej udělowati: domnjwám se, že dosti na tom, wjme-li, že cjrkwew tu moc a to práwo má, wýmjnky ustanowiti, pod kterýmiž gedině swátost kněžstwju uděluje; že dosti na tom, když nikoho ke kněžstwju nenutj, a před wyswěcenjm swědomitě oznámj, co mladého i starého kněze w službě cjrkwewj čeká, a každému na wůli zústawuge, wýmjnám těm podrobiti nebo nepodrobiti se. Gen cjrkwew sw. může přehlédnauti potřebu, nepotřebu zákonů kázně i gegich blahé, neblahé působenj, a wěrme, že ge swědoma swého před Bohem odpowjdánj z každé gj swěřené hřiwny. Nedá-li se hlasem nespokogenyých ustrašiti, widj, žeby gegj odpowjdánj před Kristem horšj zlé bylo, než to dobré, kteréhož by se gegj powolnostj docjlilo; gewj se býti nebázliwau, nestrašliwau chotj Krista, magjc příklad Pilátůw před očima, genž okamžitau báznj zaugat od sprawedlnosti ustaupil.

Pakli ale na tomto práwě mjstě s průwodnostj a důwodem p. spis. se nesrownáwám, musjm wyznati, že ginak po celé knize a při každém článku gednotně důwodnosti gehu se dosti nadiwiti nemohu. Gewjť často schwálená kniha naše množstwju náhledů djlem půwodně z myslj p. spisowatele čerpaných, djlem na rozsáhlé známosti se starau i neynowěgšj literaturau zepřených. A předc nikdež se obratnosti, sražité důwodnosti, a gansnosti důkazů tolik neudiwjme, gako při těch člancjch wjry, o kteréz ge mezi námi a odpadljky spor. Tu boguge s dušj celau a srdcem neywřelegšjm; tu padá rána na ránu, tu widěti gehu celau upřjmau a synowskau přjchylnost k milé matce cjrkwj; gehu pečliwau, bratrskau ano pastýřskau lásku k swým sawwěřejcm kraganům, tu nám nezapře, že psal «*cum studio*,» ale «*absque ira*.» Mohliť by sobě, wěru, odpůrci naši příklad wzjti ze spisu tohoto, gak se po šermjřsku prawidelně zápasiti má. Wšelikých osobnostj prázdna a čista ges

knihá naše, šotrně se wystřiháwagjc čehos dotknauti, co by pauze mysl zhořčiti mohlo; toho se neyvýš, a widno, že neráda, dotýkagjc, bez čeho by naše, gimí naráknutá prawda we swětle dosti gasném nestála. Slowem, články ljšjcj nás od našich poblaudiwšjch bratrj pokládám w této, owšem weskrz pěkné knize, za gegj neystkwélegšj blyskadla; a giž proto bych srdečně přál, aby, co newidět, na gazyk německý přeložená u wětšj prostoře swé blahé působenj gewiti, i pozornost cizozemstwa na literaturu našj wjce obrátiti mohla. An pak důwodnost našeho pana spisowatele prawem tolikéž schwalowati musjm, wzpomjnam si teprwé, že se tu gedná o *wjru*, a že předc některj geště mocněgšjch a takořka čjslowitých důwodů by na našj knize pohledáwali. Budau to takowj, genž by z *wjry* rádi *wědu* měli. *) Těm naše kniha se wšj gegj důwodnostj nedostogj; gim radjm, aby Boha dobrotiwého dárcce wšeho dobrého napřed w pokoře o dar modlitby wzywáli, a potom si na něm milost wěřjcj mysli wyprosili. Tau pak opatření ať čtau naši knihu, a poswědčj na sjlu i wáhu gegj důwodnosti.

Giná neocenitelná stránka tohoto spisu gsau geho hognj, každému článku *wjry* a tu tam každému gednotliwému rozdjku wěřouky zawěšenj výsledkowé mrawnj. Důslednost přirozená, nenucená, srdečnost a gasnost gegich ge tak wyznačuge, gak se swau stručnau krátkostj a gadrnostj schwalugj. Nepochybugit, že každý sprostý a neučený katoljk, čjtage tyto výsledky mrawnj, srdce swé hned ku pobožnosti, hned k dobrým a chwálibebným předsewzetjm rozčilj, a že giž tak mnoho užitku přinesau; požeňnaněgi ale budau působiti proto, že mnozj mladj kazatelé při wěřouce hned mrawnj naučenj nalezagjce ku přednášenj wěřouky ochotněgi mj-

---

*) Nechci tu wědeckému wzdčtáwánj doğmatiky nic na úkor prawiti. Ano přegi celau dušj, aby se pochodnj wědy wjra naše oswěcowala; neboť když wjra i naděge přestanau, wěda s láskau ostanau. A protož gako djtě mnoho na slowo otce wěřj, co pro swůg zúžený obzor geště newidj, zrůstem těla wšak přestáwá wěřiti, proto že giž widj, co prwé gen wěřilo: tak také u wjre mnohý článek giž skoro wjme, aspoň gako we mlhách widjme, n. p. gestost Božj, geho gedinost, nesmrtelnost duše, gegj blahý nebo neblahý osud na wěčnosti — kterémuž gsme co děti genom wěřili. Toliko wědu nadutau, wědu tu zhářskau, kteráž hned popáliti a neoswěcowati dice, kteráž giž tu pod sluncem na *wjru* za přerostlau se pokládá: tu musj kdokoliw s cjrkwj a s člowěčenstwem dobře mysly, nenáwiděti i se gj šjtjiti, gako se moru a zloděgů šjtjme.

ti se budau, což se potud porjdku stává; gakkoliw náš lid kázanj doğmatická s vlastnj ljbostj poslauchá, gsauli genom dobře wzdělána.

Co pak čtenáře zvláštnjm zaljbenjm. pogme, gest wytečné sestawenj geho nauky o cjrkwí. Tu sám sebe gako překonává, a práwě tak neywětšjmu nedostatku našich katechysmů žádaně nadcházj. Pogednaw p. sp. od 1. §. až do 10. §. o přirozeném náboženstwí *), i geho nepostačitelnosti, o potřebě, možnosti a skutečnosti zgewenj Božjho, uweda známky, podlé nichž prawost a přesnost zgewenj Božjho dá se rozeznati, i prameny zgewenj Božjho, počjná giž w §. 11. gednati o cjrkwí: — W našich katechysmech, podlé apoštolského wyznánj wjry sestawených, gest nauka o sw. cjrkwí tak do pozadj nepřirozeně stěsnána, tak zakrněle a skrčeně tam stočena, že kdyby Petr Kanisius z hrobu mohl, a pro žádnau ginau přjčinu, aspoň pro tu by djlo to, pro potreby wěku 16ho psané, podlé našich potřeb předělal. Gest předce cjrkwew swatá náš vlastnj rodičowský dům podlé wjry, a w tom se nám poneyprw oči otwjragj, w tom prwnj djtčej wěk tráwjme; w tom nám tedy negen stěny a podlaha, okna a střecha, ale každý kaut powědom býti má, dřjwe než polnost, zahrady, luka, lesy a rybnjky k němu patřjcej prohljdáme. Tak má učenj o cjrkwí swaté w každé katolické wěrouce hned na prahu knihy státi, a tak práwě učinil to náš pan spis. Hned, gak se swjce zgewenj Božjho w plamen žňala, béře swjtilnu, bez njž by celý dar Božjho zgewenj platnosti neměl; a opatřiw gi, aby k nj wjtr nemohl, ukládá gi prostřed pewných gasných stěn, a giž wšeccko swětlo zgewenj božského proljwá se z nj a skrže ni po celé knize. Téhož přirozeného pořádku šetřj p. spisowatel w celém tom tak pracném gak wzácném djle. —

---

*) W nowěgšjch doğmatikách se náboženstwí tomu přirozenému až přjliš mnoho prostory paušlj; an staršj wěroučné spisy gen málo nebo dokona nic se o něm nezmiňowali. Někteřj skoro wšeccky články wjry doň zahrnugi, které s tagenstwím spogeny negsau; a to tak ljbí se onakému swětu, že gen o přjrozeném náboženstwí přestáwati sobě libuge, druhé tagemné rád cjrkwí a Bohu odpanštjge. Odkud pak a z kterých časů došlo náboženstwí přirozené té léposti a hognosti? Geli rozum a geho přirozený zrak postačitelný ku poznánj geho: proč medle giž z časů pohanských tak gasně a hogně sestaweno nebylo? — Mezi čtyřmi tisjci let žilo gistě hogně maudřejch a rozumných lidj, proč ale ani *gedinosti* Božj neuwiděli?

O slohu a řeči našeho pilného p. sp. nebude snad nikdo očekáwati, abych se zmjnil. Komuž by mohl z této strany geště mezi čtenáři těchto listů schwalowan býti? Pohnutelný gest duch nábožnosti, gakauž geg w celém tom spisu nadšena widjme; gakáž zwlašt w §. 122. »o neyswětějšj swátosti Oltářnj« takto se gewj: »Swátost tato gest záwdawek neskončené lásky Kristowy, gest půwod a newywažná studnice těch neywětšjch milostj Božjch, gest nepostihlé tagemstwj, před kterýmž i angelé a nebešťané Božj w neyhlubšj pokoře se skláněgj, a kteréž i mne takowau swatau báznj naplňuge, že bych raděgi mlčenjm gi pomínul, a s Jeremiášem zwolal: »*Ach Pane Bože můg, neumjm mluwiti, proto že djtě gsem.*« — Tak po celé knize wšecká řeč nehledaná, nenucená, wěci přiměřená, gadrná a plynná; tak wyklad wšudy swětly, že se nechyběj se swým účelem »i sprostému a neučenému člověku užitečným se státi, a že nemohu zpráwu tuto ginák, než s tau upřjmau a gistě ze sta srdcj opětowanau žádostj zawřjti, aby Bůh Neywyššj, gehož králowstwj důst. p. sp. na swětě tak neunawené a zdárně rozširowati pomáhá, dny geho prodlaužil a zdrawj i času tolik mu popřál, aby swé cjrkwí a vlasti geště mnoho podobného owoce swé pilnosti poskytal. — O nesmjrné láci tohoto důležitěho spisu, o geho typografické úhlednosti, gakožto o wěcech gen swatojanskému Dědictwj možných, pomlčjm; ale toho, že se spis ten zwlaště na rozdary kmotrům hodj, kteréj swau powinnost wěrně u swých křtěňátek zastáwati žádagj, nemohl gsem zatagiti.

Fr. J. Sláma.

2. *Dwadcatero přátelskjch listů k Ewangeljkům nebo Protestantům w Čechách bytugjcm, kteréž k nim w duchu lásky, pokoge a smjřlivosťi činj Jan Valerian Jirsjk, farář w Minicjch atd. W Praze 1842, w kněžecj arcibiskupské knihtiskárně, u Wácl. Špinky. Str. 108. Cena 16 kr. stjřb.*

Důstogný a o literaturu českau, zwlaště w oboru bohosloweckém wytečně zaslaužilý p. spisowatel ukončiw wyborné djlo swé *populárnj doğmatiky*, newáhal se uchopiti pěra k djlu nowému, a ledwa dotčený spis z

weřegnosti se radowati započal: an giž čerstwé a zdár-
né owoce neunawené pilnosti swé obecenstwu předklá-
dá. Budiž gemu weřegný djk za noworočný kwjtek, pě-
stěný do wěnce literatury vlastenské!

Wěhlasný p. spisow. rozdělil spis swůg do *dwadce-
ti listů*, genž wždy čtyry až šest stránek zahrnuj, w
nichž, o čem w swých předešlých spisech obšjrněgi po-
gednal, stručně a w oděwu dogjmawěgšjm bratřjm neka-
tolickým podává. Proto postawil motto: »*Gednostegné
wěci wám psáti, mně se zagisté nesteystě, wám pak po-
třebné gest.*« Filip. 3, 1. Celek pak prowjwá ten samý
duch, který wane w *Katoljku*, w *Bohumilu* a giných
spisech geho; totiž gak sám w čele spisu swého wy-
značil: duch lásky, pokoge a smjřliwosti. Záměr pana
spisowatele, gakowý by i prsy každého wraucjho duchow-
njho pastýře protékati měl, gest práwě apoštolský, sr-
dečná a upřjmná snaha, ginowěrců křesťanských s po-
můcǝj Božj k poznánj čistého, prawého a úplného zge-
wenj Božjho nawěsti, a to blahočisté wědomj a neywyš-
šj štěstj: gediné, swaté, katolické, apoštolské a samo-
spasné cjrkwí náležeti, i w srdce nekatolických čtenářů
těmito listy wljti. Gednotliwé listy nesau gak w čele
swém tak těž ku konci průpowěď biblickau obsahu při-
měrenau.

Prwnj list gest wlastně *úwod k celku*. Hned z po-
čátku co lékař opatrný, an chorému ránu otwjrá, čistj,
a mast léčcǝj na ni ukládá, p. spisowatel si welemaudře
počjná: »Rozmilj w Kristu bratřj nekatolictj!« dj on,
»Nazywáte se ewangeljci nebo protestanti, a cizjte se
nás katoljků. Widjm ale, že i mezi sebau negste swor-
ni, a že se w mnohých wěcech wespolek nesnášjte, ge-
što gedni z wás k auřsburğskému wyznánj, družj zase
k helwetskému aneb reformowanému náležegj. Než buď
gak buď, křesťané gste předc, a bratřj mogi w Kristu.
Srdečně wás milugi, a owšem nebyl bych dobrým kato-
ljkem, kdybych wás nemilowal. Wždyť wy, mogi ney-
milegšj bratřj, wěřjte w Boha, w třech osobách gediné-
ho, gakož i gá wěřjm.« Zde prodělává p. spisowatel
mnohé články wjry, w nichž wšeccka wyznánj se shodu-
gj, a giž nemožno gemu swobodného wylěwu planaucj
žádsti swé déle upjрати: »Ó, kéž byste se tak gedno-
myslně we všech napořád článcech wjry s námi katolj-
ky snašeli!« — a gewj hned na to, že tomu tak nenj,
wnitřnj bolest swau, řka: »Ale žel Bohu! wy se w mno-

hých podstatných věcech od nás dělajte.« Nynj přistupuje k vlastnjmu účelu předsewzate práce swé, takto wece: »Poněwadž gist gsem tjm, že cokoli ginák wěřjete, než my katoljci, to wšecko na ugmu gest wasého duchownjho wzdělánj: protož činjm k wám tyto listy, bych wám dokázal, že náboženstw katolické prawé gest slowo a zgewenj Božj, prawé učenj Kristowo a swatých geho Apoštolů, a následowně i neybezpečnějšj a neyprjmgjšj cesta do nebe a do radosti wěčné.«

Omlauwá p. spisowatel, že slowo to u weřegnosti k nim pronesl; snažně gich žádage, by geho sprostické, neljčené a neozdobné, ale srdečné, mjrné, bratrské a smjřliwé listy, přistrogené k mysli a chuti gegich, s bratrským a upřjmným srdcem čjtati sobě neobtěžili. — Ginák nám takéž nelze s odlaučenými bratry o důležitostech náboženských pohowořiti, a tak k poznánj čisté, neomylné a w cjrkwí katolické od wěků apoštolských pěstěné prawdy gich uwoditi, leč na dráze weřegně čili liternj; an se našincům porjdku přjležitosti udá, s nimi o předmětech spasitedlných domácně rozmlauwati; což i nebezpečno, protože gich hřmotným hulákánjm a obwiňowánjm z domnělého swůdnjctwj katolické kněžstwo w mnohé nesnáze a nehody ubjhá. Polemiku kázati zákon zapowjdá; sic nastjn-li gen katolický kazatel třeba newinně, coby na ginowěřce křesťanské naráželo: i hned s patentem tolerancj proti němu se wyběhne, komár u welblauda zroste, a při wšj geho počestnosti a mjruplné pastýřské opatrnosti wina newole způsobené, byť ne přjmo, alespoň osnowánjm gakýmsi gemu se přičte. An však swěta Spasitel sám neumělých poučiti, chybugjcejch napraviti, a blaudjcejch k poznánj prawdy přiwěsti úlohu nám wytknul: tušjm, nelze-li ginák, nechť alespoň na cestě liternj úloze této swaté dostogjme.

Dřjwe však, než by bratřjm nekatolickým wnitřnj dobrotu a cenu náboženstw katolického, gakož i giné dobré a spasitedlné věci, genž gim dosti patrné a zřegmé negsau, upřjmně předstawil, přimlauwá gim p. spisowatel, by wšecky předsudky s sebe shodili, článkům wjry katolické neprawý a newlastnj rozum a smysl nepřikládali, aniž ledacos učenjm gegjm býti prawili, což každý i poněkud wycwičený katoljk za blud a powěru, aneb aspoň za lidské zdánj pokládá; k čemuž i cjrkew katolická se negen nehlásj, nýbrž sama tože wykořeniti se snažj; a žádá, by wšecko zdrawým rozumem zkusili,

a co dobrého, drželi; neohlžejíce se ani na zlá užjwá-
nj a hřjchy mnohých katoljků, an všude kaukol mezi
pšenicj, i mezi nekatoljky se nalezá. — Toť práwě gim
neywýš na překážce, domakati se prawdy, gelikož gen
starau pljseň, gako: powěry, modloslužebnost a giné
malichernosti namjtaj, ohřjwaj, přežwykugj, a tjm co
wlčj mhlau oči swé kaliwše, k swětlu neprozjrajj.
Časem i sami pastorowé, chtjice swé staupence proti
katolictwu ohraditi, z wetché šatnice podobné wěci gim
na odiw kladau; což za wěku našeho w Německu welmi
zhusta se přiházj. Proto by se mi widělo slušno a prop-
spěšno, kdyby ze strany poliúcké od času k času pj-
semnj kázanj pastorů na wenčj umjstěných se přehlžce-
la, gešto katoljků tam na zwědy odesjlati nerádno a
zákonem přjsně zakázáno, tedy sami sobě gsauce zů-
staweni, swobodněgi si počjnjagj.

Aby nekatolických bratrů s cjrkwj katolickau smj-
řil, slibuge p. spisowatel w swých listech čisté učenj
obecne cjrkwie katolické gim přednášeti, a poněwadž
oni na důwody ze sw. Otců, sněmownjch listů a podob-
ných spisů přiwozowané newražj, nýbrž swé nábožen-
stwj na pjsmě sw. zakládaj, nabjzj se gim ukázati, že
katoljk nic pjsmu odporného newěřj, že pjsmo sw. žá-
dného učenj katoljkům vlastnjho nezawrhuge a držeti
nehájj, a což wěřj katoljk, to že buď swětle a zřegmě,
aneb alespoň z částky a poněkud na pjsmě sw. se zaklá-
dá. — Za tauže přjčínau takéž pan spisowatel naskrz
swých listů biblických důwodů, neměně i swědectwj u-
čených protestantů, by gich vlastnj zbranj wjtězstwj si
usnadnil, užjwá.

W druhém listu gedná pan spisowatel o *hierarchii*
cjrkwie katolické; a dowozuge z pjssem sw., že Pán Je-
žjš swým Apoštolům negen udělil moci Ewangelium hlá-
sati a swátostmi přisluhowati: nýbrž že gim takéž ob-
zwlastnj úředlnj a wrchnostenskau wládu uděliti ráčil.
A poněwadž w každé společnosti wrchnj hlawa nebo
dústognjk býti musj, genž by wšecky ostatnj audy w ge-
dnotě, w pořádku a kázni udržel: že Pán Ježjš takéž
cjrkwj swé gednu neywyššj widitelnau hlawu w osobě
milého učedlnjka swého Petra dáti ráčil. Zde zastává
p. spisowatel primát katoljků statně, a činj závěrek:
«Bylo-li wždy cjrkwj toho úřadu potřebj, gest ho ted
cjrkwj po wěškerém swětě rozlehlé mnohem wjce po-
třebj, než na počátku. Gako katolichtj biskupowé gsau

řádny a práwnj nástupnjci swat. Apoštolů: rowně tak i sw. Petr měl swé nástupnjky, a tiť gsau Řjmšty papežowé. Neb w Řjmě měl sw. Petr swau stolicu, w Řjmě též mučednickau smrtj sešel; a protož kdo Řjmskau geho stolicu dědij, tenť spolu také dědij apoštolskau geho přednost, moc a vládu.« Teď wyswětluje, že učenj to welmi maudré a prospěšné gest, a poněwadž se takowěto duchownj wrchnostenstw swětské vládě a rjzeuj podobá, že giž žádný gemu proto s rozumem odporen býti nemůže. Potom dokládá: an společnost náboženská nekatolictwa žádné hlavy, žádného neywyššjho správce nemá, že to práwě geděn z neywětšjch gegich nedostatků a přjčinau gest, proč žádné u nich gednoty a swornosti nenj, a w nesějslné kmeny, ratolesti a sekty ge děl j a drobj.

Třetj list zahrnuje učenj o *cjrkwi katolické*. Pán spisowatel welmi důsledně dowozuge, že Pán Ježš wíditelna u cjrkew zarazil, swé Božské učenj austně gj podal, by i ona tjmže způsobem ge swým djtkám zdělowała; a že gj, by čisté a neporušené náboženstw geho až do skonánj ostrjhalo, Duchu neomylnosti a prawdy seslal. Dále prawj on: že Kristus Ježš toliko gednu cjrkew pro wšecky lidi a pro wšecky časy wštjpil, a proto gen o gednom owěnci a o gednem pastýři, o gednom králowstw a o gednom domu na skále wzdělaném mluwil. Pak dokládá: že ta gediná, prawá, neomylná a samospasitedlná cjrkew gest, a giná býti nemůže, kromě katolické. Teď rozebjrá welmi obratně bratřim nekatolickým, tak že se co w zrcadle zhljzeti mohau, gaktě sami sobě ostaweni gsau, každý z nich samotěn s wjrau swau stogj, a gi na wjru wšech giných podpjratu nesmj; a že u nich tolik wěr býti může, kolik gest hlav a smyslů, protože každý swým zdánjm, gakčž do pjsma sw. wnášj, se řjdi. Ano, prawj on, gaktě gich náboženský spolek že zblauditi může, giž sám o sobě učj.

Kdyby gen sawěcj wzdělaněgšj protestanti, zwláště pastorowé bystřegšjm okem po Ewropě se ohlédli, a staw náboženský nestranně posaudili, shledali by, že cjrkew Řjmská katolická w tolika tjsnjch stále wjlězj, kladenjm nesějslných překážek, že gj sami do rukau pracugj, bezděky k nj se skloňugj, a k sláwě gegj napomáhugj. *Universita Oxfordská*, náboženský orgán Anglicka, činj

příprawy k smjřenj se s cjrkwj katolickau. *) W Německu a Holandsku sami protestanti, widauce cjrkew katolickau wynikati, o swau se auzkostliwě bogj. **) Giž by tjm k poznánj přigjti mohli, žeť ona, ta neystaršj, prawau cjrkwj Kristowau na skále wzdělanau býti musj.

W čturtém listu mluwj p. spisowatel o *pjsmu sw.*; wysoko cenj poklad ten nebeský, ale twrdj, že knihy biblické o sobě mrtwé gsau, a teprw výkladem cjrkew katolické, co neklamné učitelkyně, ducha ožiwugjcjho nabýwagj. Doličuge důwody mocnými a newywratnými, že biblj gediným a dostatečným pramenem zgewenj Božjho býti nemůže; poukazuge na prwotné křesťanstwo, že drahaý čas žádných pjssem nemělo, a přede wjru Kristowu dobře znalo. Bratřjm nekatolickým připomjná, že z rukau cjrkew katolické přigali pjsmo, a proto že by ho měli tak užjwati, gakž cjrkew ho užjwati welj, gelikož swěhlawé a osobiwé wykládanj ho gen k hrozným zmatkům a škodným bludům přjčinu zawdáwá.

W pátém listu důrazně wyswětluge, že, an slowo Ewangeliium weškeré blahodatné učenj Krista Pána značj, genom katoljci zewrubné a úplné Ewangeliium, totiž: psané i nepsané slowo Božj magj, a tedy nikoli protestantům, nýbrž pauze katoljkům názew *ewangeljku* právem patřj. Zde pronášj welmi whodně slowjčko o *trudicj*.

W šestém listu dowozuge pan spisowatel, že *wjra* nikoli mrtwá, nýbrž *dobrými skutky gewena* býti má. Na to ostrowtipně wywracuge záwadné a mámiwé sady protestantů, genž učj, že dobrj skutkowé nikoli k osprawedlněnj a spasenj, nýbrž k dokázánj wjry potřebni gsau, a že zásluhy žádné neplodj.

W sedmém listu rozmlauwá o *poctě Swatých*, gich wzywánj, o uctěnj obrazů a ostatků gegich. Pak dowozuge mnohotwárnj užitek duchownj odtud katolickým křesťanům wyplýwagjcj; gakož: že z úcty Swatých sebe i giné lidi, moc a aučinliwost wjry křesťanské, cesty Božj prozřetedlnosti, a působjcj w lidech moc Duchu swat. učjme se znáti, a k následowánj Swatých mocně

---

*) Právě přinášejg nowiny tu zpráwu, že opět geden z tamnjch nekatolických professorů do katolické cjrkew se nawrátíl.

Red.

**) Sion religiöse Zeitsch. 1842. S. 1392. 1439 — 1813. — Leipz. allg. Z. Bl. Nro. 384.

býwáme rozhorleni. Obrazowé že učj, vzděláwagj a wzbuzugj, a že pobožnost naše, an na ně hledjme, žiwěgšj a wraucněgšj býwá. Ostatky Swatých že gsau spolu drahá a wzácná památka swatohrdinských skutků gegich, budj w nás city swatowelebné. Protestantům předstjrá, že w gich chrámjch holé toliko a němé stěny magj: u nás ale že i stěny obrazy přiozdobené mluwj; a i ten, kdož čjsti neumj, w knihách těchto čjsti se učj. Připomjná gim takéž, že často dost mizerné, staré a památné věci za drahý penjz kupugj: nám pak swaté ostatky welikých Swatých a Swětic Božjch počtjwati bránj; a dokládá konečně, že oni proto o mnohý platný prostředek poučenj, vzdělánj a wzbuzenj k horliwěgšj nábožnosti chudšj gsau.

Osmý list obsahuje učenj o *očistci*; kterýžto článek tak rozumný, spasitedlný a utěšený býti dokazuje, že zdravý rozum nic podobněgšjho, spasitedlněgšjho a utěšeněgšjho wymysliti nemůže.

Dewátý list gedná o *biřmowánj*; dokazuje ge býti swátostj, a kterak člověku k mnohotwárnému a těžkému bogi mužnosti a udatnosti uděluje, a k setrwánj u wjře a ctnosti křesťanské w duši geho Ducha swatého uwozuge.

W desátém listu pogednáwá p. spisowat. o tom neyswětěgšj náboženstwj křesťanského, totiž článek předuležitý o neyswětěgšj a předústogné swátosti Oltárnj. Wjra katolické i nekatolické strany o témže přewelebném předmětu rozwádj prozřetedlně; a dowozuge, na gak pevném základu katoljků ona spočjwá, a gakau radost, útěchu, sjlu, wzbuzenj a vzdělánj srdce w swátosti Oltárnj dobrý katoljk nalezá. Nekatoljkům pak gich nedúslednost a poněť o té swátosti w rozličném wyznánj rozdjlně wysljpá.

W gedenáctém listu uwádj, že gakkoli Pán Ježíš weledústognau swátost Oltárnj pod způsobau chleba a wjna gest ustanowil, předc i *pod gednau toliko způsobau od laiků se požjwati může*; a že dosti gest na tom, když gi kněžj, konagjce nowozákonnj obět, pod obogj způsobau přigjmagj: an genom na křjži krew Páně od těla se oddělila, a protož rozdělenj obau způsob toliko při oběti nowého zákona se děge, by se tak ono násilné oddělenj na křjži wypodobnilo. Nekatolickým bratřjm, prý, prawj p. spisowatel, že z toho stkwestného

dědictwj Páně toliko sprostý a pauhý chléb, sprosté a pauhé wjno pozústalo.

W dwanáctém listu následuge zvláštňj učenj o *mši sw.*, gegj vysoké ceně, a duchownjmu užitku. P. spisowatel předstawuge w smyslu tagemném w oběti nowozákonnj žiwě wyobrazené utrpenj Páně, a důwtipně přeswědčuge ginowěrců, že wšecká slowa, kteráž kněz při mši sw. řjká, téměř napořád z biblj wzata gsau; n. p. dělá křjž, řka: We gměnu Otce (Mat. e. 28.) Modlj se: *Judica* (Žalm 42.) *Confiteor* (2. Král. 12.). Bige se w prsy (Luk. 18.) publikán. Na to žalm 83. Nakuřuge oltář (Zgew. 8.) *Kyrie eleison* (Žalm 122.) *Gloria* (Luk. 2.) atd. — Na pamět uwádj nekatoljkům, že půwodně i u nich mše swat. se slaužila; a nedáwno w Berljně při dwoře králowském mše sw. křjsiti začali, a k tomu účelu že i naši mešňj knihy se použilo; předstawuge gim, gaktě bez nj gegich služby Božj galowé gsau.

Trináctý list gedná o swátosti pokánj wůbec, a o *zpowědi* a gegjm přewýborném mnohostranném prospěchu zvlášt. Předstjrá se zde ginowěrcům, gak nedůwodná gegich sada gest, že odpuštěňj hřjchů nic giněho nenj, než hlásánj a zwěstowánj služebnjků cjrkewnjch, že Bůh lepšjcm se lidem ráčj býti milostiw, a hřjchy gim odpauštj; co bez pastorů sám každý wj.

Čtrnáctý list wyswětluge katolické učenj o *odpuštěch* dosti obšjrně a podrobně; an práwě gednak sem tam progewená přepiatost, gednak newědomost w šestnáctém stoletj přjčinu k přesmutnému rozkolnictwj zwdala.

Patnáctý list gedná o swátosti *poslednjho pomazánj*; *šestnáctý* o swátosti *swěcenj kněžstwa*; a *sedmáctý* o *swátosti stawu manželského*. W těchto listech popisuge p. spisowatel důwtipně, cožkoli tyto swátosti z hledistě katolického důstogného a spasitedlného do sebe magj. Naproti porážj nedůwodné a bludné smeyšlenj odloučených bratřj sw. pjsmem a pjsemným swědectwjm vlastnjch učených zástupců gegich.

W osmáctém listu zastává přjslušnau opatrnostj a šetrnostj *bezženstwj katolického kněžstwa*: udává mnohostranné wýhody geho; odwolává se na přjklad Kristůw a geho uředlnjků; a když úlohu swau mistrně provedl, dáwa ginowěrcům na rozum, gak neprawé gich námjtky w téže záležitosti býwagj.

W dewatenáctém listu schwaluge wýbornost *postu*;

a nomálo protesiantům předstjrá, kterak oni, genž pjsmem swatým řjdiťi se prawj, postu zamjtati mohau.

W dwadcatém listu uwádj konečně pan spisowatel *cjrkewnj obřady*, rozmanité obsluhy a nábožné obyčege katoljků; stawj ge, za wzorem Páně, na základ pewný; a oswědcuge, že to wšeko swaté, slawné, dostogné, významné, wzdělawatelné a tkliwé, wúbec pak k pozdwiženj myslj k Bohu a k zbuzenj nábožných citů a swatých úmyslů, welmi nápomocné gest, neméně i wšecky gñné obřady nekatoljků daleko předčj. Takéž w skutku w žádné cjrkwj tolik pobožných obyčegů, tolik wzdělawatelných obřadů a tolik maudrých ústawů k zwelebenj služeb Božjch se nenacházej, gako w katolické. U nás gsau poswátné osoby, poswátnj časowé, poswátná mjsta, poswátné wěci, poswátnj činowé; u nás každý wěk, každé pohlawj, každý staw přježitého wzdělánj w cjrkwewnjch obsluhách a obřadech nalezá; u nás hudba, maljřstw, řezbářstw, zlato, stjbro, drahé kamenj, rostlé a strogené kwjtj, a každé pěkné uměnj službám Božjm a swatým řádům průchod činj, ge zwelebuge, a gim wzdělawatelné moci přidává. Což také slušno a naležito, bychom Bohu, an ty neylepsj dary nám dáwá, i my, co neylepsjho máme, mu dali.

Posledně stawj důstogný p. spisowatel celku djla swého korunu slawnau, an na rozlaučenau k odlaučeným bratřjm takto se progádril: »Bratřj neymilegšj a přezádaucj! Ukázalť gsem wám, že katolická wjra sama w sobě daleko rozuměgšj, a na prospěšná, blahoděgná a spasitedlná učenj a ustanowenj daleko bohatšj gest wjry wašj. Ukázal gsem wám spolu, že wjra katolická na pjsmě sw. gest založena, a že nic pjsmu sw. protivného neučj. Nemáte tedy nižádné přjčiny nás se ciziti, a z bludu winiti. Nemohu a nechci wás nutiti, byste k našj straně přistaupili; ale abyste přestali cjrkwj katolické křiwdiťi; a nehleděli na wady, hřjchy a nedostatky zlých katoljků, nýbrž na to, což cjrkwew katolická učj a poraučj.«

Slowem, shledal gsem weskrz pogednánj toho dogmatiku přjsnau, gazyk wybraušený, sloh tekutý, zagjmauwý, pokog a lásku dýchagjčj. Za tauže přjčinau schwaluge on těchto *dwadcutero listů* welebným p. p. bratřjm, a ručj, že ge knjzka ta přjgemně bawiti bude, ano i w čas gim wýborně poslaučj. Zwlastě by účel p. spisow. dostižen byl, snažně žádám, by welebné duchowenstwo

po swých smíšených osadách k rozšření těch *dwadca-tero listu* čile napomáhalo, by i nekatoljkům do rukau se dostali; oni, nabywše swětla, katolické cjrkwí si lépe wázili, a coby za lepšj uznali i w skutek uwedli; ginak by nám někdy před Saudcem wěčným namjtati mohli, že gsme swětla prawdy hustau záslonau před nimi tagili, a proto oni k poznánj prawé cesty Páně přigjti nemohli.

W. A. Pohan.

B) ROZLIČNOSTI.

O r a t i o

Reverendissimi ac Illustrissimi Domini Domini Francisci Guilielmi Tippmann, Suffraganei Prageni et Decani capit. Veteroboleslaviensis, qua A. R. D. Antonii Burger, Decani Brundusiensis, et Joannis Hopf, Decani Luticensis, inaugurandorum Canonice honor. ad SS. Cosmam et Damianum Veteroboleslaviæ alloquio respondetur. *)

Si admodum reverendos duos Canonicos nunc installandos intueor, non solum reverendissimo, amplissimo et antiquissimo Veteroboleslaviensi Capitulo nostro collegas dignissimos jungendos: sed et ambo vicarios archiepiscopales, meritis aequae ac annis prae caeteris eminentes, mihi quae praesidi archiepiscopalis Consistorii munere ecclesiastico junctos, mihi insuper amicos, revera pro raritate hujus actus, propter relationes praefatas, et amicitiae vinculum, quo illis tenere jungor, novum prorsus prius mihi ignotum, ast suavissimum et laetabundum cor meum fovet affectum.

Minime dubitans, et vos adepta dignitate solatio affici, si una ex parte Reverendissimi ac Celsissimi Principis Archiepiscopi nostri gratiosissimi justissima lance merita ponderantis aestimationem exantlatorum jam laborum (nam nil jucundius quam summis placuisse viris) uti et Collegium reverendissimum, cui hodie adsociamini, perpenditis, cujus magni nominis seriem virorum pro utraque republica, tam sacra quam profana hanc in rem praeclare in memoriam nostram

*) Slavnost uwedenj těchto dwau weledústogných pánů kano-wnjků gsme w ročnjku lonském podali. — Zde následugj ty dvě pří ni držané řeči.

Redakcj.

revocare audivimus; in quibus et vos, et nos omnes abunde habemus, quod imitemur, quibus adhuc, si per otium liceret, pro aedificatione nostra in memoriam revocarem ea, quae chara nostra patria ex antiquitate respectu Veteroboleslaviae, et loci sancti subterranei, in quo actu solempni installationis fungimur, martyrio S. Wenceslai ducis regni Bohemiae patroni insigni, memorata digna habet. Si autem vobis ipsis gratulamini de associatione in hujas capitulum collegiatum, et capitulum nostrum sibi gratulatur de augmento virorum, non solum in diuturna cura animarum, sed et in officio vicariatus, et districtualium scholarum inspectione optime meritorem, qui et Reverendissimo et Celsissimo Principi Archiepiscopo nostro summis in deliciis sunt.

Tu, admodum reverende domine *Antoni Burger*, archidiacone, vicarie archiepiscopalis, districtualium scholarum inspector Brundusiensis dignissime, qui per 37 annos in vinea Domini, per 27 annos in officio vicariatus indefesso labore desudasti, a fratribus patris instar semper habitus, senior vicariorum archiepiscopaliurn dignissime, rogatus a Reverendissimo ac Celsissimo Principe Archiepiscopo pro ulteriori munere, quibus semper praeclare functus es, continuatione, mihi non solum, sed et omnibus hic praesentibus et nomine et meritis sat notus es; quapropter non est, ut latius nota omnibus in laudem tuam enumerem, indigitasse sufficiat, tua merita a summo Imperante piissimae memoriae *Francisco I.* publico agnita, traditione magnae aureae moneatae meritoriae, qua decoratus splendes. — Et tu vir dignissime, admodum reverende *Joannes Hopf*, decane Luticensis, vicarie archiepiscopalis, et districtualium scholarum inspector, fere ab incunabulis jam ex gymnasio Egreusi mihi amice, semper eminens inter condiscipulos, in studio theologico et mihi condiscipale charissime! Cum mihi nunc subit memoria juventutis nostrae, ubi mihi, tibi cohabitanti, febris ardente ex amore in amicum infecto, fraterno adstitisti, dilectionisque insignis documenta praestitisti; cum mihi subit memoria indefessae tuae diligentiae, qua et exterarum linguarum gnarus, et in iis informatorem agens, pro cultura animi tui nec coenam quietam, sed excerpto memorata digna ex libris classicis interruptam egisti; non miror exinde, te ita praeparatum in cura animarum summa semper cum pastorali prudentia excelluisse, juraque parochialia defendisse, vicariatus archiepiscopalis officio, qua dulce decus, et praesidium tibi concreditorum fratrum, quos et apere imo et aere juvisti, apprime satisfacisse; non miror, te labores re-

verendissimo ac amplissimo archiepiscopali Consistorio difficillimos, ast felici successu coronatos praestitisse; qui his morbo correptus vicariatus archiepiscopalis officio valedicere volens, amici suffragio aurem praebens, usque hodie officii onus et aestus fers. Ne verecondiam tuam laedam, et patientia vestra abutar, sit pauculis adhuc venia verbis in tesseram gratitudinis pro praestito a te (nequaquam ditioris beneficii carato) anno millesimo octingentesimo decimo sexto fame et inedia pressis meis parochianis, in rigidissimis, montanis etiam inter scopas silvestres dissipatas habitantibus, tempore opportuno, quo adhuc altissimum foedus pro juvenandis fame pressis lucem nondum adspexit, noli erubescere humana temporaliaque minime quaerens amice! respuens altiorem laudem, quae tibi facta fuisset, semper humiliter delitescere volens, conscientia recti contentus: publice hic sume amici tui grates, praemium miserantis Dei, qui charitas est, te adhuc manet. Ulteriora loqui nolim, ne modestiae limites excedere videar.

Ambo admodum reverendi, meritissimi archiepiscopales Vicarii! optimi viri partes beati, beantesque subire, de utraque republica optime mereri nolite desistere, piis vestris conatibus coelestis gratia nunquam deerit. Qua decus novum Capitulo nostro venerandissimo accessuri, ut votis vestris satisfaciam, jam propius accedite inaugurandi, atque ea, quae huic solemnii actui ex praescripto S. canonum praemitti solent, integra exequamini fide.

S E R M O

*in Installatione Ant. Burger et Joann. Hopf, Vetero
Boleslaviae anno 1841 die 10ma Junii dictus ab
Antonio Burger.*

*Reverendissime, Illustrissime, Eximie ac Magnifice Domine Episcopo,
Collegiatae cujus Ecclesiae Decane dignissime!*

Gaudio nobis singulari solatioque existit non exiguo, nos providente Supremi Numinis dextera in eo esse, ut tot annis in vinea Domini Vicariatusque officio perfuncti, hujus Collegiatae Ecclesiae ad S. S. martyres Cosmam et Damianum, cives associemur.

Et quis non laetetur, quis vel dulcissimo non adimpleatur solamine, aggregandus celebri gremio virorum, qui tunc nobilitate et integritate, tunc solida scientia pietateque infu-

cata, corruscantem hujus antiquissimae Collegiatae Ecclesiae splendorem non minus, quam avitam dilectae patriae exornaverunt auxeruntque claritatem! —

Docente enim Balbino libro VI. historiae Boleslaviensis capite 1., Ecclesia haec tantis quondam effloruit virtutibus, ut ea non tantum ad omnium per Bohemiam ecclesiarum exemplar et norma, ad quam se caetera conformarent, excelsa sit provecta: sed ipsi quoque Canonici quasi facies sacerdotum caeterorum, unde illi ex moribus sanctissimis notari possent, diu haberentur.

Longum nimis foret, arduumque conamen praeprimis totam *Praepositorum* collegiatae hujus Ecclesiae seriem recensere inter quos tot genere nobilissimi, tot fide moribusque sanctissimi, totque doctrina et omni arte iisdem effulsere, nitentque fastigiis. Ipsi etenim a primis mox incunabulis ea semper eminere sapientia, ea ingeniorum excellere perspicacia, ea in gerendis rebus pene maximis praestantes fuere prudentia et dexteritate, ut Summi etiam regni Principes ex eorum gremio innumeros ad gravissima quaeque Legationum munia ad subministranda reipublicae feliciter gubernandae, consilia assumere, minime dubitaverint.

Quis, Ecclesiae hujus vetustissimae annales pervolvitans, inter Praepositos non reverenti animo advertat tot nobilissimorum generum nomina, uti sunt splendida illa *Kollowrat, Potenstein, Janowitz et Slawata*; uti nec minus sunt illa celebria *Schwamberg, Hasenburg, Wratislaw, Spork* atque *Althan*, quae primis in patriae decoribus relata, huic quoque antiquissimo Coetui ornamento fuere non exiguo; et ex quibus praeprimis eximiis notare lubeat *Manhardum Herrmannum*, e Praepositura Veteroboieslaviensi ad solium Episcopatus Pragensis evectum! — Cujus animo non haereat *Wenceslaus Hagek a Libočan*, historiae bohemicae patrique sermonis cultor notissimus; — vel *Joannes Adamus comes Wratislaw de Mitrowitz*, ad Episcopatum Reginohradecensem promotus, imo a Carolo VI. Archiepiscopus Pragensis denominatus! — Cujus non obviam veniat menti *Michael Fridericus comes ab Althan*, collegio eminentissimorum Cardinalium adscriptus, et ob suam in gerendis rebus dexteritatem ipse Prorex Neapolis creatus. — Cui non demum notetur et *Emanuel Ernestus comes de Waldstein*, qui, scientia et omni-gena eruditione vir illustrissimus, in Litomericensem sedem Episcopalem est evectus! — Quis admiratione, quis vel maxima non haereat verecundia, menti advertens memori tam clarum hujus Collegii Praepositorum

ordinem, quem Reverendissimus ac Perillustris Dominus *Josephus Aloysius de Jüstel*, Imperii Austriacii in rebus ad statum publicum spectantibus a Consiliis, atque demum Reverendissimus, Amplissimus, Doctissimus, Perillustris ac Magnificus Dominus *Franciscus Cassianus Halaschka* c. r. regiminis inferioris Austriae Consiliarius actualis, et ad inclytam c. regiam studiorum aulicam Commissionem Referens, recentissimis quoque tam excelsae, tam eminenter adauxere temporibus.

Quod dignitatem Ecclesiae hujus Collegiatae non minus commendat, est, quod *Capitulares* quoque *Decani* Boleslavienses adeo conspicuis eminere ingenii mentisque decoribus, ut et ipsi Reverendissimi ac Celsissimi Inclyti hujus Archidioeceseos Antistites, eosdem non modo in partem laborum Apostolicorum, sed ad ipsa quoque prima Supremae Suae Pastoralis sollicitudinis subsellia, vocare consueverint.

Ex evoluta serie, multisque jam oribus abunde celebrata, in cujus censu mens reverentia vacillat, lubeat referre quaedam saltem Capitularium Decanorum nomina, qui jam de conservanda et evehenda hujus Ecclesiae incolumitate, jam de sacro regimine ad amussim gesto, meritis per aevum valent praestantissimis.

Omissis aliis, quanto de vera fide excelluerunt sollicitudine, praepremis duo fratres *Petrus* et *Andreas Pešjn*, quorum alter ecclesiam ad S. Wenceslaum bellis husiticis dirutam, cultui divino reddidit denuo restauratam! — Quam praeclaras, in adaugendo sacri hujus Collegii splendore tulerunt partes, non tantum *Georgius Adalbertus Aster*, Rector quondam Seminarii Archiepiscopalis, S. C. R. Majestatis Consiliarius, vir suavitate et affabilitate morum, doctrina et meritis de Decanatu Veteroboleslaviensi spectatissimus: sed inter successores ejus praepremis *Joannes Frik*, qui plurimos per annos munere Cancellarii Consistorii Archiepiscopalis functus, non minus de Archidioecesi nostra, quam de ecclesiis Boleslaviensibus iisdem exornatis, capellis, plurimisque foundationibus erectis, vir evasit honore dignissimus! — qui denique non tantum Decanis infulam et baculum deferendi a Sede Apostolica impetraverat gratiam, sed etiam pro Capitulo ipso facultatem, signaculo seu numismate publice et in perpetuum utendi, a Celsissimo Principe Joanne Mauritio Gustavo obtinuerat! —

Et quid dicam de *Joanne Henrico comite a Frankenberg*, qui, cum Decanatum Veteroboleslaviensem resignasset, Archiepiscopus Mechlinensis in Belgia nominatus,

et serus etiam sacrae Romanae Ecclesiae Cardinalis est creatus? — Quid insuper referam de successoribus ejus excellentissimis, inter quos *Joannes Andreas Kaiser de Kaisern* — *Josephus Paulus Seddeler*, *Franciscus Xaver Turdy*, *Erasmus Krieger*, *Joannes Rychlowsky*, non solum munere Capitularium hic Decanorum, sed et dignitate Suffraganeorum Pragensium fuerant insignes! — Quibus denique dictis comprehendam egregia quaeque gestae Leopoliensis unice Excellentissimi ac Illustrissimi Archiepiscopi *Francisci de Paula Pistek*, quem plures annos munere Capitularis ad hanc Ecclesiam Decani dignissime functum nemo ignorat; et hujus immediatum successorem Te Reverendissime et Illustrissime Domine Episcopi *Francisci Guilielme Tippmann* omnes singulique veneramur, incolunitatem salutemque inconcessam ad longum usque aevum Tibi et exoptantes, et a Deo Optimo Maximo enixe deprecantes! —

Quam jam adeo evoluta opus fuisset serio, ad dnmemorandos hujus sacri Collegii clarissimos praesules, tam Praepositos quam Decanos Capitulares; ad quorum merita ad amicum percensenda nec verba sufficerent nec tempus; quid mihi dicendum restabit de ipsis quoque *Canonicis*, Ecclesiae huic collegiatae adscriptis, qui non minus doctrina, quam virtute viri gravissimi, in tramite a praesulibus trito procedere, nunquam praetermiserunt! — Possim innumera hic laudare nomina, eaque quam maxime eximia; possim referre *Simonem Brosium ab Hornstein*, Ecclesiae Metropolitanae postea Praepositum et Archiepiscopum Trapezuntinum, qui ob fervidam orthodoxae fidei defensionem ab haereticis in exilium est pulsus; — possim proferre *Ignatium Dlauhowesky de Longa-villa*, qui Pragensis demum Suffraganeus et S. Metropolitanae Ecclesiae Praepositus, eximius ecclesiarum Boleslaviensium cultor, edito de iisdem libro sub titulo: „Ager benedictionis“ — extitit conspicuus. — Possim commemorare etiam *Wenceslaum Georgium Bilek de Bifenberg*, S. Metrop. Ecclesiae postea Decanum, nec non *Joannem Baronem de Tulenberg*, qui primum ad O. O. S. S. in castro Pragensi Praepositus, postea Episcopus Regiohradecensis est electus. — Possim, nisi sermonis constringar limitibus, quam plurima adhuc alia laudibus prosequi namque, quae in hujus antiqui Capituli, imo ipsius Reipublicae annalibus aeneo cuspe insculpta, nec unquam tradentur oblivioni, et quibus tandem recenti quoque tempore Reverendissimum et Amplissimum *D. Joannem Bittner*, Canonicum hic Seniozem; infulatum ad O. O. S. S. in ca-

stro Pragensi Praepositum et Seminarii Archiepiscopalis Rectorem meritissimum, nec non demum Reverendissimum *D. Josephum Horčice*, literaturae slavicae cultorem ac historiae ecclesiarum Veteroboleslaviensium scriptorem laude dignissimum, me posse adnumerare, tam ferventi amicitiae quam fraternae pietati non exigens subministrat delicias atque voluptates. —

Hocce jam igitur meo, de antiquissimi hujus Capituli dignitate, sensu adaperito hisce omnino justissimis, quamvis exigua tantum ex parte prolatis encomiis, in sacerrimo hujus vetustissimae Ecclesiae vestibulo consisto verebundus, reverenti mente pervolvens, nos nunc ipsos honore membrorum decoratos fore adscriptosque Capitulo illi clarissimo: quod non secus antiquitate, quam virorum, quos in suo sit, nunc fovit aluitque, celebritate, Metropolitanum si excipias, primas sibi semper partes vindicavit.

Attamen de consodalium mihi futurorum comibus fraternisque sensis, intima perfusus certitudine, benignasque Dei Supremi sperans suppetias, quam maxime confidenti animo erigor non minus, ac gaudio adimpleor justissimo, tum Augustissimi Caesaris Regisque, tum Celsissimi Archipraesulis, supremam perpendens munificentiam, qua tanto me honore prosequentes, ex Brundnsiensibus Decanis undecimum munere hoc quam maxime conspicuo, condecorare sunt dignati.

In supremis censeo deliciis, nos in hisce Patriae nostrae sacrosanctis aedibus, debitas proferre posse grates, Augustissimo Imperatori Regique nostro clementissimo *Ferdinando I.*, qui nos pro hocce Canonatu denominatos, gratiosissime confirmavit, — inter extremas refero laetitia — Nos hic gratissimi animi sensa proferre posse Reverendissimae Celsitudini, Archiepiscopo nostro Gratiosissimo, *Aloysio Josepho*, qui pro eminente benignitate cunctisque conspicua, nos ad hanc clementissime designaverat, dignitatem. Tu vero, Reverendissime ac Illustrissime *D. Episcopo*, quoad usque nostros anima fovebit artus, insolabili gratitudinis vinculo nos consecratos, Tuosque erga nos favores memori pectore tenentes, nunquam non experieris.

Ad hancce sacram consistentes aram, adaperite proferimus spondemusque, nos antiquissimi hujus Capituli famae, gloriae et sanctitati ampliandae et dilatandae numquam non velle studere, assiduoque esse conaturos, ut in laudem hujus Ecclesiae adimpleantur Romani Pontificis Urbani VIII. verba, anno 1632. de ea dicentis: „*Canonicos hujus Ec-*

clesiae esse valde nobiles, et maximae venerationi apud omnes in regno Bohemiae existere.“

Hanc quoadusque Deus vitae favēbit, — hanc quoadusque aetati jam proveciori suffuerint vires, — hanc, inquam, sine cessu nobis agendi tesseram fore, tum Sanctae Ecclesiae, tum dilectae Patriae nostra conamina navaturi, iterumque verbis resumimus.

Aequae igitur jam Reverendissime ac Illustrissime Domine Episcopo et nostro Decane, e paternā, qua polles, clementia, humillimis precibus nostris; nobisque consueta conferens insignia, in venerandum Collegium nos introducere benignissime digneris. —

Zivotopis Xavera Maximiliana Millauera,
kapitulára cisterciátského kláštera vysokobrodského, doktora bohoslovj, c. k. rady a profesora pastorálnj theologie; seniora tkeologických pániú professorů, examinátora kandidátů pro fary w pražské diécesj, děgepisce tkeologické fakulty, dopisugjčjho auda c. k. morawsko-slezské společnosti pro vzdělánj orby, přírodo- u zeměznatelstw, čimného auda a wýbora společnosti českého Museum, řádného auda učené společnosti w Čechách, bývalého děkana tkeologické fakulty a rektora magnifica na uniwersitě Pražské.

(Z pagednánjch c. k. české učené společnosti přeložil J. W. S.)

Xaver Maximilian Millauer, narodil se 17. prosince 1784. w král. hornjm a kragškém městě Buděgowicjch w Čechách. Otec geho byl tehdáž tagemnjkem, od roku 1818. nejstaršjm radau při tamijm magistrátu a spolu zemský adwokát. Matka geho Anna, dcera pražského adwokáta Jana Nep. Faltina, zemřela 19. března 1828. Zdali Millauerůw otec ze starého a šlechtického českého kmene Millauerůw z Mily pocházj; nej sice dokázáno: proti tomu však také žádnj důkazowé neswědčj; a upřiti se nedá, že Milauer z Mily w kráľowskýh českých zemských dskách a w aktách lenujch desk často zmiňowán gest, a že wesnice Milow, od tida obyčegně Miloh zwahá, a Mily w plzeňském krugi nedaleko zbořeníště Přimdy ležj.

Z otcowa staršjch bratřj byl Antonjn nejprw lektorem theologie; pak přeworem dominikánského konwentu we Znog-

mě; druhý Josef, and. řádu kněžj nábožných škol na Moravě. Kněžj téhož řádu na gymnasium Buděgowickém nawáděli Millauera w předmětech normálnjch a gymnasiálnjch třjd. S wděcnau uznalostj pamatowal wždy chowanec na horliwan snahu wúdců swého wzdělánj, obzwláště wšak na neunawitelné a nezištné wšestranné pomáhánj a podporowánj, gegž od tehdegšjho učitele poetiky, Alberta Egelseera, požjwal, tak že mu lze bylo, mezi 16 spolužáky prwnj odměnu dosjci.

Ózdoben tauto gehu wýborné schopnosti a chwalnan pilnost oswědčujcej vlastnosti, a opatřen Maschkotickým jure loci gemu uděleným přjspěwkem ročijch 35 zlat., kteréžo giž z prwnj grammatikálnj třjdy požjwal, nastaupil w řjgnu 1799. akademickau dráhu na pražské ejs. kr. Karloferdinandičké uniwersitě. Negen že tehđáz předepsáným řádným předmětům filosofického studium chwalně zadostčinil, on se oddal i několiká mimořádným odwětwjm téhož učenj; z tohoto gakož i z onoho obdržel následkem swého neunawného přičiněnj při wšech veřejných zkauškách wždy neylepšj třjdu. Za šťastného molil se ginoch powažowati z tak stkwělých následků swého wědeckého usilowánj, geště blaženěgšj wšak z wyswědčenj swého swědomj, že po skončených filosofických studijch ani jediný poklések mladictwj před sandnau stoliej gehu zodpowjdati, aniž gaký w tělesném neb duchownjm ohledu pykati molil. O by hodně mnoho druhů stegného štěstj měl! Hlawnj město se swými smyslnými wuadami a přjležitostmi nebylo Millagerowi nebezpečné; neboť gehu prawá nábožnost, gehu toliko wážné zábawě nakloněná mysl udělity mu sjly k státnému odporu. Tohoto času nacházelo se též na uniwersitě pražské několik chowanců z Wýsokobrodského kláštera, aby pod dohledem pana Xawera Falka, kapitulára téhož kláštera, doktora theologie a c. k. veřejného řádného professora logmatiky na pražské wěšskole, swého wědeckého wzděláj hleděli. Gelikož Millauer s nimj osobně znám byl, a od dětinstwj k stawa duchownjmu, a zwláště pro řád cisterciácký w gnenowaném klášteře náklonnost chowal, ustanowil se na rozcestj wolenj stawnu r. 1802. ku wzkročenj do tohoto opatstwj. Aby cjele swého dosáhl, obrátil se po obdržením dowolenj swých rodičů na professora Falka, tohoro oštrozrakého posuzowatele akademické mládeže; a bez neymenšj obtjže widěl žádost wau wýplněnan; 13. listopadu téhož roku konalo se gehu přjčdnj. Po uplynulém rokn zkaušky w listopadu 1803 přišel Millauer opět do Prahy, a si-

ce do nadzmiñeného, pod professorem Falkem stogjetého ústawa, aby se na universitě přednětím prwnjho theologického roku zaswětíl. Roku 1804. byl zlan nervowau zimnicj od 4. března až do začátku kwětna, a pak wrácenjm až do začátku čerwna na lůžko upautáu.

Swé mladosti a swé nižádnjm nemjrnmj poźwjánjm se slablé žiwotnj síle w spogenj s lékařskou pomocj a wěrnjm ošetřowánjm děkował swé uzdrawenj. Aby se dťjwe zotawíl, odebral se k známým do Libochowa, kdež po šest neděl w lůně sjljejj přjrody meškal. Zde obdržená nenadálá zpráwa o brzké smrti geho etěného předstaweného profesora Falka dogala geg hluboce, a naplnila ho auzkostliwau starostliwostj o pokračowánj w theologických studijch, obzwlášťe ale ohledem způsobu a mjsta. Tauto na zponenáhla gen nawracugjejj se sjly škodliwě působjejj okolnostj byl w swých studijch nemálo znepokogen; předce se mu podařilo z weškerých přednětů přednj klassu obdržeti. Pokračowaw Millauer djlem na buděgowickém, roku 1803. zřjzeném theologickém diécesálnjm učilišti, djlem w Praze w theologických studijch, podrobil se roku 1806. 27. čerwnce k zwláštnj spokojenosti swých předstawených k obdrženj theologického doktorátu předepsaným přjsným zkauškám z morálky a pastorálky, katechetiky a pédağogiky. Tak pochwalně byl Millauer negen předepsaná studia skončil, nobřž i také wjee než náleželo provedl. Giž byl několik let w řádu, aniž že tento, mage anplnan důwěru w setrwalost geho, složenj slawného slibu od něho byl žádal, až se konečně sám o přjstup k tomuto slawnému gednánj ucházel. Konaloť se to dne 2. prosince 1806. u přjtomnosti geho dobrých rodičů, při čemž sobě gméno Maximilian wywolil. W krátkém čase po tom byl od swého opata Isidora Deutschmanna ustanowen, aby w domácjm theologickém učilišti w klášťeře ejrkewnj děginy a ejrkewnj práwa wykládal. Konaloť to gako prozatimnj professor stakowan horliwostj a tak welkým namáhánjm, že geg 7. ledna horká zimnice na lůžko uwrhnuce po mnoho měsječů na ně pautala. Pozdrawiw se opět a užjwánjm Umlowického žjdlu se posilniw, byl s to, w řjgnu 1807. w Praze s rovně dobrým následkem ne gen přjsné, k dosaženj doktorátu potřebné, nobřž i pjsemné a austnj, k obdrženj domáejho učilišťe požadowané konkursnj zkaušce z ejrkewnjch děgin a práw se podrobiti. Toho samého roku byl Millauer s prominutjm 13 měsječů, kteréž mu gešťe do kanonického stářej seházeli, 25. listopadu w biskupské domáej kapli w Buděgowicjch na kněžstwj poswěcen.

První swatou oběť přinesl Wšemohaujcimu při veliké slavnosti 8. prosince v klášteřnjm chrámě u přítomnosti swých drabých rodičů, pobratřenců, přjbužnjch a známých.

Aby se také v praktickém pastýřstwj seznámil, odebral se Millauer s powolenjm swého důstogného přednosty w čerwenci r. 1808. gako druhý kaplan do Studánky, nedaleko Hradiště ležejho pautnjho mjsta. Dwognásobná osada, kostel a škola, gakož i u walném počtu sem putugjej wěřcej nemálo geho činnost zabawowali, množili wšak i také znamenitě geho zkušenosti a praktické wědomosti. — Pro swau zběhlost w německé i české řeči bylo mu důstogným ordinariátem dne 16. kwětna 1809. weleno, aby se gakožto polnj kaplan k oněm třem oddělenjm w klatowském kragi zřjzené zemské obrany postawil. I w tomto pro něho welmi obřjžném docela nowém působišti wynasnažował se, aby powinnostem swým co neylépe zadost učinil.

Po zrušenj zemské obrany roku 1810. zastával skrze několik měsječů auřad pastýřský na faře Payreschau bljže Buděgowic.

Zde připrawował se k poslednjm dwěma přjzeným zkauškám z weškerého biblického studium a z doğmatiky, gimž se 7. a 30. srpna téhož roku podrobil. 23. listopada t. r. držel swau slawnau inaugurałnj disputacj, nad nž vysoké zemské řjzenj panu opatu swé zaljbenj znáti dalo. 27. t. u. obdržel we velikém Karoljnském sále w Praze doktorát bohoslowj. Mezi tjm přišlo wyššj potwrzenj na zřjzenj theologického učiliště we Wysokém Brodě, a Millauer započal swá čjtánj z cirkewnjch děgin a práw roku 1810—11.

Čhtěge žádosti opata swého wyhowěti, směnil giž následugjejho roku tyto předměty za morálku, pastorálku, katechetiku a pédağogiku; při čemž se mu toho wyznamenanuj dostalo, že od pjsemnj a austnj zákonem předešpané konkursnj zkaušky oswobozen byl. Při tom zastával také od r. 1810. auřad bibliotekáře a archiwáře w klášteře, a od r. 1812. též i opatowého sekretáře, a w rakauských klášteřjch tak zwaného hostinného mistra.

Millauer nawšjtjwiw roku 1813. klášter reğubowaných kanownjků u sw. Floriana w hořegšjch Rakausjch seznámil se s taměgšjím farářem a chwalně známým děgepiscem panem Františkem Kurzem. Tento roznjtil naneyweyš w Millaueru giž welmi záhy dautnagjej giskru náklonnosti pro vlastenské děginy, diplomatiku, heraldiku, numismatiku a archéologii; mezi oběma powstalo od tohoto času dopisowánj a osobnj obcowánj.

W podzimku 1814. nawštjwil w społěčnosti pana Jeroljma Štěpána Lichtblau, býwalého klášternjho bibliotekáře, archiwáře a tagemnjka, důležitě archiwy w Třeboni, Buděgowicjch a Kromlowě. O tomto očekáwanj gegich daleco přesáhagjejm podniknutj zmiňuje se Kurz w předmluwě k swému spisu pod názwem: „*Oesterreich unter den Königen Ottokar und Albrecht I., Linz, Haslinger 1816.*“ W té samé předmluwě pronesl Kurz o Millauerowi následugjej slowa: „*Bleibt dieser junge eifrige Mann der historischen Fahne getreu, zu der ihn eine grosse Vorliebe hinzog, so sind wir zu schönen Hoffnungen berechtigt, welche seine glücklichen Talente erregen.*“

Přesazenjm w tomže podzimku učitele pastorálky, kanowjka Františka Faulhabra z pražské university na wjdenškau uprázdnila se učitelská stolice w Praze, k gegjmužto obsazenj weřegný konkurs na 13. a 14. prosince we Wjdni a w Praze wypsán byl. Aby weřegný theologický anřad učitelský na vlastenské weleškole obdržel, byla giž dáwnj žádost negen Millauerowa, nobřz i opata geho; gsa tjmto wýslovně k aučastenstwj na konkursu powzbuzen, bylo mu tjm lehčegi k tomu se odhodlati, an od c. kr. lycœum z Lince, od swého kláštera toliko čtyry mjle vzdáleného, zwlaštnj wyššj powolenj obdržel.

Konkursnjmu wypracowanj geho byl na wjdenšké university gduhlohně předeck přirknut, ano i wšeobecná powěst wyznamenáwala Millauera co Faulhaberowa následownjka, a neywyššjm rozhodnutjm od 11. čerwna 1815. byl mu učitelský anřad pastorálnj theologie na university pražské udělen. Složiw 26. řjgna t. r. slawnau auřednj přjsahu započal 7. listopadu přiměřenau řečj swá řjtánj.

Srděně těšilo nynj Millauera, že w tomto pro cjrkw i stát neywyš důležitém postawenj w gednotě s muži působiti mohl, z nichž třj, totiž páni Fritsch, Ullmann a Ditrich, druhdy geho učitelé byli, geden (professor Cron, kapitulár ossecký, klášternj geho bratr), promowal ho na doktora bohoslowj, a giný (professor Koppmann, kapitulár prémonstrákú w Teplé) gindy geho spolužákem byl. Zápasil owšem s mnohými obtjžnostmi, kteréžto na pražské university částečně giž z maozstwj cwičenců pro profesora pastorálky wylpýwagj, an s gednjm každým z nich homiletická, pastýřská a liturgická cwičenj předsewzata býti musegj. Pak musj dle stáwagjeho zawedenj theoretická pastorálka w latinškém gazyku se přednášeti, kdežto při cwičenj český a neumecký se užjwá. Mimo to gest s tjmto učitelským úra-

dem spogeno examinowanj kandidatej pro fary, a požaduge nemalého namáhánj; djlem skrze welikau rozsáhlost arcidiécesj, djlem skrze časté ročnj konkursy faraj, gimž se kněžj i z ostatnjch biskupských diécesj podrobugj. Millauer však giž w prwnjm roce působenj swého takým způsobem se zachowal, že sobě wážnoost předstawených a lásku podrjzených zjskal; co důkaz toho služ následugjej událost. Když Fr. Faulhaber, professor pastorálky, roku 1816. na král. litoměřické kanownictwj powýšen byl, nařjzeno e. kr. theologickému direktorátu, aby pražský professor pastorálky Max. Millauer w potaz wzat byl, zdali by se o tuto učitelstwan stolici ucházeti chtěl. Gelikož Millauer se ostýchal tomu odepřjti, připogil theologický e. k. direktorát 25. prosince t. r. wygáďřenj Millauerowu následugjej poznamenánj: „*Unterzeichneter muss die Wahrheit der vom Bittsteller angeführten Daten bestätigen; ja er hält es für strenge Pflicht noch beizufügen, dass die erledigte wiener Lehrkanzel der Pastoraltheologie durch diese Uebersetzung keinen Nachtheil leiden würde; dem Prof. Millauer ist ein unwerdrossener, thätiger Lehrer, welcher schätzbare Kenntnisse und Erfahrungen besitzt, mit bedächtlicher Auswahl seine Vorträge ordnet, und den geordneten Gegenstand gefällig vorträgt. Nicht nur ein untadelhafter, eines Priesters würdiger Lebenswandel, sondern auch gebildete Sitten im Umgange, empfehlen ihn sehr vortheilhaft. Er hat sich hier durch seine empfehlungswürdigen Eigenschaften die allgemeine Achtung erworben, und er würde sie mit allgemeinem Bedauern mit sich nehmen.*“ Toto poznamenánj bylo od neyvyššjho zemského řjzenj následugjejmj slowy sprowázeno: „*Das gef. Gubernium macht es sich zur eigenen und angenehmen Pflicht, die vom theologischen Studiendirectorate angerühmten und vorzüglichen Eigenschaften des Professors Millauer als durchaus wahrhaft za bestätigen, und selbe der hohen Würdigung anzuempfehlen.*“

Pražské universitě nemohlo potowně ginák než přjgémné a zádaucj býti, že professor Millauer pro tuto wjeďstwan stolici pozďěgi weřegně wypsánému konkursu se nepodrobil. Tato weřegná uzalost přičiněnj geho tjm wjce literárnj geho činnost roznjtjla. Přeložjli ku prospěchu swých posluhačů do latiny Reichenbergerowu knihu, tjm obdržel základ k čjtánj w tomto gazyku, w němžto se djti muselo; a odstranil takto wědeckému wzděláwanj mnoho času tráwjcej diktowanj. Swé prázdne hodiny obětowal vlastensko-histo-

rickému pátrání a pracem, při nichž se časté dopisování s domácími i cizími učenými muži začalo, aneb w giž zavedeném pilně pokračovalo. Mezi tyto náležejí cjs. kr. dworní radové Hammer a Hormayer, André, Stromberg w Kolblenci; k oněm patří Horký na Morawě, nafoře zmjnující Kurz a ginj. Ostatuj welmi zkrátka odměřený čas vynaložil na obstarávání rozličných, kláštera geho týkajících se záležitostí, při čemž mu tento neobmezenau důvěru a bezvýjmečné plnomocenstwj byl udělil. Roku 1817. widělo se slawné ěubernium přinuceno, na professora Millauera wypracovaný dějin theologické fakulty přenesti. O tomto předmětu sepsal co historiograf zmjnující fakulty, na wzdor nedostatku příhodných pramenů, systematickau saustawau a auplanu obšjrnostj wzácné, tisku hodné djlo, gehož wydání s taužebnostj se očekává.

I e. k. morawsko-slezská společnost pro wzdělánj orby, přírodo- a zeměznalstwj, wywolila Millauera, seznámiwši se s několika geho pracemi, roku 1818. gednohlasně za swého dopisujících spoluaua. Gak welice se této cti hodna učiniti snažil, osvědčujj na neywjce do Hesperusu páně hospodářského rady Andréa podávané přjspěwky. W tom samém roce žádal professora Millauera w poctjwagjím dopisu wysoce slawný wýbor českých pánu stawů, aby se w práci pokračovánj Pubičkau započatých chronologických dějin českých uwázel. Z kteréhožto poctjwagjeho podání wšak pro swé mnohé, často i nahromaděné zauprázdnující uctiwě poděkowati přinucena se widěl.

Zawázal se Millauer samowolně k dodávanj pogednání pro na rok 1816. vycházející „*Schulfreund Böhmens*“, čtwrtletně to wydáwaný spis o lepšjím nadání učitelů a gich wdow. Strany toho došel ho následujících utěšený vysoký ěuberniální dekret, kterýžto on ne tak za odměnu giž nabýtých zásluh, gako spíše za pozvání k wyzjnkání gich považoval. „*Die Landesstelle hat aus den Heften des Schulfreundes mit Vergnügen entnommen, dass Herr Professor aus eigenem lobenswürdigem Antriebe, gemeinnützige und belehrende Abhandlungen an die Redaktion des Schulfreundes geliefert, und sich dadurch um die Zwecke dieser vaterländischen Quartalschrift wesentlich verdient gemacht hat. — Die Landesstelle zählt es zu ihrer angenehmen Pflicht, dem Herrn Professor hierüber ihr besonderes Wohlgefallen zu erkennen zu geben.*“

Když roku 1818, wšeoobecným wyzvánjím Goho Excellencej pana hraběte z Kolowratů, tehdeğjho, o vlastenské

wědy a uměnj wysoce zaslaužilého neywyššjho purkrabj w Čechách, základ k vlastenskému českému Museum položen byl, nemeškal Millauer, aby na tomto spanilém, w sobě a následcch swých důležitém podniknutj tak aučinným způsobem neywraucnějšj patriotický podjl wzal, že od prozatimnjho téhož řjzenj roku 1819. spolusběratelem gednotliwých přjspěwků w Praze, roku 1820. teprw aučinkujcjm audem, pak wyborem, r. 1823—1824. prozatimnjm, abrzy na to skutečným ředitelem tohoto vlastenského ústawu gmenován byl.

Horliwá, všestranně zkušená literárnj horliwost Millauerowa nemohla král. české společnosti nauk tagna zůstati, domnjwalať se tedy, že gi přiměřenějšjm způsobem odměniti nemůže, leč když geg w držaném dne 6. čerwna 1819. řádném sezenj do počtu swých řádných audů přigme. Co takowý wynasnažowal se čilau horliwostj gak četnými w týkagjch se pogednánjch přicházegjcmi wědeckými pracemi, tak i podwakrátujm zastáwánjm Direktorátu ku prospěchu společnosti co neylépe dopomáhati. Zagisté dobře založená naděge na dlužné gemu wděčné uznánj ze strany spolku, gemuž nižádná prawá zásluha na wědech a uměnj lhostegna býti nemůže. Z téže přjčiny domnjwala se také c. k. universita, tak dostognému a wyznamenánému členu, gakož professor Millauer byl, genž giž roku 1820. a 1826. auřad dekana na theologické fakultě s chwalnuu obezřetnostj, powážliwostj a pořádnostj zastáwal, to neywyššj w moci gegj stogjej wyznamenánj dlužna býti. Roku 1833., 13. čerwnence tedy wywolily ho všecky čtyry fakulty *per acclamationem* za magnifika, mjstokanceljře a přésesa akademického senátu pro školnj rok 1834. Před njm nebyl geště nižádný Buděgowický, aniž kapitulár Cisterciátského řádu tento. stopeň cí dosáhl. W zmjneném nahoře dni wolenj zaslala král. dánská společnost pro starozitnosti w Kopenhažu na Millaueru pochlebný dopis, w němž gemu přigetj do třjdy swých řádných audů nabjzela. Toto čestné ponawrzenj však wděčně odepřel, mage za přjslušné, toliko koněm wědeckým gednotám se připogiti, gegichž záměry skutkem a gestotně podporowati s to gest. Tau měrau chowal se k Hornolužické král. společnosti nank, když ho byla roku 1838. za dopisugjeho spolnaua wywolila. Radosť Millauerowa byla nad těmito wyznačugjcmi počtami, bohužel! we dwau dnech po geho zwolenj za Rektora obdržénjm smutným náwěštjm o nebezpečné nemoci swého drahého otce, a brzy na to geště truchliwějšjm o geho na to dne 30. čerwnence následo-

wawšjm: úmrtj zkalena, an giž i swau. wraucně milowanau máteř po mnoholeté nemoci byl ztratil.

Gakožto rektor magnifikus osprawedlnil Millauer na sebe wzloženu důwěru university w auplně mjře; a w čase swěho theologického děkanstwj chwalně progewené vlastnosti, přjasný pořádek a zewrubnost milugjcjho, stále opatrnau obezřenostj a důstognau hodnostj si počjnagjcjho předstaweného a ředitele, utwrdil u wyššjm geště stupni. Geho počjuánj byla, w gednom každém působisti následek upřjmné přjchylnosti k vlastenské weleškole; a gehu šlechetné usilowánj, wyhledáwánjm gegjho prospěchu, na wšeo-bečné blaho mocně aučinkowati. Toto wznešené smeyslenj prowázelo ho při všem gehu konánj gakožto předstawený, učitel a učený, a neopomjgelo zaslauženau pochwalu skljzeti. Tak u př. byla mu neywyššjm présidialnjm dekretem od 30. prosince 1821. za přjčinanu od theologického cjs. král. direktorátu nad studiemi zadaných pälletnjch zpráv o theologickým studiam na pražské universitě pro gehu chwály hodnau a obecně prospěšnau horliwost, gakož i pro gehu přjhadnau přičinliwost obzwláštnj spokogenost od neywyššjho zemského řjzenj na gewo dána. Když byl roku 1827. a 1828. archiv pražské university w způsobu neméně účelným gakož i zewně přjgemným s nemalau ztrátou času usrowual, obdržel za to gak od neywyššjho c. k. zemského řjzenj, tak i od slawného akademického senátu mnohé pochwalnj dekrety. Gaké cti a gaké wážnosti Millauer se strany swěho kláštera požjwal, wyswjátá negen z praweného o něm nahore, nobrž i také z té okolnosti, že při předsezwatém wolenj 21. kwětna 1828. po smrti gehu ctěného opata, Isidora Deutschmanua, Millauer mezi 52 wolenci 24 hlasů obdržel; a wolený, an žádného třetjho čekance nebylo, ostatnjch 28 hlasů počjtal. Poslednj wyznamenánj dostalo se mu na krátce před gehu úmrtjím neywyššjm udělenjm bez tax titulu a hodnosti cjs. král. rady.

Namáhánjm a od roku 1827. často opakugjcjmi se přj-pady nemoci sesláblé zdrawj Millauerowo nedalo se giž ani těmi neyaněinliwěgšjmi žjdy opět napraviti, a on klesl na lůžko, na němž 14. čerwna r. 1840. swůg činný, uměnjm zaswěcený žiwot s práwě křesťanskau oddanostj na ochrlenj plic dokonal. Millauerůw průwod byl naneywejš slawný: gehu chowanci, sandruhowé, přátelé a ctitelowé prowázeli u welikém množstwj bezdušnau schránku gehu na malosranské swaté pole, kdež podlé řadowého bratra gehu Xawera Falka, doktora theologie a cjs. král. professora dogma-

tky, uložena byla. Kdo tak jako Millauer na ty ney-
 šj okolnosti, které by při geho pohřebnjm průvodu zachová-
 ny býti měli, ohled wzjti, ano i úmrtnj zprávu, pokropenj a
 poznamenánj cesty, kudy by se průvod bráti měl, a jiné po-
 dobné uspořádánj giž napřed s takan pokognostj určiti mů-
 že, gakan zpytatel děgin činy předků dle ceny gich odmě-
 řuge, ten zagisté lhostegně a útěchau náboženstwj posilněn
 smrti w oči hleděl. Gen žel! že deštivá powětrnost mno-
 hau učinila překážku.

Spisy dokt. a professora Maximillana Millauera.

Spisy theologického obsahu.

I.

*Rede bei der Fahnenweihe des 1ten k. k. Klattauer Land-
 wehrbataillons 1809.*

*Geschichte des Studiums der Pastoraltheologie an der
 Prager Universität. 1821 — 1832.*

Die Matriken der Akatholiken. Prag 1830.

II.

Ein seltener Pastoralfall von einer Akatholikin. 1814.

III.

*Nonnullorum S. S. Patrum de mendacio necessitatis
 iudicium.*

Zwei Pastoralfälle.

Ein Schreiben über die Sittlichkeit der Nothlüge.

*Direktivregeln für den katholischen Seelsorger, in Hin-
 sicht auf das neueste Eherecht.*

Trauungsrede bei der Vermählung einer Schwester.

Drei Pastoralfälle.

*Über den Vortrag der Glaubenslehre: Von den Versu-
 chungen des Satans.*

*Rede bei der feierlichen Ablegung eines katholischen
 Glaubensbekenntnisses.*

Praktische Bemerkungen über den Pfarrkonkurs.

*Vorschlag zu einem Einsegnungs-Ritus jüdisch gewese-
 ner neugetaufter römisch-katholischer Eheleute.*

Spisy pédagogické.

IV.

*Über den Gebrauch der Sprüchwörter, Denk- und Sit-
 tensprüche im Jugendunterrichte.*

*Das Katechetenamt als wesentliche Pflicht eines Seel-
 sorgers.*

Data aus der älteren vaterländischen Erziehungskunde. Winke für vaterländische Pädagogen und Katecheten. Predigtwürfe auf das Fest des heil. Wenceslaus. Ueber das gesetzkrässige Benehmen österreichischer katholischer Katecheten und Schullehrer gegen Kinder akatholischer und jüdischer Eltern, in Hinsicht der Religion.

V.

Literarische Anzeige über 3 geistliche Reden zur Empfehlung der Armen-Versorgungs-Anstalten:

VI.

Eine Abhandlung über Dispositionen zu Predigten.

VII.

Ueber die Einschreibungen der unehelichen Väter in den Taufmatriken, und über die Legitimationen der unehelichen Kinder durch die nachfolgenden Ehen der Eltern.

Positiones ex universo-systemate theologico, quas pro suprema doctoratus SS. Theologiae laurea, in magna aula Carolina publice defendet Xav. Max. Millauer die 23. Novemb. 1810.

Positiones, quas ex praelectionibus Xav. Max. Millauer, alumni ordinis Cisterciensis Altovadensi, publice propugnabant 1811—1819.

Institutio pastoralis in usum academicum, quam adidit A. Reichenberger. Latinitate donata Viennae apud Rehm. 1818—1819.

Wlästensko-historického obsahu.

Ueber ein elektrisches Meteor am 27. Jänner 1814.

Ueber Ursprung des Cisterzienser-Stifts Hohenfurt. Prag 1814.

Ueber den Namen Wok. 1815.

Diplomatische Nachrichten über das ehemalige Eremiten-kloster Heurassel in Böhmen. 1816.

Peter der I. von Rosenberg. Eine biographische Skizze. 1817.

Ueber die Erbauung der königl. Berg- und Kreis-Stadt Budweis in Böhmen. Prag 1817.

Ueber die Ruine „Klingenberg“ in Böhmen. 1817.

Vorwort zur Ballade der Fr. Karoline Pichler, über die Entstehung des Stiftes Hohenfurt: 1818.

Ueber das Wappen der Riesenburge von Osek.

Ueber das Wort: „Puff.“

Des Grafen Carl Bonaventura von Buquoy Tod, Grab und Reste. 1818.

Ueber die Begründung des böhmischen Nationalmuseums. 1819.

Der Studentenhandel, und einige kleinere Aufsätze. 1819.

Die Ruine: „Poresching.“ Ein Beitrag zur Topographie Böhmens. 1819.

Ueber böhmische und deutsche Sprache in Böhmen. 1819.

Beiträge zur Vaterlandskunde. 1819.

Fragmente aus dem Nekrolog des Gisterzienserstiftes Hohenfurt. Prag 1819.

Sermo Hilarii Litomericensis, ad Senatum populumque Pilsnensem. E codice Osecano. sec. XIV. (sammt seiner Biographie.) Pragae 1820.

Kritische Beiträge zu Voigts Versuch einer Geschichte der Prager Universität. Prag. 1820.

Ein antiquarisches Räthsel. 1820.

Vaterländische Kuriositäten; und zwar:

a) *Der schwarze Thurm in Eger.*

b) *Der Prager Alistädter Brückenthurm.*

c) *Das Schlauer Wahrzeichen.*

d) *Die Grossgerätzer Glockeninschrift.*

e) *Das Rosenberger Majorat.*

f) *Der Name „Ottokar.“*

g) *Viehzeit des XIV. Jahrhunderts im Süden Böhmens.*

Einige Ahnen der Grafen von Harrach. 1820.

Die Herren von Walch in Oberösterreich.

Data aus der älteren väterländischen Erziehungskunde.

Erklärung der alten Glockeninschrift im Dorfe Dobrey. 1821.

Eine literarische Anzeige über Pilsen.

Bemerkungen über das Sprichwort: „Sub rosa.“

Denkwürdigkeiten. Ein Beitrag zu Hellwigs Zeitrechnung. 1821.

Proben aus einer ungedruckten Geschichte der Prager theologischen Fakultät.

Die Lebensbeschreibung des ordentl. Mitgliedes Gottfried Dlabacz: — dann die Bruchstücke der Geschichte der k. böhm. Gesell. der Wissenschaften von den Jahren 1820 bis 1830.

Böhmens Denkmale der Tempelherrn. Prag 1822.

Erklärung der Inschrift eines alten Taufbeckens in Nord-Island. 1822.

- Die Ritter von Poresching im Süden Böhmens.*
Die Rolandssäule an der Prager Brücke.
Die Rolandssäule am Leitmeritzer Rathhause.
Ein zweiter Ring des Papstes Pius des II.
Übersicht sämmtlicher Aufsätze in den Abhandlungen
der k. böhm. Ges. der Wissenschaften. 1823.
Die Quartalsberichte über das väterländische Museum.
 1823—1826. — dann die monatlichen Berichte darüber
in der Monatschrift dieses Institutes von den Jahren
 1827 bis 1829.
Die Vorträge der Geschäftsleitung bei den Generalver-
sammlungen des Museums in den Jahren 1824—1829.
Diplomatisch-historische Aufsätze über Johann Žižka v.
Trocnow. Prag 1824.
Über Klášterec bei Münchengrätz. — In Grafs Geschich-
te der Tempelherrn. 1825. S. 105, in der Anmerkung.
Eine genealogische Berichtigung. — Im Wiener Archiv.
 1824.
Über die böhmischen Hüte der Vorzeit. — In der böhm.
Zeitschrift „Milina.“ 1825.
Übersicht aller bisher bekannt gewordenen böhmischen
meteorischen Metall- und Stein-Massen.
Der böhmische Feldherr Pandobes. 1825.
Kaiser Ludwigs Tod.
Der Meister Wenzel Gai.
Die Plasser Denkmünzen.
Des Prof. Sedlaczek böhmische Mathematik und Physik.
Ein Beitrag zur Oestreichischen Münzkunde.
Zwisch von Rosenberg.
Eine diplomatische Anfrage. —
Der Orden des Totenkopfes.
Böhmens Eisenbahn.
Ein Vortrag über den deutschen Ritterorden in Böhmen.
Der böhmische Reichsbaron, Wilhelm v. Rosenberg. 1826.
Die strenge Sühne. 1827.
Nächtliche Sicherheitsanstalten der väterländisch-Vorzeit.
Die Ruine Maidstein.
Fünzigvier Nekrologe der im gegensärtigen Jahrhun-
derte verstorbenen Mitglieder der Prager theologischen
Fakultät, und zwar vom Hafenecker bis Grafen Chotek
Fürstbischof zu Olmütz in verschied. Zeitschriften.
Das Siegel des Meister Johann Hus. 1827.
Die Originalmatrik der Prager juridisch-kanonischen
Fakultät (aus dem XV. Jahrhunderte.)

- Beiträge zur Geschichte der Belagerung der k. Hauptstadt Prag durch die Schweden im Jahre 1648.*
Über das Rektorats-Programm des Dr. Held. 1827.
Nekrolog des Hohenfurter Abtes Isidor Teutschmann. 1828.
Reihenfolge der Äbte des Cisterzienser-Stiftes Hohenfurt.
Das Testament des vaterländischen Gelehrten Joh. Matthias a Sudetis.
Die ursprüngliche Königsauer Bibliothek.
Bruchstücke aus einem Briefe von und über Karlsbad 1829.
Die Grabstätten und Grabmäler der Landesfürsten Böhmens. Mit einem Grundriss des Prager Doms. 1830.
Die Kirche zu Bohnitz. Sammt einem Facsimile v. J. 1152; Prag 1830.
Die Legenden auf einem Numus eines Herzogs Boleslaw. 1830.
Über einen alten, (für böhmisch gehaltenen) auswärtigen Denar.
Über die ältesten Rektoren der Prager Universität. 1831.
Der Melniker Becher: — und: Die alte Glocke im Stifte Bmáus.
Literarische Anzeige der Abhandlung des H. Kurz über das Passauer Kriegsvolk in Böhmen im Jahre 1611.
Der deutsche Ritterorden in Böhmen, 1832.
Das alte Siegel des Klosters Schwatz: — Der Mileschauer Berg nach Balbin: — und: Die übrigen Teplitze der Welt 1833.
Die Teplitzer Gelehrten.
Sternberg bei Schlani in Böhmen. Ein Taschenbuch für die dortigen Kurgäste. Prag 1833.
Series Rectorum Universitatis Pragenae ab unione academiarum Carolinae ac Ferdinandeae (1651.). Pragae 1834.
Teplitz vor 300 Jahren: oder böhmische Dichter Thomas Mitis; und seine Idylle über Teplitz. Prag 1833.
Über einige kirchliche Alterthümer Böhmens, und zwar
a) den Hirtenstab, und
b) die Fürstenkrone der ehemaligen Äbtissinnen zum heilig. Georg am Prager Schlosse.
Beiträge zur Lebensgeschichte des heiligen Bernard.
Das dritte hundertjährige Jubelfest von der Stiftung des jungfräulichen Ordens der heil. Ursula. 1837.
Über den Zustand der theologischen Bildungsanstalten im Königreiche Böhmen, von der Einführung des

Christenthums, bis zur Errichtung der Karolinischen Universität, d. i. von 845 bis 1347. 1839.
Ueber einen angeblichen Siegelstempel des h. Bernard.
Akademische Feierlichkeit; (am 9ten Juli 1839.)

Názew „Ewangeljci.“

Od

Gottharda Holubáie,

kapitulára na Strahowě, a administrátora w Šárce u sw. Jana.

Známoť, že odpadlci cirkwe hned w prwnjch stoletjch buď po těch, kterýmiž se swěsti dali, rádi se nazýwali, aneb od zvláštnjho učenj u wjře přjgmj sobě dáwali, chtěje se tak dobře od giných rozeznati. Tak se též pozděgi přihodilo, an Luther se swými staupenci gednotu cirkwe roztrhl, tak že tito od něho nové učenj přigawše, i geho gména sobě obljbili. Než to při tak zwané německé reformacj neydiwněgšj, že nowá ta konfessj msiwšj se záhy w učenj wjry a pustiwši s očj dřewnj swé symbolické knihy, až na tyto doby několikráte swé přjgmj též změnila, a tudž i gménem „wyznánj ewangelického“ swětu se ohlásila. Tak až podnes a to skoro wúbec protestanté oboghjo rozšjřeněgšjho wyznánj nazýwagj se „ewangelickými křesťany“ aneb gen zhola „ewangeljky“, tak sice, že tohoto názwu i zúst katoljkůu tétěz wěci méně žetných a o protestantech mluwjejch, bez ostýchánj slýchati gest. *) Tohoto gména odpadlci dáwno giž užwagj, an hned léta 1520., tedy geště před wyhlášenjm aušburské konfessj, která se teprw léta 1530. dne 25. čerwna stala, Thomas Münzerus co „ewangelický“ predikant do Zwikowa powolán byl. I w české cirkewnj historii památky některé toho nalezáme. Utraquisté w Čechách, rokem 1609., ačkoliw gen podlé gména, w skutku ale prawj protestanté, bywše žádostiwi dáwno a násilně hledané swobody náboženské na cjsaři Rudolfsu II. wydobyti, mezi ginými důwody podpjrali prosby swé i tjm, že odkazowali na krále Matjáše, který byl giž stawúm rakauským, owšem že

*) Podobným způsobem gmennuj katoljci častěgi wyznawače odtržené cirkwe řecké „starowěrci“, poněwadž sobě tito neydrjwe takowé gméno osobili; ač gisto gest, že toliko my katoljci až podnes se držíme staré wjry, a předkem tak slantí můžeme.

gen, aby snad pokog w zemi tjm spjše obhágil, podobné u-
dělil swobody. To a giné wjo bylo přjčinau, že gmenowa-
ný cjsar, byť dosti nerád, konečně onen powěstný *mágestát*
i w Čechách wydal. Tento však, dřjwe než wyhotowen a
doručen býti měl, zřegmě tak nazwaným direktorům utra-
quistským oznámeno, že w něm slovo „ewangelický“ wy-
puštěno, a na geho mjstě „sub utraque“ postaweno bude.
— Bud' giž ginák nčený Rudolf měl za to, žeby téhož přj-
gmj protestantům užjwati neslušelo, aneb nechtěl o strpenj
giné konfessj w Čechách leč gediné Utraquistů wěděti. — A
taktěž wšjm právem ze strany katolické protestantům téhož
pogmenowanj odpjrati můžeme, a to tjm wjce, an ledwa kdo
z nich s to bude, slušnost téhož gména osprawedlniti a silný-
mi důwody stwrditi. Newšjmagjce sobě nesčjslného mjuňenj
tak rozličných sekt, obraťme se gen k dvěma hlawnjm stran-
nám protestantůw, na kteréž se nynj rozdělugj, kteréžto proti
cjrkwj stogjce a učenj swé hágjce pod gménem *supernatu-
ralistů* a *naturalistů* w učeném swětě dosti známi gsau.

Prwnjch co se týká, mohloby se poněkud řjci, že oni
asi potud k takowému pogmenowanj gakausi nápadnost
magj, pokud se geště k ewangelium hlásj, geho -pewně se
až potud držj, ge w uctiwosti chowagj, a pjsmo swaté —
(deywe tomu, žeby ono ewangelium stegného významu bylo,
což předce w prawdě neuj) — za základ wyznánj swého
prohlašugj. Než ale téhož názwu, gakožto přjgmj gakeho-
si zwláštnjho křesťanského sboru, ani těmto přiwoliti nemů-
žeme. Neb ono přjgmj musj takowé známky na sobě né-
sti, kterýmižby sbor ten ode všech giných gakausi před-
nostj se ljšiti mohl. Ewangelium ale, gak wědomo, gestjž ne-
toliko gegieh, nýbrž všech ostatnjch křesťanských gednot.
Tak bychom se my katoljci, kdyby potřebj bylo, předkem
ewangeljky pogmenowati mohli a měli, an welmi snadno se
lze přeswěděti, že w chrámjch našjch ani Koran, ani Zend-
Awesta, nýbrž ewangelium čjtáme; a protestanti ewangelium
od katoljků magj.

Aneb měli bychom snad řjci, že protestanté proto gmé-
no ewangeljků wýhradně zaslughj, protože gen oni weskrz
swobodné čjtánj a skaumánj pjsma všem swým přjdržencům
powolugj? — Než ale o neslušnosti takowého powolenj, ga-
koby všickni křesťané pjsmo swaté wedlé weškerého obsahu,
w každém přelozenj, a bez wyswětlugjeho wýkladu, čjtati
směli, giž od samých a to sice rozumněgšjch protestantůw
tolik psáno bylo, že zde od dalšjho té wěci pogednánj pře-
stati můžeme. Budiž zde gen tolik podotknuto, že práwě

my katoljci pjsmo sw. proto u wětšj držjme wážnosti, nežli naši protiwnici: gelikož ge před bludným wýkladem a zneuctěnjm tjm obhágiti hledjme, že čtánj weškerého geho obsahu, w každé podobě, a beze wěj wýmjnky wšem čtenárům bez rozdjlj ueschwalugeme.

Anebo snad proto protestantům přislušelo by gméno ewangeljků, protože biblj gedinau za základ a neyvyššj pravidlo wjry swé přigjmajce, k nj ani ústnjho podánj, ani žiwé wýpowědi pravidelného auřadu učitelského nepřidáwagj? — Ale což nemagj oni symbolických spisů? — A práwě ti, o kterýchž nyj mluwjme, — bez odporu lepšj strana mezi protestanty, — nemohau bez těchto spisů býti; dobře nahljžegjce, žeby bez nich neskončeným zmatkem rozličných důmněnj, nemagjce čeho se přidržeti, zmjtáni byli, a konečně wždy se rozmáhagjcej newěře gako naturalisté se poddati museli.

Dále pozorowati slušj, že slowo Ewangelium w dwogjm smyslu se béře. Rozumjme-li njm wůbec gen radostné poselstwj spásy, ono blažené ohlášenj, že Wykupitel k spasenj lidskému se zgewil — Mat. 4. 23; 9. 35; Luk. 2. 10.; tuž přjgmj „ewangeljků“ wšem se hodj, gešto geg co Wykupitele člowěčenstwa uznáwagj. Rozumjme-li ale tjm slowem čtvero wypsánj žiwota Spasitelowa, gakéž ode čtyř geho bezprostřednjch neb prostřednjch učednjků zaznamenané máme: i tuž opět prawé upotřebenj téhož pogmenowánj newyplwá, an protestanté negen tyto čtyry knihy, nýbrž celé pjsmo swaté, tedy kromě těchto též ostatnj spisy nowého a starého zákona za pravidlo wjry swé přigjmajj. A tak se ze žádné strany wzhledem na toto pogmenowánj shodnanti nemůžeme.

Gak asi wěc ta wyhljžj se stranau druhau, totiž *naturalistů*, ke kteréž tyto doby, neywjce pak w literárnjm swětě přewýšngjcej počet protestantů náležj? Ti, gešto wšecku snahu swau tam obracj, aby knihy swaté nowého i starého zákona, a neywjce tato čtyry ewangelia o gegich wážnost připrawili; ge co wýtworthy pozděgšjho wěku a neznámých spisowatelů wykřičeli; wšeliké z nich wyprawowané diwy co přirozeným během tworené wyložili; w nich obsažené učenj wjry a mrawů podlé ljhosti a vlastnj sanstawy přewrátili; wyššj gich wnuknutja powahu Božstwj odepřeli; aneb docela ge [za hácky, a spisowatele gegich by za lháře wyhlásili; ti, gešto wůbec radostné poselstwj spásy (*Εὐαγγέλιον*) neuznáwagjce, w Spasitele a Wykupitele padlého člowěčenstwa newěřj; gedujm slowem, ti gešto wěj mocj ewangelium w nic obrátiti usilugj: zasluhgj-li také gména ewangelických? —

Zasluhgjt téhoz gména, ale dočista w giném wýznamu, w onom totiž, w kterémžto obyčegně u Řjmanů wjtězoslawnj wůdcowé netoliko od zemj, kteréž wydobyli: nýbrž faké od měst, kteréž w popel obrátili a w niwec uwedli, něgakého přjgmj obdrželi, gako n. př. *Scipio* přjgmj došel *Afrika-nus*, protože *Afriku w pustinu obrátil*. W tomto smyslu, a gen w tomže musegj giž nynj mnozj protestanté „Ewangeljci“ nazwáni býti.

Z děgepisu cjrkewnjho.

Od

Josefa Dobicera,

kaplana w Sutomě blíž Lowosic.

An rozpečetěná kniha, w njž mnohotwárné způsoby a žiwoty vzdálených časůw, národůw i gednotliwcůw rukau prawdy neljčené zaznamenáni gsau pro potomky, ducha wděčného, rozgjmagjcjho a interessj člowěčenstwa stjhagjcjho bawj a zagjmá: kterak mnohem wjce wjtáno nám býwá wywinovánj a rozprostjranj přjhd a událostj, kteréž se síaly takořka u práhu našeho domowa, a kteréž i národu našeho samého a stawu geho náboženského týkagj se. Protož čjtatelům našeho časopisu wážného nemilo nebude uwážití, co byla: — *Gednota bratrská*.

Sicut cavendi sunt, qui habent speciem bonae vitae propter dogma nequitiae: sic et illi, qui integrae fidei et doctrinae sunt, et turpiter vivunt. Chrysost. sup. Mat.

1) *Gednota*, až do našich časů dochovaná, a po wjce než gednom swěta djlu roztraušená, půwod swůg má od oněch spogených bratřj, genž w stoletj 15tém ze sboru Husitského powstali. Co a gaká protiwenstwj pro swé odpory snášeli a gak stjháni byli, bádatele historického tagno býti nemůze. Ačkoliw náramně pronásledowáni byli, přede však společnosti této andowé se pod firmou „*čestj a morawštj bratřj*“ u welikém počtu až do času reformacj udrželi. S Lutherem se spogiti, bylo gich usilovánj. — A však utiskowanj rozutekli se do Polska a Pruska (mjr w Sendomjru r. 1570.) Že pak wogna 30tiletá nešťastně se skončila pro protestanty w Čechách, tedy sjla oněchno tu pozůstalých buďto ze země našj se wystěhowala, aneb po skrytě se tagila. Mezi těmito byl též geden muž sláwy Ewropské.

2) *Jan Amos Comenius*, Morawan, w Čechách wychován. Muž to, genž k wybraušenj, zwelebenj a opodstatněnj mluwozpytu, návodectwj a wychowatelstwj proklestil cestu slowem i pérem wšj téměř Ewropě; zvláštnj sobě wydobiw zasluby o nowé zakotwenj gednoty bratrské. Byliě narozen r. 1592. w Kanně; r. 1616. učiněn rektorem w Přerowu, kdež gakausi školu realnj zarazil; r. ale 1618. w Fulneku kazatelem a spolu dohlížitelem školy taměgšj. Od r. 1624. musel se tagiti; až po dwau letech se utekl do Polska. Tu w Lise mládež wyučował weřegně a wydal opět: „*Janua linguarum reserata*“, kteráž w dwanaćtero řečj ewropských i do několika východnjch přetlumočena gest byla. Gakau řadu knih wydal, wiz Balbini docta boh. p. 317. II. — Co do gehu prawowěrnosti, lpěl na wýrocjch domělych proroků a na spisech giných třěštěnců wěku swého. Za přjčinau oprawy školnj až do Šwédaska, Angličan a do Sedmihradské zemi powolán byl.

3) Na gedné synodě, genž w Lise držána byla r. 1632., zwolen byl za biskupa rozprchaných bratřj w Čechách i na Morawě. Onť byl ten neyposledněgšj, genž důstognostj tauto se stkwěl, a r. 1671. zemřel. — Geho dcera Alžběta prowdaná za gistého Petra Figula, gehož gméno přezděno Jablonský, porodila znamenitého králowského pruského dwornjho kazatele přednjho, Daniela Arn. Jablonského. — Kam se koli obrátili staupenci gednoty bratrské, stjháni gsauce, útěchy swé hledali w Sasku, w Lužici wyššj a u Franků. W Drážďanech okolo r. 1670. spolčilo se gich na 1,000. W ten čas byl též w Litwě giný spolek z 900 osob sestáwagjej. Tytjž město w té kragině založili. Ostatnj wywedl gistý Křištof Dawid, který před několika lety z Morawy do Beroljna přišed, tu k gednotě se přihlásil, a kterýž nyny gako tesař w Görlicjch pracowal. Tentjž se seznámil s hrabětem z Zinsendorfu, genž po nawráceuj se z cest swých panstwj gedno sobě zakaupiti obmýšlel; i chtěl u společnosti gednoho kazatele sám we vzděláwánj poddaných swých mjtj auřastenstwj.

4) Narodil se r. 1700. w Drážďanech. Geho otec byl auřednjkem u dworu kr., a geho děd Maximilian Erasmus statků swých za hágenj wjry swé zanechaw w Čechách, uсадil se w Oberburku bljž Norimberka. Ztratil ale otce swého hned z mládj; geho máteř, Charlotta Justua, rozená swobodnice z Gersdorfu, učenostj swau rovně tak gako nábožnostj powěstná, přeckala i manžela swého i syna. Proto gehu babička ho k sobě wzala. Co gedenáctiletý gi-

noch byl dán do vychowatelny w Hale. Tuto se pod Frankem wědám a prowozowanj nábožnosti učil. Giž tenkrát s mladými swými saudruhy držel w zákampjch spolky, w nichž modlenj bylo přednjm cwičenjm. Tehdáž také wešel w přátelstwj s gistým panem Fridrichem z Wattewillu, aby i ty newěřejej, ku kterýmuž si žádný netraufal, obrátit mohli na prawau cestu, ne-li sami, aspoň skrze giné, kteréžby gim Báh okázal.

5) Wšak ale geho nebožtjka otec bratr nebyl s tjm-to geho počínánjm docela spokojen. Poslalš ho tedy roku 1716. do Wittenberku, tuž měl Zinzendorf swobodněgšjho smýšlenj způsobu nabyti. Než ale w naděgi swé zklamán byl; neboť mladistwý hrabě práwě tamtéž zásady wsaté proti odporům powstáwagjcjm rázně brániti přjležitost měl, a potwrditi se w nich geště wjce. I studowal tu libomudrcwj, historii a práwa pilně, cwiče se we všeligakých učeních wěcěch; přitom wšak setrwáwal na modlitbách po celé noci, a w rozgjmánj slowa Božjho kocháwal se; neděle byla mu postem, w njž on byl zvláště pilen swých pracj. Geště wjce, když roku 1717. reformačnj jubileum we Wittenberce slawně bylo držáno, w ten den wjce truchlil než se wese- lil. Při té přjležitosti zosnowal pjsěň, w njž sobě stěžu- ge na bjdný staw cjrkwě protestantské; že z nj málo co dobrého se dá nadjti, prawil, obáwage se tresta těžkého, genž čeká těchto newděčnjkůw. — Tož co do powahy geho morálnj.

6) Co do wzdělánj geho scientifického, učil se pak sám pro sebe s welikau oblibau a snahau uměnj a wědám bohoslownjm z pjsěm swatých a pracj theologických; rozbjral theologické rozepře, i spolu pjsma zdánliwé z obau stran, a radil se i také se znamenitými bohoslowci. — Nic ho přj tak nemrzjwalo, gako cwičenj se w tělesných obratno- stech, gimž pauze z poslušnosti se podrobowáwal. Ale i tu se s dobrau poradil; neb učil se křepčiti s tjm pewným předsewzetjm, nikdy že to nebude prowozowati. Nelze-li mu bylo hře zeela se wyhnauti, wýhru ustanowil chudým. A wšak nade všecko paměti hodné gest za geho se we Wit- tenberku zdržowánj, že co osmnáctiletý mládenec mezi ney- wznešeněgšj bohoslowci stran obau, w které se tehdáž od- padlický shor (ne cjrkwě nerozdwojitelná) rozdělil, ne bez- gich wědomj přidržowati se neostýchal.

7) Mezi wittenberskými učenci byl tehdáž gistý Boho- mil Wernsdorf, muž to wěhlasný. Gsa mjrný we swém smý- šlenj a wýtečnj powahau swau kazatelskau dogal gednau

swan řečj důtkliwau mladého hraběte srdce tak, že ho všecek zamilowal. A seznámiw se s njm, upewnil se we swém předsewtzj, stawu duchownjmu se oddati, ač se domnjwal, žeby prawj geho členowé nebyli u wáznosti všech lidj. — Napotom, ač mimo swau prawau wůli cesty konati začal (r. 1719.), w Utrechtu wědám se přiučil geště wjee. W Paříži nalezl wše u weliké rozhořčenosti skrze ballu Uniženitus. A wšak neyrozšafněgšjch křesťanů w biskupjch a duchownjch z strany Apellantů shledati se domnjwal. Než ale cesty geho do Šweycar konané byly přjčinan, že on se stal mjrným posuzowatelem náboženstwj giných; záhy nabyl náhledu toho, že Řjmšj katoljkowé i tak zwaj reformowanj účastenstwj na wědném blahoslawenstwj mohau mjeti, a že cjrkew prawowěřcj po weškerém swětě se rozkládá.

8) Gak mile z cest swých do swé otčiny se nawrátíl, nadarmo se ucházel o dowolenj u přjhzuzných swých, totiž, aby mohl swatému Ewangeliom w službu se oddati; gelikož oni toho domněnj byli, že by w swětských zaměstnanjch gsa postawen wjee prospjwati w stawu byl. By gim ale přede po wůli byl, wzal na se auřad u vlády zemské w Drážďanech. Než cjl swůg přednj neustále mage před oči-ma, byl přitom učitelem mrawopořestnosti; napomjnal, káral, poučowal giné ústně i písemně, a nehylo neděle, aby nehyl wystaupil we walném shromážděnj lidu weřegném we swém domě. Tento dům, gak děgepisee Spannenberg prawj, podobal se oněm druhdy držaným *collegiis pietatis*.

9) Mezi tjm na geho panstwj Bertholsdorfu r. 1722. se nsadilo deset osob, z Morawy se wystěhowawšjch, w Hutberku bljže silnice do Citawi wedaucj. Gedna z nich prawila, že obec ta zrůstajcjej pod ochranau (Hut) Páně (d. Herrn) gest. Odtud to mjsto *Herrenhut* pogmenowáno. Znenáhla společnost tato se množila, obzwláštně když z předu uwedený Křiřtof Dawid mezi nimi býdlel. Po dwau pak letech sám hrabě Z., u nich zůstáwage, řjdl a spravowal obec tuto, daw gi ustanowenj podrobná, kterak všickni wespolek se chowati magj k sobě i k giným. Nadto Herrenhut obýwajcjej „wzkřjřenci“ magj mjeti neustále laskawost ke všem bratrům a synům Božjm, gakého by koliw náboženstwj byli. Wywoleno bylo dwanácte „staršjch“ sprostých i rozšafných osadnjkůw. Obec té předstawený byl sám hrabě. Zařasté se rokowalo o „dobro obecné.“

10) Z oněchno dwanácti byli čtyři losem (nač mnoho dáwalo se) zwoleni, a neměli o tom pochybnosti žádně, že sám Spasitel tjmto způsobem ge ustanowil. Držána byla

bděnj nočnj modlenjm a zpjwánjm odbywaná, při kterýchž i hrabě nemálo kdy přjtomen býwal. I powstali spolky (Bauden), w nichž dwa neb tři aneb wjce gich we gměnu Ježšowu se sešli, o wnitřnj staw mrawnj pospolu se radjce. A tak bratřj a sestry gmjni byli od hraběte dle pogimenowánj Českých bratřj. Ano hrabě ustanowil k wyčištěnj bludů a nečestj sand obecný. Odkud kázeň obce, njž ale nižádný wpád do právomocnosti swětské se neučinil. — Starožitné ctiné a chwályhodné ařapy utužowaly lásku bratrské wazby.

11) Mnoho wěděti a wěřiti dle zásad hraběcejch nebylo potřebj, toliko hlawnj učenj o wykaupenj a spasenj Kristowu, a to by mělo nazwjce gen cjtjno býti. Wše nábožné sobě počjnánj w huntj a puzenj i tauženj pobožném gednotliwcůw se základalo; což arci na mysl a žiwot gich nemálo působilo. Wykládánj pjsem swatých nebylo geho; to že Bůh dáwá. To též gegich theologie skrowná o krwi a křjži Krista oswědčuge dostatečně. Měl hrabě u wyučowánj swých dozorce, kterj bděli nad swědomjm a mrawnjm stawem giných a kárali ge z přestupkůw (karatele); genž mile, dogjnowě a přjnsně předstawowali gim činů zlych následky; ano i, co se stalo, začasté udáwali u staršjch aneb docela u saudu. — Hljđánj nemocných hlawnjm gegich úkolem bylo. Takž i hogné almužny a dary rozdáwali gich almužnjci ustanowenj. Na pracowitosti audůw gich mnoho záleželo. Aby dobré a laciné wýrobky se prodáwali, přjnsně bylo dohlženo. — Gistá slowa a pjnsně swaté na každý den uloženy. — Neděle gim swatoswatá gest. —

12) Otec na slowo wzatý sekty té střjzliwé, pracowité, poslušné, wljdné, swědomité a spráwné, lidomil hrabě Zinsendorf zemřel 9. kwětna roku 1760. — Kdosi wynesl o něm saud takowý: Člowěk byl wýborného ducha i welikého nadánj, ač nesauzwučně wywinutého. Nadobyčeguá geho obrazotwornost měla pewnau pamět a přirozený důwtip. Přičinliwost a aučinliwost geho weliká, mnoho podnjkagcej, prowázela geho neodwolatelné záměry. Znage se dobře w biblj, nebyl takto hrubě učený, aniž filosof, gjmž aniž nechtěl slauti a býti. Bez učené wýmluwnosti gsa, mnoho měl slow důrazných a důtkliwých na pohotowě. Swan ctižádot uměl chyře zastjrat, když štěpil, co sám chtěl. —

Swatý Auřustin prawj: „Diversis in locis diversae sunt haereses: sed una mater superbia cunctas gignit.“

Cesta po Říši,

kterau w podletj 1841. konal

Wacław M. Pešina,

kanownjk na hradě Pražském, redaktor.

Wědomo mnohým, že se mi w loňském létě událo po Německé Říši daleko široko cestowati. — An gsem se nawrátil, došlo mne pobjdnutj, ústnj i pjsemnj z mnohých stran, abych, což gsem wše widěl a zkusil, čtenárům Časopisu našeho sdělil. Ačkoliw přjčina a účel cesty mé byl pauze cjrkewnj: abych totiž neyvyššj a neyslawnějšj stawbu swěta w gotickém slohu, a to sice *přewelebnj chrám Páně w Koljně nad Rýnem* zhljdl; a ačkoliw gsem wskutku wšude předkem chrámy Páně nawštěwowal a wšeho tam znamenitého si wšjmal: předce gsem sobě pořádného poznamenánj nezaložil; neb gsem předně nepředwjdal, žebych se tak daleko a do tak mnohých a wysoce znamenitých mjst dostal; pak gsem wšude, gen gako w letu, na krátce pobyl. Prwnj ono wybjdnutj mých bližšjch dobrých přátel pomínul gsem newšimnutjm, aby mne snad wýčjtka marnosti, gako bych se cestowánjm swým weřegně chlubitj chtěl, w oči třena nebyla. Když ale nynj z wjce kragů milé vlasti gedno nalehánj po druhém — a to od mužů a přátel na slowo wzatých mne docházj: nechci mlčenjm uraziti wzácné šetrnosti gegich ke mně a pochwalné gegich zwědawosti; a odwážjm se, z toho co gsem zpozorowal anebo w cestopisech se dočtl; a o čem sauditi mohu, že rádo čteno bude; to wzácným odběratelům Časopisu našeho, tuto upřjmně sděliti.

Po wygtj lhůty léčenj zchurawělého zdrawj mého w láznjch Mariánských dostalo se mi w měsčji Srpnu w *Kunšwartě* přemilostného pozwánj, abych s *wysoce wzácnuu společnostj na Johannisbergě*, 3 mjle od Mohuče ke Koljnu, na prawém pobřežj zelenělesklého majestátného Rýna (78 mil od Prahy) cestowal; odkudž mi dowezenj do Koljna nad Rýnem obětowáno bylo. — Za tauto přjležitostj dostalo se mi, w osmi týdnech přes 500 mil progeti, a na těch cestách následugjej slawná města poznati; a sice: *Cheb, Kulmbach, Bamberg, Würzburg, Aschaffenburg, Hanow, Frankobrod* (na Zelezné dráze *Wisbaden*, pak *Biberich* a slawný *Johannisberg*; — odtud *Mohuč, Wormacii, Manheim, Spjyr*, (na Zelezné dráze) *Heidelberg, Bruchsal, Durlach, Karlsruhe, Rastadt, Baden, Štrasburg* (na parujm woze)

Schlettstadt, Kolmar, Mühlhausen, Hünningen Basilegi; odtud zase *Fryjburj, Breysach*; odtud na parnj lodj *celj Rjnu* 50 mil délky, w gednom plawenj, we dwau dnech až na *Johannisberj*; *) odtud opět na parnj lodj po Rjnu středem měst rozkošného *Rheingau, Geissenheim, Rudesheim, Bingen, Lorch, Bacharach, Kaub, Ober-Wesel, Goar, Goarshausen, Boppart, Braubach, Lahstein* mezi *Koblencem* a pewnostj *Ehrenbreitensteinem* okolo *Newwiedu, Andermachu, Lince, Remagenu*, a uniwersitnjho města *Bonnu* — *přewelebnj Koljn*, odtud po železné dráze *Cáchy* (*Aachen*), *Trewjr, Koblenc* a opět *Johannisberj*; odtud přes *Wisbaden, Frankobrod, Aschaffenhurj* a *Würzburg, Norimberj, Rezno* (*Rejensburj*) *Walhallu*, slawnj *Mnichow, Aujspurj, Freysing, Lancut, Straubing*; odtud *Dunag* na parnj lodj, *Passow* a *Linec*; odkud gsem přes *Budějowice* a *Bechyni*, 15. řjgna zase do rozkošné *Prahy* šťastně se nawrátíl. Událo se mi tedy na cestě této shljdnantí *Německau Řjše*, pak (ačkoliw gen po hranicjch), též i *Francouzsko, Šweycarsko, Hollandsko, Belgii* a *Lucenhursko*.

Prwnj, nač gsem při nastaupenj mé cesty byl pozoren, gest, že *sklonina od Čech až k Rjnu* náramně náhle se nřjzj. Důkazem toho patrnjw byla mi řeka *Mohan*, kteráž na tétéž hoře, co naše *Oharka* (*Egerfluss*) mezi *Weissenstadtem* a *Gefresem*, na 3635 střewjcjw vysoké sněžce swjg počátek bére, a přjmo k západu, k Rjnu běžj: anať se *Oharka* na východ k *Čechám* otáčj. — *Weškerá řjše Německá* ležj na kůře pjskowého kamene, kterýž k *Čechám* bjly, k Rjnu čerwenj gest, a gako mýdlo krásně tesati se dá. Proto bylo starobylému křesťanstwu welice snadno těch mnohočetnjch welikáuských chrámů *Páně*, na kteréž *Řjše* bohatau gmjna býti může, sobě wystawěti, tak že *Pražskj králowskj chrám Páně* proti nim gen co prostranná kaple wyvádá. Z kamene tohoto stawj se domowé lehce, čerstwě a sličně; obyčegně gen s gednoduchjmi okny, což oku českému se neljbj; wětřjm djlem geště w slohu starobylém; kterýž se njstem docela bez omjtky gen tak surowj necháwaj. Čjm hlžje huď k *Šweycarům* anebo k *Hollandu* přicházjš, tjm starobylegšj stawba, pro milownjka starobylosti wzácná a welebná, odwětwe swé rozdjlné magjcj, neywjce we formě oken a štjtu se gewjej, se nacházj. Ano ge-

*) Práwě oznamuj nowiny, že letos těch 60 mil z *Basilegi* do *Mohuče* po Rjnu parnj lodj za geden den se wykoná! —

den dům w Kolíně, blže arcibiskupského chrámu Pánda, w průdelj swém nezdá se žádně zdi mjtí: an gedenácte oken, gdnio hustě wedlé drohého, sestřádaných nagdeš; kde mezi dwěma aukýma nižšima wždy prostřednj wyššj taženo gest. Čjm blže k Nizozemj, tjm gsau při nowých nákladnjch stawbách okna šjršj a wyšši, až na malý sáh široká a ke 1 1/2 sáhu vysoká. — Nezapomenu též na židowskau nlici we Frankobrodě, welice aukkau, w kteréž starohylé domy ze dřewa s hustými aukkými okny, od střechy až po prwnj poschodj křidlicj přikryty gsau, tak že gako pancíři obloženj wypadaj; mezi kterými onen matky powěstnjých Rothšildů wyuniká.

Druhé, co gsem poznal, gest: chceš-li sobě zamilowati vlast swau, dey se na cesty, gdi do ciziny: a přeswědčjš se, že vlast twá, málo od tebe ceněná a málo wšjmaná, wjce dogemnosti do sebe má, nežli bys sobě pomysliti mohl. Tak tě po Řjši cestogjejho na prwnj pohled ony *mezopotánské rowiny* překwapěgj, ale brzy také omrzegj. Mezi těmito gmenugi obzwláštně rowinu od Hessenthálu přes Aschaffenburğ, Hanow, Frankobrod, Höchst, Hofheim až k Wiesbadnu; pak od Oppenheimu za Mohuči po lewém pobřežj Rýna přes Wormacii, Spýr, Germersheim, Fort Louis, Štrasburğ, Rheinau, Markolsheim, Nowý Breysach, Hünningow až k Basilegi na 60 mil; ano odtud geště dále po pomězi Francauzském, Šweycarském k Neufchatelu dolů; pak od Sedmihorska n Bonnu nad Rýnem, přes Koljn k Düsseldorfu i Cáchám, a přes Nizozemsko až k půlnočnjmu moři! — Nediwj se Čechům, když si zpjwagj: „Kde vlast ge má, kde domow můg.“ K čemož gá geště přiokládám: „Kde Praha má!“ — Neb po těch 500 mil, ačkoliw Štrasburğ, Koljn, Mnichow na 60—80 tisje obywatelů počtaj: *Prahu tam nadarmo hledáš*, kteréž pahorkowau polohau swau a welebnostj, nádhernostj, rozmanitostj a utěšenostj swau wšecky předčj. Má sice Mnichow nádhernau nlici swau swat. Ludwjka; Frankobrod swé Nowé město, Manheim swé široké, rowné, stegné ulice; Karlsruhe od welkowódského zámku swé pětřřadj ulic; a Wiesbaden swé kamenné welikány: ale *Praha to předce nenj!* Scházj gim giž náš přewelebný Karlowý most, tento obraz pewného, wěřného, slawného katolictwa; scházj gim náš sličný Františkwý zelezny most, který bude dosawáde we swětě ten neydelšj; scházegj gim naše Hradčany, náš Petřjn, stero našich wěžj *), a ti wážnj welikánowé paláců našj šlechty u

*) Kž se žádá wjce nesegme!

welikém počtu. — Ani se nestydíme před gegich městy lázeňskými: neb naše Karlowary wždy wedlé gegich Badenu; naše Teplice wedlé gegich Cáchu, a naše Mariánské lázně wedlé gegich Wiesbadnu a Emže směle postawiti můžeme, gediné, že negsau tak rozlehlé. — Pamatugi se na slowa neyslawněgšjho muže, kteréhož nynj celá Ewropa ctj, welebj a žehná, který na Johannesbergu o Praze takto se wygádkil: „Wjdeň gest welikanská hromada kamenj: *Praha* ale gest cjsařské sjdelnj město!“ — A Prahu alyššj wychwalowati, gedeš-li na železných drahách: neboliž na parnjch lodjch. — *Radug se tedy Čechu z Prahy swé!*

Třetj, co gsem na mé cestě poznal, gest to dobrodinj nade wšj cenu, těch *parnjch lodj*, těch *parnjch wozů*; kdo na lodjch za den 20, na wozech 25 mil za 4, 5 hodin uděláš; welice lewně cestugeš, w krátkém čase těch neyznamenitěgšjch wzácnostj poznáš, těch neyzwácněgšjch známostj učinjš, a lid rozličných národů w podiwých powahách geho seznaš. — Když se železné dráhy a parnj plawba i u nás rozmnožj: negsem statistik, ale předce mohu gjstiti, že užitky z takowého podniknutj nepřehljdné a nesčjtatelné budou, ano wešken smysl přewyšugj. — Pak se nám aspoň ta wýčjtká wjce neučinj „že *gsme cizj we vlastnj swé vlasti*.“

Čtvrté, co gsem tam pozorowal, gsau *gegich chrámy Páně*. Tito ukazugj nám, že se tam křesťanstwo dáwuo před Boriwogem našjm dostalo; že se tam w časech mohowitosti a bohatstwj zakotwilo; že se tyto chrámy wzdeláwali w časech zrůstajejho křesťanstwa, kdy srdce wrelá wjrau; kdy neznali wyššj hrdosti, než — neynákladněgšj stawby Nebes Pánu stawěti; w tom swau neyutěšeněgšj blaženost, w tom swé nesmrtelné zásluhy, w tom swau neywyššj radost nacházeli; a gako za času krále Šalomanna ne genom weškeré Judstwo, ale i gak okolnj, tak i wzdálenj pohané swé zlato a stříbro w nepostjhlé hognosti na chrám Jerusalémský suášeli: tak také tu každý, — neznage wyššj rozkoše, s neywětšj ochotnostj a radostj oběťmi swými takowé chrámowé stawby wzdeláwal, že člowěk strne, když gich náramné prostrannosti, nádherné a mistrné wystawnosti shljdne, a oko lidské w nich poblaudj. Budť mi přáno gediný chrám Páně w Spýře nad Rýnem na přjklad zde uwěsti, gehožto samotné giž presbyterium nad náš celý metropolitnj chrám Páně wětšj bude. Starožitnost budow těchto wyswjta spolu z forem stawby; neb wygma chrám Koljnuský swatých třj Králůw, ostatnj wšecky gsau spolu stawby

lombardské nebo byzantinské, nercili saracenské. — A gest-li také průčelí a věže metropolitního chrámu Páně Štrasburského, Frýburského a Řezenského gsau neyrozmanitějšího slohu gotického, neb gak si ho nuj oblíbenější gmenowati, německého: tak ostatní postranní a vnitřní stáwa gest byzantinská, neb směsice forem rozličných. Gedinký Koljnský gest, ať tak dím, wzor neyčistší gotiky; kterého welikána člověk se při prvním pohledu lekne, a mysl geho, smysly swými obsáhnauti nemohauc, se ho zděsí. A tomu gest náš Swatowjtský*) gediný zcela podoben; tak že zwoláš: „*Pražský gest dcera této matky.*“

Wstapjm-li do těchto chrámů Božích, tedy chvěge se duše člověka zbožnau uctiwostj. Wýška, prostrannost a welebnost těchto staweb wolá k člověku, že to není bytowa pro člověka, že to není bytowa pozemského kteréhos mocnáře: ale že to gest wzděláno bytnosti neobstihlé. Wše ti tu ukazuge k nebesům, gakoby se chtělo dosáhnauti oblak gegich; wše tu ukazuge, že to gest bytowa Bohu neyvyššímu, Bohu neywelebnějšímu, Bohu neymocnějšímu zasvěcená. Tau stawbau okázal duch člověka, gak welikého w dokonlostech předstawuge sobě Boha; gak gemu gest duše podrobena a poddána: tak, žeby mu rád byl člověk babylonské stawěl věže, kdyby mu to lze bylo býwalo. Tu se okázala ale i také sjla wjry, wřelost nábožnosti a oddanosti lásky k Bohu w nesmjrnosti a w neobmezenosti. — Připauštm, že snad geden neb druhý z těchto přewelebných chrámů Páně oltáři pozdnějšího, se stawbau ostatního chrámu se nesrownawagjejho djla a okrasami titěrnými byl přeplněn, které tyto kostely wjce zohyzďowali než kráslili, a oko a cit wzdělaného člověka uráželi a w pobožnosti horšili: předce se ale tau nynější také přepiatu prázdnotj a holostj nesnášjm, gak gem u p. našel Bamberský, Spýrský a i w gednom ohledu Štrasburský a Frýburský. Zachwělo mnau mraziwo, když gsem tu náramnau prázdnotu, tu wnitřní chudobu, tu mrtwau holost spatřil: gakoby ty chrámové Páně teprw byli dostaweny, a dosawáde geště nebyli nadáni; anebo, gako rukau zákeřnjků wydrancowány.***) Gsau to chrámy, nádherné chrámy: ale gakoby nepřináleželi katolické cjrkwí, která ráda chrámy Páně ozdobege a sláwau naplnu-

*) Proti Koljnskému říkáge o polan, o $\frac{2}{3}$ menší.

***) Pro způsob stáwy gen stawitelům na obdiw. — Katoljka wjce zaugue Straubinský nežli Bamberský. Onen nadaný: tento gen stáwa.

ge (nikoliw přeplňuge): tak gako nebeský Twůrce prostrannost nebes swých miliardy hwězduatých swětů, a nebesa swá sláwan a welebnostj, dewatero kůrů angelů a zástupy Swatých a Swětíc swých naplnil, kterých počet nikdo sějsi nemáže! —

Newiniž mne ale žádný, gakobych snad milownjkem toho byl, když chrámy Páně krámskému wyloženy se rovnagj. Wzdáleno budiž to ode mne; neb dobře uznávám, „že čeho přjliš: to škodj.“ Protož horljam také proti nesmyslnému přeplňowánj figurkami, obrázky, mašličkami a kwětinkami, gakož gsem to w pohřebnjm kostele w Baden-Badenu nalezl; až gsem se horšil, a se diwil, že w takowém swobodném mjstě takowá přeplněnost se nahrnuge, a slow Ducha Božjho skrze ústa Dawidowa wzpomjnano nebywá: „*Domui tuae decet sanctitudo*. Neb nebylo twářj těch soch a obrázků pro samé pentle a kwětiny widěti, až k hořkému pohoršenj. A wláda gest protestantská a mjsto lázeňské, kdo se lidé wšech náboženských wyznánj seházegj! Takowan nesmyslnostj duchownj správce sám se gen do posměchu dáwá a pořjkadlo na se přitahuge; pobožnost tjm nemnožj a wraucnost nesesiluge: ale wjce buď sprostnost a obmezenost ducha, neb newšjmawost chrámu Páně a leniwost w správě duchownj tjm prozrazuge. Přeplněnost takowá titěrná oswědčuge také často, že při takowém Božjm chrámu ne duchownj, ale kostelnjk neb swjčkowá gsau řjdcjcm pánem.

Gak gsem ale w řjši weswěs duchowenstwo, kostelnictwo a lid w pobožnosti a služnosti poznal, buď dalšjma *Pokračowánj* poodloženo.

(Poračowánj.)

Z Neapole. Když král Neapolitánský 26. řjgna m. r. na swé cestě z Sicilie do Neapole od strašné bauře morské překwapen byl, učinil slib, když z toho nebezpečenstwj šťastně se dostane, že na památku toho swého diwuplného wyswobozenj dá ke cti Božj a ke cti matky Božj Marie w Neapoli nákladný chrám Páně wystawěti. — A w skutku, gak se z toho hrozného nebezpečenstwj šťastně na břeh dostal, hned k stawěnj toho kostela swá poručenj učinil.

W Angličku čjtá se nynj 487 katolických kostelů a kaplj, 8 katolických kollegij, a 624 katolických kněžj.

W Evertonu, blíže Liverpoolu, w Angličanech, byl první kostel ze *sameho železa* vystavěn. Rámy k dvěřím a oknám, trámy, podlahy, okrasy, vše gest z *litého železa*. Délky má ten kostel 119 střevejčů a šířky 47. Světlo padá nákladným vkusným železným oknem skrze barvené sklo. Nenj udáno, gak vysoko na peněžch ten kostel přigde. W anglické zemi se ale ze železa lewněgi stawj, nežli ze dřeva.

Wýška neyvyššjch wěžj swěta.

Poslanpnost	G M É N O			rok stawby.	wýška w střewj-cjch ?
	wěžj	měst	kragin		
1	<i>Sw. třj Králůw</i>	<i>w Reyně-Koljně</i>	<i>w Prusku</i>	1248	532
2	Cheopská	pyramida	w Egyptě předKr.	1193	463
3	Štrashurská	w témž městě	w Francauzjch	1015	434
4	Sw. Štěpánská	we Wjdni	w Rakausjch	1144	439
5	Sw. Martinská	w Lancutě	w Bawořjch	1432	486
6	Vatikánská bái	w Řjmě	we Wlašjch	1450	419
7	Antwerpská	w témž městě	w Belgii	1250	414
8	Amienská	w témž městě	w Francauzjch	1220	407
9	Sw. Michalská	w Hamburku	w témž městě	1786	407
10	Frýburská	w témž městě	w Bádensku	1150	402
11	Chephrenský	gehlanec u Memfisu	w Egyptě	př.Kr.	401
12	Rouenská	w témž městě	w Francauzjch	912	392
13	Chartréská	w témž městě	w Francauzjch	—	390
14	Metzská	w témž městě	w Francauzjch	1014	381
15	Sw. Petrská	w Hamburku	w témž městě	1250	378
16	Chartréská druhá	předešlé staršj	w Francauzjch	—	358
17	Burğosská	w témž městě	w Španěljch	1250	349
18	Sw. Pawelská	w Londýně	w Angličanech	1675	349
19	Petro-Pawelská	w Petrohradě	w Rusjch	1712	349
20	Mediolánská	w témž městě	w Wlašjch	1386	347
21	Ulmská	w témž městě	w Würtemberku	1377	345
22	Brüsselská	rádnljo domu	w Belgii	1401	345
23	Asinelli	w Bologni	w Wlašjch	1110	341
24	Moulinéská	w témž městě	w Belgii	—	341
25	Orleánská	w témž městě	w Francauzjch	—	334
26	Pařjzská bái	kostelawyslauženců	w Francauzjch	1670	333
27	Sw. Dionysia	w Pařji	w Francauzjch	1152	327
28	Thanská	w témž městě	w Francauzjch	1450	310
29	Sw. Isáka bái	w Petrohradě	w Rusjch	1768	307
30	Brüggská	w témž městě	w Belgii	—	275
31	<i>Swatého Wjtu</i>	<i>w Praze</i>	<i>w Čechách</i>	1380	270

Pražská nižšj Koljnských wěžj o 262 střevejčů

První stereotyp český.

Od

A. Wiesnera,

kaplana u sv. Wáclawa ve všeob. trestnici.

Mimo mnohé jiné potěšitelné obwegy máme i to za dobrý důkaz zvelebování a šíření se naší literatury národní, že již také cizozemstvo si již antilivian rukou vjímatí počíná. Gestí totiž walně již pokročeno ve welkém a nákladném podniknutí, to sice ve vydání nového a nynějšimu stavu věci přiměřeného překladu *Tomáše Kempenského* knihy „*O následování Krista Pána*“, kteráž se v Lipsku již stereotypuje, a tedy *první český stereotyp* činiti bude. Gistý Lipský knihkupec, od nikoho nenabádán, panze ze své vůle se k několika slowútným literatorům našim uchýlil, žádage pro ono podniknutí obratného překladatele kněze; načež dwogicetihodný pan *Daucha*, w literatuře náš již walně známý, od nich gsa k tomu nawržen, nawzdor své těžké choroby w tuto práci se uwázal. Nowý překlad tento mnohými přednostmi vyniká podle svědectwí wíce mužů, gichžto rozsaudnost w této věci gest welmi záważná, a kterjž geg. stereotypního vydání w aupné mjře hodným býti uznali. Snažil se totiž p. *Daucha* geg předewšim ve welmi plynném a lehkém slohu tak podati, aby gak od vzdělanějšich, tak od obecného lidu přigemně čjtán býti mohl. Mimo to za základ sobě položil neylepš *latinské vydání* (rowněž stereotypnj u Tauchnitze w Lipsku 1810.), tak že tjm i text w aupné spráwnosti podán bude; kdežto na staršim překladu českém semqtam méně aupný text půwodnj znamenati bylo. Také gest překlad wěrnějš a na mnohých mjstech, která w překladu staršim poněkud přjliš obhraubně*) podána gsa, wzat gest ohled na mluwu wážnau a nábožné knihy dostognau. Weliké pak prospěšnosti přibude tomuto nowému vydání geště i tjm, že (gak w žádném z vydání staršich učiněno nenj) w celé knize ke každému mjestu, kteréž swého potvrzení w pjsmě swatém nacházj, potřebné hogné citáty připogeny budau. Tjm spis tento zvláště i welebnému duchowenstvu poslanž při čtenj, buď pro

*) Připomjáme zde gen některá mjsta. U přjkl. w knize III. 14. kapitole čjslu I. *wepřu* — III. 37. 3 *nahj nahého* — III. 46, 1 *bitj* — III. 50, 6 *hrbet* III, 53, 2 a III. 53, 5 *zhowdily* — IV. 1, 5 *do hospody* a giná, kterauž blahý cit zbožnosti mnohdy přerušuj.

wlastnj rozgjmánj, buď pro potřebu w správě duchownj konaném. Doslycháme, že kniha ta, (kteráž spolu milostiwého schwálenj Neydůstogněgšj Pražské Arcibiskupské Konsistore nufastnau se stala, a k gegjmužto tisku giž začátkem března tabule ljtí se počaly) také pěknými rytinami ozdobená, při tom pak za penz co možná lewný prodávána bude. I gest nám welice potěšitedlné, že se nám české wydánj spisu (gakž se o něm we štém swazku loňského ročnjku Časopisu našeho welice wážený hlas pozdwihl) w tak důstogné způsobě dostane; a to odtud, odkud gsme se toho w skutku ani nenadáli. Gen w pewné naděgi hogné podpory a podjlnosti mohl nakladatel pro nás prwnj stereotyp *), gehožto autraty gsau náramné, podniknauti.

Rozličné zpráwy.

Z Alžieru.

W neděli dne 13. Čerwna roku 1841. slawil tu katolický biskup Dupuch poprwé swátek Božjho Těla we řegnan procesej. Na pěkném náměstj před wládařowým palácem postawen byl krásný oltář; částka městského a odrada prawidelnjho wogska ustanoweny byly k uwelebenj katolického obřadu. O šesté wečernj hodině wystaupil z chrámu swatého Filipa šik městských sapérů, za njm při zwučné hudbě w pěkném pořádku kráčelo nábožné katolictwo, k slawnosti shromážděné ze wšelikého wěku a powolánj obého pohlawj. Dospěwši Alžierského náměstj, sestawilo se do kruhu. Mezi nesčjslnými diwáky shluklymi do wšech přjstupů, spatřowali se i welmi mnozj Arabowé, hluboce udiweni welebnau tauto slawnostj. Když biskup udě-

*) Panuget i mezi některými wzdělanými semotam bludná důměnka, že každý stereotyp z malého drobaunkého pjsma záležeti musj, kteréž prý pro lidi slabšjho zraku penj. Tato bludná domněnka powstala u mnohých tjm, že některé slownjčky takowýmto drobaunkým pjsmem stereotypowány gsau. Můžet se tak dobře neyменьjm, gako neywěťšjm pjsmem stereotypowati (gako u přjkladu misšály.) Hlawnj vlastnost stereotypu záležj gen w tom, že se tisk stáwá tabulemi, schwálně pro určený spis litými, kteréž se pak níkdý wjce w pjsmenky rozebrati nemohau. Protož se gen stereotypu-gj klassikowé, slownjky, a giné knihy, genž žádánj wjce změňšj podrobony negsan. Pro náš stereotyp bude woleno pěkné pjsmo wřěťšj.

lowál požehnanj, z Fárn, neboli swjtilny, wzdělané nad Al-
gierským přjstawem, zahrochlo gedenmeczjma ran hrubé stfel-
by. (Allg. Zeit. 1841. Nro. 180. Dienstag 29. Juni.) Tak-
to opět wštěpuze a zrnáhá se katolictwj w končinách, odkud
na dwanácté stoletj newážně bylo wypuzeno neyzařiwěgšj
hrubostj.

Z Tureckého Cařihradu, nebo z Konstantinopole.

Wezdy slawněgi vyniká křjž katolický toto ze středu
Mahomedowa Islamu. *) Mezi nesčjslnými tisjci, genž wal-
ný a pěkně položený Cařihrad i geho předměstj, od moke
Černého až do Marmorského, nébrž až do bjlého, po obogjm
břehu obýwagj, čjtá se giž přes 180,000 paubých katoljků,
gichžto duchownj blaho bez mála 200 kněžj obstaráwá.
Giž magj sedm klášterů. Druhdy tu stáwalo také kláštera
Trinitárského, gehož řeholujci wykupowali z otroctwj kře-
stánské wězně; aneho, nedostáwalo-li se peněz, sami sebe
zadáwali porobě, aby wyprostili ubobé bratry. Přebudjž
Bohu zel! že i tento dobročinný ústaw, genž by nynj byl wel-
mi potřeben, filosofickým barbarstwjm nedáwného lidumilen-
stwj šjleně gest rozpušřen. Mimo ty gsau dwa kostely, kde
kněžj swěšřj přjsluhuj, k nimž se třetj brzo přjpolčj. Or-
mjui katolictj magj také giž sedm kostelůw, a stogj pod ge-
dnjm Primasem a pod gednjm Suffraganem. Arabšřj Melchi-
té**), sledowni řeckého sgednoceného cjkrewnjho řádu, magj
též vlastnjho biskupa, gakož i nedáwno obrácenj Chaldeoé;
gichž učený a boholibný biskup nynj sjdlj w Cařihradě. Pa-
triarcha katolický, gakož známo, přebýwá wezdy w Řjmě,
latinský pak arcibiskup, nynj Monsignore Hillereau, gest pa-
triarchálnj wikář, stogj pod Propagandau ***) a bydlj w dié-

*) Islam slowe náboženstwj mahomedánské.

**) Melchité slowau někteřj východnj křestané, což znamená
tolik, gako králowšřj, proto že se podrobili králowským neboli cj-
sařským rozkazům, týkagcejm se IV. wšeobecného cjkrewnjho sněmu,
w roce 451. položeného do města Chalcedonu, ležjeho při Bosfor-
ském průlewu proti Cařihradu, nynj Kadikoli gmenowaného.

***) Propaganda, vlastně Congregatio de propaganda fide, ne-
boli sbor k šřenj katolické wjry, gestič towaryšřstwo, roku 1622. w
Řjmě swatým Otcem neboli papežem Řehořem XV. založeno k wšřj-
penj katolického náboženstwj mezi pohany a k wykořeněnj wěreckých
bludů. Sbor ten sestáwá hlawně z osmnácti kardinálů, dwau prelá-
tů, z několika doktorů a giných audů, genž dle půwodnjho ustano-
wenj gedenkráté každědo tšhodne do zwláštňjho, k tomu odhodlané-
ho palácu se scházjwagj a u přjtomnosti swatého Očce o předmětu
tom rokuj.

cesj Cařihradské, kteráž w Evropě prostjrá se až do Seluna *) a do Adrianopole; w Asii pak sabá až do Trapezuntu. **) Řeholneci této arcidiocesj gsau wesměs apoštolšj missionári, genž po wystálé zkaušce k obraně a k rozšjřenj wjry od swatě kongregacj býwaj rozeslání. W gegich kostelch každé neděle káže se rozličnými gazyky, obyčegně řeckým anebo wlašským, mimo to pak i arabským a francouzským, také německým i illyrským. Katoljci ormjušj kážj gazykem orminským i tureckým. Klášterowé gsau silně stawěny a proti ohni bezpečně serženi; neyobzwláštnegi předčj klášter minoritský swatého Antonjna w Pére. ***) Wsickni nábožnjci wedau žiwot společný, magj fary a dobře zřjzené farnj školy, gimiz náboženské a obecné wzdělanosti wyborně přispjwaj.

Katoljci cařihradšj gistotně gsau oswjceni, tak gakož i w nábožnosti horliwi, an každý wždy chodj ke mši swatě. Od starodáwna w Cařihradě býwal ten obyčeg, že o Božjm Těle gedna každá katolická osada mjwala processj wnitř w klášternjch stawenjch. Duchowenstwo fary Swatoantonjnské, nemagje žádného dworu, chodilo až posud na processj do zahrady přjlezčejho paláce, náležegjejho francouzskému wyslanstwj; poněwadž ale zahrada ta loňského (1839.) roku přjčinau nowého stawenj celá byla zawezena kamenjm a giným stawiwem, processj nemohauc gjti do nj, hylaby musela tenkrátě býti wynechána. Zatjm páteru Nikolowi bolesně šlo k srdci, že fara Swatoantonjnská gediná nemá prokazowati úctu welebně Swátosti. I potázaw se s duchowijmi pánw bratry, umjnil processj swau wěsti přjmo Perskýmj ulicemi. — O Božjm Těle katolická processj we Wládohradě tureckého Islama! — Panu Provinciálowi dělalo to nemalých starostj a wrtochů; pocházegjčjch však wjce ze strachu před hrubau bezbožnostj nerůdných Řeků, nežli z bázně před neljhostj Tureckau; ale panu Arcibiskupu zljbilo se nadánj páně Nikolowo; a gednomyslň hylo snešeno, hy welebná Swátost hlavnj Perskan ulicj wěčegně byla přnesena až do arcibiskupského kostela. Předložila se uctiwá žádost ture-

*) Selun gest město macedonské Thessalonika, gehož katoljkům swatý apoštol Pawel roku 52ho z Korintu psal dwa listy, a odkud byli rodem slowanšj Apoštolé swatý Crha a Strachota.

**) Trapezunt, ginák Tarabosan neboli Trebisonde, město pomoršské a wládohrad někdegšjho maloasiatského králowstwj Pontu, a od roku 1204. až do roku 1462. wládohrad Trapezuntského cjsarstwj.

***) Péra, předměstj cařihradské neboli konstantinopolitánské, wlastně částka předměstj Galaty.

ckým anřadům : a ti netoliko wjdně gi přigali, nébrž powolenj ochotně nděliwě, k oslawě sami také podali ruku. Katolickau processj předcházely a prowázely turecké stráže, a turecká hudba zazijwala o křesřanské slawnosti. Za tureckým wogskem kráčela školnj mládež we swátečnjm oděwu, zdobená wonnými wěnci a kwětinowými pletenci pod pěknými koranhwemi, zpjwagjce weselé nábožné pjsně ke eti Neyswětěgšj Swátosti. Po mládeži sledowala skrowná klášternj obec — magjey před sebau křjž a w prawicjch rozžaté swjce, potom jáhnové a kněžj w stkwostném rauše. Před nebesy, nesenými od šlechticů a tlumočnjků, náležegjeych k rozličným ewropským wyslanstwjm, měli akolitě střjbrné kaditelnice. Welebnau Swátost nesl nowě poswěcený biskup Kalkuiský při hogné assistencj. Za njm řadila se osada a ostatnj nescjšlné množstw j plesagjcyho katolietwa ze wšelikého pronárodu, gakýž gest pod nebem. Neypěkučgšj powětrnost howěla slawnosti, wšecy swjce hořely, z oken wlály nádherné čalauny a ozdobné pletence, an rozmanitým kwjnjm postlány byly ulice. Takto walil se wjžzoslawnj pochod Spasitelůw středem Mahomedánského Wládohradu. Wšickni Turci (což zde budiž gim k pochwale řečeno) chowali se uctiwě; nebylo widěti žádného pošklebku, aniž se slyšelo gakého rauhánj; gakowým, přebudiž Bohu žel! w giných zemjch o takowých slawnostech newážně a gako o záwod spjlává se katoljkdum. Mnohým ndeným a neučeným, přeuceným a nedoučeným Ewropanům neškodilo by nynj zagisté na paně gji do Cařihradu a tam od mahomedánských Turků učiti se křesřanské služnosti a snášeliwosti; aspoň by snad mnohý neotesaný hruboš, genž toliko katolietwj, ne pak hnusného hampegstw se štjty, zde opět nahyl lehkomyšlně pozbyté stydlivosti a pěkné skromnosti.

(Katoljk, XIII. ročnjk 1840. z Lipna řjslo 53.)

W Maherossu darowal gistý P. J. Shirley lutherián, mjsto k stawěnj katolickéko kostela, a apoštolskému wikári wyprázdnil gednu kapli pro weřegnau školu.

Z Philadelphie. Protestantské nowiny sewero-amerikánských zemj trudně se přiznáwagj, že w běhu 50ti let nezisřnau horliwostj missionářů katoljků nad počet přjdrženců wšech sekt w republice gegich přibýwá.

Ze Škotska. W Škotské zemi počjtá se katolických kostelů 69, a 24 kaplj. Obřady ejrkewnj wykonává tam 86 kněžj.

Z Haagu docházegj nás pamětihodné zpráwy z oboru náboženského žiwota. W Hollandu totiž udáwagj se po drahný čas giž welmi častá přistaupenj ku katolické cjrkwí. W roce 1841. počjtało se 702 přistaupenců, kteřížto nazwje Jansenismu se byli drželi. Wládarstwj zákonu swému wěrnó, nepeřuge o wnitřnj záležitostj rozličného wyznánj.

Oxfordnj Chronika prawj, že gistý duchownj anglikánské cjrkwě, známý doktor Wackerbarth z Queenskollegium w Kambridge, gakož i drjwe pan Sibthorpe ke katolické cjrkwí přestaupil. Doktor Wackerbarth byl pro swé polemické spisy proti anglikánské cjrkwí s učitelské stolice na universj Kambridžské sesazen.

Limerický Reporter oznamuge, že se nynj w katolických kolegijch, totiž Lancashirské, Cheshirské a Staffordshirské mnoho anglikánských duchownjch k přigeťj do lůna katolické cjrkwě, dle přjkladu swého ctihodného saudruha Sibthorpe, gehožto obrácenj tak načíté pozornostj způsobilo, připrawuge. A očekáwáme, prawj ten samý list, že se w málo letech celé kollegium w Oxfordě katolické cjrkwí přiwěťj.

Z Londýna. Anglický kazatel Kumming w Exeter-Hallu a některj geho staupenci zuřj na kazatelnicjch proti domnělým bludům papežstwa. — Co wyzskali? W zástupu četnjch gegich posluchačů způsobilo takowau oškliwost proti gegich makawým lžjm, gaké tito zlosynowé přednáseli, že weliké množstwj posluchačů gegich katoljky se stalo. Biskup Griffiths, apoštolský wikář w Londýně, biřmowal gich 21. listopadu weliké množstwj.

Psanj z Řjma od 6. ledna 1842.

Pro gegich katolické nowiny bude wzácné, když dokonaly wýtah letošnjch přednášenj w akademii propagandy obdržeťj; pročež gim ty samé následowně odesjlám gak se držely:

Latinskau začátečnj řeč: **Wilém O'Hara**, z Filadelfie.

Hebrejskau pjsemnj řeč: **Wilém Steenhoff**, z Hollandu.

— národnj řeč: **Michael Cyrill**, z Cypru.

Syrskau „ **Abdallah Assema**, Maronit.

Samaritánskau „ **Abdallah Komendari**, z Betléma.

Chaldejskau pjsemnj řeč: **Josef Guriel**, z Chaldei.

— národnj řeč: **Dinha Barjona**, z Chaldei.

Latinskau Elegii: **Jakub Korcoran**, z Charlestown.

Arabskau „ **Gabriel Hindu**, z Aleppo.

Tureckau „ **Jos. Devriscian**, z Konstantinop.

Arménskau	pjsemnj řeč:	<i>Josef Arrachial</i> , Arméšan.
Arménskau	národnj řeč:	<i>Jan Marusci</i> , z Ancjra.
Perskau	národnj řeč:	<i>Giřj Barscinu</i> , z Persie.
Sabäickau	„	<i>Abbas Dahdu</i> , s Hory Libanonu.
Wlaský	Sonett:	<i>Daniel O' Conor</i> , z Irlandu.
Řeckau	pjsemnj řeč:	<i>Giřj Sargologo</i> , ze Sjra.
Peĝnanskau	„	<i>Mogžjś Nau</i> , z Peĝu
—	„	<i>Pawel Kalla</i> , z Peĝu.
Tamulickau	„	<i>Tomáš Mac-Auliffě</i> , z Madras.
Kurdickau	„	<i>Hieronymus Hindy</i> , z Diarbekir.
Ĝeorgickau	„	<i>Josef Chamomu</i> , z Ĝeorgie.
Wlaské	werše:	<i>Řehoř Holas</i> , z Ancjry.
Celtické	„	<i>J. Mac-Intyre</i> , z Now. Skotska.
Irlandské	„	<i>Jakub Mac-Donagh</i> , z Irlandu.
Illyrské	„	<i>Auĝust Radovani</i> , ze Skutary.
Skotské	„	<i>Jakub Gordon</i> , z Aberdeenu.
Bulharské	„	<i>Jakub Jakowský</i> , z Filippolis.
Polské	„	<i>Ludwjk Leitner</i> , ze Lwowa.
Latinský	Epigram:	<i>Eberh. Backhaus</i> , z Paderhornu.
Německý	„	<i>Albert Nicola</i> , z Koblence.
Anglický	„	<i>Jakub Doyle</i> , z Dnbljna.
Hollandský	„	<i>J. Jansen-Kea</i> , z Amstěrdamu.
Konkanický	„	<i>Filip di Lorenzo</i> , z Ĝoa.
Španielský	„	<i>Jan Scandela</i> , z Ĝibraltaru.
Portuĝalský	„	<i>P. Wann</i> , z francanz. Šweycar.
Catalonický	„	<i>Jan Scandela</i> , z Ĝibraltaru.
Wlaské	Canzone:	<i>Jer. Cummings</i> , z Washingtonu.
Albanské	„	<i>Jan Spattari</i> , z Albanie.
Ājnskó	Ekloge w Xansi a Huquan nářetj:	
Amharské	„	<i>Gabriel Olde</i> , z Chiuha.
Koptické	„	<i>František Sciata</i> , z Ĝypta.
Aethiopické	„	{ <i>Zachariáš Chahan</i> , z Oxum.
		{ <i>Jáchim Kuo</i> , z Ho-nan.
		{ <i>Jan Ew. Vang</i> ,) z Xansi,
		{ <i>Jan Křt. Mong</i> ,)
Ājnskó	z Cantonu:	<i>František Leang</i> , z Cantonu.
		{ <i>Pawel Kalla</i> , z Peĝu.
Djkůřečenj	„	{ <i>Ant. Sugiani</i> , z Konstantinop.
		{ <i>Michael Naraci</i> , z Albanie.

Dobrodincové,

kteřj a čjm z obzvláštnj lásky 1725. na wydánj přispěli, když JAN Z NEPOMUKU za swatého weřejně prohlášen, a co patron zemi České oslawen býti měl.

Sepsánj těchto dobrodincůw w rádny listowně města Náchodu nalezené w známost podává

Jos. Myslimjr Ludwjk,
duchownj pastýř we Studnici.

Krag Králowéhradecký.

	zl.	kr.		zl.	kr.
Felicia, owdowělá ze Šmidlůw *)	30		Michael hrabě Spork	50	
Panj Dorota Šmidlowá s dcerau	4		Statek Šomšický	8	
Salomena, owdow. Vogel	1	9	Jos. Bláha, radnj Králowéhradecký	8	
Jan Ferd. Dwořáček, radnj	2		Z města Rychnowa	12	
Christian Woračický z Paběnic	40		Excell. hrabě Mich. z Altánů	300	
Jos. Ant. hrabě Záruba	294	15	Z města Náchoda někteřj	9	46
Anna Woračická, rozená z Malowců	60		Obec Žiželická	17	7
Welebný sbor Jesuitů Králowéhradeckých	100		Kr. w. město Jaroměř	25	
Wel. sbor w Glějně	75		Kr. w. město Králowéhradec	150	
Obec Křečanská	2	36	Kr. w. město a obec Trutnowská	142	18
Město Chlumec	23	29	Dobruška, město a vikariát	61	
Obec Laučická	1		Šediwý, či Krulich, město a obec	120	
Gedna osoba z Kuksu	24		Obec Nowoweská	10	24
Obec Chwalkowická	12	10	Úradnjci Nowého Města nad Metugj	35	
Obec Dolnj Teplice	6		Králowé Dwůr, kr. w. město a obec	50	
Viktoria, owdowělá kněžna Piccolominka, panj na Náchodě	100		Hraběte z Bubna sirotci	15	
Z kněžecjho panstwj Náchodského	500		Poddanj panstwj Kumburského	2	30
Dobrodinci z téhož panstwj	106	18	Duch. osada Dobřenská	8	
Z panstwj Rychnowského	40	37	Kněžstwo biskupstwj Králowéhradeckého	908	
			Osm gednotliwců	37	
				3417	39

*) Rodina Šmidlowá prwnj ze wšech psána snad proto, že toho roku Zykmund Šmidl ze Šmidlů, páu na Studnici, byl kragským krage tohoto. Františka Bechyňka z Jazán, dšjwe Šmidlowá ze Šmidlů, rozená Hochberková z Hennemersdorfu, panj na Studnici u Náchoda, založila a wystawěla we Studnici kaplu prostrannau k uctěnj sw. Jana Nepomuckého mezy prwnjmi.

	zl.	kr.		zl.	kr.
Krag Chrudjmský.			Krag Prachynský.		
Sirotci Bubnowštj ze statku Weywanowic	5		Pjsek, Prachatice, Wognice, Sušice, Orlice, Liběgice	451	48
Páter inspektor we Hrachowé Teynici	150		Sausedé Netoličtj	80	30
Panstwj Zlatokorunské	216		Sausedé Wodňanštj	17	
Statek Košmberský	7	45	Uřadneci Horaždowičtj	8	38
Panstwj Chraustowické	20		Město Horaždowice	36	18
Statek něm Běla	10		Pán z Bisinku	100	
Jan hrabě Špork	50		Poddanj panstwj Lnářského	10	15
Wysoké Mýto, město	40	36	Josef Waltern	6	46
	499	21		711	15
Krag Čáslawský.			Krag Plzenský.		
Adolf hrabě z Pöttingu	100		Pjsek, město	100	
Maria Harantka, rozená Millesimo	20		Fr. Mesl, primátor	16	
Kr. město Čáslawa	20		Giných deset z Pjsku	35	30
Hornjci Kutnohorštj	5		Obec Pucká		45
Tři bez gména	28		Obec Radnická i město	10	
	173		Teynice město	33	
Krag Kaučjmský.			Krag Žatecký.		
Adam hrabě z Trantmansdorfu	50		Weškerá řemesla w Pjsku	82	20
Josef z Kolčů	20		Petr krabě z Barby na Malešicjch	14	
Kr. město Koljn	100		Excell. hrabě Filip z Badian	80	
Excell. Maria, owdowělá hrab. z Waldšteina, rozená Černjnkna	500		Hrabě Ferd. Marz na Lukawici	40	
Tatáž, co poručnice syrotků Waldšteinských	1000		Kláster Chotěšowský	150	
Obec města Benešowa	14	33	Rokycany, město	180	18
Obec města Kaučjma	27	8	Vikariát Plzenský	455	
W. p. Wácl. Košjn z Freudenfeldu, opat Sázawský	25		Z pokladnice u chrámu Páně	130	27
	1736	41	Geden negmenowaný	510	
Krag Bechyňský.			Krag Litoměřický.		
Panstwj Rosenberské	60		Panstwj Rábsteinské	16	44
Hrabě z Kötzu	15		Chomátow město i wes	266	36
Kr. město Tábor	150		Girkow čili Bos, město	25	
Jos. Matiašowský, rytjř	10		Putz ze Štreitenbachu	16	
Město hornj Krumlow	93	9	Kadaň, město	100	
Panstwj Třeboňské	162		Joachimdolštj sausedé	78	
Karel Woratčický z Paběnic, kragský	105		Pán na Březnici	40	
W. p. Karmelitáni w Pacowě	52		Obec Wiesenthalská	5	30
Panstwj Cheynowské	37	12	Božj Dar, město	8	47
Panstwj Hradištské	100		Pět gednotnjků.	30	
Jan hrabě z Fünfkirchen	20			586	37
Tři gednotliwci	95		Krag Litoměřický.		
	899	21	Karel hrabě Pachta	100	
			Litoměřice město	196	
			Obec Libochská	100	
			Gedno město (Serobnice?)	14	3
				410	3

	zl.	kr.		zl.	kr.
Krag Boleslawský.			<i>přenešenj</i>	2528	
Nimburk, město kr.	13	10	Filip hrabě z Gallašů	1000	
Panstwj Brodecké	34	20	Ferd. hrabě z Hrzan	26	
Roźdłowice	10	50	Jos. Mika, prélat Dnpaw-		
Geseny	21	33	ský	200	
Nawarow	11	24	Panj z Rittā	4	
Kosmonosy	16	58	Hložek ze Žampachu	100	
Rohosice welké	200		Jan hrabě Kláry z Altrin-		
Mladá Boleslaw	87	35	gen	200	
Maděgow	7	40	Geden negmenowanj	400	
	403	30	Jesuité w Praze u sw.		
Krag Beraunský.			Klimenta	400	
Pan Josef Malowec	75	15	Křižownjci s čerwenau		
Opat Zbraslawský	150		hwězdau	100	
Zbirow, Točnjk, Králáw			Karel Nowohradský, hra-		
Dwür	145		bě z Kolowrat	100	
Karel z Engelflus	60		Anna Kolowratka, rozená		
Wiljm Bechyně ze Lhoty	25		z Trautmansdorfu	20	
Přjbram, kr. h. město	112		Sereny, hrabě z Wald-		
Ant. Wěžnjk z Wěžnjků	9		šteina	100	
Tri gednotnjci	30	54	Alžběta hrab. Millesimo,		
	607	9	rozená Kustoška ze Zu-		
Praha a krag Rakow-			brjho	150	
nický.			Exc. panj Maria, rozená		
Jan hrabě z Hártjků	100		hrab. z Pár, za syna		
Anna hraběnka z Mille-			Norberta z Trautmans-		
simo, rozená Séberg	60		dorfu	400	
Excell. p. Wáclaw hrabě			Exc. panj Antonia, owd.		
z Kokořowa	100		hrab. Černjnk(?), roz.		
Excell. panj Maria hrab.			z Künburku	2400	
z Martinic, roz. Stern-			Ta sama	600	
bergowá	300		Samuel Bellman	50	
Jan W. Paraubek	50		Frant. Pozdždy (?)	29	48
Exc. p. Alžběta, hrab. z			Jan Hödl	28	30
Bredy, rozená z Bošině	100		Magistrát Malostranský	110	
Maria, owd. hrab. z Bubna,			Exc. pan Ernst hrabě z		
rozená Nosticka	20		Windišgrätzu	500	
Exc. p. Jan Jos. hrabě z			Duchownj osada Břew-		
Wrtby, neyw. purkrabj	1000		nowská a Polická	130	
Karel hr. Trautmansdorf	250		Prélat Břewnowský	400	
Frant. hrabě z Nosticů	250		Anĝlické pany	150	
Exc. p. Margareta owd.			Šönfeldštj sirotci	30	
hraběnka Wratislawka z			Rozličná Collegia Jesuit-		
Mitrowic	33		ská	328	
Exc. panj hrab. z Oppers-			Maria hraběnka z Wrtby	500	
dorfu, rozená Kláry	75		Aufadnjci Poděbradštj a		
Owdowělá z Krlsfeldu	90		Koňnjštj	71	17
Wáclaw z Dalca (?)	100		Exc. panj Františka z		
			Klaršteinu, rozená z		
			Olbramowic	15	
<i>snešenj</i>	2528		<i>snešenj</i>	11377	29

	zl.	kr.		zl.	kr.
<i>přenečenj</i>	11377	29	<i>přenečenj</i>	7633	
Aunošt město	7		Týž co poručnjk bratra		
Josef hrabě Sereny	50		swého neplnol. Frant.		
Kapistran z Rosenthálu	400		Karla	300	
Wáclaw hrabě z Torby	300		Exc. Alžběta hrab. Wra-		
Josefa Ant. Wácl. z Golčů	150		tislawka, roz. Kinská	50	
Frant. hrabě z Furheimu	165	31	Jan hrabě z Fünfkirchen	60	
Negumenovaný	440		Exc. hrabě Maxm. z		
Jan hrabě z Grätzů	48		Martinic	100	
Wácl. a Rosalia z Wernie	60		Maxm. z Astfeldu	100	
Maria hrab. z Lagnasco,			Wilém knjže z Trautschn	400	
rozená z Waldšteina	100		Owd. kněžna z Trautschn,		
Kláster Wyšebrodský	50		rozená hraběnka z		
Klaudia Hrzanka hraběn-			Weisenwolfa	400	
ka z Harasu	150		Tatáž za swé syny hra-		
František Nowohradský,			bata z Trautschn na		
hrabě z Kolowrat	100		Falkensteiu	400	
Barbora z Wěžnjků, roz.			Exc. Karel hr. z Her-		
Šwihowská	1000		bersteina, welkopřewor		
Jan hrabě z Hartjků	50		král. českého	300	
Jakob Steinšok	100		Maxmilian swob. pán z		
Některá řemesla w Praze	242		Debljnů	100	
85 gednotnjků sub tecto			Wáclaw Gemnický	50	
nomine	1819	30	Exc. Frant. hrabě Salm	200	
	16602	30	Exc. Barbara Clárová,		
			roz. z Kokořowa	300	
<i>Rozličnj domčej i</i>			Karel hrabě Batiany	15	
<i>okolnj.</i>			Ignac Hörowec (*) z		
Adam Frant. sw. F. rjše			Husenice a Löwenhausu	300	
knjže ze Šwarcenberků	4000		Maurus, opat Kladrub-	200	
Gistý se zatageným gme-			ský		
nem	1000		Bernard, opat, — sub		
Exc. Wilém Krakowský,			tecto nomine	100	
hrabě z Kolowrat, a			z Joseany, rozená wé-		
4 synowé	300		wodka ze Sas-West-		
Maria Kolowratka, roz.			fálu	200	
z Waldšteina	200		Welwéwodka z Joseany,		
Wácl. Wymława, prélat			rozená wév. ze Sas.		
Zdřský	150		Westfálu	1000	
Marianus Herrmaun, pré-			Františka, owd. kněžna		
lát Strahowský	400		z Báden, rozená wév.		
Antonju, swobodný pán			ze Sas. Westfálu	1000	
z Hartjků	133		Exc. hrabě Adolf z Mar-		
Dominik z Löwensteinu	150		tinic	150	
Exc. Štěpán hrabě Kinský	500		Jan Bedřich Pacelt	100	
Týž co poručnjk bratra			Jan W. Wražda	90	
Antonjna Kinského	300		Metropol. Kapitola u		
Týž co poručnjk nepl.			sw. Wjta w Praze	1000	
bratra swého Josefa			Ludwjck, hrabě z Hartjků	1000	
Kinského	500		Benátky	97	
			Jan hrabě z Millesimo	56	
<i>snečenj</i>	7633		<i>snečenj</i>	15701	

	zl.	kr.		zl.	kr.
<i>přenešenj</i>	15701		<i>přenešenj</i>	26324	
Jan Patek	500		Kr. město Most	215	
Karel, swobodný pán ze Šmidlů	1000		Jos. hr. z Lichtensteinu	300	
Exc. hrabě Ferdinand z Kloben	50		Exc. Jan hrabě z Kwastenberku	400	
Hrabě Terzy ze Sisatit	30		Sub tecto nomine	400	
Exc. Jan hrabě a Nosticůw	150		Exc. Jakob hr. z Leslie	350	
Exc. Frant. hrabě z Hwězdohorských	400		Město Turnow	44	
Týž za sirotka Frant. Filipa	400		Kr. město Bydžow	64	
Frant. Pachta (?) swob. pán z Royhofen	500		Kr. město Buděgowice	275	
Markrabj z Bádén a Hochberku z důchodů Lowosických	600		Otto, opat Sedlecký	87	
Exc. Tomáš hrabě z Harrachů	600		Leopoldina hraběnka z Pöttingu, rozená ze Séberku	185	
Exc. Ernestina hraběnka z Harrachů	600		Exc. hr. ze Stadionu	120	
Nateč ?	162		Zděnek Chřepický z Modliškowic, kanow. u sw. Wjta	12	
Kartauš Waldice	150		Exc. Frant. hr. Kinský z Chinic a Tetowa	600	
Maria hrab. z Páru, roz. ze Šternberka	1000		Ferdinand, knjez arcibiskup Pražský	3000	
Exc. Hieron. Colorado z Wálse, ředitel Milánský	500		Opat Zlatokoronský	20	
Jan hrabě Libsteinský z Kolowrat	100		Bez gména	300	
Březnice, město	30		Ferd. hr. z Kuperwaldu	200	
Konvent u sw. Jakuba we Wjdni	200		Perklez z Perklasu	30	
Prosper hrabě ze Sincendorfu	200		Frant. z Grünthalu	20	
Osw. knjez Jos., pán a ředitel rodu Lichtensteinského, wéwoda Tro-pawský a Jägerndorfský	2000		Hrab. z Regalu, roz. z Metternichu	76	
Maria kněžna z Montecuculi, roz. hrab. z Koloredo	1000		Karel Dobřenský z Dobřenic	200	
Knjez z Lamberku na Ottensteině	75		Welebný pan Frant. ze Sandberku	150	
Maria owd. hrab. z Altánu, roz. Erbruks.	100		Sub tecto nomine	200	
Frant. hrab. z Jörinku, roz. hrab. z Hauben	126		Kr. město Pelhřimow	100	
Anna, owd. hr. z Harrachu, roz. hrab. Kinská	150		Kr. kancelér we Slezku	100	
<i>snešenj</i>	26324		Slečna Maxmil. Wratislawna	50	
			Wáclaw a Maria, hrab. z Tomfeldu	200	
			Sw. pán z Andlua	42	
			Z weškerých cjs. panstwj w Čechách	1500	
			Giřj hr. z Opersdorfu	50	
			Karel hrabě Gašín z Rosenberka	300	
			Exc. Jos. hr. z Černjnu	2000	
			Frant. Bechině z Lažan	30	
			Jan hrabě z Kaunic	50	
			Gistý ex affectu pro effectu	100	
<i>snešenj</i>			<i>snešenj</i>	38094	

	zl.	kr.		zl.	kr.
<i>přenešenj</i>	38094		<i>přenešenj</i>	10168	
Filip hrabě z Kalašů	1000		Swob. pan ze Šulmanu	12	
Auřad Malostranský w Praze	50		Wáclaw Careto, hrabě z Millesimo	100	
Weškerj měšťané Staro- pražštj	800		Hradec Gindřichůw	175	
František hrabě z Kö- nigseku	24		Swětštj i duchownj ze Slezska	16666	
W. p. prélat Želiwský	150		Duchownj i swětštj z Morawy	1908½	
Maria, hrab. z Kauriány. roz. z Althánu	50		38 gednotnjků sub tecto nomine	2520	
<i>sneženj</i>	40168			78727	

Saučet všech auhrnů 106,610.

Morawa přispěla we všem s 48,000 zl.

K Dědictwj swatého Jana Nepomuckého w Lednu a inoru 1842. za spoluandy přistaupili:

P. T. P. a p.	zl.	úřda	wýřsk podan
<i>Josef Kopecký</i> , kaplan w Bojanowě, Králohr. diéc.	10	III	1
<i>Felix Wachter</i> , knihkupec w Traawě, w Uhřich.	10	III	1
<i>Josef Halla</i> , kupec w Praze.	10	III	1
<i>Jan Nep. Miklas</i> , měšťan w Praze.	10	III	1
<i>Josef Schöpke</i> , kupec w Praze.	10	III	1
<i>Ambrož Klenc</i> , přewor Augustinský w Praze.	10	III	1
Králohradecká seminárnj knihowna.	20	III	1
<i>Tomáš Burian</i> , nadporučnj a prof. w Wjd. Now. Měs.	10	III	1
<i>Antonjn Maucha</i> , kaplan w Roždulowicjch, Lito. diéc.	10	III	1
<i>Antonjn Giřjdek</i> , práwnj w Blowicjch. Bud. diéc.	10	III	1
<i>František Hihlík</i> , kaplan w Satce, Králoh. diéc.	10	III	1

Spisowatelowé,

kteřj w roce 1941. praceni swjimi k Časopisu tomuto přispjwali.

W Praze.

- Hawránek František*, křižowjnk, kaplan u sw. Petra.
Holubář Gotthard, kapitulár Strahowský, lokal. w Nebusicjch.
Hrabal Bedřich, zastupgjcj professor pastorálky.
Krbec Jan, rektor duchownjho ústawu u sw. Giřj.
Náherný Kajetan, direktor c. k. gubernialnjho archiwu.
Nowotný Wáclaw, psaltista při arcibiskupském chrámu Páně.
Pečina Wáclaw, kanownjk, konsist. rada, ředitel Časop. a Děd. sw. Jana.
Picek Wáclaw, práwnj.
Renner Jan Alois, kanownjk, konsistornj rada.
Sommer J. W., faktor arcibiskupské knihtiskárny, překlady.
Wotýpka Josef, administrátor w ústawu dorostlých slepých.

W Arcidiécesj Pražské.

- Ausobský Célestín*, františkán, kaplan w Zámukách.
Cysař Karel, farář we Wosowě.
Doležal Emmanuel, kaplan w Račinowě.
Daucha František, kněz cjrkwjnj.
Smetana Josef, kapitulár teplský, prof. w Plzni.
Hlawáč Jan, vikariátnj tagemnjk, farář w Postupicjch.
Horčice Josef, kanownjk w Staré Boleslawi.
Jirsjk Jan V., kandidát bohoslowj, arcibiskupský notář, farář w Minicjch.
Macan Jakub, farář w Slabcjch.
Ondrák Prokop, katecheta hlawnj školy w Přjbrami.
Pohan Wáclaw, biskupský buděgowský notář, farář w Pořiči.
Špachta Dominik, farář w Kolči.
Wohornjk Sewerin, bakalář, mjstnj duchownj správce w Křečowicjch.

W Litoměřické diécesj.

- Dobicer Josef*, kaplan w Sútomé.
Řehák Antonjn, starj kaplan u biskupského chrámu Páně w Litoměřicjch.
Wetešnjk František, děkan w Sobotce.
Winařický Karel, farář na Kowani.

W Králohradecké diécesj.

- Gedlička Augustin*, farář w Záboři.
Hawelka Jan, mjstnj duchownj pastýř w Dobřanech.
Král Josef Mir. farář w Branně.
Ludwjnk Josef, mjstnj duchownj pastýř w Studnici.
Lukeš František, kaplan w Mikulowicjch.
Petera František, farář w Bělohradě.
Pira František, mjstnj duchownj pastýř w Maljně.
Škoda Josef, exposita w Gezbořicjch.
Stárek Jan Nep., doktor bohoslowj, professor morálky w Králowě Hradci.

W Buděgowické diécesj.

- Schweiner Giřj*, zámecký kaplan w Chlumci.
Sláma František, děkan w Bechyni.

W Brněnské diécesj.

- Holásek Josef*, farář w Blaasku, aud Dédictwj Swatojanského.
Kincel František, Gjhlawský kragický děkan, farář w Lukách.
Slota Giřj, alumn IV. roku w Brně.

W Lwowské arcidiécesj.

- Brožek Josef*, plukownj kaplan w Jancuté.

We Wjdni.

- Němeček Jakub*, kněz cjrkwjnj, wychowatel hrabat z Černjnů.
Gjłowský, (redakej ho w kathalogu wíech čtyr diécesj nenacházj.

Pogednánj.

kterými k Časopisu tomuto w roce 1841 přispjwáno bylo, a za která zde redakcj weřejně wděčnost swau gewj.

Ausobeký Célestin,	O mukách XIV Frantiskánů w Praze, r. 1611.
Brožek Josef,	Ucta sw. Janu Nepomuckému po Morawě a Polsku.
Cjzař Karel,	O perikopách liturgických.
Daucha František,	Letnj wečer, básně.
Dobicer Josef,	Hostinský klášter na wrchu sw. Bernarda w Šwycarčich.
—	Kancionál w Třebenici, od r. 1582.
—	O gednotě bratrské.
—	Pět ran Krista Pána.
Doležal Emanuel,	Gaká gest kniha rodu našeho?
Gedlička Augustin,	Poznamenánj 72 učednjkůw Páně.
Gilowskj anonym,	Kázanj při 50letém požehnánj manželakém.
Hawelka Jan Nep.,	Chwalozpěw k sw. Mikulášu.
Hawránek Frant.,	Wystraha od pjtj páleného, recenzj.
—	O užjwánj latinsk. gazyka při katol. službách Božich.
—	Quatuor Evangelia a professore Reichel, recenzj.
—	Erbauungsbuch für kathol. Christen, recenzj.
—	Die vornehmsten Lehren der kathol. Kirche, recenzj.
—	Zdrawas Maria, recenzj.
—	Hnogeks christkathol. Liturgik, recenzj.
Hlawáč Jan Nep.,	O katolictwju.
Holdásek Josef,	Chwalozpěw na blahosl. Pannu Marii.
Holubář Gotthard,	O potřebě posily Ducha swatého.
—	Názew „Evangeljci.“
—	O smjšených manželstwju.
—	Wyhlášenj Swatých.
Horičice Josef,	Neueste Geschichte der Menschheit, recenzj.
—	Installacj now. dwau čestn. kanown. w St. Boleslawi.
Hrabal Bedřich.	Řjmský hrobnj kámen w Kunzwardtě.
—	Starobylá křtitelnice w Teplicich
—	Přehled spisů prof. Millauerem wydaných.
Jirsjk Jan Valer.	Založenj, rozšjřenj a zachowánj cjrkwě katolické.
—	Knihá ručnj u zaopatřowánj nemocných, recenzj.
—	Rukowět chrámowých pobožnostj, recenzj.
Kiuel František,	O generálnj visitacj.
Král Jos. Mirowjt,	Řeč pohřebnj nad rakwj hrabat z Harrachů.
Krbec Jan,	Titulowé kněžstj.
Ludwig Josef,	Dobrodincowé na wyhlášenj Jana z Nepom. za Swatého.
Lukeš František,	Babilonský zmatek.
Macan Jakub,	Žiwotopis blahoslaweného Tomáše Kempenského.
Nádherný Kajetan,	Přehled přistaupenj do katol. cjrkwě, r. 1840.
Němeček Jakub,	O kněžských hodinkách.
Nowotný Wáclaw,	Žiwotopis Dra. Plece, dwornjho faráře we Wjdní.
Ondrák Prokop,	O swátosti biřmowánj.
Pešina Wáclaw,	Zpráwy o Dědictwju Swatojanském.
Petera František,	Hrana z Krkonosů. Aumrtj Mirowjta Krále.
Picek Wáclaw,	Myslénka, básně.
Piza František,	Rada duchownj zasnubgějem.
Pohan Wáclaw,	Proč katoljku cjrkwě geho wzácna a mila gest.
—	Která cjrkwě Ewangeljckau se gmenowati práwo má.
Renner Jan Aloys,	Apoštolská stolice.
Řehák Antonjn,	Zpráwy.
—	O swátosti biřmowánj.

Schweiner Giřj.	Proslovo při wyswěcenj šmelcowny.
Sláma František,	Wybor modliteb cirkewnych, recensj.
—	Přitel mládeže, dto.
—	Utrpenj a smrt mučedlnjků, dto.
—	Eliesser a Nephtali, dto.
—	Jaksch Jahrbuch, dto.
Slotta Giřj,	Nekrolog knjzebiskupa Františka Gindla.
Smetana Josef,	Wjtězstwj Čechů nad Tatary na Morawě.
Sommer Josef,	Překlady.
Stárek Jan Nep.,	Zlomky staročeského chorálu.
—	Antiphonáš z prwnj polowice XVI. stoletj.
—	O žárlivosti a záwisti. Překlad sw. Cypriana.
Škoda Josef,	Známky prawé cirkwe Kristowy.
—	Katolické pozdrawenj.
—	Týhodnj nábožné rozgimánj.
—	Marnotratný syn.
Špachta Dominik,	Hozwedenj mantelů od stolu a lože.
Weteřnj František,	Zpráwy z Algieru a Cařihradu.
Winařický Karel,	Hellas w Sareptě, básně.
Wobornjk Seuerin,	Prospěch nařizenj, genž z Řjma pocházegj.
Wotýpka Josef.	Čelednj wůdce, recensj.

Wšech 45.

Wšech 73.

Do překlady Heliáše we čtwtřem swazku lonského ročnjku wlauidlo se několik omyků :

w. 119. W prospěšném	mjsto	W pospěšném.
w. 127. S kormautliwým	„	S kormutliwým.
w. 156. Plésal	„	plesal.
w. 218. plésá	„	plesá.
w. 314. plésagicjho	„	plesagecjho.

Obsah swazku prwnjho.

Pogednánj.

	Str.
1. Proč katol. křesťanu cjrkew geho mila a wzácna gest	3
2. Co gest — a co nenj powěra?	22
3. Katolické cwíčenj o smjšených manželstwjch	36
4. Rozwedenj manželů od stolu a lože	55
5. Kázanj k slawnosti narozenj Panny Marie	68
6. Exhorta před přigjmánjm swátosti biřmowánj	86
7. O ukrutných mukách 14 ctihod. Františkánůw w Praze	94
8. Žiwot swatého Otty	106
9. Básně	117

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Populárnj Dořmatika, — recensj. 121
2. Dwadcatero přátelských listů k Ewangeljkům, recensj 131

b) Rozličnosti.

- a) Oratio Rev. ac Ill. DD. Francisci Guiliel. Tippmannetc. 140
- b) Sermo in Installatione Ant. Burger et Joan. Hopf . 142
- c) Žiwotopis Xawera Maximiliana Millanera 147
- d) Názew „Ewangeljci“ 161
- e) Z děgepisu cjrkewnjho 164
- f) Cesta po Řjši 169
- g) Wjška neywyššjch wěžj swěta 175
- h) Prwnj Stereotyp český 176
- i) Rozličné zpráwy 177
- k) Dobrodincowé ku kanonizacj sw. Jana Nepomuckého 183
- l) Zpráwa o Dědictwj Swatojanském 188

Redaktor: Wáclaw Peřina, kanow. na hradě Pražském, konsist rada.

Omyl tisku.

W tjsni úmrtj tiskaře Časopisu, Wáclawa Špinky, a w nepřítomnosti korektora styli w Beroljně, opomínulo se při wysazowánj lonského ročnjka, IV. swazku, stránky 690, řádku z dola čtvrtého, wynechati censurau přetrhnuté slovo »stwořenó«. — Redakcj slušně žádá, by wzácnj páni odběratelé Časopisu našeho slovo toto we wýtisku swém nápodobně vymazali.

Redakcĳ časopisu pro katolické duchowenstwo

podává těch swých swazků, kterých w běhu patnácti let, co vycházj, tiskem vydala, w následující lewněžjĳ ceně:

Časopis roku 1839	za 1 zl. 36 kr.
Časopis roku 1840	— 1 zl. 36 kr.
Časopis roku 1841	— 2 zl.
Od I. ročnjku až do X. <i>inclus.</i> každý ročnjk	— 1 zl.
Wamberowých kázanj dwa dily	36 —
O postu, od Jirajka	2 —
Soliloquia sw. Augustina	12 —
O Městě Božjm sw. Augustina, 6 dĳů	za 2 zl.
Totěž, pagedný swazek	20 —
O uraženj od sw. Chrysostoma	10 —
Obrana Časopisu	10 —

Na ceně této se nikdy wjce neslewj.

Knihy dědictwjm Swatojanským wydané :

Proč gsem katoljkem	za 5 kr.
Rodina Bohowěrných	— 24 —
Swatodennj pořádek, IV. wydanj	— 5 —
O přjsaze, (pogednánj a kázanj)	— 8 —
Pane zůstaň s námi, dwa silné dĳy	— 36 —
Žiwotopis Hanikýře, zakladatele	— 8 —
Pobožná děwečka	— 2 —
Utrpenj swatých mučednjkůw prwnjch třj stoletj	— 10 —
Populárnj dogmatika	— 45 —
Rorátnj zpěwy, IV. wydanj	— 10 —
O korunowanj králů českých, s obrazy	— 30 —
Kostel sw. Mikuláše na Starém městě pražském	— 12 —
Wyročnj cirkewnj pobožnost	— 15 —
Kapitola Pražská za času sw. Jana Nepomuckého	— 2 —
Pět hwězd Swatojanských	po 100 za 1 zl. 30 —
Pjsnj adwentnjch	— 100 40 —
Pjsnj wánočnjch	— 100 40 —
Pjsnj o umučenj Páně	— 100 40 —
Pjsnj welkonočnjch : Wstalť gest	— 100 40 —
Pjsnj lytanie Loreť. s nápěwem	— 100 40 —
Pjsnj Zdráwas Králowno	— 100 40 —
Pobožnost na pátek, dewatero pjsnj	— 100 za 1 zl. 20 —
Pjsnj k pěti ranám Krista Pána	— 100 40 —
Wyobrazenj chrámu Páně sw. Wjta	— 100 40 —
Nábožná děwečka, obrázek	— 100 40 —
Intronisačnj penz bronzowý	za 1 zl.

Redakcj časopisu pro katolické duchowenstwo

podává těch svých swazků, kterých w běhu patnácti let, co vycházj, tiskem vydala, w následující lewněžj ceně:

Časopis roku 1839	za 1 zl. 36 kr.
Časopis roku 1840	— 1 zl. 36 kr.
Časopis roku 1841	— 2 zl.
Od I. ročnjku až do X. <i>inclus.</i> každý ročnjk	— 1 zl.
Wamberowých kázanj dwa dily	36 —
O postu, od Jirajka	2 —
Soliloquia sw. Augustina	12 —
O Městě Božjm sw. Augustina, 6 djlů	za 2 zl.
Totěž, pagedný swazek	20 —
O uraženj od sw. Chrysostoma	10 —
Obrana Časopisu	10 —

Na ceně této se nikdy wjce neslewj.

Knihy dědictwjm Swatojanským wydané :

Proč gsem katoljkem	za 5 kr.
Rodina Bohowěrných	— 24 —
Swatodennj pořádek, IV. wydanj	— 5 —
O přjsaze, (pogedánj a kázanj)	— 6 —
Pane zůstaň s námi, dwa silné djly	— 36 —
Žiwotopis Hanikýře, zakladatele	— 8 —
Pobožná dšwečka	— 2 —
Utrpenj swatých mučedljkůw prwnjch třj stoletj	— 10 —
Populárnj dogmatika	— 45 —
Rorátnj zpěwy, IV. wydanj	— 10 —
O korunowanj králů českých, s obrazy	— 30 —
Kostel sw. Mikuláše na Starém městě pražském	— 12 —
Wyročnj cirkewnj pobožnost	— 15 —
Kapitola Pražská za času sw. Jana Nepomuckého	— 2 —
Pět hwězd Swatojanských	po 100 za 1 zl. 30 —
Pjsnj adwentnjch	— 100 40 —
Pjsnj wánočnjch	— 100 40 —
Pjsnj o umučenj Páně	— 100 40 —
Pjsnj welkonočnjch : Wstalť gest	— 100 40 —
Pjsnj lytanie Loret. s nápěwem	— 100 40 —
Pjsnj Zdráwas Králowno	— 100 40 —
Pobožnost na pátek, dewatero pjsnj	— 100 za 1 zl. 20 —
Pjsnj k pěti ranám Krista Pána	— 100 40 —
Wyobrazenj chrámu Páně sw. Wjta	— 100 40 —
Nábožná dšwečka, obrázek	— 100 40 —
Intronisačnj penjz bronzowý	za 1 zl.